

Bret Harte

Idill a vörös szurdokban

Elbeszélések

VÁLOGATTA
GY. HORVÁTH LÁSZLÓ

FORDÍTOTTA
B. NAGY ANIKÓ
B. NAGY LÁSZLÓ
FALVAY MIHÁLY
GERA JUDIT
GY. HORVÁTH LÁSZLÓ
JOÓ ÁGNES
KÉPES ANNA
LÁSZLÓ ZSÓFIA
OSZTOVITS LEVENTE
RÓNA ANNAMÁRIA
SZÉKY ANNAMÁRIA

TARTALOM

**A DEDLOW MOCSÁR
A PARANCSNOK JOBB SZEME
A RICSÁJ TÁBOR SZERENCSEJE
SZÁMÚZÖTTEK
MIGGLES
TENNESSEE TÁRSA
IDILL A VÖRÖS SZURDOKBAN
HOGYAN JÖTT EL A MIKULÁS SIMPSON-GÁTRA
EGY FEJEZET JOHN OAKHURST ÚR ÉLETÉBŐL
A LA PORTE-I ÚRIEMBER
HÓVIHAR A SASTANYÁN
A STUKELEY KASTÉLY KÍSÉRTETEI
A HEVENYFALVI MILLIOMOS
MLISS**

A DEDLOW MOCSÁR

Ha az ár visszavonul a Dedlow mocsárról, köröskörül sivár a tájék. Nyúlós, süppedt felszínén újra kiütköznek a mozdulatlan, sötét vizek, s a girbegurba ingoványok megint a nyílt öböl felé veszik iszapos, angolna módjára tekergőző útjukat. Feltűnedeznek a zöld zsombékok is; gyér fűszálaik a kétlaki növény kellemetlen, nyirkos szagát árasztják. S ha fantáziád játszodozni akar - bár a Dedlow mocsár kietlen egyhangúsága ettől is elveszi a kedved -, a sodrás itt-ott még fodrozódó maradványa fáradt vizek képzetét kelti benned, s a visszatérő ár bizonyossága oly komor gondolatokat ébreszt, hogy semmiféle napsütés el nem oszlathatja őket. Ez a gond gyöttri az árnyalattal zöldebb réteket is, meg se próbálnak füvet hozni, míg el nem jön a teljes gyógyulás. Ha az alacsonyan növvő áfonya keserű bogójába harapsz, vélhetnéd, hogy édes hajlamát megsavanyította és megdermesztette a sok, makacsul visszatérő hideg víz.

A Dedlow mocsáron kelő hangok is hasonlóképp szomorúak és lehangolók. A bölömbika földöntúli bömbölését, a póling visítását, a felröppenő örvös lúd sikolyát, az összeférhetetlen böjti réce pörölését, a megriasztott daru éles tiltakozását, a „szarvasölő” bíbic tagolt panaszát le nem írhatja szó. E gyászos szárnyasok külleme se vidám vagy biztató. A kék tollú kócsag térdig áll a vízben, előbb-utóbb meghül majd, de ő szemmel láthatólag ügyet sem vet a következőkre; a bánatos póling, a levert bíbic meg a kedvetlen szalonka szintűgy osztozik az öngyilkos elmélkedésben; az egykedvű jégmadár - egy ornitológiai Marius - a kihalt tájon mereng; a fekete holló fel-alá járkál a lápon, de úgy látszik, képtelen eldönteni, visszavonult-e az ár, és rosszkedvű, hogy annyi téblábolás után sem tudja a határozott választ. Nem, elég egy pillantás, máris láthatod, hogy a Dedlow mocsár kietlen vidéke szomorúsággal tölti el a madarakat - alig várják már, hogy elköltözhessenek: a nagyobbak megkönnyebbülve és elégedetten, a kicsinyek vérmes reményekkel készülődnek. De ha apály idején is elveszi a kedved a Dedlow mocsár: látnád, amikor tetőzik az ár! Mikor oly dermesztőn fú a nyirkos szél a csillogó, hideg térség fölött, hogy aki a tenger felé néz, azt hiszi, dagály közeleg; mikor a mély vágákat s a kanyargós ingoványt csak valami acélos csillogás jelzi; mikor a kidőlt, kagyló lepte fatörzsek felemelkednek, és céltalan, kilátástalan vándorútra indulnak, ide-oda sodródni, és mire visszahúzódik az ár, vagy leszáll a nap, mégsem jutnak tovább, mint az elátkozott zsidó a mesében; mikor a fényes tollú kacsák némán ringanak, és nem húznak barázdát a csillogó vízben; mikor az árral együtt leszáll a köd, egyként elúzva az ég kékjét s idelelni a zöldet; mikor a csónakosok eltévednek a ködben, vaktában eveznek, és holtra válnak, mert sellők kaparászását hallják a csónak farában, vagy visszahőkölnek, mert a szétterülő fűcsomókat hullák hajzatának vélik; s már tudják, hogy eltévedtek, kinn kell éjszakázniuk a komor vízben - csak akkor látnád, milyen a tetőző Dedlow mocsár.

Eszembe jut egy történet, mely elgondolkoztatott, valahányszor a Dedlow mocsár környékén vadászgattam. Az esetet röviden a helyi újság is közölte, de én magától a főszereplőtől hallottam e kaland minden egyes megragadó részletét. Hogy a női ábrázolás hangsúlyváltásait és különleges színezetét - mert elbeszélőm asszony volt - visszaadjam, abban nem is reménykedem; megpróbálok inkább a lényegre szorítkozni.

Félúton lakott a Dedlow mocsár nagy ingoványa és egy jókora folyó között, mely négy mérfölddel feljebb a Csendes-óceánba ömlik, hosszúkás, homok borította félszigeten, amely egyben a pompás öböl délnyugati határa volt. Gerendaházukat erős cölöpök emelték néhány lábbal a mocsár fölé; a legközelebbi, folyó menti településtől három mérföldnyire laktak. Férje favágó volt - hasznos foglalkozás olyan vidéken, ahol a fő megélhetést a fakitermelés nyújtja.

Egy kora tavaszi napon, dagály után, a férj elindult, hogy leúszassa az összekötözött fátörzseket az öböl aljához. Felesége, aki a ház ajtajából figyelte a távolodó embereket, hideg fényt pillantott meg a délkeleti égen, és eszébe jutott, hogy férje odaszólt a társainak: gyorsan kell megtenniük az utat, mert délnyugatról vihar van készülődben. És aznap éjjel kitört a vihar; úgy fújt a szél, mint soha azelőtt, hatalmas fákat csavart ki az erdőn; úgy rengett belé a ház, akár a kisbabájuk bölcsője.

De bárhogy tombolt is odakünn a vihar, az asszony tudta, hogy valaki, akiben megbízott, a tulajdon erős kezével készített zárat és reteszt az ajtóra, s ha féltette volna a mai éjszakától, nem hagyja egyedül. Ez a gondolat, meg háziasszonyi teendői és a beteg kisgyermek elvonták figyelmét az időjárásról, de azért remélte, hogy férje biztonságban megérkezett a messzi Utópiába. De amikor kiment, hogy megetesse a csibéket, és a tehén után nézzen, észrevette, hogy a víz a kiskert palánkjáig ér, és tisztán hallotta a több mérföldnyi messzeségből, ahogy a hullámok megtörnek a déli parton. Arra gondolt, hogy jó lenne elbeszélgetni valakivel, s ha nem zúgna úgy a vihar, és nem lenne olyan nagy út, s az ösvény nem volna szinte járhatatlan, fogná a kisbabát és átmenne Ryckmanhez, a legközelebbi szomszédjukhoz. De hát a férje esetleg visszafordul a viharban, bőrig ázva hazatér, és nem lesz, aki gondját viselje; meg aztán kockázatos volna a gyermek miatt, hiszen beteg, torokgyíkja van.

De aznap éjjel, maga sem tudta, miért, nem akart elaludni, még csak le sem feküdt. A vihar egy kicsit alábbhagyott, de ő csak ült, ült, és olvasni próbált. Hogy bibliát vagy holmi magazint olvasott-e a szegény asszony, nem tudom, de mégis az utóbbi lehetett, mert a szavak mind egybefolytak, és semmi értelmük nem volt, úgyhogy végül letette, és a szívének kedvesebb kötethez folyamodott, mely ott hevert előtte a bölcsőben, első fehér lapja még makulátlan, és megpróbálta kiolvasni belőle a titokzatos jövőndőt. Ringatta a bölcsőt, mindenre és mindenre gondolt, de csak nem jött álom a szemére.

Már majdnem tizenkét óra volt, amikor végül ruhástul lefeküdt. Hogy mennyit aludt, nem tudta, de valami furcsa, torkát szorongató érzéssel ébredt; ott állt, minden ízében reszketve, a szoba közepén, gyermekét a kebléhez szorította, és „beszélt valamit”. A baba sírt, zokogott, s ő föl-alá járkált, hogy elcsitítsa, amikor az ajtó felől kaparászást hallott. Félénken kinyitotta, de csak az öreg Pete volt az, a kutyájuk, csöpögött róla a víz, ahogy bevánszorgott. Az asszony szeretett volna kinézni, nem azért, hogy jön-e a férje, hanem hogy lássa, mi van odakinn; de a szél olyan erővel rontott az ajtónak, hogy alig bírta tartani. Akkor leült egy kicsit, aztán járkált egy kicsit, majd meg újra lefeküdt egy kicsit. Amint ott feküdt szorosan a fal mellett, hallani vélte, hogy valami a deszkának csapódik, mint amikor faágak nyikorognak a szélben. Utána gurgulázó hangot hallott, „mint mikor a baba nyeldes”; aztán „csip-csöp”, „kop-kop”, mire felült az ágyon. S ahogy így tett, még valami magára vont a figyelmét, ami a hátsó ajtó alól a szoba közepe felé csordogált. Először csak vékonyan, mint a kisujja, aztán tenyér vastagságúra dagadt, és lassan terjedni kezdett a padlón. Víz volt.

Az asszony a bejáráthoz rohant, felrántotta az ajtót, és mindenütt vizet látott. A hátsó ajtóhoz rohant, felrántotta, de ott is csak vizet látott. Az ablakhoz rohant, kitárta, de ott is csak vizet látott. Eszébe jutott, hogy a férje azt mondta egyszer: a dagály nem veszélyes, jön és visszahúzódik, kiszámíthatja az ember, inkább él hát az öbölben, mint a folyóparton, mert a folyó bármikor kiáradhat. De a dagály ez vajon? Odaszaladt a hátsó ajtóhoz, és kidobott egy fadarabot. Az öböl felé sodródott. Vízét merített a tenyerébe, és mohón a szájához emelte. Friss édesvíz! Tehát a folyó - és nem a dagály!

Akkor - ó, áldott legyen, Uram, a te végtelen jóságod! - nem ájult el, nem esett össze; akkor - dicsértessék a Megváltó, hogy megérintette és erőt öntött belé könyörületes kezével abban a

szörnyű percben -, mint egy ruhadarab, úgy hullt le róla a félelem, és nem reszketett immár. E borzalmakkal terhes éjszakán soha többé nem veszítette el erejét.

A szoba közepére húzta az ágyat, rátett egy asztalt, és annak a tetejére rakta a bölcst. A padlón a víz már a bokájáig ért, egyszer-kétszer észrevehetően megmozdult a ház is, és úgy megingott, hogy a szekrényajtók mind kicsapódtak. Aztán megint meghallotta a falon túl azokat a reszelő és dobogó hangokat; kinézett, s látta, hogy egy hatalmas, kidőlt fa, mely nem-rég még az út mentén hevert, a legelő fölött, most elmozdult a helyéből, és leúszott a házukig. Hosszú gyökerei szerencsére meg-megakadtak az iszapban, s így nem kaphatta föl a sodrás; ha teljes erőből a háznak vágódik, a szegek és csapok sem állhatták volna ellen az ütésnek. A kutya ráugrott a bütykös fatörzsre, és reszketve, szűkülve lehasalt a gyökerek mellett. Az asszony agyán halvány reménysugár villant át. Vastag takarót húzott le az ágyról, belecsavarta a kisbabát, s az egyre mélyülő vízben az ajtóhoz gázolt. Mikor a fa megint pördült egyet, hogy csak úgy rázkódott és nyikorgott belé a ház, felugrott rá. Isten kegyelméből nem csúszott meg a síkos kérgen, s fél kézzel a gyökerekbe kapaszkodva, magához szorította síró gyermekét. Aztán valami megreccsent a tornác alatt, s a ház eleje, melyet csak az imént hagyott oda, előredült - ahogy a tehén ereszkedik térdre, mikor lefeküdni készül -, a hatalmas szikvója-fenyő abban a pillanatban megpördült, és eltűnt élő terhével a fekete éjszakában.

A veszély és az izgalmak közepette, síró csecsemőjét babusgatva, mit sem törődve a fűtülő széllel és helyzetének bizonytalanságával, az asszony vissza-visszanézett az immár lakatlan, vízmosta házikó felé. Később észébe jutott, és eltöprengett rajta, hogyan is lehetett olyan ostoba: azon sajnálkozott, hogy nem vett föl másik ruhát, és nem hozta el a kisbaba legjobb fehérneműjét; és imádkozott, hogy ne düljön össze a ház, legyen hová térni a férjének, és ne legyen olyan lakatlan és - vajon megtudja-e valaha, mi lett vele meg a kisbabával? Erre a gondolatra elgyöngült, rosszullet fogta el. De más gondja is volt, mint hogy aggódjék: valahányszor elakadtak a gyökerek, a bárka keresztbe fordult, s már kétszer is jócskán megmerítette az asszonyt a zavaros vízben. A kutya is idegesítette, föl-le rohangált a fa törzsén, és vonított, mignem egy összeütközésnél a vízbe pottyant. Egy darabig még úszott utánuk, s ő meg is próbálta visszahúzni a szegény párát, de az „bolond volt”, és megvadult, s végül örökre eltűnt a szeme elől. Magára maradt a gyermekkel. A fény, mely az imént még ott világolt az elhagyott házikóban, most hirtelen kialudt. Nem tudta többé, merre viszi a víz. Elöl halványan földerengtek a félsziget fehér homokdűnéi; arra gondolt, talán egy irányban haladnak a folyóval. Ott járhat valahol a holt víz fölött, ahol az ár és a dagály összefolyásából örvény keletkezik. Ha az apály nem áll be hamarosan, fenyeget a veszély, hogy rásodródna a folyómederre, s onnan ki a nyílt tengerre, ha még előbb el nem borítja őket a rohanó ár. Ám ha az apállal kijutnának az öbölbe, még reménykedhet, hogy a fatörzs megakad valami kiemelkedésben, s ott eltölthetik az éjszakát. Időnként hangokat és kiáltásokat vélt hallani a folyó felől, meg báránybégetést, marhabögést. Aztán újra csak a füle csengett, és a szíve dobogott vadul. Akkor vette észre, hogy úgy összefagyott és megmerevedett a kényelmetlen üléstől, hogy mozdulni is alig bír; mikor a mellére tette, a kisbaba keservesen felsírt, s ő rájött, hogy nincs teje; ettől úgy megrémült, hogy kendőjébe fúrta arcát, és most először sírva fakadt.

Amikor újra felemelte a fejét, a hullámverés már a hátuk mögött morajlott, s ebből arra következtetett, hogy a bárka megint megfordult. Vízet merített, hogy megnedvesítse kiszáradt torkát, de az sós volt, akár a könnyei. Hála istennek - a dagály viszi őket! Elállt a szél, s őt hatalmába kerítette az óriási, nyomasztó csönd. A fatörzs felszabdalt kérgének alig csapódott hullám, komor feketeség és halotti nyugalom uralkodott köröskörül. Beszélni kezdett a kisbabához, csak hogy hallja a hangját, hogy tudja, nem némult meg. Arra gondolt - bármi furcsa is, egyszerűen az agyába ötlött -, milyen szörnyű lehetett az az éjszaka, mikor a bárka fönnakadt az Ararát hegyén, és a teremtés hangjai kitöröltettek a világból. Aztán meg matrózokra

gondolt, akik árbocha kapaszkodnak, nyomorult asszonyokra, akiket tutajhoz kötöttek, s a vad tenger halálra korbácsolta őket. Köszönetet próbált mondani Istennek, hogy megkímélte az életét, s tekintetét felemelte a kisbabáról, aki közben nyugtalan álomba merült. Dél felől hirtelen fény emelkedett ki a homályból, megvillant, majd pislákolni kezdett, pislákol, és újra megvillant. Szíve vadul dobogott a gyermek hideg arca fölött. A világítótorony volt az, az öböl bejáratánál. Míg ekképpen töprengett, a fa meglódult, nekiütközött valaminek, és csöndesen megállt. Az asszony lelógatta kezét, s érezte a lassan áramló víz paskolását. Talajt ért hát a bárka, méghozzá a fény és a hullámverés irányából ítélve, a Dedlow mocsár közepén.

Ha nincs ott a torokgyíkban szenvedő kisgyermek, ha nem szárad ki az az értékes forrás, megkönnyebbülve, biztonságban érezhette volna magát. De most, biztonnyal ettől a gondolattól, minden gyászosnak és reménytelennek tűnt. A dagály visszahúzódott; fekete örvöslúdcsapat húzott el mellette nagy rikácsolással. Aztán felröppentek a bibicek, szomorúan csipogtak, körülkerengtek a fatörzset, majd félénken, mint valami szürke felhő, megtelepedtek rajta. Szárnyra kélt a kócsag is, föléje szállt, és tiltakozó rikoltásokat hallatva, odébb ismét leeresztette ösztövé lábait. De a legfurcsább mégis egy szép fehér madár volt, galambnál nagyobb - akár egy pelikán, de mégsem pelikán -, mely egyre csak az asszony körül röpdösött. Aztán leszállt az egyik gyökérre a válla fölött. Kinyújtotta kezét, és megsimogatta a gyönyörű, fehér nyakát, s a madár meg sem moccan. Olyan sokáig ott maradt, hogy az asszony arra gondolt, felemeli gyermekét, hadd lássa ő is, legalább leköti valami a figyelmét. A gyermek azonban jéghideg volt, s kis szempillája alatt, melyet föl se emelt, úgy elkékült a szeme alja, hogy az asszony hangosan fölsikoltott, a madár felrepült, és ő elvesztette eszméletét.

Ez volt a legrosszabb pillanat, persze lehet, hogy nem is volt olyan szörnyű, csak ő érezte annak. Amikor magához tért, alacsonyan állt a víz, és odafenn ragyogott a nap. Érthetetlen torokhangokat hallott, előtte egy vén indián asszony dűnnyögött valami altatódalt, s közben ide-oda ringatta magát a lápon gyújtott tűz mellett, ahol ott hevert, fáradtan és kimerülten ő is, a megmentett anya és feleség. Első gondolata a gyermek volt, már-már felkiáltott, de egy fiatal indián asszony, aki maga is anya lehetett, kitalálta gondolatát, odahozta a sápadt, de élő „csemétét” valami furcsa kis fűzfa bölcsőben, bebugyolálva jó alaposan, s ő sírt és nevetett is egyszerre, és a fiatal meg a vén indián asszony kivillantotta fehér fogsorát, fekete szemük megvillant, és azt mondták: „jól lenni már apró kis csemete”, „favágó ember jönni igen mindjárt”, s ő legszívesebben összecsókolta volna örömében a barna arcukat. Aztán megtudta, hogy bogyt gyűjtöttek a lápon fura, mókás kosaraikban, látták, ahogy a távolban megvillan az ő szoknyája a fatörzson, s a vén indián asszony nem tudván ellenállni a kísértésnek, hogy új ruhát kerítsen, odamentek, s meglelték a „favágó” asszonyt és gyermekét. Képzelheted, hogy a ruhát nyomban a vén indián asszonynak ajándékozta, s amikor ő is megjött, és odarohant hozzá, tíz évvel öregebben a kiállott izgalmaktól, megint olyan gyöngének érezte magát, hogy úgy kellett elvinni a kenuig. Férje semmit sem tudott az árvízről, míg az indiánok rá nem akadtak Utópiában; leírásukból azonnal szerencsétlen feleségére ismert. A következő dagálllyal, bár nem érte meg a fáradságot, hazaúsztatta a fatörzset, és új házat ácsolt, a vén fát használva alapnak és gyámoszlopnak, s így nevezte el: „Mary Bárkája”. Gondolhatod, hogy ez az új ház már árszint fölött épült. Eddig a történet.

Talán nem sok, ha a Dedlow mocsár ármányos természetére gondolunk. De barangold csak be apály idején, csónakázz rajta, ha előnti az ár, tévedj el egyszer-kétszer a ködben, mint én, akkor majd illőképpen megérted Mary kalandját, és kellőképpen értékelni tudod, mit tesz az, árszint fölött élni.

Gy. Horváth László fordítása

A PARANCSNOK JOBB SZEME

Az Úr 1797. esztendeje erős délnyugati szélben múlt el Kalifornia partjai felől. Noha a Szentháromság földnyelve védelmezőn ölelte körül, a kis San Carlos-öböl vize szilajon háborgott; tajtékja remegőn tapadt a misszióskert tengerre néző falához; a levegő szélfúttá homokkal és tengerhabbal volt tele, és amint Señor Commandante Hermenegildo Salvatierra kinézett az erődítmény mély, kürtőszerű ablakán, érezte, hogy a távoli tenger sós lehelete szint csal dohányfüst pácolta arcára.

A parancsnok, mint mondtam, elgondolkodva bámult kifelé az őrszoba ablakán. Talán az éppen elmúló év eseményeit vette számba. De az erődítmény helyőrségében nem sok számba venni való akadt. Ez az év is, mint az előzők, eseménytelenül múlt el - a napok az apró kötelességek szépséges egyhangúságában teltek, amelyet nem tört meg semmilyen váratlan esemény, semmilyen zavar. A rendszeresen visszatérő ünnepek, a szentek napjai, a San Diegóból félénként érkező futár, nagy ritkán egy teherszállító hajó, még ritkábban egy idegen bárka - ezek voltak patriarkális életének apró eseményei. Nagy dolgokat ugyan nem vittek végbe, de legalább kudarcot sem vallottak. A bő termés, a serény munka bőségesen fedezte az erődítmény és a misszió szükségleteit. A nemzetek nagy családjától elszigetelten, a világot megrázó háborúk kevésbé rázták meg őket, mint a legutóbbi földrengés; nem volt nagy hatással rájuk az a küzdelem sem, amely felszabadította a kontinens másik felén fekvő testvérgyarmatokat. Egyszóval az a dicsőséges vénasszonyok nyara zajlott éppen Kalifornia történelmében, amelyet még mindig melankolikus pára vesz körül - a spanyol uralom, ez a szelíd, tunya ősz, amelyet oly gyorsan követtek a mexikói függetlenség fagyos viharai és az amerikai hódítás megújulást hozó tavasza.

A parancsnok elfordult az ablaktól, és a tűz felé indult, amely tiszta fénnel égett a mély, kemenceszerű kandallóban. Füzethalom hevert az asztalon, az erődítménybeli iskola dolgozatai. Ahogy atyai érdeklődéssel lapozgatta őket, és nézegette a szép kerek betűs Szentírás-passzusokat, San Carlos tanulóinak első vallásos keze vonását, fennhangon szólt: - „Abimélek elvette őt Ábrahámától” - ó, kicsikém, nagyszerű! - „Jákob elküldött bátyjához” - Krisztus testére mondom! Ez a hajszálvonal, Paquita, csodálatos; meg kell mutatnom a kormányzónak! - Az őszinte büszkeség párája homályosította el a parancsnok bal szemét, mert a jobbat, fájdalom, húsz évvel ezelőtt kioltotta egy indián nyíl. Gyengéden megdörzsölte bőrzubbonyának ujjával, majd folytatta: - „S hogy megjövének az izmaeliták...”

Megállt, mert az udvarról lépteket, a küszöbön lábdobbanást hallott; egy idegen lépett be. A parancsnoknak az öreg katona ösztönével elég volt egyetlen pillantást vetnie a betolakodóra ahhoz, hogy hirtelen a fal felé forduljon, oda, ahol hűséges toledói kardja lógott, azazhogy kellett volna lógnia. Csakhogy nem volt ott - és amikor eszébe jutott, hogy utoljára akkor látta, amikor a tortiliókészítő Bautista, a pék kicsi fia, Pepito föl s alá lovagolt rajta a verandán, elvörösödött, és beérte azzal, hogy a betolakodó láttán összevonta szemöldökét.

Az idegen fellépése tiszteletlen volt ugyan, de határozottan békés. Fegyver nem volt nála; a tengerészek megszokott vitorlavászon köpenyét és tengerészcsizmáját viselte. Átható tökehal-szagán kívül nem volt rajta semmi különös.

A neve, amint ezt a parancsnokkal közölte - olyan spanyolsággal, amely inkább volt folyékonyak, mint elegánsnak vagy szabatosnak nevezhető -, a neve Peleg Scudder. A massachusettsi Salem kikötőjébe való *Ítélet* nevű kétárbocos kapitánya, kereskedelmi úton a Csendes-óceán déli vizei felé; San Carlos öblébe a zord időjárás kényszerítette. Mindössze arra kért enge-

délyt, hogy hajójával a Szentháromság földnyelvének védelmében vészelhessen át a vihart, semmi többet. Vízre nincs szüksége, mivel Bodegában már felvették a szükséges készletet. Ismerte a spanyol kikötői szabályzat idegen hajókra vonatkozó szigorú rendelkezéseit, és megígérte, semmi olyat nem tesz, amivel a település szigorú fegyelmét és rendjét sértené. Leheletnyi gúny vegyült a hangjába, amint az erődítmény elhagyott gyakorlóterére és a nyitott, őrizetlen kapura pillantott. Az történt ugyanis, hogy az őr, Felipe Gomez, feltűnés nélkül fedezékbe vonult a vihar kezdetekor, és jelenleg az igazak álmát aludta a folyosón.

A parancsnok habozott. Bár a kikötői szabályzat szigorú volt, már hozzászokott ahhoz, hogy önálló hatalmat gyakoroljon, és egy *Columbia* nevű amerikai hajóra vonatkozó tízéves utasításon kívül semmi sem állt rendelkezésére, ami útmutatásul szolgálhatott volna. Tombolt a vihar, és a jóérzés arra készítette a parancsnokot, hogy teljesítse az idegen kérését. Az igazság kedvéért tegyük hozzá: ez a döntés nem jelentette azt, mintha a parancsnok nem lett volna képes semmit megtagadni. Pontosan ugyanilyen könnyen, a következményekre való tekintet nélkül tagadta volna meg egy hetvennégy ágyúval felszerelt hajótól ugyanazt, amit ilyen könnyedén megengedett a jenki kereskedelmi kétárbocosnak. Csupán azt kötötte ki, hogy ne legyen érintkezés a hajó és a part között. - Ami pedig önt illeti, kapitány úr - folytatta -, élvezze vendégszeretetemet. Az erőd az öné mindaddig, amíg kiváló jelenlétével megtiszteli - és régimódi udvariassággal úgy tett, mint aki visszavonulni szándékozik az őrszobából.

Peleg Scudder kapitány elmosolyodott a félig lerombolt erőd, a két ósdi rézágyú - egy évszázada öntötték őket Manilában - és a gyenge helyőrség gondolatára. Hirtelen az a vad ötlet futott át az agyán, hogy szó szerint értelmezi a parancsnok ajánlatát, de idejében felismerte a művelet kisserűségét, és ez megállította, így csak nagy adag bagót vett elő, mialatt a parancsnok komoran karosszéket húzott a tűz mellé, és vendége tiszteletére leoldotta az őszülő szemöldökét övező fekete selyemkendőt.

Nem illenék hozzám, a történelem jeles eseményeinek krónikásához, hogy arról beszéljek, mi történt Salvatierra és vendége közt azon az éjszakán. Mondottam, hogy Peleg Scudder kapitány beszédes ember volt, és a különféle nehéz italok hatására, amelyekkel a házigazda kínálta, még bőbeszédűbbé vált. Képzelsenek el egy embert, húsz év mendemondáival a tarsolyában! A parancsnok életében először hallott arról, hogyan vesztette el Anglia a gyarmatait, a francia forradalomról, a nagy Napóleonnól, akinek kiváló tetteit Peleg talán valamivel jobban kiszínezte, mint ahogy az a parancsnok feletteseinek tetszett volna. És amikor Peleg átvette a kérdező szerepét, a parancsnok teljesen kiszolgáltatta magát. Peleg apránként mindent megtudott a misszióról és az erődítményről, az idilli kor jelentéktelen eseményeiről, a pogányok megtérítéséről, az erődítménybeli iskoláról, és még azt is megtudakolta a parancsnoktól, hogyan vesztette el a fél szemét! Állítólag a beszélgetésnek ezen a pontján történt, hogy Peleg kapitány mindenféle csecsebecsét, műtyütkét, új divatú apró dísz tárgyat varázsolt elő zsebeiből, sőt, néhányat erőnek erejével házigazdájának ajándékozott. Azt is beszéltek továbbá, hogy Peleg kapitány és néhány pohár brandy rosszindulatú hatása alatt Salvatierra viselkedése vesztett valamit méltóságából, és a parancsnok oly módon szerepelt, ami nem helyénvaló az ő állásában: emelkedett spanyol költeményeket szavalt, sőt, néhány szerelmes madrigált és pogány *canzonettá*-t is elfütyült, magas, vékony hangon; a dalok nagyjából egy bizonyos „kicsikéhez” szóltak, aki az ő, mármint a parancsnok „kedvese”! Ezeket az állításokat, amelyek talán nem is méltók a szigorú krónikás figyelmére, csak mint megannyi mendemondát közöljük. Az a híresztelés azonban, mely szerint a parancsnok elővette a zsebkendőjét, és megkísérelte bemutatni vendégének a *sembi cuacua* rejtelmét, fürgén, ám idomtalanul szökdécselve föl s alá a lakosztályban, merőben alaptalan. Elég annyit megemlítenünk jelen elbeszélésünkben, hogy éjfélkor Peleg az el nem múló barátság sűrű bizonygatása köz-

ben ágyba segítette házigazdáját, kivárta, amíg a vihar alábbhagy, távozott az erődítményből, és az *Ítélet* fedélzetére sietett. Mire megvirradt, a hajónak nyoma veszett.

Nem tudom, megtartotta-e Peleg házigazdájának adott szavát. Azon az éjszakán a szent életű atyák a misszióban állítólag hangos éneklést hallottak a *plazá*-ról, mintha pogányok orrhangan zsoldárokat énekeltek volna: azt is mondják, hogy még napokkal azután is sózott-tőkehalszag lengett a település fölött, s hogy a pék feleségének tulajdonában találtak egy tucat kőkemény szerecsendiót, amely alkalmatlan volt fűszernek és magnak egyaránt, a kovács istállójában több véka cipőszeget fedeztek fel, amely szakasztott olyan volt, mint a zab, de abrakolás céljára egyáltalán nem használható. Ha azonban az olvasó eszébe idézi a jenki kereskedő szavának szentségét, a spanyol kikötői szabályzat szigorú fegyelmét, és honfitársaim közmondásos idegenkedését attól, hogy visszaéljenek az egyszerű emberek bizalmával, bizonyára azonnal elhessegeti magát a történetnek ezt a részét.

Az 1798. évet köszöntő dobszó ébresztette a parancsnokot. A nap ragyogóan sütött, a vihar elült. Salvatierra fölült ágyában, és szokásához híven megdörzsölte bal szemét. Amint az előző éjszaka emléke eszébe ötlött, felugrott, és az ablakhoz sietett. Nem volt hajó az öbölben. Hirtelen eszébe jutott valami, és megdörzsölte mind a két szemét. Mivel ez nem elégítette ki, a feszület mellett lógó fémtükrökhöz fordult. Nem tévedés, a parancsnoknak volt egy másik látható szeme is, egy jobb szeme, amely, a látás képességét kivéve, legalább olyan jó volt, mint a bal.

Bármi lett legyen is ennek az átváltozásnak az igazi háttere, San Carlos egy véleményen volt. Egyike volt ez ama ritka csodáknak, amelyek keresztény közösségeknek adatnak meg, okulásul a pogányok számára, magának San Carlosnak áldásos közbenjárása eredményeképpen. Az, hogy éppen a Hit földi védelmezője, szeretett parancsnokuk legyen ennek a csodás megnyilatkozásnak kitüntetettje, nagyon is illő és helyénvaló volt. Maga a parancsnok hallgatott; nem tudott valótlan állítani, az igazságot pedig nem merte megmondani. Végül is, ha már San Carlos jámbor népe azt hiszi, hogy visszanyerte jobb szemét, vajon bölcs és józan dolog volna-e kiábrándítani őket? Eletében először gondolt a parancsnok „politikára”, életében először idézte azt a mondást, amely megannyi jó szándékú, ám felületes keresztényt vezetett félre: „Add meg mindenkinek, ami jár neki.” *Infeliz*¹ Hermenegildo Salvatierra!

Lassanként nyugtalanító hírek kaptak lábra a kis településen. A parancsnok jobb szeme, bármennyire is csodálatos eredetű, rontó hatást gyakorol arra, aki rátekint. És senki sem tud hunyorítás nélkül belenézni. Tekintete hideg, kemény, könyörtelen és rendíthetetlen. Sőt, úgy tűnt, egy szörnyű tehetséggel is felruházták - átlát annak ki nem mondott gondolatain, akire rászegeződik. A helyőrség katonái sokkal inkább a parancsnok szemének, mint hangjának engedelmeskedtek, sokkal inkább pillantásának, mint kérdező ajkának válaszoltak. A szolgák nem tudták elkerülni mindig éber, ám hideg figyelmét, amely szinte üldözni látszott őket. Az erődítménybeli iskola tanulói összaszatólták füzeteket a szörnyű felügyelet alatt, és szegény Paquita, a mintatanuló, szörnyen elhibázta azt a bizonyos hajszálvonalat, ha pártfogója mellette állt. Fokozatosan bizalmatlanság, gyanakvás, önvád és félelem váltotta fel a bizakodást, az önbizalmat és biztonságérzést egész San Carlosban. Ahová a parancsnok jobb szeme pillantott, árnyék borult oda.

Salvatierra sem menekülhetett csodás tulajdonának rontó hatása elől. Mit sem tudva annak másokra gyakorolt hatásáról, cselekedeteikben csak azoknak a dolgoknak a bizonyítékát látta, amelyekre a fortélyos Peleg célzott azon az eseménydús szilveszteréjszakán. Legmegbízha-

¹ Boldogtalan.

több szolgálai hebegtek-habogtak, elpirultak, ügyetlenségük, kötelességmulasztásuk megvallásával, túlzott kifogásokkal és bocsánatkéréssel válaszoltak. Még a gyerekek is, akiket szívből szeretett - kedvenc Paquitája is -, mintha valami titkos bűnt takargatnának. Az állandó zavartság eredménye egyre világosabban megmutatkozott. Az első fél évben még mást mondott a parancsnok szeme és mást a hangja. A beszéde még jóságos, tapintatos és gondoskodó volt. De fokozatosan a hangja is átvette tekintetének keménységét, cinizmusát és érzéketlenségét, és mire az év a végéhez közeledett, már világos volt, hogy a parancsnok alkalmazkodott a szemhez, nem pedig a szem a parancsnokhoz.

Feltételezhető, hogy ezek a változások nem kerültek el a szent életű atyák figyelmét. Olyannyira, hogy éppen azon kevesek, akik először mondták Salvatierra jobb szemét csodálatos eredetűnek, és először emlegették az áldott San Carlos különleges kegyét, most nyíltan boszorkányságról és Luzbel, a gonosz közreműködéséről beszéltek. Rosszul is végződhetett volna a dolog Hermenegildo Salvatierra számára, ha nem ő a parancsnok, a hatalom helyi letéteményese. De a tisztelendő Manuel de Cortes atyának nem volt hatalma a politikai végrehajtó szervek felett, és minden arra irányuló kísérlete, hogy lelki tanácsot adjon, kudarcba fulladt. Zavartan tért vissza a parancsnokkal folytatott első megbeszéléséből, aki mintha ádáz elégtételt érzett volna pillantásának végzetes hatalma láttán. A szent életű atya ellentmondásokba keveredett, leleplezte tulajdon érveinek hamisságát, sőt több ízben - azt állítják -, félreérthetetlen eretnekségre vetemedett. Ha a miséző pap elkapta a parancsnok szkeptikus és kutató tekintetét, mikor mise alatt fölállt, a szertartásnak menthetetlenül befellegzett. Úgy tűnt, még az anyaszentegyház hatalma is megszűnt, és az emberek érzelmeire és a település rendjére gyakorolt legutolsó befolyás is kiveszett San Carlosból.

A hosszú, száraz nyár elmúltával az erődítmény fehér falait övező dombok színe egyre inkább a parancsnok bőrzubbonyáéra hasonlított, és úgy látszott, mintha a Természet a parancsnok kemény, metsző pillantását is kölcsönvette volna. A föld megrepedezett a szárazságtól, a gyümölcsös- és szőlőskertek elfonnyadtak, és az oly régóta késlekedő és oly igen kívánt eső nem jött. Az ég éppolyan könnytelen volt, mint a parancsnok jobb szeme. A fülébe jutottak olyan híresztelések, miszerint elégedetlenség, engedetlenség, összeesküvő szellem tapasztalható az indiánok között; de ő csak még jobban összeszorította a fogát, megerősítette a csomót a fekete selyemkendőn, és toledói kardjára pillantott.

Az 1798. év utolsó napján a parancsnok egyedül üldögélt az őrszobában az esti imádság órájában. Már nem járt el az anyaszentegyház szertartásaira, hanem visszavonult, és csendes meditációval töltötte ezt az időt. A tűz fénye az alacsony gerendákon és oszlopokon játszott, de sötétben hagyta Salvatierra hajlott alakját. Ahogy így ült, érezte, hogy egy kis kéz érinti meg a karját, és amint lenézett, kis indián növendékének, Paquitának alakját látta a térde mellett. - Ó, te legkisebb - mondta a parancsnok, anyanyelvének becéző szavaiban a régi gyöngédség maradványaival -, kedvesem, mit keresel itt? Hát te nem félsz attól, akitől mindenki menekül, mindenki retteg?

- Nem - felelte azonnal a kis indián -, a sötétben nem félek. Hallom a hangod - a régi hangod; érzem az érintésed - a régi érintésed; de nem látom a szemed, Señor Commandante. Én csak attól félek, az pedig, señor, atyám - mondta a gyermek, kicsiny karját az övé felé emelve -, az pedig tudom, hogy nem a sajátod!

A parancsnok megborzongott és elfordult. Aztán amikor összeszedte magát, komolyan homlokra csókolta Paquitát, és hazaparancsolta. Néhány óra múlva, amikor csend borult az erődítményre, lefeküdt, és békés álomba szenderült.

Az éjszaka közepe táján egy homályos alak lopózott be a parancsnok lakosztályának alacsony ajtaján. Mások a gyakorlótéren settenkedtek át, amit a parancsnok észrevett volna, ha nem alszik olyan nyugodtan. A betolakodó zajtalanul odalépett a díványhoz, és az alvó mély lélegzetét hallgatta. Valami megcsillant a tűz fényében, ahogy a vadember felemelte kezét; még egy pillanat, és Hermenegildo Salvatierra minden fájdalmas gondolata elszáll, de ekkor a vadember hirtelen hátrahőkölt a borzalomtól. A parancsnok békésen aludt, de a jobb szeme tágra nyitva, mereven, hidegen meredt a gyilkosjelöltre. A férfi rohamában a földre zuhant, és a zaj fölébresztette az alvót.

Egy pillanat alatt talpra ugrott, megragadta a kardját, és záporként hulló csapásokat mért a szobába tóduló lázadó vadakra. A segítség idejében érkezett, és a fegyelmeztelen indiánokat percek alatt kiszorították az erődítményből; de a dulakodás során egy ütés a parancsnok jobb szemét érte, és amint kezét e titokzatos szervhez emelte, megérezte, hogy nincs a helyén. Soha többé nem került elő, és, sajnos vagy hála istennek, soha többé nem díszítette a parancsnok jobb szemüregét.

Vele együtt múlt el a varázslat San Carlos fölül. Megjött az eső, hogy új erőt adjon a bágyadt földnek, helyreállt a békesség papok és katonák között, a kiszáradt domboldalon máris zöld fű hullámozott, a gyerekek ismét marcona nevelőjük köré gyűltek, a missziós templomban Te Deumot énekeltek, és San Carlos lankás völgyeire újra rámosolygott az idilli elégedettség. És messze délen hajózott az *Ítélet* Peleg Scudder kapitánnyal a fedélzetén. Bőröket és gyöngyöket adott el az indiánoknak, a főnököknek pedig üvegszemet, falábat és hasonló bostoni találmányokat.

Róna Annamária fordítása

A RICSAJ TÁBOR SZERENCSEJE

A Ricsaj Tábor mint a megbolygatott méhkas. Holmi csetepaté okán nem támadt volna ekkora sürgés-forgás, hiszen 1850-ben már túlon túl megszokott volt ahhoz, hogy az egész települést megmozgassa. Nemcsak a vízmosások és csatornák néptelenedtek el, de még a kocsma törzs-vendégei is asztalra dobták a kártyát, pedig ők - ne feledjük - szemrebbenés nélkül folytatták a játszmát azon a napon is, amikor a söntésben a pult fölött Francia Pete és Kanaka Joe agyonlőtte egymást. A tisztás legszélén, egy durván összeábdált kunyhó előtt gyülekezett az egész tábor. Fojtott hangon diskuráltak, s közben újra meg újra egy női nevet emlegettek. Ezt a nevet - Csiroki Sal nevet - jól ismerték a tábor lakói.

Talán minél kevesebbet szólnunk róla, annál jobban tesszük. Mocskos szájú és - uram bocsá' - igen-igen bűnös nőszemély volt. De az idő tájt rajta kívül nem akadt egyetlen fehérceseléd sem a Ricsaj Táborban, s így híján volt minden asszonyi oltalomnak. Romlott, elvetemült, javíthatatlan teremtés volt, ám olyan kereszt nyomta a vállát, melyet akkor is nehéz lett volna elviselnie, ha más nők együttérzése könnyít a terhén - hát még így, ilyen szörnyen magára hagyatva. A legnagyobb átok ez volt rajta: a magány, ezért kellett félrelépéséért olyan iszonyatos bűnhődnie. Talán vétke levezekléséhez tartozott az is, hogy most, amikor annyira rászorult volna az asszonyi tapintatra, gyengédségre és pártfogásra, csak a tábor férfi lakóinak gúnyos tekintetével találkozott. És én mégis azt hiszem, hogy voltak, akiknek elszorult a szívük szenvedései láttán. Sandy Tipton például úgy vélekedett, hogy „ugyancsak rájár a rúd szegény Salre”, s miközben a nő sorsán elmélkedett, egy pillanatra el is feledkezett ama prózai tényről, hogy egy ász és két adu van még a tarsolyában.

A helyzet merőben új volt, mint látni fogjuk. A halál semmiképpen sem számított rendkívüli eseménynek a Ricsaj Táborban, a születés annál inkább. Megválni jó néhányan megváltak már a tábortól végérvényesen, a visszatérés leghalványabb reménye nélkül; de most fordult elő első ízben, hogy valaki *ab initio*² lépett a tábor tagjainak sorába. Innen a nagy izgalom.

- Na, menj be szépen, Stumpy - fordult egy tekintélyes táborlakó az ott ácsorgó férfiak egyikéhez. - Menj be, nézd meg, mit tudsz csinálni. Neked már van tapasztalatod az ilyesmiben.

Bizonyára a legalkalmasabb személyre esett a választás. Stumpy más égtájakon állítólag nem is egy, de két családnak volt a feje, s éppen a jogi formaságok hiányosságának volt köszönhető, hogy a Ricsaj Tábor - ez a menekültváros - most a társaságát élvezhette. A tömeg helyeselte a választást, Stumpynak pedig volt annyi esze, hogy meghajoljon a többség akarata előtt. Az ajtó becsukódott a botcsinálta doktor és bábaasszony mögött, a tábor pedig letelepedett, pipára gyújtott, és várta a születendő gyermeket.

A gyülekezet körülbelül száz lelket számlált. Egy-kettő az igazságszolgáltatás elől menekült ide, némelyik közönséges bűnöző volt, és valamennyi elszánt fickó. Küllemük nem árulkodott hajdani életükről, jellemükről. A legnagyobb gazembernek olyan arca volt, mint amilyeneket Raffaello festett; Oakhurstön, a hamiskártyáson, egyenesen hamleti mélabú és filozofikus töprengésre való hajlam tükröződött; a tábor legvakmerőbb és legmerészebb tagja alig érte el a százötven centi magasságot, hangja lágy volt, modora félénk és félszeg. Általában úgy emlegették őket: az „útonállók”, de inkább megkülönböztetésül, mint meghatározásképpen. Ha a kisebb részletek tekintetében, mint: ujj, lábujj, fül stb., mutatkozott is itt-ott némi hiány, ez

² Kezdetről.

mit sem csorbított együttes erejükön. A legerősebbnek mindössze három ujja volt a jobb kezén; a legjobb lövő pedig félszemű volt.

Hát ilyenképpen festettek ezek az emberek, akik most a kunyhó körül gyülekeztek, kisebb csoportokba verődve. A tábor egy hegy és két folyó határolta; háromszög alakú völgyben feküdt. A világgal csupán az egyik hegycsúcson át vezető meredek ösvény kötötte össze. A vajúdó asszony tán láthatta is fekhelyéről, a durván összetákolt lócáról ezt az utat, láthatta, amint ezüst fonálként kanyarog, míg el nem vész az ég csillagai közt.

A korhadt fenyőgallyak tüze barátságos hangulatot kerített a gyülekezet köré. Lassacskán visszatért a tábor megszokott jókedve. Egyesek fogadást ajánlottak az eredményt illetően, mások ráparoláztak. Három az öthöz, hogy „Sal átvészeli”, s mi több, a gyermek is életben marad; s aztán még arra is fogadtak, hogy milyen nemű és fizimiskájú lesz a kis jövevény. Az izgatott vita kellős közepén hirtelen felkiáltott valaki az ajtó szomszédságában, mire egyszerre elcsendesült a tábor, és mindenki fülelni kezdett. A nyögő és hajladozó fenyőfák, a sebes sodrú folyó, a ropogó tűz felett éles, fájdalmas sírás kelt szárnyra - ilyen hangot eddig sohasem hallottak a tábor lakói. A fenyők nem nyögtek tovább, a folyó megtorpant, a tűz ropogása abbamaradt, mintha a Természet maga is visszafojtott lélegzettel hallgatózott volna.

Egy emberként termett talpon a tábor. Valaki azt javasolta, robbantsanak fel egy hordó puska-por, mások azonban az anya állapotára hivatkoztak, s a józanabb belátás diadalmaskodott: mindössze néhány pisztolylövés pukkant, mert a tábor kezdetleges orvosi segédlete vagy egyéb okok következtében Csiroki Sal állapota bizony egyre rosszabbodott. S nem telt bele egy óra, már meg is járta azt a göröngyös utat, mely a csillagokba visz, és mindörökre megszabadult a Ricsaj Táborától, bűneitől és szégyenétől. Nem hinném, hogy a hír bejelentése túlon túl megdöbbenette volna az egybegyűlteket, hacsak annyiban nem, hogy a gyerek sorsáért kezdtek aggódni. - Életben marad? - faggatták Stumptyt. A válasz bizonytalanul hangzott. A tábor egyetlen, Csiroki Sallel azonos nemű, s anyai örömeknek örvendő lakója egy nőstény számár volt. Hogy megfelel-e majd a célnak vagy sem, nem tudták, de a kísérletet megejtették. Kevesebb nehézségbe ütközött, mint Romulus és Remus hajdani táplálása, és nem mutatkozott kevésbé gyümölcsözőnek sem.

Mikor ezekkel a részletekkel végeztek - közben még egy óra telt el -, kinyílt az ajtó, és az izgatott férfínység, mely már előzőleg szépen egymás mögött felsorakozott, libasorban bevonult a szobába. Az alacsony ágy vagy lóca mellett, melyen az anya alakja élesen kirajzolódott a takaró alatt, egy fenyőfa asztal állt. Rajta doboz, és benne rikító vörös posztóba bugyolálva feküdt a Ricsaj Tábor legújabb jövevénye. A doboz mellett kalap. Céljára hamarosan fény derült. - Uraim - mondta Stumpy, s hangjában a tekintély és az *ex officio*³ önelégültség keveredett -, uraim, szíveskedjenek az elülső ajtón befáradni, megkerülni az asztalt, és aztán a hátsó ajtón át távozni. Akik a kis árva javára adakozni óhajtanak, e célra ott találják a kalapot. - Az első vizitáló kalaposan lépett be, aztán gyorsan lekapta a fejéről, amikor körülpillantott, és így tudtán kívül példát mutatott az utána következőknek. Az ilyenfajta közösségekben a jó és a rossz példa egyaránt ragadós. Mikor a menet bevonult, megjegyzések hangzottak el a bírálatot nyilván inkább a mutatványos szerepét játszó Stumpynak szánták: - Hát ez lenne az? - Aprócska jószág, istenuccse. - Színe sincs az istenadtának. - Akkorka, mint az öklöm. - Az adományok is jellemzőek voltak: ezüst cigarettatárca; egy aranytallér; ezüstmegfűtött tengerézpisztoly; gazdagon hímzett női zsebkendő (Oakhursttól, a hamiskártyástól); gyémánt mellű; gyémántgyűrű (a mellű sugallta ezt az ajándékot, s az

³ Hivatalbéli.

adományozó még meg is jegyezte, hogy most „két gyémánttal túllicitálja”); csúzli; biblia (az adományozó ismeretlen); aransarkantyú; ezüst kávéskanál (a monogram, fájdalom, nem az adakozóé); sebészolló; sebészkés; ötfontos bankjegy, és körülbelül kétszáz dollár aranyban és ezüst aprópénzben. Míg e zarándoklat folyt, Stumpy oly mély hallgatásba burkolózott, mint balján a halott, és oly kifürkészhetetlen komolyságba, mint jobbán az újszülött. Csak egyetlen incidens törte meg e különös processzió egyhangúságát. Mikor Kentuck kíváncsian a doboz fölé hajolt, a gyermek megfordult, és görcsös fájdalmában teljes erővel megragadta és egy pillanatig szorongatta a férfi kinyújtott ujját. Kentuck bután és zavartan bámult. Mintha valami pír tolakodott volna viharvert orcájára. - Francos kis zshiványa! - mondta, mikor ujját kiszabadította, feltehetően több gyöngédséggel és óvatossággal, mint amennyit képes volt kimutatni. Mikor kiment, ezt az ujját kissé eltartotta a többitől, és kíváncsian nézegette. E vizsgálat eredményeként ugyanaz a megjegyzés tolt a szájára, mint az imént, s ezt látható gyönyörűséggel többször is elismételte.

- Birizgálta a francos kis zshiványa - magyarázta Tiptonnak, és magasba tartotta az ujját.

Négy órára járt, mire a tábor nyugovóra tért. A kunyhóban azonban, ahol az őrszemek virrasztottak, világosság volt, mert Stumpy aznap éjszaka nem feküdt le. Kentuck sem. Istenesen beivott, élvezettel mesélte el többször is, mi történt vele, és a csattanó mindig ugyanaz volt: a kis jövevény ismert korholása. Ez mintha fölmentette volna őt az érzelmesség vádjá alól, s erre Kentuck sokat adott, lévén megverve az erősebb nem gyarlóságaival. Mikor már mindenki az igazak álmát aludta, lement a folyóhoz, és tűnődve füttyörészett. Aztán a kunyhó mellett húzódó vízmosás mentén visszafordult, tüntető közönnyel füttyörészve. Egy hatalmas vörösfenyőnél megállt, megfordult, és megint elsétált a kunyhó előtt. Mikor már félúton volt a part felé, újra megtorpant, visszament a kunyhóhoz, és bekopogott. Stumpy ajtót nyitott. - Hogy van a kicsi? - kérdezte Kentuck, és Stumpy válla fölött a dobozt fürkészte. - Meg se mukkan - felelte Stumpy. - Nincs semmi baja? - Nincs. - Szünet, zavart szünet. Stumpy keze még mindig a kilincsen. Aztán Kentuck ismét az ujjához folyamodott segítségért, és Stumpy orra alá dugta. - Birizgálta a francos kis zshiványa - mondta, és nagy nehezen elvonult.

Másnap Csiroki Salt jól-rosszul eltemették, úgy, ahogy az a Ricsaj Táborból kitelt. Miután testét örök nyugovóra helyezték a hegyoldalban, szabályos gyűlést tartott a tábor, hogy megvitassák, mi történjék a csecsemővel. Egyhangúlag és lelkesen amellet szavaztak, hogy örökbe fogadják. Annál hevesebb vita robbant ki akörül, hogyan és mint elégítsék ki a gyermek szükségleteit. Figyelemre méltó volt, hogy a vita során egyetlen durva és személyeskedő megjegyzés sem hangzott el, holott enélkül sohasem zajlott le még eszmecsere a táborban. Tipton azt ajánlotta, hogy a gyereket küldjék a Vörös Kutyába - egy másik táborba, negyven mérföldnyire -, ahol az asszonyi felügyelet biztosítva lenne. De a szerencsétlen javaslat a jelenlevők egyhangú és elkeseredett ellenkezésével találkozott. Nyilvánvaló volt, hogy szóba sem jöhet olyan terv, amely új szerzeményüktől megfosztaná őket. - És melleleg - okoskodott Tom Ryder -, azok a fickók ott a Vörös Kutyában tán még el is cserélnék, és végül valaki mást sóznának a nyakunkba. - Más települések becsületességében cseppet sem bíztak a tábor lakói, ami egyébként mindenütt így volt.

Hogy dajkát hozzanak a táborba, azt is leszavazták. Azzal érveltek, hogy tisztességes nőszemély nem választhatja jószántából a Ricsaj Táborot otthonául, és a szónok váltig hangoztatta, hogy „a másik fajtából pedig egyszer s mindenkorra elégük van”. Ez a nem éppen hízegő és látszólag durva célzás az elhunyt anyára az első megnyilatkozása volt a táborban a tisztességnek: a megújulás első jele. Stumpy nem javasolt semmit. Talán egy kissé kényesnek érezte azt, hogy ő szóljon bele a hivatalból kirendelt gyám - saját utóda - megválasztásába. Amikor

megkérdezték, makacsul hajtogatta, hogy ő és Jinny - a fentebb említett emlősállat - igenis fel tudják nevelni a gyermeket. Volt ebben a tervben valami eredeti, páratlan és hősies, rögtön meg is tetszett a tábornak. Stumpyt tehát kinevezték. Egy s más szükséges holmiért elküldték Sacramentóba. - Ne felejtsd el - mondta a pénztáros a küldöncnek, s egy zacskó aranyport nyomott a markába -, a legjobbat, amit csak kaphatsz, csipkét, érted? Kézimunkát meg fodrosat, kerül, amibe kerül, a rossebb egye meg!

Különös dolog, de a gyermek szépen gyarapodott. Talán a hegyi tábor pezsdítő levegője kárpótlást nyújtott azért, amit tápanyagokban nélkülözött. A Természet ölelte óvón dús keblére a kis árvát. Talán a sierrai hegylábak páratlan atmoszférája - a balzsamos illatú, éles levegő, ez az egyszerre nyugtató és élénkítő éteri orvosság - vált éltető tápszerévé, s a számartej alakult át benne bonyolult kémiai folyamat útján mésszé és foszforrá. Stumpy azon a véleményen volt, hogy leginkább az utóbbi teszi, no meg a gondos ápolás. - Én és a számar - mondogatta - apja helyett apja, anyja helyett anyja vagyunk. Nekünk aztán ne tégy később szemrehányást - tette hozzá, szavait ünnepélyesen az előtte heverő, magatehetetlen pólyáshoz intézve.

Mire egyhónapos lett, szükségesnek látszott, hogy nevet adjanak neki. Általában „Kölyök”-nek, „Stumpy gyereké”-nek, „Farkas”-nak (utalván hangbéli adottságaira), vagy Kentuck kedvenc becézése nyomán „francos kis zshivány”-nak nevezték. Na de hát ezek a nevek túlságosan általánosnak és alkalmatlannak tetszettek, és végül egy-egy újabb kedvéért a régít mindig elvetették. A kártyások és kalandorok általában babonások, és Oakhurst egy szép napon kijelentette, hogy a kicsi „szerencsét” hozott a Ricsaj Tábornak. Hát ami igaz, az igaz, újabban nem álltak hadilábon a szerencsével. Megegyeztek, hogy vezetéknéve legyen „Szerencse” és a nagyobb kényelem kedvéért még utánabiggyesztették a „Tamás”-t is. Az anyára nem történt utalás, az apa amúgy is ismeretlen volt. - Jobb, ha tiszta lappal indul - mondta a filozofikus hajlamú Oakhurst. - Nevezzük Szerencsének, hogy feddhetetlen névvel vághasson neki az életnek. - Kitűzték hát a keresztelő napját. Hogy mit akartak ezzel a szertartással, könnyen elképzelheti a kedves olvasó, hisz van már némi fogalma a Ricsaj Tábor szentségtörő hajlamáról. A ceremóniamester egy bizonyos Boston lett, hírhedt kópé, és az ünnepség sok-sok mulatsággal kecsgetetett. Ez az ötletes tréfamester két napig készült az egyházi szertartás paródiájára, természetesen az egészhet helyi vonatkozásokkal telitűzdelve. Az énekkar lelkesen gyakorolt. Sandy Tiptont szemelték ki a keresztapa szerepére. De miután a körmenet zene-szóval és zászlókkal a ligetbe masírozott, és a gyermeket az oltárnak kikiáltott valamin elhelyezte, Stumpy lépett a várakozó gyülekezet elébe. - Nem kenyerem az ünneprontás, fiúk - mondta az apró emberke, és elszántan a szemébe nézett a körülötte csoportosulóknak -, de amondó vagyok, hogy ez az egész itt valahogy nincsen rendjén. Kicsit olcsó szórakozás gúnyt üzni fiacskátokból, aki az egészből egy mukkot sem ért. S ha már valaki a keresztapaságra pályázik közülünk, kinek lenne több joga nálamnál, kérdem én? - Stumpy beszédét csend követte. Minden tréfacsinálónak dicséretére legyen mondvá, hogy az első, aki Stumpy szavainak igazságát elismerte, a mókamester volt, pedig hát őt ütötte el a további bohózkodástól. - De hát keresztelőre jöttünk össze, ha jól tudom, s ha már így van, akkor lássunk hozzá - folytatta Stumpy, ügyesen kihasználva pillanatnyi fölényét. - Megkeresztellek téged, Szerencse Tamás, az Egyesült Államok és Kalifornia Állam törvényei szerint, Isten engem úgy segéljen. - Ez volt az első eset a tábor fennállása óta, hogy Isten nevét nem káromkodás formájában vette valaki a szájára. A keresztelés talán még mulatságosabb volt, mint ahogy azt a mókamester eltervelte, de furcsamód senki sem látta annak, és senki sem nevetett. Tamást tehát megkeresztelték, olyan áhítattal, hogy székesegyházban sem lehetett volna különben; a fiúcska a hagyományos módon fölsírt, s ők a hagyományos módon csucsujgatták.

És ezzel kezdetét vette a Ricsaj Tábor nagy megújulása. A változás csaknem észrevétlenül köszöntött a táborra. A fejlődés jelei a Szerencse Tamásnak, vagy röviden: Szerencsének kiutalt kunyhón mutatkoztak meg elsőül. Kínosan tisztán tartották, patyolatfehérre meszelték. Aztán körüldezkázták, ellátták szőnyeggel, függönnyel, és kitapétázták. A rózsafa bölcső - negyven mérföldről hozatták öszvérháton -, Stumpy kifejezésével élve, „jóformán agyoncsapta a többi bútort”. Ezért szükségesnek mutatkozott a kunyhó egész berendezésének kicserélése. Azok, akik szívesen lebzseltek Stumpy házában, és elnézegették, „hogyan fejlődik a kicsi”, szemlátomást nagyra értékelték a változást, mire a rivális intézmény, a kocsma, mintegy önvédelemből, szintúgy nem hagyta annyiban a dolgot, és függönyt, tükröket hozatott. Az utóbbi esemény visszahatásaként egyre szigorúbb igényekkel léptek fel a Ricsaj Táborban a személyi tisztálkodás irányában. Stumpy pedig szigorú rendszabályoknak vetette alá azokat, akik arra a tisztességre és kitüntetésre pályáztak, hogy Szerencse Tamást karjukba vegyék. Kegyetlen megpróbáltatás volt Kentuck számára megfosztatni privilégiumától - mert ő szabad természete és kóbor életmódja következtében mindenfajta öltözetet amolyan második felhámnak tartott, melyet, ha tönkrement, levedlik az ember, mint kígyó a bőrét. De az újítás hatása alól még ő sem vonhatta ki magát: ezentúl tiszta ingben és olyan arccal, amely még csillogott a mosdóvíztől, jelent meg minden délután ugyanazon időpontban a kunyhóban. Tamást, aki szemlátomást minden percét alvással igyekezett eltölteni, semmiféle hangoskodás nem zavarhatta. A szakadatlan kiabálás és üvöltözés, amiről a tábor nem éppen hízelgő nevét nyerte, Stumpy hallótávolságán belül eltiltatott. Az emberek suttogva beszélgettek, vagy indiánus méltósággal pipáztak. A káromkodást hallgatólagosan felfüggesztették ezen a megszentelt helyen, és az efféle közkedvelt szitkozódásokat, mint például „Fene a szerencsédet!”, vagy „Rosseb a szerencsédbe!”, elhagyták, lévén most már személyes vonatkozásuk. A nótázást azonban engedélyezték, mivel a közfelfogás csillapító, nyugtató hatást tulajdonított neki; és egy nóta, Gözhajós Jack, öfelsége ausztrál gyarmatáról származó angol matróz előadásában, különösen népszerű bölcsődalnak számított. Panaszos, fojtott hangon daloltak arról, hogyan fosztották ki a kalózok az *Arethus*a hajót, s minden versszak végén szépen, fokozatosan lehalkították, elnyújtották a refrént: *Az Arethus*a hajó-ó-ón. Kedves látvány volt Jack, amint Tamást karjaiban tartva ide-oda ringott, akár a hajó a tengeren, és fölébe hajolva dudorászta a tengerésznotát. Nem tudni, Jack ringatásának vagy a dal hosszúságának volt-e köszönhető - a dal ugyanis kilencven strófából állt, s aggályos pontossággal mesélte el a komor kifejelet felé feltartóztathatatlanul haladó történetet -, de tény, hogy a bölcsődal mindig meghozta a kívánt hatást. Ilyenkor az emberek egész hosszukban elnyúltak a fa alatt a csendes nyári szürkületben, pipáztak, s magukba szívták a dallamfoszlányokat. S a táboron lassan úrrá lett az a némileg ködös elképzelés, hogy ez lehet az idilli boldogság. - Még elgondolni is szép - mondta Cockney Simmons, míg tűnődve a fűben könyökölt -, mennyei érzés. - Greenwich jutott az eszébe.

A hosszú nyári napokon Szerencsét rendszeren magukkal vitték a vízmosáshoz, ahonnan a Ricsaj Tábor aranykészlete származott. Ott heverészett fenyőgallyakra terített takaróján, míg az emberek lent a csatornában dolgoztak. Később megpróbálták, hogy - amennyire tőlük telik - a lugast virágokkal és lombos ágakkal ékesítsék fel, és valaki mindig hozott egy-egy csokor vad loncot, tarka pettyes orchideát vagy azáleát. Az emberek hirtelen rádöbbenek, hogy a látszólag jelentéktelen dolgokban, melyeken eddig a csizmájuk sarkával tapodtak, szépség és értelem van. Szemük hirtelen kinyílt a csillogó máriaüvegre, a tarka kvarcdarabkákra vagy a csermely medréből előbukkant fényes kagylók szépségére, és rögtön félre is tették ezeket a kincseket Szerencse Tamásnak. Csodálatos volt, mennyi értéket talál eléjük a hegy és az erdő, amely „jó lesz a gyerekeknek”. Annyi játéka volt, mint Tündérország egyetlen gyermekének sem, s ők őszintén remélték, hogy Tamás elégedett. Derűsnek, boldognak látszott, bár ült valami gyermeki komolyság, töprengő fény a kerek, szürke szemében, ami olykor aggasztotta

Stumpyt. Mindig barátságos volt és csendes, és feljegyezték, hogy egyszer valahogy átmászott az ágyát elkerítő, fenyőgallyakból font rácson, s lezuhant a partról, fejjel bele a puha földbe, s legalább öt percig úgy is maradt a legnagyobb lelki nyugalommal, kis szeplős lábaival a levegőben kalimpálva. Mikor kiszabadították, meg se mukkant. Nem merek beszámolni okosságának további megnyilatkozásairól, mert sajnos kizárólag elfogult barátok állításaira támaszkodhatom. Némelyik nincs híján némi babonának sem. Mászok éppen fel a partra, mit látok? - mesélte egy nap Kentuck az izgalomtól elfúló hangon. - Ide a kést, ha nem egy szajkómadár ül az ölében, és azzal beszélget. Ott ültek, szemtől szembe, és csak csevegtek, barátságosan és fesztelenül, mint két kis angyal. Ha nem látom, el sem hiszem. - Akár lemászott a fenyőgallyakról, akár a feje fölött a levelekre pislogott hanyatt fekve, neki énekeltek a madarak, neki motyorásztak a mókusok, neki nyíltak a virágok. A természet volt dajkája és játszópajtása. Érte szúrta át a leveleken aranyos fénylándzsáit a nap, s világította meg a pázsitot, ahol feküdt; hozzá jöttek látogatóba a balzsamos, gyantás leheletű kóbor szellők; neki bólogattak barátságosan és álmosan a hatalmas vörösfenyők; neki döngicséltek a méhek, és neki károgtak andalítóan a varjak.

Hát ilyen volt a Ricsaj Tábor boldog nyara! Bőség köszöntött rájuk, és szerencsájuk nem hagyta őket cserben. A csatornák bőven ontották kincsüket. A tábor féltőn őrizte előjogait, és gyanakodva szemlélt minden idegent. Senkit sem bátorítottak letelepedésre, és hogy elszigeteltségük még tökéletesebb legyen, megvásárolták a hegyvonulat másik oldalán fekvő földeket is. Ez, párosulva ritka lövőtudományuk hírével, szentté és sérthetlenné tette a Ricsaj Tábor elkülönülését. A küldönc - az egyetlen kapocs köztük s a világ között olykor csodálatos történeteket mesélt a táborról. - Olyan utcájuk van, hogy lepipálja a Vörös Kutya bármelyik utcáját. A házak körül szőlő meg virágoskert mindenütt, és kétszer mosdanak naponta. De az idegenekkel csúnyán elbánnak ám, és egy csodagyereket imádnak, bizony.

Ahogy a tábor felvirágzott, úgy nőtt a további fejlesztés igénye. Javasolták, jövő tavasszal építsenek szállodát, és hívnak meg egypár jobb családot Szerencse Tamás kedvéért, akire biztosan jó hatással lenne a női társaság. Hogy ezek a férfiak, akik olyan megrögzötten kételkedtek a másik nem erényességében és hasznosságában, mégis ekkora áldozatra voltak hajlandók, az egyes-egyedül Tamás iránti rajongásuknak volt köszönhető. Mégis akadt a tervnek néhány ellenzője. De mert a határozat végrehajtásával úgyszólván várni kellett vagy három hónapot, a kisebbség beadta a derekát, abban a titkolt reményben, hogy majd csak közbejön valami. Hát közbe is jött.

1851 telére még sokáig emlékezni fognak a hegyek alján. A hó vastagon borította a Sierrákat, és a hegyi patakok folyóvá, a folyók tóvá duzzadtak. Minden egyes szakadék és vízmosás hatalmas folyammá változott, hordalékát szétszórta a lapályon. A Vörös Kutya kétszer is víz alá került. A Ricsaj Tábor előre figyelmeztették a veszélyre.

- A víz hozza az aranyat azokba a vízmosásokba - mondta Stumpy. - Egyszer már járt itt, tehát újra itt teremhet. - És akkor éjszaka a North Fork hirtelen kilépett medréből, és elöntötte a Ricsaj Tábor háromszög alakú völgyét.

Feltartóztathatatlanul áradt a víz, fák nyögtek, gerendák recsegték, s mintha a víz nyomában járt volna, vak homály özönlötte el és dülta fel a kedves völgyet; e pokoli zűrzavarban nem sokat tehettek a tábor megmentésére. Mire hajnalodott, Stumpy kunyhója, mely a legközelebb állt a folyóparthoz, nem volt sehol. Feljebb a vízmosásban megtalálták szerencsétlen tulajdonosa holttestét, de egyetlen büszkeségüknek, reménységüknek, Szerencsájüknek nyoma veszett. Szomorú szívvel indultak volna már haza, amikor a partról valaki utánuk kiáltott.

Mentőcsónak sodródott lefelé a folyón. Két mérföldnyire egy félig eszméletlen férfit és egy gyermeket húztak ki a partra. Ismeri valaki őket, nem ide tartoznak?

Csak egy pillantás, és máris tudták: Kentuck fekszik ott, kegyetlenül összezúzva, összehorzsolva, de a Ricsaj Tábor Szerencsáját szorongatva karjai között. Ahogy közelebbről szemügyre vették a furcsa párt, látták, hogy a gyermek teste már hideg, szíve nem ver. - Meghalt - mondta az egyik. Kentuck kinyitotta a szemét. - Meghalt? - ismételte elhaló hangon. - Igen, öregem, és te is nemsokára meghalsz. - Mosoly ragyogott fel a haldokló Kentuck szemében. - Meghalok! - ismételte. - Magával visz engem. Mondjátok meg a fiúknak, hogy most már velem marad a Szerencse. - És az erős embert, aki úgy kapaszkodott a törékeny kisgyermekbe, mint fuldokló az utolsó szalmaszálba, lassan magával sodorta az árnyékos folyó, mely vizét örök időktől fogva az ismeretlen óceánba hordja.

Osztovits Levente fordítása

SZÁMÚZÖTTEK

Amint John Oakhurst úr, a hamiskártyás, 1850. november 23-án reggel kilépett a pókertanyai főutcára, észrevette, hogy a telep erkölcsi atmoszférája ugyancsak megváltozott az elmúlt éjjel. Az a két-három férfi, aki addig elmélyülten társalgott, jöttére elhallgatott, és jelentőség-teljes pillantásokat váltott. Vasárnapi komolyság érzett a levegőben, s ez bizony igencsak baljóslatú dolog egy olyan telepen, mely alig szokott hozzá az ilyesféle ünnepekhez.

Oakhurst úr nyugodt, csinos arca vajmi kevés érdeklődést árult el e jelek iránt. Más kérdés, hogy a jeleket kiváltó okkal természetesen tisztában volt. - Úgy nézem, megint kiszemeltek valakit - morfondírozott magában -; talán éppen engem. - Zsebre dugta kendőjét, mellyel Pókertanya vörös porát verte le ragyogóra kefélt csizmájáról, és úgy döntött, hogy tartózkodik mindennemű találgatástól.

Hogy az igazsághoz hívek maradjunk, Pókertanya valóban „kiszemelt valakit”. Az utóbbi napokban egymás után vesztett el több ezer dollárt, két értékes lovat és egy kiváló polgárt. A telepet az erkölcsi felháborodás hulláma borította el, mely ugyanolyan féktelennek és törvény-ellenesnek bizonyult, mint a tettek, amelyek kiváltották. Egy titkos bizottság úgy döntött, hogy megszabadítja a várost a nemkívánatos elemektől. Ez két emberrel már meg is történt, ott lógtak a szurdokban, a szikomorfa ágán, más kétes jellemeket pedig száműztek a telepről. Sajnálattal kell bevallanom, hogy az utóbbiak között hölgyek is akadtak. A szépnem iránti kötelességemnek tartom azonban, hogy leszögezzem: nemkívánatos voltuk pusztán szakmájuk jellegéből fakadt, mert Pókertanya lakói a Gonosz megnyilvánulásának csakis ilyen könnyen meghatározható formái nyomán kockáztatták meg, hogy önhatalmúlag bíraskodjanak.

Oakhurst úr helyesen vélekedett, amikor úgy gondolta, hogy őt is ezekhez a nemkívánatos személyekhez sorolták. A bizottság tagjai közül néhányan azt követelték; akasszák föl, mert ez egyfelől példát statuálna, másrészt a zsebéből kártalanítaná őket mindazokért az összegekért, amiket elnyert tőlük. - Igazság ellen való - mondta Jim Wheeler -, hogy futni hagyjuk ezt a Ricsaj Táborbéli ifjancot - ezt a senkiházit -, ráadásul a pénzünkkel! - Ám a méltányosság érzése, mely, ha kifejeletlenül is, de ott lapult mindazok kebelében, akik a szerencse forgandósága révén valaha is nyertek Oakhurst úrtól, végül diadalmaskodott ezen a szűk látókörű helyi szemléleten.

Oakhurst úr filozofikus nyugalommal fogadta az ítéletet, hűvös magatartásán az sem változtatott, hogy bírait habozni látta egy pillanatig. Szenvedélyes kártyás volt, megadta magát végzetének. Számára az élet nem volt más, mint bizonytalan kimenetelű játék, melyben, tudta jól, az osztót illeti bizonyos százalék.

Pókertanya száműzött gonosztevőit fegyveres férfiak kísérték ki a település határáig. Oakhurst úron kívül, akit egykedvű, de mindenre elszánt embernek ismertek, s akinek mintegy meg-félemlítéséül szolgált a fegyveres kíséret, a számkivetettek között volt még egy fiatal nő is, akit egymás között csak „Hercegnő”-nek szólítottak; egy harmadik, aki a „Shipton mama” nevet kapta; s végül „Billy bátyó”, a notórius borissza, aki időnként megdézsmálta az arany-lelőhelyeket. A díszes menet semmiféle megjegyzést nem váltott ki a nézőkből; hallgatott a kíséret is. Csak amikor a Pókertanya határát jelző szurdokhoz értek, szólalt meg a vezetőjük; beszéde rövid volt, csak a lényegre szorítkozott. A száműzötteknek örökre megtiltatik, hogy visszatérjenek; ha mégis megpróbálnák, az életükkel játszanak.

Amint magukra maradtak, végre szabad folyást engedhettek felgyülemlett érzelmeiknek: a Hercegnő hisztérikus zokogásban tört ki, Shipton mama száját illetlen szavak hagyták el, Billy bátyó pedig a cifra káromkodások valóságos özönét küldte kísérőik után. Csak a filozofikus Oakhurst maradt csendben. Némán hallgatta Shipton mamát, aki mindenáron ki akarta tépni

valakinek a szívét, a Hercegnőt, aki többször is leszögezte, hogy ott pusztul el az úton, Billy bátyót, akiből csak úgy dőltek a félelmetesnél félelmetesebb szitkok. Osztályára jellemző, szelíd egykedvűséggel ragaszkodott hozzá, hogy a Hercegnő hitvány öszvérét elcserélje saját hátraslovával, az „Ötpettyes”-sel. De a társaság komor hangulata még ettől sem engedett föl. A fiatal nő ernyedtt kacérsággal hozta rendbe zilált tollazatát; Shipton mama rosszindulatúan méregette az „ötpettyes” tulajdonosát, Billy bátyó pedig mindent elsöprő átokkal sújtotta a kis közösséget.

A Homokzátonyba vivő út - ezt a tábort még nem fertőzte meg a pókertanyaiak tisztogató szenvedélye, így hát remélhették, hogy befogadják őket - meredek hegyláncon vezetett át. Maga a tábor egy napi kemény járóföldre volt. Őszutó lévén, az előhegyek nedves, mérsékelt éghajlatát mihamar felváltotta a Sierrák száraz, friss, hideg levegője. A csapás keskeny volt, nehezen járható. Dél tájt a Hercegnő egyszer csak lecsúszott a nyeregből, és kijelentette, hogy egy tapodtat sem megy tovább; így hát a csapat letáborozott.

Vad, lenyűgöző tájékon jártak. Az erdei amfiteátrum, melyet három oldalról csupasz, meredek gránitsziklák öveztek, szelíden emelkedett a közeli völgyre nyíló szakadék szájához. Ennél megfelelőbb helyet nem is kívánhattak volna a táborozáshoz, ha éppen tanácsos lett volna a tábort verniük. De Oakhurst úr tudta jól, hogy a Homokzátonyba vezető útnak még csak a felét tették meg, s hiányos felszerelésük, kevéske ennivalójuk nem enged meg semminemű késlekedést. Néhány szóban közölte ezt társaival, majd filozófiai kommentárként hozzáfűzte, hogy ostobaság „eldobni a lapokat, mikor a játéknak még nincs is vége”. De hát jócskán el voltak látva szeszes itallal, ami a mostani szükséghelyzetben egyaránt pótolta élelmet, tüzelőt, pihenést és körütekintést. Hamarosan mind a hatása alá kerültek, hiába tiltakozott Oakhurst úr. Billy bátyó kezdeti harciasságát részeg kábulat váltotta föl, a Hercegnő érzelgős lett, Shipton mama pedig jóízűen horkolt. Egyedül Oakhurst úr állt szilárdan a lábán, s egy sziklának dőlve mérhetetlen nyugalommal szemlélte társait.

Oakhurst úr sohasem ivott. Foglalkozása hidegvért, közönyt és lélekjelenlétet kívánt; ő maga így fogalmazta meg: „nem engedheti meg magának az ilyesmit”. Ahogy elnézte a földön heverő száműzötteket, törvényen kívüli mestersége, életmódja és bűnei szülte magánya most első ízben hatott rá nyomasztólag. De felrázta magát, leporolta fekete ruháját, megmosta kezét és arcát, a tisztasághoz való makacs ragaszkodásához híven rendbe szedte mindenét, s ettől egy pillanatra még a bosszúságáról is megfeledkezett. A gondolat, hogy sorsukra hagyja gyenge, szájalomra méltó útítársait, valószínűleg meg sem fordult a fejében. De nem érezte azt az izgalmat sem, ami, bármilyen furcsa is, hírhedt egykedvűségének rendesen a kiváltója volt. Felnézett a környező fenyők fölé tornyosuló, háromszáz méter magas, komor, meredek sziklafalakra, a baljóslatú, felhő borította égre, aztán a völgybe pillantott, ahol már gyülekeztek az árnyak; s miközben így tett, tisztán hallotta, hogy nevéen szólítják.

Lovas ereszkedett alá lassan a csapáson. A jövevény becsületes, nyílt arca láttán Oakhurst úr nyomban felismerte a homokzátonyi Tom Simsont vagy más néven az „Ártatlan”-t. Néhány hónappal azelőtt, „egy kis játékban”, tökéletes nyugalommal elnyerte e jámbor ifjú minden vagyonát - lehetett az egész vagy negyven dollár. A játszma után félrevonta az ifjú szerencse vadászt, és így szólt hozzá: - Derék kis ember vagy te, Tommy, de istentelenül rosszul játszol. Ne próbálkozz többet. - Aztán visszaadta a pénzét, és gyengéden kituszkolta a teremből, örökre hűséges rabszolgájává téve Tom Simsont.

Ez járhatott a fiú eszében is, amikor most gyerekes rajongással üdvözölte Oakhurst urat. Pókertanyára indult, úgymond, hogy ott próbáljon szerencsét. - Egyedül? - Nem, nem egészen; úgy áll a dolog (kuncogás), hogy megszöktette Piney Woodsot. Ismeri Oakhurst úr Pineyt? Azt, aki a „Mértékletesség”-hez címzett vendéglőben volt felszolgáló. Már régen eljegyezték egymást, de a vén Jake Woods akadékoskodott, így hát elszöktek, és éppen Pókertanyára

tartottak, hogy összeházasodjanak, és most itt vannak. Elfáradtak az úton, és olyan jó, hogy itt tábort üthetnek, és még társaságuk is lesz. Mindezt egy szuszra hadarta el, közben Piney - dundi, bájos, tizenöt éves leányka - is előbújt a fenyők mögül, ahol titkon pironkodott, s most szerelmese mellé lovagolt.

Oakhurst úr ritkán törődött az érzelmekkel, azzal meg, hogy mit ír elő az illendőség, még ritkábban; de most valami azt súgta neki, hogy szerencsétlen helyzetbe került. Lélekjelenlétéből még futotta annyira, hogy oldalba rúgja Billy bátyót, aki mondani akart valamit, és Billy bátyó még eléggé józan volt, hogy a rúgásban felsőbbrendű hatalom megnyilatkozását lássa, mely nem tűr packázást. Oakhurst úr ezután megpróbálta lebeszélni Tom Simsont táborozási terveiről, de hiába. Nincs élelmük, mondta, se felszerelésük. Az Ártatlan azt felelte, hogy nem kell aggódni, ő bőségesen megrakott egy öszvért élelemmel, azonkívül látott valami fakunyhót is, nem messzire a csapástól. - Piney megalhat ott Oakhurstné asszonnyal - a Hercegnőre mutatott -, énám meg ne legyen gondjuk.

Billy bátyóból már-már kiobbant a nevetés, de egy figyelmeztető rúgás Oakhurst úr csizmaorrától jobb belátásra bírta. Visszavonult hát a szakadék szájához, s ott várta ki, míg jókedve alábbhagy. Elmesélte a hallottakat az óriás fenyőknek, a szokásos káromkodásokkal fűszerezve szavait, s közben a combját csapkodta, és grimaszokat vágott. Amikor visszaballagott, látta, hogy a többiek már a tűz körül ülnek - mert a levegő hirtelen lehűlt, és felhők lepték el az eget -, és barátságosan beszélgetnek. Piney kislányos lelkesedéssel mesélt valamit a Hercegnőnek, s az oly élénken, oly nagy érdeklődéssel hallgatta, amilyet rég nem mutatott már senki emberfia iránt. Az Ártatlan pedig, szemmel láthatóan cseppet sem kevesebb sikerrel, Oakhurst úrnak és Shipton mamának szónokolt, akinek a komorsága, úgy látszik, fokozatosan fölengedett. - Mi az ördög ez itt? Tán holmi vasárnapi batyubál? - kérdezte Billy bátyó alig titkolt megvetéssel, amint végigpillantott a kis erdei csoporton, a pislákoló tábortűzön meg az előtérben kipányvázott állatokon. Aztán hirtelen valami ötlet villanhatott fel alkoholgőzös agyában. Bizonyval vidám ötlet, mert újból csapkodni kezdte combját és szájába gyömöszölte öklét.

Az árnyak föllopoztak a hegyoldalon; enyhe szellő hintázt a fák tetején, és végigsüvöltött a fenyők hosszú, homályos koronái között. Az omladozó, gallyakkal úgy-ahogy megfoltozott kunyhó a nők szálláshelye lett. A szerelmesek elbúcsúztak egymástól, és olyan természetesen váltottak csókot, olyan tisztán és egyszerűen, hogy még a hajladozó fenyők fölött is hallani lehetett. A törékeny Hercegnő s a mogorva Shipton mama úgy megdöbbsent, hogy még csak megjegyzést se tettek az egyszerűség eme megnyilvánulására, hanem szó nélkül a kalyibába léptek. Megrakták a tüzet, a férfiak az ajtó elé heveredtek, s hamarosan mindenki álomba merült.

Oakhurst úr éber alvó volt. Hajnaltájt fázósan, dermedt tagokkal ébredt. Ahogy a haldokló tüzet piszkálta, a szél, mely most már vadul süvített, az arcába vágott, és minden csepp vért kifűjt belőle, mert - havat hozott!

Talpra ugrott, hogy fölrázza az alvókat - nem volt veszteni való idő. Billy bátyóhoz fordult, de nem találta a helyén. Szörnyű gyanú vert fészket az agyában; ajka káromkodásra nyílt. Odarohant, ahol az öszvéreket kipányvázták - azok is eltűntek. Távolodó nyomaik már alig látszóttak a sűrűn szállingózó hóban.

E pillanatnyi izgalom után Oakhurst úr szokott egykedvűségével tért vissza a tűzhöz. Nem ébresztette föl társait. Az Ártatlan békésen szundikált, jóságos, szeplőkkel pettyezett arcán mosoly játszott; a szűzies Piney úgy aludt vékonyabb nővérei mellett, mintha égi örök vigyáznák álmát. Oakhurst úr vállára kerítette a takarót, megsimogatta bajszát, és várta, hogy kivilágosodjék. Kavargó hófürgeteggel jött el a hajnal; elkápráztatta a szemet, szinte vakított.

Amit a tájból látni lehetett, varázslatos módon átalakult. Oakhurst úr lenézett a völgy felé, s így foglalta össze jelenüket és a jövőt is: „Betemetett a hó!”

Az ennivaló szerencsére a kunyhóban volt, s így megmenekült Billy bátyó enyves keze elől; leltárt vettek föl, és kiderült, hogy gondos beosztással akár tíz napig is kihúzhatják. - Persze, csak akkor - súgta oda Oakhurst úr az Ártatlannak -, ha hajlandó vagy élelmezni bennünket. Ha nem - s talán jobb is tennéd -, akkor megvárjuk, míg Billy bátyó visszatér. - Oakhurst úr, maga se tudván, miért, képtelen volt leleplezni Billy bátyó gaztettét, így hát azt mondta, hogy az imént elkóborolt valahová, s eközben az állatok megugrottak. Figyelmeztető pillantást vetett a Hercegnőre és Shipton mamára, akik természetesen tisztában voltak társuk jellembeli fogyatékoságával. - Ha rájönnek valamire, akkor azt is kitalálják, *kik vagyunk* - tette hozzá jelentőségteljesen -, és semmi értelme, hogy megijesszük őket.

Tom Simson nemcsak hogy rendelkezésére bocsátotta Oakhurst úrnak összes evilági javait, hanem még élvezte is a rájuk kényszerített elzártaságot. - Eltáborozgatunk itt egy hétig, aztán elolvad a hó, s akkor mindnyájan visszamegyünk. - A fiatalember gondtalan jókedve és Oakhurst úr higgadt magatartása a többiekre is átragadt. Az Ártatlan ideiglenes tetőt húzott a kunyhóra fenyőágakból, a Hercegnő pedig oly ízlésesen rendezte át a kalyiba belsejét, és olyan tapintatosan irányította a segédkező Pineyt, hogy a vidéki leány kék szeme kerekre nyílt a csodálkozástól. - Biztosan finom dolgokhoz szokott Pókertanyán - szólalt meg végül. A Hercegnő elfordult, hogy elrejtse arca pirulását a festékréteg alatt, Shipton mama meg rászólt Pineyra, hogy „ne fecsegen”. De amikor Oakhurst úr, aki hiábavaló kísérletet tett, hogy a befűjt csapásra rábukkanjon, visszatért, már vidám nevetgélést hallott a sziklák közül. Ijedten megállt, és a whiskyre gondolt, amit bölcs óvatossággal elrejtett valahol. - Nem, nem whisky lesz ez - mondta kisvártatva a hamiskártyás. A vakító hóviharon át hamarosan megpillantotta a lobogó tüzet, s körülötte a kis csoportot, és így döntött magában: „egészen természetes jókedv”.

Hogy Oakhurst úr a kártyát is eldugta-e a whiskyvel együtt, úgy találván, hogy az nem illik e kis közösséghez - nem tudom. Mindenesetre, hogy Shipton mama szavaival éljünk, aznap este „még csak nem is emlegette a kártyát”. Szájharmonikázással ütötték agyon az időt; Tom Simson húzta elő nagy büszkén a csomagból. A kezdeti nehézségek után, melyek a hangszer kezelésével jártak, Piney Woodsnak sikerült előcsalogatnia néhány vontatott melódiát, az Ártatlan pedig kasztanyettával kísérte a zenét. Az ünnepi este azonban mégis egy kezdetleges tábori zsoltár tette föl a koronát; a szerelmesek kéz a kézben énekeltek, nagy komolysággal és még nagyobb hangerővel. Attól tartok, nem annyira az ájtatos hajlam, inkább a dal kihívó, presbiteriánus szelleme indította a többieket arra, hogy a refrént már velük együtt énekeljék:

*Büszkén állok Uramnak szolgálatában,
Seregében meghalok, ha kell.*

Hajladoztak a fenyők, a nyomorult kis csoport feje fölött dühödten tombolt a vihar, és oltáruk lángja, mintegy az eskü zálogául, az égnek csapott.

Éjfélre elült a vihar, a hömpölygő felhők szétváltak, s az alvó táborra leragyogtak a szikrázó csillagok. Oakhurst úr, akit a szakmája rászoktatott, hogy keveset aludjék, magára vállalta a Tom Simsonnal megosztott éjszakai virrasztás nagyobbik részét. Elmesélte az Ártatlannak, hogy „gyakran megesett, hogy egy hétig nem aludt”. - Hát mit csinált? - kérdezte Tom. - Pókereztem - felelte lakonikusan Oakhurst. - Ha jó a kártyajárás - ha átkozottul jó -, az ember nem érzi a fáradtságot. Előbb hagyja el a szerencse, mint az erő. A szerencse - tűnődött el a hamiskártyás -, a szerencse fura dolog. Biztos csak abban lehetsz, hogy előbb-utóbb cserben-hagy. Az a fő, hogy felismerd a pillanatot. Mióta otthagytuk Pókertanyát, elhagyott bennünket

a szerencse - aztán itt vagytok ti; ti is belekeveredtetek. Ha tudod, mikor gyere elő a lapjaidal, akkor nincs semmi baj. Mert - tette hozzá gondtalan vidámsággal a hamiskártyás:

*Büszkén állok Uramnak szolgálatában,
Seregében meghalok, ha kell.*

Felvirradt a harmadik reggel, s a nap, ahogy letekintett a fehér függönyös hegyoldalon, látta, mint osztják meg a száműzöttek apadó készletük aznap reggelire eső részét. E hegyi éghajlat sajátja volt, hogy a napsugarak kellemes meleget szórtak szét a téli tájon, mintha maguk is visszavágnának még az elmúlt évszakot. A kunyhó körül azonban magasra tornyozódott hóbuckákra ragyogtak - sivár, összefüggő, ember nem járta fehérségre a sziklás part alatt, ahová a száműzöttek tartottak. A csodálatosan tiszta levegőben mérföldekre ellátszott a Pókertanya békés falvából felszálló füst. Shipton mama észrevette, és hegyi bagolyváruk e távoli ormáról még egy utolsó átkot küldött feléje. S mivel elhatározta, hogy utoljára gyalázkodik, volt valami fenséges a dologban. Jót tett neki, közölte a Hercegnővel. - Menj csak ki, és káromkodj egyet: majd meglátod. - Aztán hozzáfogott, hogy elszórakoztassa a „gyermeket”, mert ő és a Hercegnő így hívták Pineyt. Piney nem volt már kislány, de ők ketten, talán önmaguk megnyugtatósára, meglehetősen eredeti módon azt gondolták, csakis ez a tény magyarázza, hogy nem káromkodik, és nem használ illetlen szavakat.

Amikor az éjszaka megint felkúszott a szurdokok közül, a harmonika éles hangja görcsösen, zihálva csapott föl a pislákoló tűz mellett. De a kevéske táplálék okozta fájdalmas űrt a zene sem töltötte meg, így hát Piney új játékot eszelt ki - mondjanak mesét. De Oakhurst úr és társai nem óhajtották előadni élményeiket, s már-már ez a terv is kudarcba fűlt, ám akkor előállt az Ártatlan. Egy-két hónappal azelőtt véletlenül a keze ügyébe került Pope úr zseniális *Iliász*-fordítása. Most felajánlotta, hogy elmeséli a vers főbb eseményeit - az egyes énekek rövid tartalmára nagyszerűen emlékezett, de a szöveg már kiment a fejéből -, persze a Homokzátony hamisítatlan nyelvén, így esett meg, hogy a homéroszi félistenek aznap éjjel megint a földön jártak. Vad trójai birkózott a szélben a fortélyos göröggel, s a szakadék óriás fenyői a földig hajoltak Péleusz fiának haragja előtt. Oakhurst úr elégedett nyugalommal hallgatta a mesét. Különösen „Aggillés” sorsa érdekelte - az Ártatlan ugyanis rendre így emlegette a „gyorslábú Akhillészt”.

Szűkös étellemmel, homéroszi mesékkal meg harmonikaszóval telt el egy hét a száműzöttek életéből. A nap ismét cserbenhagyta őket, s az ólomszín égből hópelyhek szitáltak. Mind szorosabbra zárult körülöttük a gyűrű, végül már csak a vakító fehér falakat látták börtönükből, hófalakat, melyek hat méter magasra tornyosodtak a fejük fölött. Egyre nehezebb volt tűzrevalót lelteni, mert a kunyhó körül heverő, kidőlt fákat is betemette a hófúvás. De senki sem panaszkodott. A szerelmesek elfordultak a vigasztalan látványtól, egymás szemébe néztek, és boldogok voltak. Oakhurst úr higgadtan ült neki e vesztesre álló játszmának. A Hercegnő, vidámabban, mint valaha, egyre Piney körül szorgoskodott. Egyedül Shipton mamán - aki pedig a legerősebb volt köztük - látszott, hogy beteg, és ereje fogytán. A tizedik nap éjjelén magához hívta Oakhurstöt. - Készülök már - mondta gyenge, elhaló hangon -, de ne szóljon senkinek. Ne ébressze föl a gyerekeket. Vegye ki a fejem alól azt a batyut, és bontsa ki. - Oakhurst úr megtette, amit kívánt. A batyuban ott volt Shipton mama egyheti ennivalója, érintetlenül. - Adj oda a gyermeknek - mondta és az alvó Pineyra mutatott. - Halálra éhezettette magát - szólt a hamiskártyás. - Így mondják - felelte rá az asszony gyenge hangon, majd visszafeküdt, és arccal a kunyhó falának fordulva, csendesen meghalt.

Aznap félretették a harmonikát meg a kasztanyettát. Homéroszt is elfelejtették. Amikor Shipton mama testét átadták a hónapnak, Oakhurst úr félrevonta az Ártatlant, és egy pár hótalpat mutatott neki, amit a régi málhanyeregből eszkábált. - Az esély egy a százhoz, de mégiscsak

esély, hogy megmentse őt - intett Piney felé -; ott a remény - tette hozzá, és Pókertanya felé mutatott. - Ha két nap alatt odaérsz, a lány életben marad. - És maga? - kérdezte Tom Simson. - Én nem mozdulok innen - volt a válasz.

A szerelmesek hosszú öleléssel búcsúztak el egymástól. - Maga is elmegy? - kérdezte a Hercegnő, s az indulni készülő Oakhurstre pillantott. - Csak a szakadékig - felelte amaz. Aztán hirtelen visszafordult, és megcsókolta a Hercegnőt - az asszony fakó arca elpirult, remegő végtagjai megmerevedtek a csodálkozástól.

Eljött az éjszaka, de Oakhurst úrnak nyoma sem volt. Vihar kerekedett, szakadt a hó. Mikor a Hercegnő fát tett a tűzre, felfedezte, hogy valaki tüzelőt halmozott fel gondosan a kunyhó mögött, amiből akár napokra is futja még. Könnyek öntötték el a szemét, de vigyázott, hogy Piney ne lássa meg.

Keveset aludtak. Reggel, amint egymás arcába néztek, kiolvasták végzetüket. Egyikük sem szólt, de Piney, felismervén, hogy ő az erősebb, közelebb húzódott, és átkarolta a Hercegnő derekát, így maradtak egész nap. Éjjel tetőfokára hágott a vihar, leszaggatta az indából font tartóköteleket, és a kunyhóba is betört.

Hajnaltájt már nem bírtak a tűzre tenni, s az lassan kialudt. Ahogy a parázs fokozatosan elfeketedett, a Hercegnő Piney mellé kúszott, és megtörte a több órás csendet: - Piney, tudsz imádkozni? - Nem, kedves - felelte Piney egyszerűen. A Hercegnő, maga se tudta, miért, megkönnyebbült, Piney vállára hajtotta a fejét, és nem szólt többet, így megtámaszkodva, a fiatalabb és tisztább nő szűz keblén nyugtatva bemocskolt nővére fejét, elaludtak.

A szél, mintha csak attól félne, hogy felébreszti őket, elült. A hosszú fenyőgallyakról fehér szárnyú madarak - hópelyhek szállingóztak, és megtelepedtek körülöttük. A széthasadt felhők mögül lenézett a hold, és végigpillantott a tábor maradványain. De makulátlan lepel borította az emberi szenny, a földi kín utolsó nyomát is; könnyőreletes égi takaró.

Aludtak aznap, másnap is, és akkor sem ébredtek fel, amikor emberi hang és lábdobogás verte fel a tábor csendjét. S hogy szánakozó ujjak letörölték sápadt arcukról a havat, oly szelíd nyugalom honolt rajtuk, hogy senki sem tudta volna megmondani, ki volt kettőjük közül, aki vétkezett. Még Pókertanya törvénye is észrevette ezt, és elfordult, ott hagyta őket egymás karjában.

De fönnt a szakadék szélén, vadászkéssel egy magas fenyő törzséhez szögezve, egy treff kettést találtak. Erős kéz írta rá ceruzával:

†

ITT NYUGSZIK
JOHN OAKHURST,
AKI ROSSZ LAPOT HÚZOTT
1850. NOVEMBER 23-ÁN,
DE
KIEGYENLÍTETTE A SZÁMLÁT
1850. DECEMBER 7-ÉN.

†

És ott feküdt a hóban, mozdulatlanul, jéghidegen, mellette hatlövetű pisztolya, szívében golyó, nyugodtan, mint mindig, ő, aki a legerősebb, s mégis a leggyengébb volt a pókertanyai száműzöttek között.

Gy. Horváth László fordítása

MIGGLES

A kocsissal együtt nyolcan voltunk. Az utolsó hat mérföldön már nem beszéltünk, amióta a göröngyös úton zötyögő, nehéz jármű tönkretette a bíró legutolsó versidézetének hatását. A bíró mellett ülő magas férfi aludt, karját átdugta a himbálódzó szíjon, és azon pihent a feje: imbolygó, tehetetlen tárgynak tűnt, mint aki felakasztotta magát, és későn vágták le. A francia hölgy is aludt a hátsó ülésen, ám ő félig tudatos, illendő pózban; ez látszott még a zsebkendő-jének állásából is, amit homlokához tartott, és részben elfátyolozta vele az arcát. A férjével együtt utazó, Virginia Citybeli hölgy egyénisége réges-rég szalagok, fátylak, szőrmék és vállkendők vad keverékébe veszett. Csend volt, csak a kerekék nyikorogtak, és a tetőt csapkodta az eső. A postakocsi hirtelen megállt, és elmosódott hangfoszlányokat hallottunk. Nyilvánvalóan a kocsis folytatott izgalmas társalgást valakivel az úton, olyan társalgást, melynek töredékeit - „eltűnt a híd”, „hat méter mély a víz”, „nem lehet átmenni” és más efféléket - a viharon át is kivehettük. Majd némi szünet után egy rejtelmes hang bekiáltott az útról:

- Próbálják meg Miggles!

Ahogy a jármű lassan megfordult, vezetőnkre pillantottunk, egy esőbe vesző lovasra: valószínűleg máris a Miggles felé vezető úton haladtunk.

Ki az a Miggles, és merre lehet? A bíró, aki a legnagyobb tekintélynek örvendett közöttünk, nem emlékezett a névre, pedig meglehetősen jól ismerte a vidéket. A washoe-i utas úgy gondolta, Miggles bizonyára szállodatulajdonos. Mindössze annyit tudtunk, hogy az előttünk és mögöttünk levő nagy víz miatt álltunk meg, és hogy Miggles a menedéket jelentő szikla. Tíz perc alatt áttocsogtunk egy bonyolult terelőúton, amin szélteben épp hogy elfért a kocsi, majd felhajtottunk egy körülbelül két és fél méter magas, széles kőfal vagy kőkerítés zárt kapuja elé. Nyilvánvalóan Migglesé, és az is nyilvánvaló, hogy Miggles nem szállodatulajdonos.

A kocsis leszállt, és megpróbálta kinyitni a kaput. Be volt zárva.

- Miggles! Hahó, Miggles!

Semmi válasz.

- Migg-ells! Hé, Miggles! - folytatta a kocsis egyre dühösebben.

- Migglesy! - csatlakozott hozzá a postás megnyerően. - Hahó, Miggy! Mig!

De a közömbösnek tűnő Migglestől nem jött válasz. A bíró végül lehúzta az ablakot, kidugta fejét, és egy sor kérdést tett fel, melyek kategorikus válasz esetén kétségtávol megvilágították volna az egész rejtélyt, a kocsis azonban kitért a kérdések elől, mondván: - Ha nem akarnak egész éjjel a kocsiban üldögelni, jobb lesz, ha felkelnek, és Migglesért kiáltoznak.

Így aztán felkeltünk, és kórusban szólítottuk Miggles, később egyenként. Amikor abbahagytuk, egy írországi útítársunk a tetőről „Maygells”-t kiáltott, mire mindannyian elneveltük magunkat. - Csitt! - kiáltott a kocsis, amikor neveltünk.

Figyelni kezdtünk. Legnagyobb csodálkozásunkra a fal túlsó oldaláról megismétlődött a „Miggles”-kórus, sőt még az utolsó és kiegészítő „Maygells” is.

- Különös visszhang! - szólt a bíró.

- Különös ám a jó...! - ordított a kocsis megvetéssel. - Gyere ki onnan, Miggles, mutasd magad! Légy férfi, Miggles! Ne bujkálj a sötétben, Miggles, én a helyedben nem tenném - folytatta Yuba Bill, és már szinte táncolt dühében.

- Miggles! - folytatta a hang. - Hahó, Miggles!

- Kedves uram! Myghail úr! - szólt a bíró, tőle telhetően enyhítve a név ridegségét. - Gondoljon arra, hogy udvariatlanság megtagadni a menedéket védtelen nőktől ilyen zord időben. Valóban, kedves uram... - De egy nevetésbe fulladó „Miggles”-sorozat elnyomta a hangját.

Yuba Bill nem várt tovább. Fölvett az útról egy nehéz követ, leverte a zárat a kapuról, és a postással bement a kertbe. Követték őket. Senkit sem találtak. A növekvő sötétségben csak annyit láthattunk, hogy kertben vagyunk - a rózsabokrok csöpögő levelei ránk szórták a permetet -, és egy hosszú, zezugos épület előtt állunk.

- Ismeri ezt a Miggles? - kérdezte a bíró Yuba Billt.

- Nem, de nem is akarom - felelte röviden Bill, aki úgy érezte, hogy személyében a Pionír Postakocsi Társaságot sértette meg az ellenszegülő Miggles.

- De kedves uram - tiltakozott a bíró, ahogy a bezárt kapura gondolt.

- Ide hallgasson - mondta Yuba Bill finom iróniával -, nem volna jobb, ha visszamenne a kocsiba, és leülne, amíg be nem mutatják? Én bemegyek. - És belökte az épület ajtaját.

Hosszú szoba, melyet csupán a nagy kandallóban lassan elhaló tűz parazsa világított meg; különösen tapétázott fal - mintája a pislákoló tűznél csak még groteszkebbnek tűnt; s egy, a kandalló melletti karosszékekben üldögélő ember. Ez tárult a szemünk elé, amikor a kocsis és a postás után a szobába tódultunk.

- Hahó! Maga Miggles? - szólította meg Yuba Bill a szobában tartózkodó embert.

Az alak nem beszélt, nem is mozdult. Yuba Bill káromkodva megindult felé, és a kocsilámpát az arcához emelte. Egy férfi arca volt, koravén és ráncos, óriási szemekkel, melyekben ugyanaz a kifürkészhetetlen ünnepélyesség ült, amit valamikor egy bagoly szemében láttam. A nagy szemek Bill arcáról a lámpára tévedtek, és megállapodtak a fényes tárgyon, a felismerés bármiféle jele nélkül.

Bill alig türtőztette magát.

- Miggles! Süket maga? De csak nem néma? - és Yuba Bill a vállánál fogva megrázta az élettelen alakot.

Ahogy Bill elvette a kezét, a tiszteletre méltó idegen nagy meglepetésünkre szemmel láthatóan összecsuklott, és feleakkora, alakatlan ruhahalmazzá süppedt.

- A gutába... - mondta Bill, miközben esdeklőn nézett ránk, és reményt veszve feladta a küzdelmet.

A bíró előrelépett, és a rejtélyes gerinctelent visszaemeltük eredeti helyzetébe. Billt a lámpával felderítő útra küldtük, mivel ennek a magányos embernek a tehetetlenségéből nyilvánvalóvá vált, hogy hozzátartozóknak is kell lenni a közelben, mi pedig mindannyian a tűz köré húzódtunk. A bíró, aki visszanyerte tekintélyét, és soha el nem veszítette kedves beszédességét, ott állt előttünk, háttal a kandallónak, s mint egy képzeletbeli esküdszék, ekképp vádolt bennünket:

- Nyilvánvaló, hogy eme tisztelt barátunk már eljutott abba az állapotba, amelyet Shakespeare úgy jellemez, hogy „Zörgő, sárguló avarba hanyatlik”,⁴ vagyis szellemi és fizikai képességeinek idő előtti elgyengülésében szenved. Vajon valóban ő lenne Miggles...

Itt aztán félbeszakították a „Miggles! Hahó, Miggles! Migglesy! Mig!” kiáltások: valójában az egész „Miggles”-kórus ugyanaz volt, amit azelőtt egyszer már hallottunk.

Egy pillanatilag kissé ijedten néztünk egymásra. Különösen a bíró változtatta meg gyorsan a helyzetét, mivel a hang egyenesen a válla fölül jött. Ijedelmünk okozója, mint hamarosan kiderítettük, egy jókora szarka volt a kandalló fölötti polcon, ám fura ellentétben előző bőbeszédűségével, azonnal síri csendbe burkolózott. Kétségtelen, hogy az ő hangját hallottuk az úton, és a székben ülő barátunkat nem vádolhattuk udvariatlansággal. Yuba Bill, aki a sikertelen keresgélés után visszatért a szobába, vonakodva fogadta a magyarázatot, és gyanakodva szemlélte a magatehetetlen üldögélőt. Talált egy pajtát, ahova bekötötte a lovait, de csuromvizesen és kételkedve jött vissza. - Rajta kívül egy lélek sincs tíz mérföldes körzetbe', de hogy hun vannak, az öregisten tuggya.

Csakhamar bebizonyosodott azonban, hogy a többség véleménye megalapozott volt. Alighogy Bill abbahagyta a zsémbelődést, a bejárat felől gyors lépteket hallottunk, nedves szoknya súrlódását, majd kivágódott az ajtó, és egy villogó fehér fogú, csillogó fekete szemű, természetes mozgású fiatal asszony lépett be, becsukta az ajtót, hátát nekitámasztotta, és lihegve megszólalt:

- Ó, kérem, én vagyok Miggles!

Ez volt hát Miggles! Ez a ragyogó szemű, dús keblű fiatal nő, akinek durva, kék anyagból készült, nedvesen tapadó köpenye kirajzolta a szép, nőies idomokat; akinek vízhatlan férfikalappal fedett fejétől egészen fiúbakancsba bújtatott pici lábáig és bokájáig mindene kecses volt - ez volt hát Miggles, és még ránk is nevetett a lehető legszabadabb, legőszintébb, keresetlen modorban!

- Tudják, fiúk - mondta egészen kifulladásra; kis kezét oldalához támasztotta, és nem is hederített társulatunk szótlan zavarára, sem Yuba Bill tökéletes levertségére, kinek arcán oda nem illő és ütődött vigyorhoz hasonló kifejezés ült -, tudják, fiúk, több mint két mérföldre voltam innen, amikor ott mentek az úton. Gondoltam, lehet, hogy bejönnek, így aztán végig rohantam, mert tudtam, hogy Jimen kívül senki sincs itthon... és... és... kifulladtam... és... ettől készültem ki.

Ekkor Miggles a csöpögő kalapot lekapta fejről, olyan pajkos lendülettel, hogy ránk fröcskölte az esővizet; megpróbálta megigazítani a haját; két hajtűt leejtett a próbálkozásban; aztán elnevette magát, és leült Yuba Bill mellé, kezét könnyedén ölében pihentetve.

Elsőként a bíró nyerte vissza önuralmát, és valami különleges bókkal próbálkozott.

- Ha nem fárasztanám önöket, kérném a hajtűmet - mondta komolyan Miggles. Fél tucat kéz nyúlt mohón előre; a hiányzó hajtű visszakerült bájos tulajdonosához; majd Miggles átment a szobán, s merőn a nyomorék arcába nézett. Az ünnepélyes szempár olyan tekintettel nézett vissza rá, amelyet addig még sohasem láttunk. Élet és értelem próbálta visszaküzdeni magát a megtört arcba. Miggles újra felnevetett - sajátos, sokatmondó nevetéssel -, aztán fekete szemét és fehér fogait újra ránk villantotta.

- Ez a megrokkant személy... - kezdte tétovázva a bíró.

⁴ *Macbeth* V. 3. (Szabó Lőrinc fordítása)

- Jim! - mondta Miggles.

- Az apja?

- Nem!

- Bátyja?

- Nem!

- A férje?

Miggles gyors, kihívó pillantást vetett a két hölgy utasra, akik - mint megfigyeltem - nem vettek részt a férfiak általános Miggles-csodálatában, majd komolyan így szólt: - Nem; ez Jim!

Kínos szünet következett; a hölgyek közelebb húzódtak egymáshoz; a washoe-i férj szóra-
kozottan a tüzet nézte, a magas férfi pedig magába mélyedt, hogy erőt gyűjtsön ebben a
kényszerhelyzetben. De Miggles ragadós nevetése megtörte a csendet.

- Ejnye - szólt élénken -, maguk biztosan éhesek. Ki segít nekem vacsorát készíteni?

Önkéntesekben nem volt hiány. Yuba Bill néhány perc múlva olyan szorgalmasan hordta a fát,
mint Caliban Mirandának; a postás a verandán kávé darált; jómagamnak a szalonnaszeletelés
fárasztó kötelessége jutott; a bíró pedig vidáman és bőbeszédűen tanácsokat osztogatott. S
amikor Miggles a bíró és ír „fedélzeti utasunk” segítségével az összes fellelhető cserép-
edénnyel asztalt terített, már egészen felvidultunk, annak ellenére, hogy az eső verte az abla-
kot, és a szél besüvített a kéményen; hogy a két hölgy a sarokban sugdosott, s hogy a szarka
gúnyos, rikácsoló megjegyzésekkel kísérte társalgásunkat. A most már vígan lobogó tűz
fényénél láthattuk, hogy a falat nőies ízléssel és mértékletességgel felrakott képes újságok
borítják. A bútorzat rögtönzésére és kiegészítésére gyertyadobozok és ládák szolgáltak, tarka
vászonnal vagy állatbőrrel borítva. A magatehetetlen Jim karosszékét ötletesen alakították egy
lisztes hordóból. A hosszú, alacsony szoba tiszta volt, sőt némely részlete valósággal festői
ízlésről tanúskodott.

A vacsora remekül sikerült. Mi több, valóságos társasági diadal volt, hála, gondolom, főképp
Miggles ritka tapintatának: úgy irányította ugyanis a társalgást, hogy csak maga kérdezgetett, s
kendőzetlen nyíltsága mégis arra vallott, hogy nincs takargatnivalója - magunkról beszélünk
hát, a jövőnkéről, az utazásról, az időjárásról, egymásról, mindenről, csak a házigazdáról és a
háziasszonyról nem. Meg kell hagyni, Miggles beszéde nem volt elegáns, nyelvtanilag is
kifogásolható, és néha olyan toldalékszavakat használt, amelyeket általában csak férfiak
alkalmaznak. De közben úgy csillogott a szeme, a foga, s szavait rendszerint olyan nyílt és
őszinte kacagás követte, hogy valósággal felszabadult az egész társaság hangulata.

Egyszer evés közben olyan hangot hallottunk, mintha egy nehéz test a ház falához dörgö-
lőznék. Ezt hamarosan az ajtó előtti kaparászás és szaglászás követte.

- Joaquin az - válaszolta kérdő pillantásunkra Miggles. - Akarják látni?

Mielőtt még válaszolhattunk volna, kinyitotta az ajtót, és felbukkant egy közepes nagyságú
szürkemedve; azonnal a hátsó lábára állt, mancsait kérincselő tartásban lefelé lógatta, és olyan
áhítattal nézett Migglesre, amely furcsamód nagyon hasonlított Yuba Bill tekintetéhez. - Ez a
házörző kutya - magyarázta Miggles. - Ó, nem harap - tette hozzá, hogy a két hölgy utas a
sarok felé húzódott. - Ugye, öreg Toppy? - (Ez utóbbi megjegyzést már egyenesen az okos
Joaquinhoz intézte.) - Hanem tudják-e, fiúk - folytatta Miggles, miután megetette a mackót, és

rácsukta az ajtót -, nagy szerencsájük, hogy Joaquin nem ólalkodott itt az este, amikor maguk betoppantak.

- Hol volt? - kérdezte a bíró.

- Velem - mondta Miggles. - Az isten szerelmére! Este mindig velem baktat, mint egy férfi.

Elhallgattunk néhány pillanatra, csak a szelet figyeltük. Talán mindannyian ugyanazt a képet láttuk magunk előtt: Miggles ballag az eső áztatta erdőben, mellette vad testőre. Emlékszem, a bíró mondott valamit Unáról meg az oroszánjáról, de a többi bókhoz hasonlóan Miggles ezt is szótlán komolysággal fogadta. Nem tudom, vajon egyáltalán nem vette észre, milyen csodálatot váltott ki - Yuba Bill rajongása aligha kerülhette el a figyelmét -, de nyíltsága tökéletes egyenlőségre utalt férfiak és nők között, s ez társaságunk ifjabb tagjai számára kegyetlenül megalázó volt.

A medve-közzjáték sem változtatta meg a jelenlevő hölgyeknek Migglesről alkotott véleményét. A lakoma után olyan hűvösség áradt a két hölgy utasból, hogy még a Yuba Bill által behordott és áldozatként a tűzre vetett fenyőgallyak melege sem tehette hatástalanná. Miggles is megérezte; hirtelen kijelentette, hogy ideje „eltenni magunkat”, és felajánlotta a két hölgynek, hogy megmutatja az ágyukat a szomszédos szobában. - Fiúk, maguknak itt kell táborot ütni a kandallónál, ahogy tudnak - tette hozzá -, mert csak egy szoba van.

A mi nemünket - ezen, kedves olvasó, az erősebb nemet értem - általában nem vádolják kíváncsisággal vagy pletykaéhséggel. Mégis kénytelen vagyok elárulni, hogy amint becsukódott az ajtó Miggles mögött, egy csoportba gyűltünk, sugdolóztunk, vihogtunk, mosolyogtunk, és a ház csinos úrnőjére és különös társára vonatkozó vádak és gyanúsítások ezernyi variációját tárgyaltuk meg. Attól tartok, még lökdöstük is azt a gyengeelméjű nyomorékot, aki néma Memnonként ült közöttünk, szenvtelen szemében a Múlt higgadt közömbösségével nézte zajos tanácskozásunkat. Az izgalmas vita közepén újra kinyílt az ajtó, és Miggles lépett be ismét.

De szemmel láthatóan nem ugyanaz a Miggles, aki néhány órával ezelőtt körünkben csillogott. Szemét lesütötte, és ahogy néhány pillanatig határozatlanul állt a küszöbön, takaróval a karján, úgy tűnt, elvesztette nyílt bátorságát, amellyel percekkel ezelőtt elbűvölt bennünket. Bejött a szobába, odahúzott egy kis zsámolyt a nyomorék széke mellé, leült, a takarót a vállára terítette, és így szólt: - Mivel sokan vagyunk, fiúk, s ha maguknak úgyis mindegy, itt maradok éjszakára. - Két kezébe fogta a nyomorék kezét, és szemét a kihunyó tűzre szegezte, ösztönösen megérezte, hogy ez csupán bizalmasabb kapcsolat jele, s ezért is, meg talán kíváncsiságunk miatti szégyenkezésünkben, elnémultunk. Az eső még akkor is verte a tetőt, a szél-rohamok egy pillanatra fellobbantották a parazsat, végül, amikor az elemek elcsendesedtek, Miggles hirtelen felemelte a fejét, haját hátradobta, a csoport felé fordult, és megkérdezte:

- Van valaki maguk közt, aki ismert engem?

Senki sem válaszolt.

- Gondolkozzanak csak! Marysville-ben laktam 53-ban. Ott mindenki ismert engem, és mindenkinek megvolt a joga, hogy ismerjen. Enyém volt a Polka Szalon, mielőtt ideköltöztem Jimmel. Hat éve. Talán azóta megváltoztam egy kicsit.

Kissé elbizonytalanította, hogy nem ismerték fel. Újra a tűz felé fordult, néhány másodperc múlva ismét megszólalt, s egyre gyorsabban beszélt:

- Hát, tudják, azt hittem, egypáran biztosan ismernek. Na mindegy, semmi baj. Azt akartam mondani, hogy Jim - s a férfi kezét a kezébe vette - ismert engem, ha maguk nem is, és egy

csomó pénzt költött rám. Talán mindenét rám költötte. S egyik nap - most télen lesz hat éve - Jim bejött a hátsó szobámba, leült a kanapéra, ahogy most ebben a székben látják, és soha többé nem tudott megmozdulni. Úgy maradt ott, és soha sem tudtuk meg, mi baja. Az orvosok azt mondták, hogy az életmódja miatt van - mert Jim eléggé szabad és szilaj természetű volt -, és hogy sosem lesz jobban, és nem is húzza sokáig. Azt ajánlották, küldjem a kórházba Friscóba, mert csak baj lesz vele, és egész életében olyan marad, mint egy csecsemő. Talán Jim szemében láttam valamit, vagy talán mert nekem sosem volt gyereke, mindenesetre azt mondtam: „Nem.” Akkoriban felvetett a pénz, hisz mindenki kedvence voltam - igen, uraim, a magukfajta férfiak jártak hozzám -, és eladtam a házamat, megvettem itt ezt, tudják, mivel ez eléggé kiesik a forgalomból, és idehoztam a csecsemőmet.

Ösztönös női megérzése és költőisége sugallatára beszéd közben lassan úgy helyezkedett el, hogy a megrokkant férfi néma alakja a hallgatóság és öközé kerüljön; maga pedig elrejtőzött az árnyékban, mintegy szótlan mentegetőzésképpen a tetteiért. A test, bár némán és kifejezés-telenül, de mégis a védelmére szólott; tehetetlenül, összetörve, az ég villámcsapásától sújtva, mégis átölelte láthatatlan karjával a nőt.

Miggles, a sötétbe rejtőzve, továbbra is fogta a férfi kezét, s így folytatta:

- Sok időbe telt, míg megszoktam itt az életet, mivel hozzá voltam szokva a társasághoz és a szórakozáshoz. Nem tudtam asszonyt szerezni, aki segíthetne, férfiban meg nem bízok; hanem az itteni indiánok elvégzik nekem a nehezebb munkát, hozatni meg mindent North Forkból hozatunk, úgyhogy Jim meg én elboldogulunk valahogy. A doktor időnként benéz hozzánk Sacramentóból. Megnézi, hogy van „Miggles csecsemője”, így hívja Jimet, és amikor elmegy, azt mondja: „Miggles, maga derék teremtes, áldja meg az Isten!”, és akkor már nem is érzem magam olyan egyedül. De mikor legutoljára itt volt, azt mondta, ahogy kinyitotta az ajtót, és menni készült: „Tudja, Miggles, a csecsemőjéből egyszer még felnőtt férfi válhat, az anyja becsületére, de itt nem, Miggles, itt nem!” Úgy láttam, szomorú volt, amikor elment... és... és... - itt Miggles hangja és feje valósággal az árnyékba vészett.

- Itt nagyon rendes népek laknak - szólalt meg Miggles kis hallgatás után, ahogy újra előbukkant az árnyékból. - A North Fork-i férfiak eleinte itt ólálkodtak, aztán rájöttek, hogy nincs rájuk szükségem, és az asszonyok rendesek, nem piszkálnak. Meglehetősen egyedül voltam, míg egy nap fel nem szedtem Joaquent az erdőben, amikor még kicsi volt, és megtanítottam pítizni az ebédért; aztán még itt van Polly, a szarka, rengeteg jópofa dolgot tud, esténként barátságosan elbeszélgetünk, és akkor nem érzem úgy, mintha én lennék az egyetlen élőlény a tanyán. Jim meg - mondta Miggles, közben egészen előbújt, és úgy nevetett, mint azelőtt -, Jim... bizony, fiúk, nagyot néznének, ha meglátnák, mennyi mindent tud a körülményeihez képest. Néha hozok neki virágot, és úgy néz rá, mintha ismerné; néha meg, mikor itt üldögélünk ketten, elolvasom neki a falról a feliratokat. Istenem! - kacagott fel Miggles. - Ezen a télen felolvastam neki a háznak ezt az egész oldalát. Senkinek sem lehet olyan jól olvasni, mint Jimnek.

- Miért nem megy feleségül ehhez a férfihoz - kérdezte a bíró -, akiért feláldozza az ifjúságát?

- Tudja, az nagyon olcsó dolog lenne, ha kihasználnám Jim tehetetlenségét - mondta Miggles.

- Meg aztán, ha házasság volnánk, mind a ketten tudnánk, hogy *köteles* lennék megtenni azt, amit most önként csinállok.

- De maga még fiatal és vonzó...

- Késő van - szólt komoran Miggles -, jobb lesz eltenni magunkat. Jó éjszakát, fiúk. - Miggles magára húzta takaróját, Jim széke mellé feküdt, fejét a zsámolyra hajtotta, a férfi lába mellé, és nem szólt többet. A kandallóban lassan kihunyott a tűz; mindannyian csendben keresgéltek

takaróinkat; és a hosszú szobában most már csupán a tetőn kopogó eső zaja és az alvók nehéz szuszogása hallatszott.

Kis híján virradt már, amikor rossz álmomból felébredtem. A vihar elült, ragyogtak a csillagok, és a méltóságteljes fenyők mögül felemelkedő telihold a redőnytelen ablakon át benézett a szobába. Végtelen szájalommal megérintette a székben ülő magányos alakot, s mintha egy fénysugárral megkeresztelte volna a nő lehajtott fejét, aki, mint a kedves, régi mesében, hajával törölte meg a szeretett férfi lábát. A hold még Yuba Bill durva körvonalait is költőivé finomította; a háziak és az utasai között könnyökölt, végtelenül nyugodt tekintettel vigyázott és örködött. Azután újra elaludtam, és csak világos nappal ébredtem fel arra, hogy Yuba Bill a fejemen áll, és azt kiabálja a fülembe, hogy: - Mindenki a fedélzetre!

A kávé már az asztalon várt bennünket, de Miggles elment. Mikor a lovakat felszerszámozták, még sokáig ögyelegtünk a ház körül, de Miggles nem jött vissza. Biztosan el akarta kerülni a szabályos búcsúzkodást, azt akarta, hogy úgy menjünk el, ahogy jöttünk. Felsegítettük a hölgyeket a kocsiba, majd visszamentünk a házba, és ünnepélyesen kezet ráztunk a nyomorék Jimmel, és minden egyes kézfogás után ugyanolyan ünnepélyesen visszatettük kezét eredeti pózába. Majd utoljára végignéztünk a hosszú, alacsony szobán, a széken, ahol az éjjel Miggles ült, és lassan beszálltunk a kint várakozó kocsiba. Csattant az ostor, s elindultunk!

De ahogy elértük a főutat, Bill ügyes kézzel megfékezte a hat lovat, és a postakocsi nyikorogva megállt. Mert az út mellett, egy kis dombon ott állt Miggles, lobogó hajjal, csillogó szemmel, fehér zsebkendőjével integetett, és fehér fogai utolsó istenhózzádot villantak. Meglengettük a kalapunkat. S azután Yuba Bill, mintha varázslattól tartana, ostorával eszelősen meghajtotta a lovait, mi pedig viasszüppedtünk az ülésbe. Egyetlen szót sem ejtettünk egészen addig, míg el nem értünk North Forkba, és a postakocsi a „Függetlenség”-hez címzett fogadó elé hajtott. Akkor a bíró vezetésével bementünk az ivóba, és komoran helyet foglaltunk a pultnál.

- Tele a poharuk, uraim? - kérdezte a bíró, miközben ünnepélyesen levette fehér kalapját.

Tele volt.

- Nos, akkor Miggles egészségére. Áldja meg az Isten!

Talán megáldotta. Ki tudja?

Joó Ágnes fordítása

TENNESSEE TÁRSA

Az igazi nevét, azt hiszem, sose tudtuk. De tájékozatlanságunk nem zavarta a társas érintkezést, mert Homokzátanyban 1854-ben mindenki új nevet kapott. Az elnevezések alapja néha egy különös ruhadarab volt, mint Overallos Jack esetében, másszor egy furcsa szokás, mint Bikarbónás Billnél, aki túl sok szódabikarbónát tett a kenyerébe. Mindez talán új fejezetet nyithatott volna a címertan történetében; de a dolog magyarázata mégiscsak az, hogy akkoriban az ember tényleges nevét nem igazolta más, mint tulajdon kétségbevonható állítása. - Szóval, Cliffordnak hívják - fordult Boston határtalan megvetéssel egy félénk jövevényhez -, a pokol is ilyen Cliffordokkal van tele. - Aztán a szerencsétlent, akit történetesen valóban Cliffordnak hívtak, mint Palimadár Charleyt mutatta be a többieknek, és a pillanat szülte gonosz lelemény örökre rá is ragadt a nyomorultra.

De térjünk vissza Tennessee társához, akit csak ezen a viszonyított néven ismertünk. Később tudtuk csak meg, hogy valaha önálló, független személyként is létezett. Alighanem 1853-ban hagyta el Pókertanyát, és San Franciscóba indult feleséget keríteni. De csak Stocktonig jutott. Itt egy fiatal nőszemély - felszolgáló abban a szállóban, ahol étkezett - megtetszett neki. Egyik reggel mondott valamit a nőnek, mire az meglehetősen barátságosan elmosolyodott, kissé kacéran összetört egy pirítóssal teli tányért a férfi feléje fordított, komoly és nyílt arca fölött, majd visszavonult a konyhába. A férfi követte, majd néhány perc múlva visszatért, friss pirítóssal és győzelemmel koronázva. Egy hét múlva összeeskette őket egy békebíró, majd visszatértek Pókertanyára. A történetet valószínűleg ki lehetne kerekíteni, de inkább úgy mesélem, ahogy Homokzátanyban, a söntésekben és mulatókban elterjedt, ahol az érzelmességnek egészséges humorérzék szab gátat.

Házaseletük boldogságáról csak keveset tudtunk, részben azért, mert Tennessee, aki akkoriban épp társánál lakott, egy nap sort kerített rá, hogy bizalmasan mondjon valamit a fiatalasszonynak, mire az állítólag egész barátságosan elmosolyodott, és szemérmesen visszavonult - ezúttal egészen Marysville-ig, ahová Tennessee követte, és ahol békebírói közreműködés nélkül közös háztartásra léptek. Tennessee társa, természetéhez híven, neje elvesztését is egyszerűen és komolyan vette tudomásul. Annál nagyobb meglepetést keltett, hogy mikor Tennessee visszajött Marysville-ből - társának felesége nélkül, mert a nő elmosolyodott, és visszavonult valaki mással -, Tennessee társa volt az első, aki kezét rázott vele, és melegen üdvözölte. A kanyonban összegyűlt fiúk, akik lövöldözésre számítottak, persze felháborodtak. Dühüket talán gúnyolódásban adják ki, ha nem figyelmezteti őket Tennessee társának tekintete, hogy humorukat nem fogják méltányolni. Mert Tennessee társa alapjában véve komoly ember volt, és kellő gyakorlati érzékkel is rendelkezett, ami zavaros helyzetben kellemetlen körülménynek számított.

Időközben általános ellenszenv alakult ki Homokzátanyban Tennessee iránt. Tudták, hogy hamiskártyás, és gyanították, hogy tolvaj. A gyanúsítások Tennessee társát sem kerülték el: csak bűnrészességgével magyarázhatták azt, hogy az incidens után is fenntartotta bensőséges kapcsolatát Tennesseevel. Végül Tennessee botrányos büntetést követett el. Egy nap csatlakozott egy Vörös Kutya tartó idegenhez. Az idegen később elmesélte, hogy Tennessee érdekes anekdotákkal és emlékekkel szórakoztatta, de aztán meglepő fordulattal vetett véget a beszélgetésnek: - És most, fiatalember - mondta -, legyen olyan jó, és adja át a kését, a pisztolyait és a pénzét. Tudja, a fegyverek csak bajt hoznának magára Vörös Kutyaiban, a pénze pedig kísértésbe ejtené a gonosz szándékúakat. Ha jól emlékszem, azt mondta, San Franciscóban lakik. Remélem, módomban lesz rá, hogy alkalmilag tiszteletemet tegyem. - Mellékesen

megjegyezhetjük, hogy Tennesseenek kiapadhatatlan humora volt, melyet semmiféle üzleti tevékenység sem fojthatott el.

Ezzel a hőstettel aztán véget ért pályafutása: Vörös Kutya és Homokzátöny összefogtak az útonálló ellen. Tennesseet üldözni kezdték, csakúgy, mintha őst, a szürkemedvét hajtanák. Ahogy a hurok szorulni kezdett körülötte, kétségbeesett vágtaival tört ki Homokzátönyből, tölténytárát az Arcade előtti tömegre ürítve, fel a Grizzly-kanyonon, de ennek túlsó végén egy szürke lovon ülő kis emberke megállásra kényszerítette. A két férfi némán farkasszemet nézett egy pillanatig. Mindketten rettenthetetlenek voltak, hidegvérűek és függetlenek, egy olyan civilizáció képviselői, melyet a tizenhetedik században heroikusnak tekintettek, de a tizenkilencedikben pusztán csak vakmerőnek. - Lássuk, mi van a kezében! - mondta Tennessee nyugodtan. - Két pár és egy ász - mondta az idegen éppolyan nyugodtan, és felemelt két revolvert meg egy vadásztőrt. - Erősebb, mint az enyém - felelte Tennessee, és ezzel a kártyás kiszólással elhajította hasznavehetetlen pisztolyát, és visszalovagolt foglyul ejtőjével.

Meleg éjszaka volt. A hűvös szellő, mely rendszerint alkonyatkor támadt fel a bozótos hegytető mögül, ezen az estén elkerülte Homokzátönt. A kis kanyonban fullasztó volt a levegő a forró gyanta szagától, és a folyón úsztatott rothadó fa enyhén émelyítő gőzzel párolgott. A nap lázas izgalma és feszültsége még érezhetően vibrált a levegőben. A folyóparton itt is, ott is felvillantak a lámpások, fényüket elnyelte a sárgásbarna áramlat. A fenyők sötét tömegéből fényesen ragyogva váltak ki a postahivatal fölötti raktáráblakok, és a függőnytelen üvegtáblák mögött jól látszott azoknak az alakja, akik éppen Tennessee sorsáról döntöttek. És legfőleg, a sötét égboltra rajzolódva, ott magaslott a Sierra, messze és hidegen, fölötte meg a még távolabbi, hideg csillagok.

Tennessee ügyét olyan lelkiismeretesen tárgyalták, amennyire ez egyáltalán elképzelhető volt olyan bíró és esküdtszék részéről, akik bizonyos mértékig kötelességüknek érezték, hogy ítéletükkel igazolják a vádemelésnél és letartóztatásnál elkövetett szabálytalanságokat. Homokzátöny törvénye kérlelhetetlen volt, de nem bosszúálló. Az üldözés izgalmán és személyes vonatkozásain már túljutottak, és most, hogy Tennesseet biztosan a kezükben tartották, hajlandók voltak bármilyen védekezést türelemmel végighallgatni, annál is inkább, mert eredményességében úgysem hittek. Mivel nem voltak kétségeik, készek mutatkoztak arra, hogy minden kibúvó lehetőségét megadják a fogolynak. Biztosak lévén abban, hogy Tennesseet elvből fel kell akasztani, több módot adtak a védekezésre, mint amennyit ő maga vakmerő elszántságában kérni merészelt. A bíró izgatottabbnak tűnt, mint a fogoly, aki - lényegében közömbösen szemlélve a dolgokat - feltűnően kaján örömmel figyelte, milyen gondot okoz. - Én passzok ebben a játszmában - felelte minden kérdésre kedélyesen. A bíró - egyben foglyul ejtője - egy pillanatra megbánta, hogy nem lötte le „ott helyben”, akkor reggel, de aztán mint bírói személyhez méltatlant, elvetette az emberi gyengeségnek ezt a sugallatát. Mindenesetre, mikor kopogtak az ajtón, és kiderült, hogy Tennessee társa jelent meg a fogoly védelmében, azonnal, gondolkodás nélkül bebocsátották. A bíróság fiatalabb tagjai, akik a dolog menetét bosszantóan körülményesnek találták, szinte felmentőként üdvözölték.

Ő maga semmi esetre sem volt lenyűgöző jelenség. Az alacsony, zömök ember, szögletes arcával, melyet a napfény szokatlanul pirosra égetett, bő vászoningében és összefröcskölt-piszkolt nadrágjában más körülmények közt is különös látványt nyújtott volna, de itt határozottan nevetségesen hatott. Ahogy lehajolt, hogy letegye a súlyos útításkát, kiderült, hogy az anyag, amellyel nadrágját megfoltozta, eredetileg alacsonyabb rendű holmik befedésére szolgált. De igen komolyan lépett előre, és miután keresett szívélyességgel kezét rázott minden jelenlevővel, megtörölte komoly, bár zavarodottnak tűnő arcát egy piros selyemkendővel, mely csak egy árnyalattal volt világosabb arcszínénél, erőteljes kezével az asztalra támaszko-

dott, és a bíróhoz fordult: - Épp erre jártam - kezdte bocsánatkérően -, és gondoltam, megnézem, hogy mi van Tennesseevel, a társammal. Micsoda forróság! Nem is emlékszem, mikor volt utoljára ilyen meleg Homokzátonyban.

Kis szünetet tartott, de mivel senki sem vállalkozott további meteorológiai fejtegetésekre, ismét zsebkendőjéhez folyamodott segítségért, és néhány pillanatig szorgosan törölgette az arcát.

- Tud valamit felhozni a fogoly védelmében? - kérdezte végül a bíró.

- Hát ez az - mondta Tennessee társa megkönnyebbülten. - Úgy jöttem ide, mint Tennessee társa, hiszen kisebb-nagyobb szünetekkel majdnem négy éve ismerem, kívülről-belülről, jóban-rosszban. Nem mindig egy úton járunk, de nincs olyan tulajdonsága vagy viselt dolga, amiről én ne tudnék. És most maga azt kérdi, bizalmasan, mint férfi a férfit, azt kérdi, hogy: „Tud valamit felhozni a fogoly védelmében?” Én meg csak mondom magának, bizalmasan, mint férfi a férfinak, hogy mit tudhat az ember a társáról?

- Ez minden, amit mondani tud? - kérdezte a bíró türelmetlenül, megérezve talán, hogy holmi derűs szimpátia kezdi meglágyítani a bíróságot.

- Ez bizony - felelte Tennessee társa. - Én ugyan nem beszélek ellene. Mer' hát mi a helyzet? Itt van Tennessee, akinek pénzre van szüksége, de még mennyire, és nem akar az öreg társától kérni. Mit csinál Tennessee? Kiles egy idegent és elkapja, maguk kilesik és elkapják őt, úgyhogy most egálban vannak. És most mondja meg, hisz maga belátó ember, és maguk is, uraim, mind belátó emberek, hát nem így van?

- Fogoly - szakította félbe a bíró -, van valami kérdése ehhez az emberhez?

- Nem, nem! - folytatta hirtelen Tennessee társa. - Ez az én játszmám. Hogy a dolog lényegére térjünk - erről van szó: Tennessee itt durván játszott, és ez sokba került az idegennek is, meg a népeknek is. Mi most a tisztességes dolog? Lehet, hogy több, lehet, hogy kevesebb, mindenestre itt van ezerhét-száz dollár nyers aranyban, és egy óra - ez körülbelül minden vagyonom -, és ezzel kvittek vagyunk. - És mielőtt bárki megakadályozhatta volna, kiürítette az útításka tartalmát az asztalra.

Egy percig veszélyben forgott az élete, néhányan felugrottak, többen elrejtett fegyvereikhez kaptak, és csak a bíró tiltakozó mozdulata akadályozta meg, hogy kidobják az ablakon. Tennessee nevetett. Társa pedig, aki szemmel láthatóan nem vett tudomást az izgalomról, megragadta az alkalmat, hogy ismét megtörölje arcát a zsebkendővel.

Mikor a rend helyreállt, és erőteljes fellépéssel meg érvekké sikerült meggyőzni a jóembert, hogy Tennessee bűnét nem lehet pénzzel jóvátenni, az arca elkomolyodott, elsomorodott, és a közelében levők észrevették, hogy durva keze megremeg az asztalon. Kicsit habozott, miközben visszarakta az aranyat az útításkába, mintha még nem fogta volna fel teljesen az igazságszolgáltatás fennkölt szellemét, mely a bíróságot eltöltötte, és szentül hitte, hogy bizony keveset ajánlott. Aztán a bíróhoz fordult: - Ez itt a maguk játszmája, a társamat kihagyták belőle. - Azzal meghajolt, és indulni készült. A bíró visszaszólította: - Ha kíván mondani valamit Tennessee-nek, most mondja. - A fogoly és különös védője egymás szemébe nézett, először ezen az estén. Tennessee mosolygott, fehér foga kivillant: - Sarokba szorítottak, öreg! - mondta, és kinyújtotta a kezét. Tennessee társa megszorította: - Épp csak benéztem, ha már úgyis erre jártam, hogy megtudjam, mi van - mondta, eleresztette Tennessee kezét, majd megjegyezte, hogy meleg van, ismét megtörölte az arcát zsebkendőjével, aztán szó nélkül elment.

A két ember élve nem találkozott többé. Mert az a páratlan sértés, hogy megpróbálták megvesztegetni Lincs bírót - aki lehetett vakbuzgó, ostoba vagy korlátolt, de legalább nem volt korrupt -, végérvényes elhatározásra bírta ezt a mitikus személyt - ha voltak is addig kétségei - Tennessee sorsát illetően, mely másnap napkeltekor a Marley-hegy tetején, ahová szoros őrizetben kísérték fel, beteljesedett.

Tennessee viselkedéséről, hűvös nyugalmaról, szótlan méltóságáról és a bizottság tökéletes előkészületeiről rendben beszámolt a *Vörös Kutya Harsonája* szerkesztője - aki jelen volt, és akinek erőteljes nyelvezetére legyen szabad felhívnom az olvasó figyelmét -, intő tanulságot és figyelmeztetést fűzve a történetekhez a leendő gonosztevők számára. De a nyári reggel szépségéről, a föld, a levegő és az ég áldott békéjéről, a szabad erdők és hegyek ébredéséről, a Természet derűs megújulásáról és ígéreteiről, és mindenekfölött a végtelen nyugalomról, mely benne zsongott mindenben, senki sem beszélt, hiszen ez nem tartozott a társadalmi leckéhez. És mégis, miután végrehajtották az ostoba és értelmetlen tettet, és egy emberélet, minden lehetőségével és felelősségével, elhagyta ég és föld között lebegő torz burkát, a madarak tovább énekeltek, a virágok nyíltak, sütött a nap, éppoly vidáman, mint előbb - és talán igaza volt a *Vörös Kutya Harsonájá*-nak.

Tennessee társa nem volt ott azok közt, akik a baljós fát körülvették. De mikor ezek szét-
széledtek, különös látványra lettek figyelmesek: egy szamárkordéra, melyet az út szélére állítottak. Ahogy közelebb értek, felismerték a tiszteletre méltó Jennyt és a kétkerekű kordét, amely Tennessee társáé volt - azzal hordta a földet -, és néhány lépéssel odébb magát a fogat tulajdonosát, aki egy vadgesztenyefa alatt üldögélt, és az izzadságot törölgette lángoló arcáról. Válaszul a kérdezősködésre azt felelte, hogy a „megboldogult” holttestéért jött, „ha a bizottság nem bánja”. Azt mondta, „nem sietős”, és hogy „tud várni”. Aznap nem dolgozott, és „majd ha végeztek az urak a megboldogulttal”, mondta, akkor ő elviszi. - És ha valaki gondolja - tette hozzá egyszerűen és komolyan -, hogy van kedve eljönni a temetésre, csak tessék, nyugodtan. - Talán a humoros hajlam, mely, mint már jeleztem, Homokzátony sajátja volt, de talán valami ennél is nemesebb tette, hogy az ögyelgők kétharmada azonnal elfogadta a meghívást.

Délben Tennessee holttestét átadták a társának. Ahogy a kordé a végzetes fához közeledett, feltűnt rajta egy hosszúkás, durva láda - láthatóan zsiliptáblákból készült -, félig töltve fakéreggel és fenyőtobozokkal. A kordét fűzfagallyak díszítették, és vadgesztenyevirág illatozott rajta. Mikor a testet betették a ládába, Tennessee társa kátránypapírt húzott föléje, majd teljes komolysággal felmászott a keskeny ülésre, lábát a kocsirúdra tette, és indulásra ösztökölte a szamarat. A fogat lassan haladt, illedelmes tempóban, ami Jennynek kevésbé ünnepélyes körülmények közt is szokása volt. Az emberek részben kíváncsian, részben tréfálkozva, de valamennyien derűsen baktattak a kordé mellett, néhányan előtte, néhányan az egyszerű ravatal mögött. De vagy mert az út összeszűkül, vagy mert megérezték, hogy az illem úgy kívánja, a társaság a kocsi mögött párosával, lépést tartva, szabályos gyászmenetbe rendeződött. Jack Folinsbee, aki eddig képzeletbeli harsonán gyászindulókat adott elő, most abbahagyta a némajátékot, melyet senki sem méltányolt - bizonyára nem volt annyi humorérzéke, hogy maga lelje örömét saját tréfájában.

Az út a Grizzly-kanyonon át vezetett, mely erre az alkalomra gyászos homályba burkolózott. A szikvójafenyők, mokasszinós lábukat a vörös földbe süllyesztve, libasorban álltak az ösvény mentén, és hajlongó ágaikkal áldást hintettek az elhaladó ravatalra. Egy nyúl, rémült mozdulatlanúságba dermedve, dobogó szívvel figyelte az útmenti páfrányok közül az elvonuló menetet, a mókusok a felsőbb ágakra igyekeztek, hogy jobban lássanak, a szajkók pedig, szárnyukat kitárva, a menet előtt csattogtak, mint a fullajtárok, míg Homokzátony határát és Tennessee társának magányos kunyhóját el nem érték.

Alkalmasabb körülmények közt szemlélve sem lehetett volna barátságosnak mondani a környéket. A kopár telket, a durva és otromba körvonalakat, a visszataszító stílust, amelyben a kaliforniai bányászok tanyái épültek, itt a pusztulás kietlensége tetézte. Néhány lépésnyire a kunyhótól körülkerített, megműveletlen földdarab, melyet abban a rövid időszakban, míg Tennessee társa boldog házaseletet élt, kertnek használtak, de azóta már benőtte a páfrány. Ahogy közelebb értünk, meglepődve láttuk, hogy amit újabb földművelési kísérletnek hittünk, az a frissen ásott sír melletti földhányás.

A kordé a bekerített földdarab mellett megállt. Tennessee társa a már eddig is tanúsított magabizással visszautasította a segíteni ajánlkozókat, maga vette hátára a durva koporsót, és segítség nélkül betette a sekély sírgödörbe. Aztán leszögezte a deszkát, mely fedélként szolgált, fellépett a kis földkupacra, levette kalapját, és lassan megtörölte arcát zsebkendőjével. A tömeg mindezt bevezetésnek vélte egy elmondandó beszédhez, úgyhogy várakozón elhelyezkedtek a fatökökön, köveken.

- Ha az ember egész nap szabadon csatangolt, mit csinál este? - kezdte lassan Tennessee társa.
- Hát azt, hogy hazamegy. És ha nem tud hazamenni, mit csinál a legjobb barátja? Hazaviszi. Tennessee mostanáig szabadon csatangolt, és mi most szépen hazahoztuk a bolyongásból. - Itt szünetet tartott, felemelt egy kvarcdarabkát, elgondolkozva dörzsölgette az ingujján, aztán folytatta: - Nem az első eset, hogy a hátamra vettem, ahogy most látták. Nem az első eset, hogy idehoztam a kunyhóba, mikor magától nem bírt volna jönni. Nem az első eset, hogy Jennyvel vártunk rá, ott, azon a hegyen, felpakoltuk, hazahoztuk, mikor beszélni se tudott, meg se ismert. És most, hogy ez az utolsó eset, hát - itt megállt, és óvatosan megdörzsölte a kvarcot az ingujján -, tudják, kicsit nehéz most a társának. És ezzel, uraim - tette hozzá hirtelen, miközben felkapta a hosszú nyelű lapátot -, a temetésnek vége, köszönöm, és Tennessee is köszöni a fáradságukat.

Visszautasítva mindazokat, akik felajánlották a segítségüket, hozzálátott a sír feltöltéséhez, háttal a tömegnek, mely néhány percnyi habozás után lassan visszavonult. Ahogy áthaladtak a kis hegyormon, melyen túl már látszott Homokzátony, néhányan visszatekintettek, és látni vélték, ahogy Tennessee társa munkáját bevégezve ül a síron, térde közt a lapát, és arcát a piros selyem zsebkendőbe temeti. De mások kételkedtek, mondván, hogy ilyen távolságból nem lehet megkülönböztetni az arcot a zsebkendőből, úgyhogy ez a kérdés eldöntetlen maradt.

Az utójáték során, mely ennek a napnak lázas izalmát követte, Tennessee társáról sem feledkeztek meg. Titkos nyomozások során bebizonyosodott ártatlansága Tennessee bűneiben, csak józan esztétikailag maradtak kétségek. Homokzátony lakói állhatatosan jártak hozzá látogatóba, otromba, bár jó szándékú szívességeket ajánlgatva. De ettől a naptól kezdve ki-csattanó egészsége és nagy ereje láthatóan hanyatlott - mire eljött az esős évszak, és a vékony fűszálak kidugták fejüket a köves kupacból Tennessee sírján, a társa ágyba kényszerült.

Egyik éjjel, mikor a fenyők a kunyhó mellett hajladoztak a szélben, és ágaikkal a tetőt csapkodták, lenn a mélyben pedig zúgva rohant a megáradt folyó, Tennessee társa felemelte fejét a párnáról, és így szólt: - Ideje Tennessee-ért menni. Be kell fognom Jennyt a kordéba - és fel is kelt volna, ha az ápoló vissza nem tartja. Míg vele hadakozott, tovább pergette a furcsa látomást: - Úgy, óvatosan, Jenny... óvatosan, öreglány. Milyen sötét van! Jól figyelj a kerékvágásra - és rá is, öreglány. Tudod, ha tökrészeg, néha csak lerogyik a csapáson. Menjünk csak oda a fenyő felé a csúcson. Itt van! Mondtam! Itt van, jön szembe, szépen egyedül, józanon, és ragyog az arca! Tennessee! Társam!

És találkoztak.

Széky Annamária fordítása

IDILL A VÖRÖS SZURDOKBAN

Sandy nagyon részeg volt. Csaknem ugyanúgy feküdt egy azáleabokor alatt, ahogy néhány órával korábban elesett. Fogalma sem volt róla, mióta fekszik ott, de nem is érdekelte; s hogy meddig marad ebben a helyzetben, azt ugyancsak megfoghatatlannak és érdektelennek tartotta. Ez a fizikai állapotából eredő nyugodt filozófia bevonta és átítatta erkölcsi lényét.

Részeg embert látni - különösen ezt az embert -, sajnálattal közlöm, nem tartozott az olyan feltűnő jelenségek közé a Vörös Szurdokban, hogy bárki is felfigyeljen rá. Aznap reggel egy helyi szatíráró sírkövet rögtönzött Sandy feje mellett az alábbi felirattal: *McCorkle whiskyje - kétszáz lépésen belül halálos*, és egy kéz mutatja az irányt McCorkle kocsmája felé. De attól tartok, hogy mint minden helyi szatíra, ez is személyes élű volt, és inkább az igazságtalan eljárásra utalt, mintsem a szégyellni való eredményt bírálta. Ezt a csúfolódást leszámítva, ez idáig senki sem hederített Sandyre. Egy társaitól elszakadt, csavargó öszvér a gyatra növényzetet rágcsálta mellette, és gyanakodva szagolgatta a földön fekvő embert; egy kóbor kutya fajtájának a részek iránti mélységes együttérzésével nyalogatta a férfi poros csizmáját, és összegömbölyödve odakuporodott a lábához, fél szemével a napba hunyorgott, ügyesen és kutya módra megjátszotta a másnaposságot, úgy, hogy az eszméletlenül fekvő férfi akár bóknak is tekinthette volna.

Eközben a fenyők árnyéka lassan körbejárt, míg el nem érte az utat, és hatalmas, párhuzamos sárga-fekete csíkokkal elkerítette a tisztást. Az elhaladó öszvérek apró vörös porfelhőket kavartak, szutyokzuhányt fröcskölve a fekvő emberre. Egyre lejjebb hanyatlott a nap, de Sandy nem mozdult. És ekkor eme filozófus nyugalmit - mint annyi sorstársáét - a szebbik, a nem filozófikus nem beavatkozása zavarta meg.

Mary kisasszony, ahogy kis tanítványai hívták, kiket éppen most engedett ki az iskola faépületéből, délutáni sétájára indult. Különösen szép bimbókat látott egy csomóban a szemközti azáleabokron, átkelt hát az úton, át a vörös portengeren, az undortól összerázkódva, macska módra, kényesen, hogy a virágot leszedje. És egyenesen belebotlott Sandybe.

Csak természetes, hogy *staccato* felsikoltott, amint a nők szoktak. De miután ily módon hangot adott fizikai gyengeségének, túlságosan is nekibátorodott, megállt egy percre, vagy két lépésnyire a fekvő szörnyetegtől, s összefogta fehér szoknyáját, futásra készen. Ám a bokorból nem jött se hang, se mozgás. Mary kisasszony apró lábával előrelépett, és megfordította a táblát. - Disznók - suttozta a minősítő jelzőt, amelyet abban a pillanatban, valószínűleg helyesen, Vörös Szurdok egész férfilakosságára vonatkoztatott. Mary kisasszonynak megvolt a maga szigorú mércéje, és ezért nem méltányolta kellőképpen azt a tüntető lovagiasságot, amelyért a kaliforniai férfit oly jogosan ünneplik földije, s mint új jövevény, rászorgált, hogy azt mondják rá, „fenn hordja az orrát”.

Míg ott állt, azt is észrevette, hogy a ferde napsugarak Sandy fejét véleménye szerint az egészségre ártalmas hőfokra hevítették, valamint hogy a kalapja céltalanul hever a férfi mellett. Ahhoz, hogy a kalapot felvegye, és tulajdonosa arcára borítsa, nem csekély bátorság kellett, hiszen a férfinak nyitva volt a szeme. Mary kisasszony mégis megtette, azután továbbindult. De mikor visszanézett, azt látta, hogy a kalap már nincs ott, ahova tette, Sandy felült, és motyog valamit.

Igazság szerint Sandy, aki elméjének csöndes mélyén meg volt győződve róla, hogy a napsugarak jótékonyak és egészségesek, gyerekkora óta nem feküdt le fedett fővel, ilyesmit szerinte csak javíthatatlan sült bolondok tesznek, és mellesleg neki elidegeníthetetlen joga,

hogy kalap nélkül is ellegyen. Ez fogalmazódott meg Sandy agyában. Sajnos, ugyanennek külső megnyilatkozása meglehetősen zavaros volt, mivel örökké csak ezt ismételgette: - A napsütés, hát ajjó. Mi van, no? Mi baj, napocska?

Mary kisasszony megállt, és a köztük levő távolságtól újra felbátorodva, megkérdezte a férfit, hogy mit akar.

- Hát mi van, no? Mija baj? - ismételte Sandy hangosan.

- Keljen fel, maga rémes alak! - kiáltott Mary kisasszony immár felmérgesedve. - Keljen fel, és menjen haza!

Sandy fölkászálódott. Majdnem két méter magas volt - Mary kisasszony megremegett. A férfi néhány lépést tett, majd megállt.

- Minek mennyek haza? - kérdezte hirtelen méltóságteljesen.

- Menjen haza, és fürödjön meg - válaszolt Mary kisasszony, és rosszállón nézett a szurtos alakra.

Legnagyobb megdöbbenésére Sandy hirtelen levetette a kabátját meg az ingét, a földre hajította, csizmáját lerúgta, és hirtelen nekirugaszkodott, át a hegyen a folyó felé.

- Szentséges isten, még a végén vízbe fül! - kiáltott Mary kisasszony, majd női logikátlansággal visszazsaladt az iskolába, és magára zárta az ajtót.

Aznap este, amikor háziasszonyával, a kovács feleségével vacsorázott, úgy adódott, hogy illetudón megkérdezte, vajon be szokott-e rúgni a kovács? - Abner, no nézzük csak - mélázott Mrs. Stidger. - Abner nem volt kapatos az utolsó választás óta. - Mary kisasszony szerette volna megkérdezni, ilyenkor a kovács le szokott-e feküdni a tűző napon, és utána nem árt-e meg neki a hideg fürdő, de ehhez a kérdéshez magyarázatot is kellett volna fűznie, s ehhez éppen nem volt semmi kedve, így megelégedett azzal, hogy szürke szemét tágra nyitva a pirospozsgás Mrs. Stidgerre, erre a szép, virágzó délnyugati asszonypéldányra függesztette, és témát változtatott. Másnap levelet írt Bostonban élő legkedvesebb barátnőjének. „Azt hiszem, ebben a faluban még az iszákos fajta a legkevésbé ellenszenves. Természetesen a férfiakra gondolok, drágám. Az asszonyok végképp elviselhetetlenek.”

Nem egészen egy hét leforgása alatt Mary kisasszony elfelejtette ezt az epizódot. Csak éppen délutáni sétái során indult akaratlanul is más irányba. Azt azonban észrevette, hogy minden reggel egy friss csokor azalea is került az asztalára a virágai közé. Nem volt ebben semmi különös, mert kis tanítványai tudták, mennyire szereti a virágot, és asztalát szüntelenül színes-sé varázsolták kökörccsinel, jázminnal, csillagfürttel. Kérdésére azonban egyetemlegesen tagadták, hogy közük volna az azáleához. Néhány nap múlva Johnny Stidger úrfit, aki legközelebb ült az ablakhoz, hirtelen és teljesen indokolatlanul olyan nevetőgörcs fogta el, ami már az iskolai fegyelmet veszélyeztette. Mary kisasszony csupán annyit tudott kiszedni belőle, hogy „valaki benéz az ablakon”. A kisasszony haragosan és méltatlankodva kiröppent a kaptárból, hogy megmérkőzzön a betolakodóval. Ahogy az iskolaépület sarkán bekanyarodott, egyenesen az egykori részegre bukkant, aki színjózan volt, kimondhatatlanul alázatos és bűnbánó.

Mary kisasszony jelen hangulatában nem habozott, hogy előnyére fordítsa női mivoltát. Egyszersmind némileg megzavarta, hogy a szörnyeteg, korábbi zülléseinek egy-egy halvány nyomától eltekintve, igen megnyerő külsejű volt - szőke Sámson, kinek búzakalász színű szakállá ez idáig nem találkozott sem borbéllyal, sem Delila ollójával. Mary kisasszony lenyelte hát a csípős megjegyzést, mely már a nyelvén volt, és beérte azzal, hogy dölyfös

pillantással és kényeskedve felfogott szoknyával nyugtazza a férfi dadogó magyarázkodását. Amikor visszatért a tanterembe, és megpillantotta az azáleát, hirtelen minden megvilágosodott előtte, elnevette magát, a gyerekek is mind nevettek, és mindnyájan nagyon boldogok voltak, maguk sem tudták, miért.

Egy meleg napon történt, nem sokkal ezután, hogy két kisfiú megbotlott az iskola küszöbén egy vödör vízzel, amit a forrástól cipeltek nagy nehezen; erre Mary kisasszony együttérzően felkapta a vödröt, és maga indult vízéért. A hegy lábánál árnyék keresztezte az útját, és egy kék ingbe bújt kar határozottan, de gyengéden megszabadította terhétől. Mary kisasszony zavarba jött, és mérges is volt egyszerre. - Jobban tenné - mondta a kék ingbe bújt karnak csípősen, anélkül, hogy szemét a kar tulajdonosára méltóztatott volna emelni -, ha a magáét cipelné! - Az ezt követő csendben már megbánta, amit mondott, és olyan kedvesen köszönte meg a segítséget az iskola ajtajánál, hogy a férfi csaknem orra bukott. Ezen a gyerekek újra kacagni kezdtek, és Mary kisasszony is velük, míg sápadt arca meg nem színesedett. A következő nap titokzatos módon egy hordó került az ajtó mellé, és ettől fogva minden reggel meg volt töltve friss forrásvízzel.

Ez a kiváló fiatal teremtés bőségesen részesült figyelmességben. Mocskosszájú Bill, a „Porfészek”-nek nevezett postakocsi kocsisa, aki messze földön ismert volt lovagiasságáról: arról, hogy az ülés felét a szépnemnek ajánlotta fel maga mellett, Mary kisasszonyt nem részesítette ebben a kegyben, annak okából, hogy „emelkedőn csúnyán szokok káromkodni” - hanem a fél postakocsit neki tartotta fenn. Jack Hamlin, a hamiskártyás, aki egyszer egyazon postakocsin tette meg az utat a hölgygel anélkül, hogy két szót váltottak volna, később borospalackot vágott egy cinkosa fejéhez, amiért az a kisasszony nevét a kocsmában szájára merte venni. Egy tanítványának cífrán öltözött mamája - az apa bizonytalan - gyakran ólálkodott e csalafinta Vesta-szűz szentélye körül, de lábát soha nem merte betenni oda, megelégedett azzal, hogy távolról imádja a papnőt.

Ilyen öntudatlan megszakításokkal váltakozott kék égbolt, ragyogó napsütés, röpke szürkület és csillagfényes éjszaka Vörös Szurdok felett. Mary kisasszony egyre szívesebben sétált a nyugodalmas és tisztos erdőben. Valószínűleg Mrs. Stidgerrel együtt ő is úgy vélte, hogy a fenyők „balzsamos” illata jót tesz a tüdejének, és valóban, egyre ritkábban köhécsejt, léptei ruganyosabbá váltak - talán megtanulta azt az örök leckét, amit a türelmes fenyők soha nem restek éber vagy közömbös fülekbe sutogni, így aztán egy napon pikniket tervezett a Buckeye-hegyen, és a gyerekeket is magával vitte. El a poros úttól, a rozoga kalyibáktól, az agyagos kátyútól, a nyughatatlan gépek lármájától, a kirakatok olcsó cifraságaitól, a festék és üveg talmi ragyogásától, és el attól a vékony külső máztól, melyet a durvaság ilyen környezetben magára ölt - micsoda megkönnyebbülés! Az utolsó töredezett sziklaszirt is eltűnt a szemük elől, az utolsó undok kátyún is átkeltek, s íme - az erdő fáinak végtelen sora mintegy kitárulkozott fogadásukra. És a gyerekek - talán mert még nem szakadtak el egészen a bőkezű anya kebelétől - arccal borultak a földre, és félszen megsimogatták; nevetésük betöltötte a levegőt, és maga Mary kisasszony is - bár macska módra, kényesen lépegetett, gallérja, szoknyája és kézelője makulátlan tisztaságával körülbástyázva - mindenről megfélemedkezve, fürjként repdesett kis csapata élén, mígnem a vad kergetőzés, nevetgélés és pihegés közben - egy barna hajfűrtje kibomolva a vállára hullt, kalapja szalagon a nyakában lógott - hirtelen és nagy meghökkenésére az erdő legmélyén a szerencsétlen Sandyre bukkant.

A magyarázkodásról, mentegetőzésről és az ezt követő nem túlságosan okos beszélgetésről nem szükséges most szólnom. Mégis úgy tűnt, mintha Mary kisasszony valamiféle ismeretségbe keveredett volna ezzel az egykori iszákossal. Ezt bizonyítja, hogy a kis társaság hamar befogadta, hogy a gyerekek a Gondviselés adta gyors észjárással barátjukká fogadták, a férfi

szőke szakállával és hosszú, selymes bajszával játszottak, és még ennél többet is megengedtek maguknak a jóhiszeműség jogán. És amikor a férfi egy fa alatt tábortüzet rakott, és bemutatta nekik az erdőjárók egyéb titkait is, a gyerekek csodálata határtalan lett. Két bolondos, henye, boldog óra eltelte után a férfi azon vette észre magát, hogy a tanítókisasszony lábainál hever, és álmodozón fürkészi az arcát, miközben Mary kisasszony a lejtős domboldalon ülve borostyánból és jázminból koszorút köt, s ő maga csaknem ugyanabban a helyzetben fekszik, mint első találkozásuk alkalmával. A hasonlóság nem is volt nagyon erőltetett. Félő, hogy egy könnyed, érzéki természet gyöngesége, mely az italból merítette álmodozó túlfűtöttségét, hasonló mámorra lelt a szerelemben.

Úgy vélem, Sandy minderről csak félig-meddig tudott. Nagyon vágyott arra, hogy tegyen valamit: megöljön egy szürkemedvét, megskálpoljon egy vadembert, vagy bármilyen módon feláldozza magát ezért a fakó arcú, szürke szemű tanítókisasszonyért. Mivel hősi szerepben kívánom őt bemutatni, e pillanatban nehezen fogom vissza tollamat, s az efféle epizód megírásától csak az az erős meggyőződés tart vissza, hogy az ilyesmi általában nem ilyen alkalmakkor esik meg. És bízom benne, hogy kegyes olvasóm, ki jól tudja, hogy az igazi válsághelyzetben mindig holmi érdektelen idegen vagy egy hétköznapi rendőr és nem Adolphus lép fel a megmentő szerepében, elnézi nekem ezen epizód elhagyását.

Egyszóval zavartalanul üldögéltek, fejük felett harkály kopácsolt, és a gyerekek hangja tisztán hallatszott az alattuk húzódó völgyből. Hogy miről beszéltek - nem számít. Hogy mire gondoltak - mert ezt jó lenne tudni -, nem szívárgott ki. A harkály csak azt tudta meg, hogy Mary kisasszony árva; hogy nagybátyja házából egészsége és függetlensége végett jött Kaliforniába; hogy Sandy is árva, ő kalandvágytól fűtve érkezett Kaliforniába, és milyen viharos életet élt, és mennyire meg akar változni; és más ilyen részleteket, melyek egy harkály szemszögéből nézve igencsak ostoba időlopásnak tűnhettek. De még ilyen apróságokkal is eltelt a délután, és amikor Mary kisasszony összegyűjtötte a gyerekeket, és Sandy tapintatosan - amit a tanítókisasszony teljes megértéssel fogadott -, a falu határában csendesen elbúcsúzott tőlük, a lánynak úgy tűnt, hogy ez volt örömtelen életének legrövidebb napja.

A hosszú, száraz nyár közepe felé járt, s az iskolaév is - helyi szóhasználatnál élve - „elapadt”. Néhány nap, és Mary kisasszony szabad, és legalább egy évszakon át senki sem hall róla Vörös Szurdokban. Egyedül ült az iskolaépületben, arcát kezébe temette, szemét félig lehunyta, és olyasféle álmodozásban merült el, amelynek, sajnos, az iskola fegyelmének veszélyeztetésével is egyre gyakrabban átadta magát az utóbbi időben. Ölében moha, páfrányok és más erdei emlékek. Mindezek és gondolatai annyira lekötötték, hogy fel sem figyelt a csendes kopogtatásra, talán mert a zaj a tovatűnt harkály emlékébe olvadt. Mikor a kopogás határozottabban megisméltódott, a tanítókisasszony elpirult, felugrott, és ajtót nyitott. A küszöbön egy nő állt; feltűnő, sőt kihívó öltözképe éles ellentétben állt viselőjének félénk, tétova magatartásával.

Mary kisasszony első pillantásra felismerte névtelen tanítványának kétes hírű mamáját. Talán mást várt, talán csak finnyás volt, de amikor hidegen arra kérte a nőt, hogy kerüljön beljebb, öntudatlanul elrendezte fehér kezelőit és gallérját, és szemérmes szoknyáját is összebb fogta. Valószínűleg ezért történt, hogy a megzavart látogató pompázatos napernyőjét egy pillanatnyi habozás után nyitva hagyta, és az ajtó mellett a porba lökte, majd leült egy hosszú pad távolabbi végére. Hangja rekedtes volt, ahogy megszólalt:

- Aszongyák, maga lemegy hónap az Öbölhöz, és nem hagyhattam, hogy elmennyen, míg meg nem köszöntem, hogy olyan kedves volt az én Tommy fiam iránt.

- Tommy - mondta Mary kisasszony - nagyon jó fiú, és sokkal többet érdemelne annál a kevés figyelemnél, amit neki szentelhetek.

- Köszönöm, kisasszonykám, köszönöm - mondta az idegen nő. Arca kipirult a rákent máz alatt is, melyet Vörös Szurdokban szellemesen az ő „harci tetoválásának” hívtak, és zavarában azon volt, hogy a hosszú padot közelebb húzza a tanítókisasszonyhoz. - Köszönöm, kisasszony, és olyan igaz, mint ahogy az anyja vagyok, az enyimnél nincs édesebb, kedvesebb, jobb fiú. És csak annyit mondok, nincs az ő tanítókisasszonyánál sem édesebb, kedvesebb, angyalibb teremtés a világon!

Mary kisasszony, aki eddig peckesen ült asztala mögött, vállának támasztva a fejes vonalzó, a csodálkozástól nagyra nyitotta szürke szemét, de nem szólt.

- Tudom, hogy kegyednek semmi szüksége sincs a magamfajta bókjaira - folytatta a nő kapkodva. - Nem is illő nekem fényes nappal idejönnöm, de szívességért jöttem, nem magamnak, kisasszony, dehogyis magamnak, hanem annak a drága gyereknek.

Felbátorodott a tanítókisasszony pillantásától, lila kesztyűs kezét összekulcsolva a két térde közé szorította, majd halkabban folytatta.

- Tuggya, kisasszony, a fiúnak senkije sincsen rajtam kívül, és én igazán nem vagyok elég jó, hogy fölneveljem. Tavalgy egyszer azt gondoltam, elküldöm Friscóba iskolába, de aztán mikor mondták, hogy jön ide egy tanítókisasszony, megvártam magát, és akkor tudtam, hogy minden rendben van, velem maradhat a fiú még egy kicsit. Ó, drága kisasszony, az a fiú annyira szereti magát, ha hallaná, ahogy magáról beszél, az ő kedves módján, ha ő kérné magát arra, amire most én, nem tudná elutasítani!

- Természetes - folytatta a nő sietősen, hol büszkeségtől, hol alázattól remegő hangon -, természetes, hogy ragaszkodik magához, mert az apja, már amikor megismertem, igazi úriember volt; a fiú meg előbb vagy utóbb el kell hogy felejtse engem, emiatt könnyet sem ejtek. Azért jöttem, hogy megkérjem: vigye el az én Tommymat - az isten áldja meg, nincs még egy ilyen aranyos gyerek a világon! -, vigye magával!

Az asszony felállt, megragadta a fiatal lány kezét, és térdre esett előtte.

- Pénzem van sok... mind a magáé és a fiué. Vigye el valami jó iskolába, ahol meglátogathatja, és segítsen neki, hogy... hogy elfelejtse az anyját. Tegyen vele, amit akar. Akármilyen rosszat tesz vele, még az is jó lesz ahhoz képest, amit nálam tanul. Csak vigye innen, ebből a gonosz életből, erről a szégyenletes helyről. Ugye, megteszi? Tudom, hogy megteszi, ugye? Megteszi... nem mondhat, nem szabad nemet mondania. Olyan tiszta lesz majd, mint maga, és olyan kedves, és ha majd felnő, megmondhatja neki az apja nevét - én évek óta ki sem ejtettem -, Alexander Morton nevét, akit itt Sandynek hívnak. Mary kisasszony, ne vegye el a kezét! Mary kisasszony, szóljon hozzám! Elviszi a fiamat? Ne fordítsa el az arcát tőlem! Tudom, nem való, hogy a magamfajtára akár egy pillantást is vessen, de Mary kisasszony... Ó, uram irgalmazz! Itthagya!

Mary kisasszony felállt a sűrűsödő szürkületben, és az ablak felé indult. Ott megállt, az ablakszárnyhoz támaszkodott, mereven nézte, hogyan tűnnek el az utolsó rózsaszín foltok a nyugati égbolton. A nap néhány sugara megvilágította tiszta, fiatal homlokát, fehér gallérját, összekulcsolt fehér kezét, azután lassan eltűnt a láthatárról. Az esdeklő asszony - még akkor is térden állva - odavonszolta magát a lány mellé. - Tudom, hogy a döntéshez idő kell. Én akár egész éjszaka is várhatok, de válasz nélkül nem mehetek el. Ne tagadja meg a kérésemet. Tudom, hogy megteszi, rá van írva a maga kedves arcára - mindig ezt az arcot láttam álmaimban! Látom a szemében, Mary kisasszony - elviszi a fiamat!

Az utolsó vörös sugár magasabbra kúszott, Mary kisasszony szemének átadott valamit ragyogásából, megcsillant, elhalványult, majd eltűnt. Lement a nap Vörös Szurdok fölött. Mary kisasszony hangja kellemesen csengett.

- Magammal viszem a fiút. Küldje át ma este.

A boldog anya ajkához emelte Mary kisasszony ruhájának szegélyét. Szívesen beletemette volna arcát a szoknya tiszta redőibe, de nem merte. Talpra állt.

- Tudja az az ember, hogy maga mit tervez? - kérdezte hirtelen a kisasszony.

- Nem, de nem is törődik vele. Soha nem is látta a gyereket.

- Menjen el hozzá ma este, most rögtön. Mondja meg neki, mit tett. Mondja meg, hogy elviszem a fiát, és azt is, hogy soha, soha nem láthatja a gyereket többé. Bárhol legyen a fiú, ő oda nem jöhet, bárhova viszem, nem követhet. Most menjen, kérem, fáradt vagyok, és még sok a tennivalóm.

Együtt mentek az ajtóig. A küszöbön az asszony hátrafordult. - Jó éjt - mondta.

Legszívesebben Mary kisasszony lábához borult volna. De a fiatal lány ugyanabban a pillanatban kitérte a karját, és egy percre tiszta kebelére vonta a bűnös asszonyt, majd becsukta az ajtót, és kulcsra zárta.

Meglepően komoly felelősséggel fogta a gyeplőt Mocskosszájú Bill másnap reggel, mivel a „Porfészek”-nek nevezett postakocsi egyik utasa a tanítókisasszony volt. Ahogy kiért a főútra, a bentről felcsendülő kellemes hang kérésére hirtelen megállította a lovakat, és tisztelettudóan várt, amíg Tommy Mary kisasszony parancsára kiugrott a kocsiból.

- Nem arról a bokorról, Tommy, a következőről.

Tommy kirántotta új zsebkését, levágott egy ágat az egyik azáleabokorról, és odavitte Mary kisasszonynak.

- Jó lesz?

- Jó.

És a postakocsi ajtaja rácsukódott Vörös Szurdok idilljére.

László Zsófia fordítása

HOGYAN JÖTT EL A MIKULÁS SIMPSON-GÁTRA

A Sacramento völgyében megállás nélkül esett. A North Fork kilépett medréből, és a Csörgőkígyó-patak úgy megduzzadt, hogy nem lehetett rajta átkelni. A sziklákat a Simpson-gázlónál elmosta a hegyek lábáig tajtékzó áradat. Az ár a Majornál tetőzött; az utolsó posta a hínárban akadt el, a lovas alig tudott kimenekülni a vízből. A helyi lap, a *Sierra Zuhatag* büszke lokálpatriotizmussal jelentette, hogy akkora terület van víz alatt, mint Massachusetts állam.

Az előhegységekben sem volt jobb a helyzet. A hegyi utakat süppedős sár borította. Az átjárót megfeneklett szekerek torlaszolták el, sem erővel, sem szép szóval nem lehetett őket kimozdítani a helyükből. A Simpson-gátra vezető utat leragadt karavánok és hangos káromkodások jelezték. És valahol az út végén, elszigetelve, sárosan, esőtől áztatva, szelektől tépázva, ártól fenyegetve - 1862 karácsonyának estéjén Simpson-gát mint egy kétségbeesett fecskéfészek kapaszkodott a sziklafalba, és rázkódott a viharban.

Ahogy a településre leszállt az éjszaka, a homályon csak néhány fénypont ragyogott át: a kunyhók ablaka. Az utat féktelen patakok mosták, martalóc szelek separták. A férfiak nagy része Thompson boltjában gyűlt össze, a vörösén izzó kandalló köré húzódtak, csendesen köpködtek, és nagyokat hallgattak, mint akik érzik, hogy fölösleges a beszéd. Tulajdonképpen Simpson-gáton már rég megszűnt minden szórakozás, az árvíz miatt abba kellett hagyni mindenféle munkát a szurdokban és a folyón, s így, pénz és whisky híján, még a tiltott szórakozásnak sem volt varázsa. Még Mr. Hamlin is kénytelen volt ötven dollárral a zsebében távozni innét; ennyit kapott a hatalmas összegből, amit fáradságos munkával keresett.

- Ha valaki megkérne - jegyezte meg később -, ha valaki megkérne, hogy mutassak egy helyes kis falut, ahova az ember visszavonulhat, ha nem érdekli a pénz, Simpson-gátat ajánlanám, de egy nagy családos, két keze munkájából élő fiatalember nem találja itt meg a számítását. - Mivel Mr. Hamlin családja főleg nőnemű felnőttekből állt, ezt a megjegyzést inkább humor-érzekének, mint felelősségtudatának bizonyítékául szokták idézni.

Unott érzéketlenség, fásult közöny nehezedett most is a társaságra. Még a hirtelen felhangzó lábdobogásra sem riadt fel senki. Csak Dick Bullen hagyta abba egy pillanatra foglalatosságát - éppen a pipáját tisztogatta -, és kapta fel fejét, de mást nem érdekelt, hogy ki lép be az ajtón.

Pedig jól ismerték az újonnan belépőt. Simpson-gáton mindenki csak „Öreg”-nek szólította. Úgy ötvenéves lehetett, maradék haja erősen őszült, de arca még friss, fiatalos volt. Őszinte, ám nem túlságosan, meggyőző együttérzésre mindig kész tekintete kaméleonhoz hasonlóan derült fel vagy borult el, a hangulatnak megfelelően. Bizonyára jókedvű társaságból jöhetett, s eleinte észre sem vette az itt uralkodó komor hangulatot, vidáman az első férfi vállára csapott, és ledobta magát egy üres székre.

- Remek történetet hallottam az imént. Ismeritek Mosolygót, a Mosolygó Jimet, tudjátok, milyen jópofa! Éppen most mesélt el egy óriási történetet!

- Mosolygó bolond - szakította félbe valaki komoran.

- És gazember - tette hozzá valaki síri hangon.

E megjegyzéseket csend követte. Az Öreg gyorsan végignézett a társaságon. Arckifejezése lassan megváltozott.

- Igaz - mondta rövid hallgatás után, elgondolkozva -, valóban gazember és bolond. Persze. - Egy percre megint elhallgatott, mintha fájdalommal töltené el a népszerűtlen Mosolygó könnyelműsége, jellemtelensége. - Rémes idő van, mi? - szólalt meg újra, most már tökéletesen megtalálva az odaillő hangnemet. - Épp elég rohadt a fiúknak, és semmi kilátás pénzre. És holnap karácsony!

Erre a bejelentésre a társaság mozgolódni kezdett, de nem volt egyértelmű, hogy tetszésüket vagy nemtetszésüket akarták-e kifejezni.

- Bizony - folytatta az Öreg azon a gyászos hangon, amit az utóbbi néhány percben önkéntelenül átvett -, bizony, holnap karácsony, és ma szenteste van. Tudjátok, fiúk, azt gondoltam, csak éppen eszembe jutott, hogy talán átjönnétek hozzám egy kis itókára. Vagy inkább nem? Lehet, hogy nincs kedvetek - tette hozzá, aggodalmasan fürkészve a többiek arckifejezését.

- Hát nem is tudom - válaszolt Tom Flynn kicsit vidámabban. - Talán elmehetnénk. Miért is ne? De mit szól majd a feleséged, Öreg?

Az Öreg habozott. Simpson-gáton mindenki tudta, hogy az Öreg házassági tapasztalatai nem valami szerencsések. Első felesége, törékeny, csinos asszonyka, sokat szenvedett féltékeny férje állandó gyanakvása miatt, míg egy napon férje az egész falut összezsúfította, hogy leleplezze felesége hűtlenségét. A társaság a félénk kis asszonykát háziasszonyi kötelességeinek gyakorlása közepette találta, s zavartan, megszégyenülve távozott. De az érzékeny asszonykát nagyon megviselte a hirtelen támadás. Jó időbe telt, míg visszanyerte lelki egyensúlyát, s szeretőjét, akit a kamrába rejtett, kieresztette, és elszökött vele. Hároméves kisfiát otthon hagyta a boldogtalan férj vigasztalására. Az Öreg mostani felesége a szakácsnője volt. Nagydarab, húséges, erőszakos asszony.

Mielőtt az Öreg válaszolhatott volna, Joe Dimmick, az isteni törvényekre hivatkozva, teljes meggyőződéssel kifejtette, hogy a ház az Öregé, tehát azt hív meg, akit akar, még akkor is, ha ezzel a lelki üdvösségét teszi kockára. Még a démonok is hiába harcolnának ellene, tette hozzá. Mindezt olyan vehemenciával adta elő, hogy szavakkal ki sem lehet fejezni.

- Persze. Igaz. Így van - mondta az Öreg, és helyeslően ráncolta a homlokát. - Abba nincs is hiba. A ház az enyém, én csináltam az utolsó szögig. Sose tartsatok az asszonytól, fiúk... lehet, hogy kicsit pörölni fog, ahogy már a nők szokták, de nem lesz semmi baj. - Az Öreg titkon abban bízott, hogy az ital hatása és barátainak bátorító jelenléte minden nehézséget megold majd.

Dick Bullen, Simpson-gát orákuluma, ez idáig egy szót sem szólt. Most kivette a pipát a szájából.

- Mondd, Öreg, hogy van a Johnny fiad? Mikor utoljára láttam, kővel dobálta a sziklaszirtról a kíneiakat, de nem volt valami jó bőrben. Mintha nem érdekelte volna a dolog. Tegnap egy csomó sárga belefűlött a folyóba, én meg Johnnyra gondoltam, hogy hogy hiányozhatnak neki! Nem zavarjuk, ha beteg?

Az Öreg, akinek apai érzelmeire nagy hatást tett a beszélő finom tapintata, elérzékenyült a gondolatra, hogy Johnny meg van fosztva a játékától, de sietve megnyugtatta Dicket, hogy a fiú már jobban van, és hogy egy kis szórakozás csak jót tesz neki. Erre Dick felállt, kihúzta magát.

- Akkor indulás. Vezess, Öreg, gyerünk! - mondta, s indult az ajtóhoz, majd egy rikoltással kinn termett az éjszakában. Miközben átment a külső szobán, felkapott egy égő hasábot a kandallóból. A többiek követték, egymást taszigálva kibotorkáltak, s mielőtt még a szatócsbolt meglepett tulajdonosa észbe kapott volna, a helyiség kiürült.

Koromsötét volt az éjszaka. Az első fuvallat eloltotta a rögtönzött fáklyákat, csak a vörösen izzó, részeg lidércfényként lebegő, táncoló parázs jelezte, merre járnak. Útjuk a Fenyő-kanyonon át vezetett, melynek végében alacsony, fakéreggel fedett, hegyoldalba ásott kunyhó állt. Ez volt az öreg háza, és egyben a tárna bejárata is, ahol az öreg dolgozott, ha egyáltalán dolgozott. A társaság megállt egy pillanatra, tapintatosan megvárták a házigazdát, aki a sor végén lihegett.

- Talán jobb lesz, ha vártok néhány percet, míg bemegyek és szétnézek, rendbe van-e minden - mondta az öreg színlelt könnyedséggel. Az ajánlatot a többiek nagylelkűen elfogadták, az ajtó kinyílt, majd becsukódott a házigazda mögött, a többiek meg a falnak támaszkodva, vagy az eresz alá kuporodva várták, és hallgatták, mi történik odabent.

Néhány percig csak a vízcseppek kopogása és a széllel birkózó ágak zúgása hallatszott. A férfiak nyugtalankodni kezdtek, és suttogva adták tovább egymásnak:

- Biztos már az első szót belefojtotta!
- Talán becsalta a tárnába, és eltorlaszolta a bejáratot!
- Egyből rászállt, annyi szent!
- Talán forral valamit; vigyázzatok az ajtónál, fiúk!

Ám ekkor kattant a zár, lassan nyílt az ajtó, s egy hang kiszólt:

- Jöjjenek be a hidegről!

De nem az Öreg volt, nem is a felesége, hanem a gyerek. Vékonyka hangját a csavargóélet koraérett önbizalma torzította mélyebbre. Kölyökarc nézett rájuk, akár kedvesnek is lehetne mondani, sőt finomnak, ha máris el nem sötétítik szegény kis életének keserű tapasztalatai. Pokróc volt a vállán, éppen az ágyból kelhetett fel.

- Jöjjenek be - ismételte -, és ne csapjanak lármát. Az Öreg a mamával beszél - folytatta, és a szomszéd helyiség felé mutatott, ami valószínűleg a konyha volt. Kihallatszott az öreg meg az asszony veszekedése.

- Eresszen - nyafogta a gyerek, ahogy Dick Bullen felkapta pokrócostól-mindenestől, és úgy tett, mintha a tűzbe akarná dobni. - Eresszen, maga vén bolond, hallja?

Dick Bullen az ünnepélyes felszólításra nevetve letette a kapálózó Johnnyt a földre, a többiek eközben a szoba közepén álló nagy deszkaasztal köré gyűltek. Johnny nagy komolyan a pohárszékhez ment, kivette s az asztalra tette, amit talált.

- Whisky. Sós keksz. Füstölt hal. És sajt - sorolta, s az utóbbiból bekapott egy falatot. - És cukor. - Közben apró, piszkos kezével abból is vett egy marékkal. - És a polcon van néhány aszalt alma, de én nem vagyok oda értük. Olyan puffadtak. Na, jöjjenek - mondta végül -, csak nyugodtan, ne féljenek. *Engem* nem izgat az öregasszony. *Nekem* semmi közöm hozzá. Viszlát.

Ezzel belépett egy kamránál alig nagyobb kis szobába, amelyet a másik szobából választottak le. A homályos sarokban kis ágy állt. A gyerek egy pillanatra megállt a küszöbön, végignézett a társaságon, csupasz lába kikandikált a pokrócból.

- Mi az, Johnny, csak nem mész már vissza? - kérdezte Dick.
- De igen - felelte Johnny határozottan.
- Miért, mi baj, kisöreg?

- Beteg vagyok.

- Mi van veled?

- Lázam van. És fagydaganataim. És reumám - mondta Johnny, és eltűnt a kis kamrában. Kis szünet után hozzátette a sötétben, valószínűleg már a pokróc alól: - És epém!

A férfiak zavartan hallgattak. Nézték egymást és a tüzet. Hiába volt előttük a megrakott asztal, úgy tűnt, újra visszatér Thompson szatócsboltjának nyomott hangulata, s ekkor felharsant az Öreg hangja a konyhából:

- Hát persze, így is van. Azok hát. Semmirekellő, részeg banda, élén a világ lustája Dick Bullennel. Volt képük idejönni, mikor beteg van a házban, és semmi ennivaló nincs itthon. Mondtam is, te berúgtál, Bullen, hogy ilyesmi jut az eszedbe! Mit képzelsz, odavinni a poklot a békés házamba, mikor a fiam gyengélkedik? De nem tágitottak, csak nem tágitottak. Mit is várhat az ember ilyen mocsok bandától?

Az Öreg méltatlankodására az emberekből kirobbant a nevetés. Vajon behallatszott-e a konyhába, vagy az Öreg ingerült párja végképpen kifogyott az ellenérvekből, nem tudom, de a hátsó ajtó mindenesetre hatalmas robajjal kicsapódott. Egy másodperc múlva megjelent az Öreg, nyájas mosollyal, ártatlan képpel, mint akinek fogalma sincs, mi keltette a nagy derűtséget.

- Az asszonynak éppen kedve kerekedett, hogy meglátogassa Mrs. MacFaddent - magyarázta könnyed, közömbös hangon, s helyet foglalt az asztalnál.

Bármilyen furcsán hangzik is, de mintha szükség lett volna erre a kis közjátékra, hogy felengedjen a hangulat. A házigazdával együtt visszatért a jókedv. Nem szándékozom részletesen beszámolni a mulatságról. A kíváncsi olvasó enélkül is el fogja hinni, hogy a társalgást ugyanaz az intellektuális emelkedettség, ugyanaz a keresett finomság, retorikus precizitás, logikus vonalvezetés jellemezte, ami a férfitársaságok hasonló összejöveteleit fémjelzi elegánsabb helyeken. Egy pohár sem tört össze - mivel egy sem volt az asztalon, és likőr sem ömlött ki - likőr hiányában.

Csaknem éjfél volt már, mikor a multság félbeszakadt.

- Pszt! - mondta Dick Bullen, és felemelte a kezét. Johnny panaszos hangja hallatszott a szomszéd szobából: - Apa!

Az Öreg sietve felállt, és eltűnt a kishálóban. Aztán visszajött.

- A reumája megint rosszabb. Azt akarja, hogy masszírozzam. - Felemelte a whiskys demizsont, és megrázta. Üres volt. Dick Bullen zavartan nevetett, s letette bádogbőgréjét. A többiek is. Az öreg felmérte tartalmukat, és reménykedve így szólt: - Azt hiszem, elég lesz, nem kell sok. Ti csak mulassatok, mindjárt jövök vissza - s megint eltűnt a kishálóban a whiskyvel és egy flanelinggel. Az ajtó nem csukódott be teljesen, úgyhogy kihallatszott a következő beszélgetés:

- Kisfiam, mondd, hol fáj a legjobban?

- Néha itt lent, néha meg itt fent, de itt a legrosszabb. Itt dörzsöld, apa.

A rákövetkező csendből arra lehetett következtetni, hogy az apa most dörzsöli a fájós helyet. Aztán újra Johnny hangja hallatszott:

- Jól szórakoztok odakint, apa?

- Igen, kisfiam.

- Holnap, ugye, karácsony?

- Igen, kisfiam. Most hogy érzed?

- Jobb. Most egy kicsit lejjebb dörzsöld. Mi az a karácsony? Mi benne az érdekes?

- Csak egy nap.

Ez a kimerítő meghatározás, úgy látszik, kielégítette Johnny kíváncsiságát, mert újabb dörzsölés és csend következett. Majd ismét Johnny:

- Anya azt mondja, máshol mindenki ajándékot ad mindenkinek karácsonyra. Anya azt mondja, van egy ember, akit Mikulásnak hívnak, nem fehér ember, hanem valami kínaiféle, aki a kéményen át érkezik karácsony előestéjén, és mindenfélét hoz a gyerekeknek, az olyan kisfiúknak is, mint én. Az ajándékokat a cipőjükbe teszi! Ezt akarta velem elhitetni a mama! Apa, hol dörzsölöd, egy mérföldre van attól, ahol fáj! Ugye, ezt csak azért találta ki, hogy minket bosszantson? Ne ott dörzsöld! Ugye, apa?

Olyan csend szállt a házra, hogy a közeli fenyők sóhaját és a hulló tűlevelek neszt is hallani lehetett. Johnny hangja lehalkult: - Most már nyugodtan abbahagyhatod. Mindjárt jól leszek. Mit csinálnak kint a barátaid?

Az Öreg kis rést nyitott, és kikukucskált. A vendégek elég jó hangulatban üldögéltek. Az asztalon néhány darab ezüstpénz és egy bőrrszény hevert.

- Úgy látszik, fogadtak valamiben - válaszolta, és folytatta a masszírozást.

- De jó lenne nyerni egy kis pénzt! - mondta Johnny töprengve, rövid csend után.

Az öreg azt felelte könnyedén - valószínűleg már századszor ismételte -, hogy ő úgymint nemsokára kincsre bukkan a tárnában, s akkor majd gazdagok lesznek.

- Igen, de nincs neked olyan szerencséd. És különben is teljesen mindegy, te találsz-e rá, vagy én nyerem. Szerencse kérdése az egész. De ez a karácsony mégiscsak furcsa üggye, nem? És miért hívják karácsonynak?

Az Öreg választát - talán mert ösztönösen lehalkította a hangját a vendégek miatt - nem hallották a másik szobából.

- Igen - mondta Johnny kissé lanyhuló érdeklődéssel -, *róla* már hallottam. Igen, most már jó, apa. Már egyáltalán nem fáj annyira, mint az előbb. Ne csináld ilyen szorosra a pokrócot. Most jó. És - tette hozzá suttogva - ülj ide mellém, amíg elalszom. - S hogy biztosítsa apja engedelmességét, fél kezét kiszabadította a pokrócból, s megragadta apja kabátujját, majd megnyugodva elszenderedett.

Az Öreg néhány percreg türelmesen várt. A házra boruló gyanús csend felkeltette kíváncsiságát, s anélkül hogy elmozdult volna az ágy mellől, szabad kezével óvatosan kinyitotta az ajtót, s benézett a nagyszobába. Legnagyobb meglepetésére a szoba sötét volt és üres. De a kandallóban éppen felizzott egy hamvadó fahasáb, és a fellobbanó lángnál felismerte Dick Bullent, aki a kialvó parázs mellett üldögélt.

- Hát te?

Dick felállt, és kissé bizonytalan léptekkel elindult az Öreg felé.

- Hol vannak a fiúk? - kérdezte az Öreg.

- Felmentek a kanyonhoz egy kicsit szórakozni. Egy perc múlva leszólnak értem. Megvárom őket. Mit bámulsz, Öreg? Azt hiszed, berúgtam? - kérdezte erőltetett nevetéssel.

Ez a feltételezés nem is lett volna teljesen alaptalan, hiszen Dick szeme nedves volt, az arca kipirult. Lassan visszakuporodott a tűz mellé, ásított, megrázkódott, begombolta a kabátját, és felnevetett: - Annyi ital azért nem volt. Maradj csak - folytatta, mikor az Öreg megpróbálta kiszabadítani karját Johnny szorításából. - Ne törődj az illendőséggel. Maradj csak. Egy perc, és itt se vagyok. Már meg is jöttek.

Halk kopogás hallatszott. Dick gyorsan kinyitotta az ajtót, jó éjt kívánt a házigazdának, és eltűnt. Az Öreg utána akart menni, de a kis kéz még akkor is markolta a kabátujját. Könnyen kiszabadíthatta volna magát, a kis kéz olyan gyenge volt és erőtlen, de talán éppen ezért meggondolta magát, közelebb húzta székét az ágyhoz, fejét megtámasztotta. Ebben a védtelen helyzetben lepte meg a részeg álom. A szoba először vibrálni kezdett, majd elhomályosult, a kép újra élesebbé vált, s megint elhalványult, végül teljesen eltűnt, s az Öreg elaludt.

Eközben Dick Bullen becsukta maga mögött az ajtót, s szembe találta magát a társaival.

- Készen vagy? - kérdezte Staples.

- Igen - mondta Dick.

- Hány óra?

- Tizenkettő múlt - jött a válasz.

- Menni fog? Lehet vagy ötven mérföld oda-vissza.

- Azt hiszem - válaszolt Dick röviden.

- Hol a kanca?

- Bill és Joe az útkereszteződésnél várnak a lóval.

- Várhatnak akkor még egy percet - mondta Dick.

Megfordult és csendben visszament a házba. A csonkig égett gyertya és a kialvó tűz tompa fényénél látta, hogy a kisháló ajtaja nyitva van. Lábujjhegyen odalépett az ajtóhoz, és benézett. Az Öreg a székben horkolt, kalapját a szemébe húzva. Mellette keskeny faágyon feküdt Johnny, szorosan bebugyolálva, alig látszott ki valami a pokrócgöngyölegből, csak egy vékony kis csík a homlokából, meg néhány izzadságtól nedves hajtincs. Dick Bullen belépett, kicsit habozott, visszanézett az üres nagyszobába. Minden csendes volt. Hirtelen elhatározással két kézzel szétsimította hatalmas bajszát, és az alvó fiú fölé hajolt. De egy huncut fuvallat éppen akkor csapott le a kéményre, s ahogy felélesztette a tüzet, olyan váratlan fény árasztotta el a szobát, hogy Dick lélekszakadva menekült.

A többiek már várták a kereszteződésnél. Ketten valami meghatározhatatlan, sötét tömeggel küszködtek. Dick csak akkor vette ki a sárga ló alakját, mikor már közelebb ért hozzájuk.

A kanca volt. Nem nyújtott túlságosan vonzó látványt. Karvalyorrától, görbe gerincétől - amit mexikói nyereg takart - vastag, egyenes, csontos lábáig sehol egy ívelt vonal, ami lóhoz méltó eleganciát sugárzott volna. Vaksi, gonosz fehér szeme, előreugró alsó ajka, szörnyű színe - maga volt a megtestesült rútság és gonoszság.

- Hát akkor - mondta Staples - félre az útból, fiúk, te meg ugorj! Ragadd meg a sörényét, és gyorsan dugd a lábad a kengyelbe! Indulás!

Egy szökkenés, kis dulakodás, gyors hátrálás, megbokrosodott paták kapálása, két merev ugrás, mely belehasít a földbe, sarkantyúk pengése, majd Dick hangja valahonnan a sötétből:

- Minden rendben!

- Ne a lenti úton menj visszafelé, csak ha nagyon sietsz! Lefelé ne fogd vissza! Ötkor a gázlónál leszünk! Nyomás! Hóha hó! Nyomás!

Egy toccsanás, majd szikra villant az útparkányon, patak dübögtek a köveken - és Dick ellovagolt.

Zengd, ó, Múzsza, Richard Bullen lovaglását! Zengd, ó, Múzsza, a nemes férfit, Simpson-gát virágának kalandos útját, bátor tetteit, az útonállók támadását, a félelmetes vágat, a nagyszerű férfira leselkedő, hátborzongató veszedelmeket! De jaj, a Múzsza finom, kényes, nem ereszkedik le egyszerű, rongyos hősünkhöz, így hát nekem kell őt követnem prózában, gyalog.

Egy óra volt, de Dick még csak a Csörgőkígyó-dombnál járt. Ekkorra már Jovita gondoskodott róla, hogy minden szeszélyét bemutassa, minden gonosz mesterkedését felvonultassa. Háromszor is megbotlott. Kétszer egészen a gyeplő magasságáig felszegte a fejét, s hiába a zabla meg a sarkantyú, örült vágatába kezdett. Kétszer ágaskodott fel és esett vissza, de fürgé lovasunk mind a kétszer visszanyerte egyensúlyát. És egy mérföldnyire tőlük, a domb lábánál folyt a Csörgőkígyó-patak. Dick tudta, hogy a vállalkozás most érkezett el legváltáságosabb pillanatához. Fogát görcsösen összezárta, a ló horpaszát keményen szorította térdével, s a védekező taktikából támadóra váltott. Jovita örült elszántsággal, a félelemtől reszketve indult meg lefelé a domboldalon. Richárd ravaszul úgy tett, mintha korholásával, figyelmeztetéseivel vissza akarná fogni, mire Jovita természetesen még szaporábban futásnak eredt. Nem szükséges elmondanunk, mennyi ideig tartott a leereszkedés, hiszen Simpson-gát krónikájának lapjaira fel van jegyezve. Elég az hozzá, hogy a következő percben - legalábbis Dicknek úgy tűnt - már belegázolt a megáradt patakba. Meg se lepődött, amikor a ló újra megcsöknyösödött. Hatalmas ugrásra készítette, s bevezette a sebesen folyó víz közepébe. Néhány perc küszködés, vergődés, úzás után Dick mély lélegzetet vehetett a túlsó parton.

A Csörgőkígyó-pataktól a Vörös-hegyig vezető út viszonylag sima volt. Jovita gonosz tüzét, úgy látszik, lecsillapította az átgázolás a patakon, vagy az is lehet, hogy végre beletörődött lovasának felsőbbrendűségébe - mindenesetre többé nem pazarolta felesleges energiáit fondorlatos hadmozdulatokra. Egyszer még megtorpant, de ez már csak a szokás hatalma volt, egyszer még megbokrosodott, de csak azért, mert egy új, frissen festett imaház állt előttük az útelágazásnál. Árkon-bokron át vágattak, frissen sarjadó fű freccsent a patak nyomában. A kanca egyre kellemetlenebb szagot árasztott, egyszer-kétszer köhintett, de ereje nem lankadt, gyorsasága nem csökkent. Két órára elérték a Vörös-hegyet, majd leereszkedtek a síkra. Tíz perccel ezután egy gyorskocsit megelőzött egy „rejtélyes lovas”, ami igazán figyelemre méltó esemény. Fél háromkor Dick hatalmas kiáltással emelkedett fel a nyeregben. A csillagok átragyogtak a felhők hasadékain, és a síkból két toronyszerű csúcs emelkedett a magasba, egy zászlórúd és egy homályos körvonalú fekete tárgy. Dick megsarkantyúzta a lovát, meglóbálta a lassóját, Jovita nekilendült, és a következő pillanatban bevonultak Tuttleville-be, s megálltak a „Minden Nemzet”-hez címzett fogadó faverandája előtt.

Hogy pontosan mi történt Tuttleville-ben azon az éjszakán, nem tartozik szorosan elbeszélésünk lényegéhez. Röviden annyit mondhatok, hogy miután Jovitát egy álmos lovász gondjaira bízta - akit a ló rögtön úgy megrúgott, hogy szegény ember eszméletét veszítette -, Dick a csapossal felfedező útra indult az alvó városban. Néhány kocsmá és játékterem még világos volt, de ezeket elkerülték, csak a boltok előtt álltak meg, s kitartó dörömböléssel, kiabálással sikerült a tulajdonosokat kicsalni az ágyból, s rávenni őket, hogy nyissák ki az üzletet, és mutassák meg árukészletüket. Nemegyszer sűrű káromkodás fogadta az éjszakai vándorokat, de legtöbbször a tulajdonos élénken érdeklődött, hogy mit szeretnének, és a kellenként indult beszélgetés jókedvű áldomással zárult. Három óra felé befejeződött a különös mulatság, s Dick egy vízhatlan táskával tért vissza a fogadóhoz. De ott egy csábos szépség tartóztatta fel.

Hiába ismételtette bűbajos hangján, erős spanyol akcentussal a meghívást, hősünk szilárdan ellenállt, s nagy nehezen sikerült megszabadulnia, utolsó aranyának feláldozásával tompítva a visszautasítás életét. Aztán végre nyeregbe pattant, és nekiindult a kihalt utcákon s a még sivárabb síkságon keresztül; a fények, a házak fekete körvonalai, a tornyok, a zászlórúd újra beleolvadtak a sötétségbe.

A vihar elvonult, a levegő csípős volt és hideg, a kiugró határvölgyek körvonalai élesen kirajzóldtak. Már fél öt volt, mire Dick elérte az imaházat az útkereszteződésnél. Hogy ne kelljen felkaptatni a meredek hegyoldalon, hosszabb kerülő utat választott, itt azonban Jovita minden lépésnél szügyig süppedt a nyúlós sárba. Ez nem volt valami jó kezdet, hiszen még vagy öt mérföldnyi emelkedő állt előttük. De Jovita a rá jellemző vad csökönyösséggel ment neki a dombnak, s félóra múlva elérték a Csörgőkígyó-patakhöz vezető egyenes utat. Még egy félóra, és már el is érik a patakot. Dick a kantárszárat könnyedén a ló nyakára dobta, csettintett, és énekelni kezdett.

Jovita hirtelen úgy megtorpant, hogy egy kevésbé gyakorlott lovas leesett volna a hátáról. A partról egy alak ugrott elő, megragadta a ló zablóját, és ugyanabban a pillanatban egy lovas is feltűnt az úton.

- Fel a kezekkel! - vezényelt a második jelenés, hangos káromkodással fűszerezve szavait.

Dick érezte, hogy remeg alatta a ló, szinte elsüllyed. Tudta, mi következik, és már fel is készült rá.

- Félre az útból, Jack Simpson! Ismerlek, átkozott tolvaj! Engedj tovább, mert...

Nem tudta befejezni a mondatot. Jovita felágaskodott, megrázta gonosz fejét, ellökte a sötét alakot, és dühödten nekiment az előtte álló akadálnak. Káromkodás, pisztolylövés, az útonálló és lova a porban hempereg, s Jovita már száz méterre van tőlük. De lovasának jobb karja élettelenül csüng - egy golyó eltalálta.

Dick nem lassított, csak átvette a gyeplőt a bal kezébe. De néhány másodperc múlva mégis meg kellett állnia, hogy megigazítsa a nyeret, mert a küzdelem során meglazult. Megnyomított kezével bizony jó ideig elbajlódott vele. Nem az üldözőktől félt, de mikor felnézett, látta, hogy a keleti csillagok fénye elsápad, és a távoli hegyormok kísérteties fehér színe feketére változik, ahogy az ég egyre világosabb lesz. Virradt. Dicket teljesen hatalmába kerítette egy gondolat, elfelejtkezett még sajgó sebéről is, s újra vágta a Csörgőkígyó-patak felé. Jovita már egyre jobban zihált. Dick imbolygott a nyeregben, s az ég mind világosabbá derült.

Vágtass, Richard, nyargalj, Jovita! Várj még, virradat!

Az utolsó néhány méteren furcsa zúgást érzett a fülében. Lehet, hogy a nagy vérvesztéstől? Kábult volt, és erősen szédült, ahogy lefelé vágattak a domboldalon, és a táj egyáltalán nem tűnt ismerősnek. Eltévedt volna, vagy ez mégis a Csörgőkígyó-patak?

Bizony az volt. De a csobogó kis patak, amit néhány órával azelőtt könnyűszerrel átúsztatott, sebes, nagy sodrú folyóvá dagadt, s ott hömpölygött Dick előtt, elválasztva őt a Csörgőkígyó-dombtól. Richárd most esett kétségbe először ezen az éjszakán. A folyó, a domb, a közlgő napfékelte ott kavargott előtte. Behunyta szemét, s igyekezett visszanyerni önuralmát. És ekkor egy kis szoba képe merült fel benne az alvó apával és fiúval. Tágra nyitotta szemét, ledobta kabátját, pisztolyát, csizmáját, a nyeret, az értékes csomagot szorosan a vállára kötötte, csupasz térdé közé szorította Jovita csupasz oldalát, s egy kiáltással belegázolt a sárga hullámokba. A túlsó partról csak annyit lehetett látni, hogy egy emberfej és egy lófej küzd a sodrással, majd elsöpörte őket a gyökérvesszett fák és az örvénylő ágak áradata.

Az Öreg felriadt álmából. A kandallóban kialudt a tűz, a gyertya a külső szobában alig pislákkolt. Kopogtak. Az Öreg ajtót nyitott, de megdöbbenve hátrált, mikor meglátta a félmeztelen, tántorgó alakot, aki szédülve támaszkodott az ajtófélfának.

- Dick, te vagy az?

- Csitt! Felébredt már a fiad?

- Nem... de hát Dick!...

- Pofa be, vén bolond! Adj inkább egy kis whiskyt, de gyorsan!

Az Öreg elsietett, és egy üres üveggel tért vissza. Dick legszívesebben nagyot káromkodott volna, de még ehhez sem volt ereje. Tántorogva belekapaszkodott a kilincsbe, és intett az Öregnek.

- Van itt valami Johnnynak ebben a csomagban. Vedd le rólam, nekem nem megy.

Az Öreg leszíjazta a csomagot, és a kimerült Dick elé rakta.

- Nyisd ki gyorsan.

Az Öreg remegő ujjakkal bontotta ki. Néhány silány játék volt benne, olcsó és közönséges darabok, de ragyogtak a festéktől és a csillogó díszektől. Az egyik eltörött, a másikat, sajnos, tönkretette a víz, a harmadikon - istenem, micsoda folt éktelenkedett!

- Az igazat megvallva, nem valami nagy ajándék - mondta Dick bánatosan. - De ez a legtöbb, ami tőlünk tellett. Vidd, Öreg, tedd a harisnyájába, és mondd azt neki... fogj meg, Öreg... - az Öreg elkapta a már-már összezsugorult embert - mondd azt neki, hogy a Mikulás hozta.

Hát így jött el a Mikulás Simpson-gátra, sárosan, rongyosan, borostásan, fél keze élettelenül lógott, majd ájultan zuhant a küszöbre. Hamarosan karácsonyra virradt, a hajnal az áradó szeretet rózsás melegével ragyogta be a távoli csúcsokat. Oly gyengéden nézett le Simpson-gátra, hogy a hegy, mintha valami nagylelkű cselekedeten kapták volna rajta, egészen az égig pirult.

Képes Anna fordítása

EGY FEJEZET JOHN OAKHURST ÚR ÉLETÉBŐL

Később a sors kezét látta benne. Annyi bizonyos: semmi sem állhatott oly távol szokásaitól, mint hogy ezen a kora nyári reggelen hét órakor a téren legyen. Színtelen arcának látványa Sacramentóban igen ritka volt ebben az évszakban, valójában bármely évszakban, bárhol nyilvánosan, délután két óra előtt. Évek múltán, egy hazard élet fényében visszatekintve, foglalkozásának jellegzetes életszemléletével állapította meg, hogy csakis a sors hozhatta így.

Mégis, mint a tények szigorú krónikásának, le kell szögezmem, hogy Oakhurst úr feltűnésének ezen a reggelen ugyancsak hétköznapi oka volt. Pontosan fél hétkor, amikor a bank nyeresége húszezer dollárra rúgott, fölállt a kártyaasztaltól, átadta helyét egy képzett helyettesnek, és halkan visszavonult, anélkül, hogy az asztal fölé hajló csöndes, nyugtalan arcok egyetlen pillantását is magára vonta volna. De amikor a hallal szemközti fényűző hálószobájába lépett, a véletlenül nyitva felejtett ablakon beözlő napfény kissé meghökkentette. Már-már behajtotta a spalettákat, de magával ragadta valami a reggel ritka szépségéből, talán az élmény újszerűsége; tétovázott, majd felemelte kalapját az asztalról, s magánlépcsőházán át kilépett az utcára.

Oakhurst úr számára teljesen ismeretlen osztály tagjai jártak ebben a korai órában az utcán. Tejesemberek, árusok szállították portékájukat, boltosok nyitották üzletüket, szobalányok söpörték a lépcsőket, és itt-ott felbukkant egy gyerek. Oakhurst úr egyfajta hüvös érdeklődéssel méregette őket, távolról sem azzal a cinikus viszolygással, mellyel fajtájának jól ismert kérkedőit szemlélte. Úgy hiszem, voltaképpen jólestek neki a rajongó pillantások, melyeket ezek az egyszerű asszonyok vetettek csinos alakjára és arcára, mely még egy jóképű férfiakkal teli országban is feltűnő volt. És míg nagyon valószínű, hogy ez az elvetemült csavargó, társadalmi elkülönültségének büszkeségével, hüvösen közömbös maradt volna egy finom hölgy láttán, a rongyos ruhás kislány, aki rajongva szaladt mellette, sápadt arcába enyhe pírt kergetett. Végül is elhessegette a lányt, aki addigra már rájött arra, amire jólelkű és józan nemének tagjai előbb-utóbb rájöttek: hogy Oakhurst úr rendkívül szabadon és bőkezűen bánik pénzével - valamint, amit tán nemének más tagja még sosem vett észre: hogy ennek a kiváló úriembernek nyílt tekintetű, fekete szeme valójában barnás, sőt, enyhén szürke.

Oakhurst úr fölfigyelt egy fehér ház előtti kiskertre. Rózsa, kerti vanília, verbéna nyílt benne, amit drága és mozgathatóbb bukéták formájában nagyon is ismert, de úgy érezte, mintha azelőtt egyik sem lett volna ilyen elragadó. Oakhurst úr csodálta valamennyit, talán mert még friss volt rajtuk a harmat, talán mert még nem szedték le őket; nem tekintette őket az esetleges hódolat eszközének a tökéletes és elbűvölő Miss Ethelinda számára, aki akkoriban épp a Varietében lépett föl, kizárólag Oakhurst úr kedvéért, amint ezt a hölgy gyakran bizonygatta, a lenyűgöző Miss Montmorrisynek szánt ajándéknak sem tekintette - e hölgyvel épp aznap szándékozott együtt vacsorázni -, csodálta őket egyszerűen a maga öröme, s tán a virágok kedvéért is. Végül továbbment, ki a nyílt térre, ahol a nyárfa alatt egy padra lelt, először zsebkendőjével leporolta, majd letelepedett.

Derült volt a reggel. A levegő olyan csöndes és nyugodt volt, hogy a platán susogása az ébredező fa mély sóhajtásának hangzott, ágainak gyöngye zörrenése pedig úgy tűnt, mintha nyújtózkodna feléledő, görcsös karjaival. A távolban a Sierrák feszültek az égnek, melynek nem volt határozott színe a messzeségben, még a nap is lemondott megközelítéséről, és erejét vakmerően a tájra pazarolta, mígnem az fehér és éles kontraszttal vakított. Oakhurst úr ritka sugallattól vezérelve levette kalapját, hátradőlt a padon, és arcát az ég felé emelte. Némely madarak, melyek ellenségesen foglaltak állást a fölötte levő ágon, élénk vitába kezdtek

esetleges rosszindulatú szándékairól. A csendtől felbátorodva egyik-másik a földre szállt, s Oakhurst úr lába körül szökdécselt, amíg a kavicsos sétányon surrogó kerekek zaja el nem riasztotta őket.

Fölpillantva egy lassan közeledő férfit vett észre, aki egy nehezen körülírható járművet s benne egy félig ülő, félig hátrahanyatló asszonyt tolt. Oakhurst úr valahogy azonnal rájött, hogy a járművet a férfi maga tervezte és fabrikálta, részben furcsasága, részben az erős, kézműves kéz miatt, mellyel tartotta, részben pedig abból a kétségtelen büszkeségből és látható öntudatból, mellyel kezelte. Ugyanakkor Oakhurst úr még valamit észrevett - a férfi arca ismerős volt. Emlékezetében őrzött minden arcot, melyet a kártyaasztal körül valaha is látott, s ezzel a ragyogó adottságával a következő képet rakta össze magában: „Frisco, Polka Szalon. Egész heti keresete ráment. Ha jól számolom, hetven dollár bankóban. Soha többé nem jött.” Mindamellet az idegenre emelt nyugodt szemében és mozdulatlan arcán nyoma sem volt ennek a felismerésnek, ám amaz elvörösödött, zavartan tévovázott, majd akaratlanul megtorpant, így a jármű és szöke utasa szemtől szembe került Oakhurst úrral.

Aligha szolgáltatok igazságot a szerepnek, melyet a hölgy igaz történetünkben játszik, ha most írom le őt - ha ugyan egyáltalán le tudom írni. Mindenesetre a közvélemény ellene szólt. A néhai Starbottle ezredes - a szépnemmel kapcsolatos szakértelmének sok értékes tanácsot köszönhettem -, meg kell mondjam, lebecsülte a hölgy bájait. - Sárga arcú nyomorék, a fenébe, mahagóniszemű, beteg nő. Amolyan sápadt szellemi lény, semmi fognivaló nincs rajta. - Saját neme azonban még ennél is több ócsárlással illette. Celestina Howard kisasszony, a Varieté tánckarának másodszólistája évek múltán alliteráló közvetlenséggel „kampós orrú kígyó”-nak titulálta. Mlle Brimborion felidézte, hogy ő mindig intette „Jack urat”, hogy ez a nőszemély még a vesztébe sodorja. De Oakhurst úr, akinek benyomásai talán mégis a legfontosabbak, mindössze egy sápadt, vékony, sötét szemű asszonyt látott, akit kísérőjének szintje fölé emelt a hosszú szenvedés, az elszigeteltség, és viselkedésének tartózkodó szemérmessége. Ragyogóan tiszta ruhájának redői a testi tisztaságot sugallták, a ruha részleteiben kétségtelen festői ízlésről tanúskodott, úgyhogy Oakhurst úr bizonyos volt benne, hogy az asszony maga tervezte és varrta, mint ahogy a jármű, melyben ült, nyilvánvalóan kísérőjének keze munkája volt. Talán kissé túlságosan kicsiny, de szép formájú, finom ujjú, előkelő keze a tolókcso szélén pihent, társa erős, kézműves markának ellentétéként.

Valami akadályozta a jármű mozgását, és Oakhurst úr előrelépett, hogy segítsen. Amíg a kereket a járdaszélen átemelték, az asszonynak a karjára kellett támaszkodnia, sovány keze egy percre megpihent a férfi karján, könnyű volt és hideg, akár egy hópehely, és azután - Oakhurst úr legalábbis úgy érezte - hópehelyként el is olvadt. A hölgy tartózkodón, hébe-hóba vett csak részt a lassan meginduló társalgásban.

Kiderült, hogy házastársak. Az elmúlt két évben az asszony nagyon beteg volt, a reuma mozgásképtelenné tette. Emiatt egészen mostanáig ágyhoz volt kötve, mígnem férje - aki ács-mester volt - fejébe vette, hogy elkészíti neki ezt a tolókcsoit. Munkakezdés előtt rendszeresen kitolta feleségét levegőzni, olyankor volt csak ideje, és olyankor keltették a legkisebb föltűnést. Sok orvossal próbálkoztak már, de hasztalan. Azt is tanácsolták nekik, hogy menjenek el a kénes forrásokhoz, de az drága mulatság, nem az ő zsebüknek találták ki. Decker úrnak, a férjnek egyszer már összegyűlt erre a célra nyolcvan dollárja, de olyan vigyázatlan volt, hogy San Franciscóban kilopták a zsebéből. (A figyelmes olvasó valószínűleg sejti, hogy a hölgy mesél.) Soha többé nem tudták újból összegyűjteni az összeget, így a tervet föladták. Hát nem rettenetes, ha kirabolják az embert?

A férj arca karmazsinvörösre gyúlt, de Oakhurst úr tekintete hűvös és mozdulatlan maradt, ahogy komolyan helyeselt, és tovább sétált az asszony oldalán, egészen amíg el nem értek a már megcsodált kerthez. Itt Oakhurst úr megálljt intett, és az ajtóhoz lépve bámulatba ejtette a tulajdonost a legszebb virágaiért kínált elképesztően tékozló árajánlatával. Megrakodva rózsával, kerti vaníliával és verbénával, tüstént visszatért a tolókcsohoz, és a beteg ölébe ejtette a bokréta. Míg az asszony gyermeki elragadtatással borult a virágok fölé, Oakhurst úr az alkalmat kihasználva félrevonta a férjet.

- Talán - mondta halkan, cseppet sem bosszúsan -, talán jól is tette, hogy azt hazudta neki. Most megmondhatja, hogy a zsebtolvajt letartóztatták a minap, és ön visszakapta a pénzt. - Azzal hangtalanul négy arany húsdollárost csúsztatott a zavart Decker úr széles tenyerébe. - Mondja azt, hogy... mondjon amit akar, csak az igazat ne. Ígérje meg, hogy azt nem mondja meg.

A férfi megígérte. Oakhurst úr csöndben visszalépett a kis tolószékhez. A beteg asszony még akkor is mohón a virágokba temetkezett, és amint tekintetét a férfira emelte, sápadt arca mint-ha némi színt, szeme pedig harmatos üdeséget nyert volna a rózsáktól. De ebben a pillanatban Oakhurst úr megemelte a kalapját, és eltűnt, mielőtt az asszony köszönetet mondhatott volna.

Be kell vallanom, Decker úr csúfosan megszegte ígérte. Azon az éjjelen szívének jószágában, papucsférji vezeklésében, mint minden ragaszkodó férj, nemcsak saját magát, hanem jötevéjét is föláltozta a családi oltáron. De becsületesen hozzá kell tennem, hogy nagy elismeréssel beszélt Oakhurst úr nagylelkűségéről, és osztályára meglehetősen jellemző rajongással ecsetelte a szerencsejátékos rejtélyes hírért és tékozló bűneit.

- És most mondd, Elsie, hogy megbocsátasz nekem - nyögte Decker úr, térdre borulva felesége kanapéja mellett. - Jót akartam, miattad tettem meg azt a pénzt, édes, aznap éjjel Friscóban. Úgy gondoltam, nyerek egy nagy rakás pénzt, elviszlek belőle a kénes forrásokhoz, és még új ruhára is marad.

Deckerné asszony mosolygott, és megszorította a férje kezét. - Megbocsátok, Joe drága - mondta egyre mosolyogva, tekintetét szórakozottan a mennyezetre függesztve -, dádat érdemelnél, rossz fiú, mert így rászedtél, és hagyta, hogy olyan hosszan beszéljek. No, felejsük el. Ha ezután igazán jó leszel, és most ideadod a rózsákat, megbocsátok neked. - Kezébe vette a csokrot, arcához emelte, és a levelek mögül szólalt meg:

- Joe!

- Mi az, szívem?

- Gondolod, hogy ez az úr - mit is mondtál, hogy hívják? -, Jack Oakhurst visszaadta volna a pénzt neked, ha én nem beszélek?

- Igen.

- Akkor is, ha nem látott volna?

Decker úr fölpillantott. Felesége úgy bújt a rózsák mögé, hogy azok veszedelmesen csillogó szemét kivéve egész arcát eltakarták.

- Nem, temiattad történt, Elsie, azért tette, mert látott téged.

- Egy ilyen szegény, beteg asszonyt?

- Egy édes, drága, bohókás kis Elsie-t, Joe egyetlen picike asszonykáját! Hogyan is tehetett volna másként?

Deckerné asszony fél karjával gyöngéden megölelte férjét, míg a másikkal a rózsákat tartotta. Mögülük motyogta lágyan és együgyűen: - Drága, becsületes Joey. Elsie egyetlen gavallérja. - De igazán nem hiszem, hogy a tények iránti hűség arra kötelez, hogy folytassam a kis hölgy mondókáját, és némi tekintettel a nem házas olvasókra, abba is hagyom.

Mindazonáltal másnap reggel, amint a térre értek, Deckerné asszony enyhe és indokolatlan ingerlékenységet tanúsított, és hirtelen azt kívánta a férjétől, gurítsa őt haza. Annál jobban megdöbbsent, amikor útban hazafelé Oakhurst úrral találkoztak, olyannyira, hogy kételkedett benne, vajon jól látja-e, és amint közeledett, megkérdezte férjét, azonos-e a férfi a tegnapi ismeretlennel. Iránta tanúsított viselkedése is éles ellentétben állt férje szívből jövő üdvözlétével. Oakhurst úr ezt azonnal észrevette.

- A férje mindent elmondott neki, és most utál - mondta magában, végzetesen félreértve a női indítékok féligazságait, melyek még a legbölcsebb férfiúi kritikust is megtévesztik. Csak addig időzött, míg a férj munkahelyének címét elkérte, majd zavartan megemelte kalapját, és anélkül, hogy az asszonyra pillantott volna, elment. A derék ácsmester megütközött ezen a felesége jellemének ama bájos furcsaságán, hogy bár a találkozás nyilvánvalóan kényszeredett és kellemetlen volt, közvetlenül utána az asszonynak igencsak jókedve kerekedett.

- Rideg voltál hozzá, kicsit túlságosan rideg, nem, Elsie? - mondta Decker úr rosszállóan. - Még azt gondolhatja, megszegtem az adott szavam.

- Ó, valóban - válaszolt a hölgy szórakozottan. Decker úr a tolókcsi elé lépett.

- Olyan vagy, mint egy előkelő hölgy, aki kocsiján a Broadwayre hajtat, Elsie, sosem láttalak még ilyen élénknek és sikkesnek.

Néhány nap múlva a San Isabel kénes források tulajdonosa Oakhurst úr jól ismert, finom írásával a következő levelet kapta:

Kedves Steve,

Azt ajánlottad, vegyem meg Nichols huszonöt százalékos érdekeltségét. Gondolkodtam a dolgon, és úgy döntöttem, belevágok. De nem tudom, kifizetődik-e a dolog, amíg nincsen több szálláshely odalenn, a legelőkelőbbek számára - vagyis az én ügyfeleimnek. Ki kell bővítenünk a főépületet, és azonnal fölhúzni még két-három házat. Leküldök egy építésszt, aki majd kézben tartja a dolgokat. Magával viszi a beteg feleségét is; úgy viseld gondjukat, mintha közülünk valók volnának. Talán a versenyek után magam is leugrom, hogy szemügyre vegyem a dolgok állását, de ebben a szezonban nem játszom. Üdvözlettel,

John Oakhurst

A levélnek csupán az utolsó mondata váltott ki kritikát. - Azt értem - mondta Hamlin úr, egy kolléga, akinek a levelet megmutatták -, azt értem, hogy Jack miért utazik nagyban, és miért építkezik, hiszen ez biztos vállalkozás, és idővel szép pénzt hoz. De miért nem akar játszani, hogy visszaszerezze egy részét annak a pénznek, amit az építkezésbe fektet? Kíváncsi vagyok - mélázott csöndesen -, ezúttal mire megy ki a játék?

Az évad sikeresen zárult Oakhurst úr számára - nem úgy a Törvényhozó Testület néhány tagjának, bírónak, ezredeseknek és másoknak, akik, ha kurtán is, de élvezhették Oakhurst úr éjjeli társaságát. Ennek ellenére Sacramento egyre inkább untatta. Újabban rászokott a kora reggeli sétákra, s ez olyannyira szokatlan és elképesztő volt, hogy barátaiban, férfiakban és nőkben egyaránt a legélénkebb érdeklődést keltette. Az utóbbiak kémeket küldtek a nyomába, de a nyomozás csak arra derített fényt, hogy Oakhurst úr elsétált a térre, néhány percre leült

egy bizonyos padra, aztán visszaindult anélkül, hogy bárkivel találkozott volna, így a feltevést, hogy nő van a dologban, elvetették. Néhány babonás kollégája szerint a „szerencsét” hívta ki, a némileg józanabbak azt állították, hogy ott dönti el, „hány pontig” játsszon.

A marysville-i versenyek után Oakhurst úr San Franciscóba ment, innen újból visszatért Marysville-be, de néhány nap múlva már San Joséban, Santa Gruzban és Oaklandben látták. Akik találkoztak vele, viselkedését nyugtalannak és izgatottnak találták, ellentétben megszokott hűvösségével és egykedvűségével. Starbottle ezredes felhívta a figyelmet arra a tényre, hogy San Franciscóban a klubban Jack nem volt hajlandó osztani.

- Remeg a keze, uram... mérget vehet rá...

San Joséból szárazföldön Oregon felé indult, meglehetősen költséges lovascsapattal és tábori felszereléssel, de Stocktonba érve hirtelen elkanyarodott, és négy óra múlva egymagában lovagolt a San Isabel kénes források völgyébe.

A kedves, háromszög alakú völgy három lejtős hegy ölén feküdt, sötét fenyők, lenyűgöző eperfák és kamillabokrok borították. A hegyoldalhoz simulva elszórt épületek és a szálló hosszú tornáca csillannak át a leveleken; elvértve egy-egy babaházszerű fehér nyaraló ragyog. Oakhurst úr nem volt természetrajongó, de a látvány ugyanolyan szokatlan megnyugvást keltett benne, mint amilyet az első sacramentói séta alkalmával tapasztalt. És akkor fogatok előzték meg az úton, tele élénk színekbe öltözött asszonyokkal, és a táj rideg, kaliforniai körvonalai emberi melegséget és színt öltöttek magukra. Egyszerre föltűnt teljes pompájában a szálló előtt tarkálló hosszú tér. Oakhurst úr mint kitűnő lovas, nem csökkentette sebességét, míg célhoz nem ért, kaliforniai módra galoppban tört a szálló felé, a tér előtt meghököltette lovát, s csöndesen kilépett a megálltakor fölvert porfelhőből.

Bármilyen lázas izgalom tombolt is lelkében, amint a térre lépett, régi nyugalma visszatért. A megszokás ösztönével fordult a sértő tekintetek felé, ugyanazzal a hűvös szórakozottsággal, mellyel évek óta fogadta a férfiak félig titkolt gyűlöletét és a nők félig riadt csodálatát. Egyetlen ember lépett elő, hogy üdvözlje. Ez különös módon Dick Hamilton volt, talán az egyetlen a jelenlevők közül, aki születésénél, tanultságánál és társadalmi helyzeténél fogva a legkényesebb társasági kritikát is kielégíthette. Oakhurst úr szerencséjére Hamilton roppant gazdag volt, s egy személyben a társaság vezéralakja. - Tudja, kivel beszélt az imént? - kérdezte tőle az ifjú Parker aggodalmaskodó arccal. - Hogyne - válaszolt Hamilton jellegzetes pimaszságával -, azzal az emberrel, aki ezer dollárt nyert magától a múlt héten. *Én* persze csak *társaságból* ismerem. - De hát nem szerencsejátékos? - aggályoskodott a legifjabb Smith kisasszony. - Dehogynem - válaszolta Hamilton -, de kívánom, drága ifjú hölgyem, hogy mindnyájan olyan nyílt játékot játszunk, mint a barátunk amott, s hogy éppúgy tiszteletben tartsuk a szerencsét, mint ő.

Oakhurst úr szerencséjére nem hallotta ezt a társalgást. Kedvetlenül, de azért éberén járta végig az emeleti termet. Hirtelen könnyű lépteket hallott a háta mögül, majd nevéen szólította egy jól ismert hang, mely arcába kergette a vért. Megfordult, és az asszony állt előtte.

De mennyire megváltozott! Ha haboztam leírni a beesett szemű rokkantat - a furán öltözött kézművesfeleséget néhány lappal korábban -, vajon mit tehetek ezzel a kecses, formás, elegánsan öltözött előkelő hölgygel, amivé e két hónap alatt vált? Istenemre, rendkívül csinos volt. Őn és én, drága asszonyom, hajlamosak lettünk volna hamar észrevenni, hogy arcának bájos gödröcskéit összetévesztik az igazi szépséggel, s hogy e gödröcskék az őszinte vidámsághoz különben is túlságosan mesterkélték; hogy a finom vonások a sasorr körül kegyetlenségre és önzésre vallanak, s hogy a kedves szempár édesen szűzies csodálkozása éppoly készségesen irányul saját tányérjára, mint ebédpartnerének gáláns beszédére, s hogy kedélye

inkább függött tulajdon hangulatától, mint az önétől. Csakhogy ön és én, drága asszonyom, nem vagyunk belé szerelmesek, de Oakhurst úr igen. Félek, hogy ez a szerencsétlen flótás még a hölgy párizsi toalettjének redőiben is az egyszerűségnek ugyanazon finom vonásait látta, mint régebben házilag varrt köntösében. És ráadásul az a felvillanyozó felfedezés, hogy jár, s hogy gyönyörű apró lába van, s rajta francia cipészének legparányibb szandálja, mókás kék masnikkal, a keskeny talpon Chapell pecsétjével, Rue Ez-vagy-az, Párizs!

A férfi felhevülve rohant felé, széttárva karját, a nő azonban a magáét a háta mögé rejtette, végigpillantott a hosszú termen, s állt, félig merész, félig csintalan csodálattal nézve a férfit, éles ellentétben egykori tartózkodásával.

- Kedvem volna egyáltalán nem is fogni kezét magával. Az imént szó nélkül elment mellettem a téren, én meg rohantam maga után, mint ahogy, gondolom, sok más szegény nő megtette már...

Oakhurst úr habogott valamit, hogy milyen nagyon megváltozott.

- Eggyel több ok, hogy megismerjen. Ki változtatott meg engem? Maga. Engem maga újjáteremtett. Talált egy gyámoltalan, rokkant, beteg, szűkölködő asszonyt, aki egyetlen felvehető ruháját maga készítette, és ön életet, egészséget, erőt és szerencsét adott neki. Így volt, s ezt maga is tudja, uram. Meg van elégedve a művével? - Két kezébe fogta ruhájának szegélyét, és játékosan bókolt. Majd hirtelen megenyhült mozdulattal mindkét kezét a férfinak nyújtotta.

Gyalázatos és nőietlen volt ez a beszéd, bízom benne, hogy minden tisztességes olvasóm így találja, de Oakhurst úr tetszését alighanem megnyerte. Hozzászokott ugyan egyfajta őszinte női csodálathoz, de míg az a kulisszáké volt, emez a kolostoré, melyet Oakhurst úr mindig Deckerné asszony köré képzelt. Egy beteg szent, akit még most is a szenvedés szigorúsága övezett, egy megrokkant puritán köszöntötte így, egy asszony, akinek öltözőasztalán ott volt a biblia, aki naponta háromszor ment templomba, és aki férjének szentelte magát; s ez levette a férfit a lábáról. Egyre szorongatta az asszony kezét, amaz pedig folytatta:

- Miért nem jött hamarabb? Mi dolga volt Marysville-ben, San Joséban, Oaklandben? Látja, figyeltem magát. Láttam, amint leereszkedett a völgybe, és rögtön tudtam, hogy maga az. Láttam Josephhez írt levelét, és tudtam, hogy jön. Nekem miért nem írt? Egyszer még megteszi! Jó estét, Hamilton úr.

Visszahúzta kezét, de csak miután Hamilton közvetlenül melljük ért. Amaz udvarias mozdulattal megemelte kalapját a hölgy előtt, barátságosan biccentett a férfinak, és továbbment. Amint eltűnt, Deckerné asszony Oakhurstre emelte tekintetét. - Egyszer majd nagy szívességet kérek magától.

Oakhurst úr esedezett, hogy tegye most.

- Nem, addig nem, amíg jobban meg nem ismer. Akkor majd egyszer azt akarom, hogy ölje meg azt az embert!

Fölkacagott, bájos, gyöngyöző, csengő kacagással, gödröcskéinek pazar mutogatásával - melyek szája sarkánál tán kissé merevek voltak -, barna szemében olyan ártatlan fénnel, orcáin oly elbűvölő színnel, hogy Oakhurst úr - aki ritkán nevetett - nem tehetett mást, vele kacagott. Mintha a bárány javasolta volna a rókának a szomszédos birkanyáj megdézsmálását.

Néhány nap múlva, egy este Deckerné asszony fölemelkedett elbájolt rajongóinak köréből a szálló parkjában, néhány percre elnézést kért, nevetve visszautasított egy kísért, és átszaladt kicsi nyaralójukba - melyet a férje tervezett - az út másik oldalán. Szaporán és lázasan

kapkodta a levegőt, talán mert még lábadozó állapotában hirtelen és szokatlan volt ez a megerőltetés, és ahogy budoárjába lépett, egyszer-kétszer mellére szorította kezét. Megriadt, amikor világosságot gyújtva férjét a heverőn fekvé találta.

- Felhevültnek és izgatottnak látszol, Elsie - mondta Decker úr. - Csak nem vagy rosszul?

Deckerné asszony elsápadt, majd újból elpirult.

- Nem - felelte -, csak itt szúr egy kicsit - és kezét megint mellére szorította.

- Mit segíthetek? - kérdezte gyöngéd féltéssel Decker, és fölemelkedett.

- Szaladj át a szállóba, és hozz egy kis brandyt, gyorsan.

Decker úr rohant. Deckerné asszony becsukta és bereteszelte az ajtót, és önkezeivel kiemelte kebléből a fájdalmat. Négyrét volt hajtogatva, és restellem bevallani, de Oakhurst úr kézírásával íródott.

Az asszony égő szemmel falta a betűket, mígnem lépteket hallott a verandán. Akkor sietve visszarejtette keblébe a levelet, és elhúzta a reteszt. Férje belépett, ő ajkaihoz emelte az italt, és máris egészségesnek nyilvánította magát.

- Ma még visszamégy? - kérdezte Decker úr alázatosan.

- Nem - felelte Deckerné asszony, tekintetét álmodozón a padlóra szegezve.

- Én sem tenném a helyedben - mondta Decker úr, és fölszabadultan sóhajtott.

Kis szünet után leült a heverőre, és maga mellé vonta feleségét.

- Tudod, min töprengtem, amikor jöttél, Elsie? - Deckerné asszony beletúrt férje makacs fekete hajába, és azt mondta, el sem tudja képzelni. - A régi időkről gondolkodtam, Elsie, amikor összetákoltam neked azt a tolókocsit, amikor sétálni vittelek, és én voltam a ló is meg a kocsis is. Szegények voltunk, és te beteg, de boldogan éltünk. Most van pénzünk, házunk, és te egészen megváltoztál. Mondhatom azt is, édesem, egészen más nő lett belőled. És itt a baj. Építhettem neked tolókocsit, építhettem neked házat, de *téged* nem építhettek föl. Erős vagy és szép, fiatal és friss. De valahogy, Elsie, nem vagy az én művem.

Elhallgatott. Az asszony egyik kezét lágyan férje homlokára tette, a másikat mellére szorította, mintha a fájdalom ottlétéről akart volna bizonyosságot szerezni, s édesen, csillapítón búsította:

- De az vagyok, drága.

Decker úr szomorúan rázta a fejét. - Nem, Elsie, nem vagy az. Hagytam, hogy kicsússzon a lehetőség a kezem közül. Már kész a mű, de ez nem az én érdmem.

Deckerné asszony ráemelte meglepett, ártatlan tekintetét. A férfi gyengéden megcsókolta, és vidámabb hangon folytatta:

- Nemcsak ezen töprengtem, Elsie. Talán túlságosan sok időt töltesz együtt ezzel a Hamiltonnal. Nem mintha bármi rossz származhatna belőle akár neked, akár neki. De az emberek megszólhatnak. Te vagy itt az egyetlen, Elsie - mondta az ácsmester, gyöngéden a feleségére nézve -, akiről nem pletykálnak; de vajon kit nem gyanúsítanak és pocskondiáznak?

Deckerné asszony örült, hogy férje szóba hozta a dolgot. Ő maga is így érezte, de nem lehetett udvariatlan Hamilton úrral, ezzel a kiváló úriemberrel anélkül, hogy hatalmas ellenséget ne szerzett volna magának. - És ő mindig úgy bánik velem, mintha az ő köreiből született úrnő lennék - tette hozzá az asszonyka büszkén, és ez férjét ellágyult mosolyra készítette. - De van

egy jó ötletem. Bizonyára ő sem maradna itt, ha én elmennék. Ha például elutaznék San Franciscóba a mamához néhány napra, mire visszajönnék, ő már nem lenne itt.

Decker úrnak tetszett az ötlet. - Legjobb, ha már holnap indulsz. Jack Oakhurst is odautazik, majd a gondjaira bízlak.

Deckerné asszony ezt nem találta bölcse gondolatnak. - Oakhurst úr a barátunk, Joseph, de tudod, milyen híre van. - Deckerné asszony tétovázott, hogy menjen-e egyáltalán, azt hallván, hogy a férfi is aznap indul; de Decker úr egy csókkal legyőzte felesége aggályait. Az bájosan megadta magát. Valóban kevés nő hagyta olyan elbűvölően meggyőzni magát, mint ő.

Egy hétig maradt San Franciscóban. Mikor visszatért, picikét vékonyabb és halványabb volt, mint annak előtte. Ezt a túlzott megerőltetéssel és a sok izgalommal magyarázta.

- Majdnem állandóan szabad levegőn voltam, majd a mamától is hallod - mondta férjének -, és mindig egyedül. Kezdek önállósulni - tette hozzá büszkén -, nincs szükségem kíséretesre, azt hiszem, még nélküled is megállnék a lábamon, Joey édes, olyan nagyon bátor vagyok!

Kétségtelen volt azonban, hogy az utazás nem a várt eredményt hozta. Hamilton úr nem ment el, maradt, és még aznap este meglátogatta őket. - Van egy ötletem, Joey édes - mondta Deckerné asszony, amint a férfi hazament. - Szegény Oakhurst úrnak nyomorúságos szobája van a szállóban. Mi lenne, ha följajánlanád neki, ha megjön San Franciscóból, hogy lakjon nálunk? Az üres szobánkat megkaphatja. Alig hiszem - tette hozzá pajkosan -, hogy Hamilton úr túlságosan gyakran meglátogat majd. - Férje nevetve kis kacérnak nevezte az asszonyt, megcsipkedte az arcát, és beleegyezett.

- Az a fura a nőknél - mondta később bizalmasan Oakhurst úrnak -, hogy nekik maguknak nincs semmiféle tervük, de átveszik akárkiét. Aztán ráépítenek egy egészen más házat, a maguk feje után. Kutya legyen, ha utána még tudja az ember, hogy vajon maga adta-e meg a léptéket és a méreteket vagy nem. Számomra ez megfoghatatlan.

A következő héten Oakhurst úr átköltözött Deckerék házába. Üzleti kapcsolata a férjjel köz tudott volt, az asszony jó híre gyanú felett állt. Valóban kevés asszony volt nála népszerűbb. Házas volt, okos és istenfélő. A női szabadság és mozgástér hazájában ő sohasem sétált vagy kocsikázott mással, mint a férjével; a zsargon és a kétértelmű kifejezések korában beszéde pontos és szabatos volt; a hivalkodó cicoma divatja közepette sem viselt soha briliánsokat, egyetlen értékes ékszert sem. Sosem ragadtatta magát illetlenségre; sosem tűrte a kaliforniai társaság bizalmaskodását. Kikelt a házastársi hűtlenség terjedése és a vallási szkepticizmus ellen. A jelenlevők között lesznek majd, akik örökké emlékezni fognak arra a méltóságteljes, ám emelkedett hangnemre, ahogyan a társalgóban rendreutasította Hamilton urat, aki egy akkoriban megjelent materialista mű taglalásába fogott, s lesznek, akik a derült meglepetést sem felejtik el Hamilton úr arcán, amely fokozatosan változott kaján higgadtsággá, amint udvariasan feladta érveit. Bizonyosan Oakhurst úr sem, aki ettől a pillanattól kezdve türelmetlen lett barátjával, sőt - ha ez a fogalom egyáltalán fölmerülhetne Oakhurst úr valamely erkölcsi sajátosságával kapcsolatban -, tartani kezdett tőle.

Időközben ugyanis mintha sorra megváltoztatta volna szokásos kedvteléseit. Régi törzshelyein, bárókban, vagy régi ismerőseivel ritkán, talán sosem látták. Kusza írású, rózsaszín és fehér levélkéik gyülemlettek föl sacramentói lakásának toalettasztalán. San Franciscóban hírül adták, hogy szervi szívbaja van, és az orvos teljes nyugalmat rendelt a számára. Többet olvasott, hosszú sétákat tett, eladta gyors lovait, és templomba járt.

Még élénken emlékszem ottani fölbukkanására. Nem Deckerékkal érkezett, nem is ment a padjukhoz, az istentisztelet kezdetén lépett be, és csöndesen leült az egyik hátsó padban. A

gyülekezet holmi rejtélyes megérzéssel azonnal fölfedezte ottlétét, sokan kíváncsiságukban annyira megfélemedtek magukról, hogy hátrafordultak, mintha hozzá intéznék imáikat. Mire az istentisztelet véget ért, mindnyájan tökéletesen tisztában voltak vele, hogy az a bizonyos „nyomorult bűnösök” kifejezés Oakhurst úrra vonatkozott. Ez a rejtélyes befolyás a papot sem hagyta érintetlenül, aki a Salamon templomának építéséről szóló prédikációba olyan félreérthetetlen és erőltetett, Oakhurst úr jelenlétére és életmódjára utaló célzást iktatott, hogy bennünk, legfiatalabbakban magasra csapott a felháborodás lángja. Akárhogy is, Jackre hál’ istennek mindez hatástalan maradt; alig hiszem, hogy hallotta egyáltalán. Csinos, sápadt, noha kissé megviselt és gondterhelt arca kifürkészhetetlen volt. Egyetlenegyszer, a zsoltár éneklése közben, az alt szólam egy bizonyos hangjánál lopódzott sötét szemébe valami sóvárgó ellágyulás, oly vágyakozó, mégis oly vigasztalan, hogy akik figyelték őt, maguk is beleremegtek. Emlékezetemben él még, ahogyan fölállt az áldáshoz; viselkedése és szorosan gombolt kabátja azt sugallta, hogy tíz lépésről fogadja az ellenséges tüzet. Istentisztelet után éppoly csöndben távozott, mint ahogyan jött, így szerencsére megmenekült a felbukkanását taglaló megjegyzések özönétől. Megjelenését egyhangúan szemérmetlen szeszély sugallta arcátlan-ságnak minősítették, de azzal is gyanúsították, hogy fogadásból tette. Némelyek úgy találták, hogy az egyházfi rendkívüli gondatlanságot tanúsított, amikor tudomást szerezve jelenlétéről, nem utasította ki; egy örökös padtulajdonos megjegyezte, hogy ha nem hozhatja feleségét és leányát ebbe a templomba anélkül, hogy effajta inzultusoknak ki ne tegye őket, kénytelen lesz másikat keresni. Volt, aki Oakhurst úr fölbukkanásában egy bizonyos liberális felekezet radikális elhajlását vélte látni, amelyet legnagyobb sajnálatára az utóbbi időben saját lelkipásztorukban is fölfedezett. Sawyer presbiter, akit törékeny alkatú, beteges élete párja már tizenegy gyermekkel ajándékozott meg, s abba a becsvágyó igyekezetbe halt bele, hogy a számot egy tucatra kerekítse, úgy nyilatkozott, hogy az ilyen, töméntelen és válogatás nélküli szerelmi ügyeiről hírhedt személy jelenléte sérti a megboldogult emlékét, s ő ezt mint férfi, nem tűrheti.

Ez idő tájt Oakhurst úr, összehasonlítva magát a konvencionális világgal, melyben mindaddig ritkán vegyült el, ráébredt, hogy arcában, alakjában és tartásában van valami, ami megkülönbözteti a többi embertől - valami, ami ha nem árulkodik is előző életéről, mindenesetre gyanús egyéniségre és eredetiségre vall. E hitében levágatta hosszú, selymes bajszát, és reggelente megszállottan kikefélt csigás fürjeit. Sőt, nemtörődöm öltözködést színelve, apró, formásan ívelt lábát szörnyen ormóttan és súlyos bakancsba bújtatta. Egy adoma szerint egyszer elment sacramentói szabójához, és megkérte, varrjon neki olyan öltönyt, amelyet a többiek viselnek. A szabó, aki megszokta Oakhurst úr kényes ízlését, nem értette, mit kíván tőle. - Úgy értem - mondta Oakhurst úr harapósan -, valami „hagyományosat”, valamit, ami nem teljesen illik rám, érti. - Oakhurst úr, hiába rejtette kecses tagjait durva szövésű, házilag varrt öltözetbe, járásában, gyönyörű fejének tartásában, megjelenésének határozott és finom férfiaságában, izmainak végtelenül tökéletes fegyelmében és önuralmában, természetének nem annyira tudatos, mint inkább belülről fakadó előkelő nyugalmaiban volt mégis valami, ami - bárkivel bárhová ment - a többi tízezer fölé magasította. Ezt talán sosem adták oly világosan értésére, mint amikor Hamilton úr tanácsától és támogatásától felbátorodva, és a maga öröme, tőzsdeügynök lett San Franciscóban. Még mielőtt ellenvetés merült volna fel részvétele ellen a Választmányban - az ellenvetést, ha jól emlékszem, az a Watt Sanders hangoztatta igen ékesszólóan, akit a kispénzű részvénytulajdonosok kiebrudalójának, a „kiutalási” módszer szülőatyjának ismertek, és aki ezenkívül a tuolumne-i Briggs csődjének és öngyilkosságának kétes dicsőségű okozója volt -, még a tisztességnak a törvénytelenség elleni ezen tiltakozása előtt, Oakhurst úr sasra emlékeztető magatartása és arckifejezése nemcsak a galambokat hergelte föl, de kétségtelen nyugtalanságot keltett a prédájukkal alatta köröző karvalyok

körében is. - Vigyen el az ördög, ha ez nem hajszol minket éppúgy, mint akárki más - mondta Joe Fielding.

Már csak néhány nap volt hátra a San Isabel kénes források rövid szezonjából. A közönség legdivatosabb tagjai elvonultak már, s a még folydogáló társadalmi élet kellemetlenül emlékeztetett az üledékre és a hordalékra. Oakhurst úr mogorván járt-kelt; nyilvánvalóvá vált, hogy Deckerné asszonyt még szeplőtelen jó híre sem kíméli meg a férfi jelenlétén csámcsogó pletykáktól. Csakis a hölgy iránt való tisztesség mondatja velem, hogy az utóbbi hetek eme nehéz megpróbáltatásait szelíd, sápadt mártírként viselte, a rágalmakat csöndesen és elnézően fogadta, mint aki többre becsüli az elvhűséget a tömeg haszontalan hódolatánál. - Fecsegni rólam és Oakhurst úrról, kedvesem - mondta egy barátnőjének -, de a Jóisten és a férjem felelhetnének legjobban rágalmaikra. Soha ne mondhasa senki, hogy Decker úr hátat fordított egy barátjának balsorsában, mert fordult a kocka, és a barát szegény, ő pedig gazdag lett.

Ez volt az első nyilvános célzás arra, hogy Jack pénzt veszített, azt pedig mindenki tudta, hogy Deckerék nemrégiben vásároltak értékes ingatlant San Franciscóban.

Néhány nappal ezután váratlan esemény zavarta meg a San Isabelben uralkodó társasági harmóniát. A vacsoránál Oakhurst és Hamilton urak, akik külön asztalnál ültek, szemmel láthatólag valami vita hevében fölugrottak. Kimentek a hallba, beléptek egy üres reggelizőterembe, és magukra zárták az ajtót. Ekkor Hamilton úr félig csodálkozó, félig komoly mosollyal barátjához fordult, és így szólt:

- Ha már marakodunk, Jack Oakhurst, te és én, ami teljes képtelenség, legalább ne egy ilyen...

Nem tudom, milyen jelzőt szánt a végére. Ki sem mondta, vagy elenyészett. Oakhurst úr ugyanis abban a pillanatban fölkapott egy borosüveget, és tartalmát Hamilton arcába lötytyintette.

Ahogy farkasszemet néztek egymással, mintha a két férfi megváltozott volna. Oakhurst úr remegett izgalmában, s a borosüveg, míg visszatette az asztalra, táncolt az ujjai között.

Hamilton állt, szürkén, mereven; csöppögött róla a bor. Majd hűvösen annyit mondott:

- Hát legyen. De ne feledd, mostantól ellenfelek vagyunk. Ha a kezed által esnék el, azzal sem fogod tisztára mosni önagysága jellemét, s ha te halsz meg, nem lesz belőled mártír. Sajnálom, hogy a dolog idáig fajult, de ámen - minél hamarabb, annál jobb.

Göggösen hátat fordított, szemhéját hideg, acélkék szemére eresztette, mintha törét dugta volna hüvelyébe, meghajolt és mereven távozott.

Tizenkét óra múlva a szállótól két mérföldnyire fekvő völgyben találkoztak, a stocktoni úton. Amikor Oakhurst úr átvette pisztolyát Starbottle ezredestől, odasúgta neki: - Akárhogy sül el a dolog, a szállóba már nem megyek vissza. A szobámban talál néhány utasítást. Menjen el érte - de hangja hirtelen elcsuklott, csillogó szemét segédjének határtalan megdöbbenésére elfordította. „Tucatszor voltam már Jack Oakhurst párbajsegédje - mesélte később Starbottle ezredes -, és még sohasem sebesült meg sehol. Ne lássak több nyerő lapot, ha azt nem hittem, fuccs a bátorságának, miközben az álláshoz sétált.”

A két fegyver szinte egyszerre dörrent. Oakhurst úr jobb karja hirtelen lehanyatlott, s megbénult ujjai közül kicsúszott volna a pisztoly, ám az edzett idegek és izmok fegyelme győzött, s ő addig markolta a fegyvert, míg másik kezével érte nem nyúlt, anélkül, hogy tartásán változtatott volna, örökkévalónak tűnt a csönd, s a lomhán kavargó füstben két-három sötét alak futott össze, majd Starbottle ezredes ziháló, fátyolos hangja suttogott Oakhurst úr fülébe: - Súlyos tüdőlövés érte, meneküljön!

Jack kérdő tekintetét segédjére emelte, de nemigen figyelt rá, inkább úgy tűnt, mintha hangot hallana a messze távolból. Habozott, majd tétova lépést tett a másik csoport felé. Ahogy az alakok szétváltak, s a seborvos sietve felé indult, Oakhurst újból megtorpant.

- Beszélni szeretne magával egy percre - mondta az orvos -, tudom, kevés a veszteni való ideje, de meg kell mondjam, az övé még kevesebb.

Kétségbeesés ült ki Oakhurst úr arcára, oly reménytelen, hogy a seborvos összerezzen. - Maga megsebesült - mondta Jack tehetetlen karjára pillantva.

- Semmiség, egyszerű karcolás - vetette oda Jack, majd keserű nevetéssel tette hozzá: - Nincs ma szerencsém. Na, gyerünk! Lássuk, mit akar!

Hosszú, lázas lépteivel hagyta az orvost, s a következő pillanatban megállt ott, ahol a haldokló feküdt ernyedten és nyugodtan, mint a haldoklók általában, egy izgatott csoport közepén. Oakhurst úr arca korántsem volt olyan nyugodt, miközben fél térdre ereszkedett, és megfogta a haldokló kezét.

- Négyszemközt kívánok beszélni ezzel az úrral - mondta Hamilton egykori, ellentmondást nem tűrő hangján a körülötte állóknak. Amint hátrahúzódtak, fölnézett Oakhurst arcába.

- Mondanom kell neked valamit.

Sápadt volt, de mégsem annyira, mint a föléje hajoló Oakhurst - a gyötrő kétségek és az elkerülhetetlen borzalom reménytelen előérzete iszonyúvá tették ezt az arcot, mely határtalan kimerültségében és halálvágyában oly szánandó volt, hogy a haldoklót még az elmúlás ernyedségében is megérintette a részvét könyörülete, és a cinikus mosoly lehervadt ajkáról.

- Bocsásd meg, Jack - suttogta egyre erőtlenebbül -, amit mondanom kell. Nem haraggal mondom, hanem mert tudnod kell. Nem teljesíthetem irántad való kötelességemet, nem halhatok meg nyugodtan, míg nem tudod. Akárhonnan nézem, mindenképpen siralmas ez az ügy. Most már mindegy. Csak hát nekem Decker keze által kellett volna meghalnom, s nem a tiédétől.

Jack arca tűzpirosra gyúlt, s fölemelkedett volna, de Hamilton visszatartotta.

- Figyelj, a zsebemben találsz két levelet. Vedd el őket, tessék! A kézírást megismered. De ígérd meg, hogy csak akkor olvasod el, ha már biztonságban vagy. Ígérd meg!

Jack nem válaszolt, de a leveleket úgy tartotta, mintha izzó széndarabok lettek volna.

- Ígérd meg - szólt Hamilton elhalóan.

- Miért? - kérdezte Oakhurst, barátja kezét hidegen elengedve.

- Mert... - felelte a haldokló keserű mosollyal - mert ha elolvastad, visszamégy, elfognak, és meghalsz!

Ezek voltak utolsó szavai. Erőtlenül megszorította Jack kezét. Azután a szorítása elernyed, és Hamilton holtan hanyatlott hátra.

Majdnem este tíz óra volt már, és Deckerné asszony regénnyel a kezében bágyadtan pihent a heverőn, mialatt férje a szállóban az ország politikájáról vitatkozott. Az esti melegben a kis balkonra néző franciaablak félig nyitva volt. A hölgy hirtelen lépteket hallott a balkon felől, s kissé riadtan emelte föl tekintetét a könyvről. A következő pillanatban az ablakot hirtelen belökték, és egy férfi lépett be.

Deckerné rémült sikollyal ugrott talpra.

- Te jó isten, Jack, megőrültél? A férjem csak rövid időre ment el, akármelyik pillanatban betoppanhat. Gyere egy óra múlva... vagy holnap... bármikor, amikor meg tudok tőle szabadulni, de most menj el, édesem, azonnal!

Oakhurst úr az ajtóhoz lépett, bereteszelte, azután szótlanul szembefordult a nővel. Arca eltorzult, kabátujja lazán lötyögött bekötözött véres karja fölött.

A nő hangja meg sem csuklott, ahogyan újból a férfi felé fordult. - Mi történt, Jack? Miért vagy itt?

Az széttárta kabátját, és két levelet hajított az asszony ölébe.

- Hogy visszaadjam szeretőd leveleit, és magammal együtt megöljelek - mondta alig hallható hangon.

Ennek a rendkívüli asszonynak sok erénye mellé a legyőzhetetlen bátorság is megadatott. Nem ájult el, nem is sikoltozott. Csöndesen leült, két kezét ölébe ejtette, és nyugodtan ennyit mondott:

- És miért nem teszed?

Ha megdöbben, ha félelmet vagy büntudatot mutat, ha megpróbál magyarázkodni vagy mentegőzni, mindezt Oakhurst úr a bűn nyilvánvaló jelének tekintette volna. De nincs olyan tulajdonság, amelyet a bátorság annyira méltányolna, mint a bátorságot, s az elszántság csakis az elszántság előtt hajt fejet; Oakhurst úr elemzőképessége nem volt eléggé kifinomult, hogy a nő bátorságát össze ne tévessze erkölcsi értékével. Még tébolyodottságában sem tudott ellenállni e rettenthetetlen szenvedőnek.

- Nos, miért nem teszed? - ismételte a nő mosolyogva. - Életet, egészséget, boldogságot adtál nekem, Jack. Megajándékoztál a szerelmeddel. Miért ne vennéd mindezt vissza? Tessék. Én készen állok.

Kitárta karját, az engedékenységnak ugyanazzal a határtalan bájjával, mint amellyel a kezét nyújtotta az első napon, mikor a szállóban találkoztak. Jack megrázta a fejét, egy eszeveszett pillanatilag nézte az asszonyt, majd térdre hullott, és ruhájának szegélyét lángoló ajkához szorította. A rafinált nő azonnal átlátta győzelmét, s rafináltságában is túlságosan asszony volt, semhogy e győzelmet azonnal ki ne aknázza volna. Egy méltatlanul bemocskolt hölgy sértett méltóságával fölemelkedett, és ellentmondást nem tűrő mozdulattal a franciaablakra mutatott. Oakhurst úr pedig fölállt, egyetlen pillantást vetett a nőre, s szó nélkül örökre eltűnt az életéből.

Amint elment, az asszony bezárta és bereteszelte az ablakot, majd a kandallópárkányhoz lépve a leveleket a gyertya lángja fölé tartotta, míg el nem hamvadtak. Nem szeretném, ha az olvasó azt gondolná, hogy a nő e fájdalmas művelet során érzéketlen maradt. Reszketett, s minthogy nem volt kegyetlen, néhány pillanatilag (vagy tovább) igencsak rosszul érezte magát, érző száját összeszorította. Őszinte örömmel szaladt hazatérő férje elé, s olyan bizalommal borult széles mellkasára, hogy a nyíltszívű fickó mélyen meghatódott.

- Szörnyű újságokat hallottam ma este, Elsie - mondta, miután megcsókolták egymást.

- Nem akarok semmi szörnyűséget hallani, édesem, nem érzem jól magamat - esdekelt a nő elbűvölően.

- De Oakhurstről és Hamiltonról van szó.

- Kérlek! - és Decker úr nem tudott ellenállni ezeknek a hófehér karoknak, egy érző száj esdeklő bájának, és karjába zárta feleségét. Hirtelen megszólalt:

- Hát ez meg mi? - és a fehér ruha mellrészére bökött, ahol Oakhurst úr érintése vérfoltot hagyott.

Semmi az egész, csak megvágta kicsit a kezét, amikor becsukta az ablakot, olyan nehezen csukódik! Ha Decker úr nem mulasztotta volna el becsukni és bereteszni a spalettákat, mielőtt elmegy, esetleg megkímélhette volna ettől. Olyan őszinte sértettség és neheztelés volt ebben a megjegyzésben, hogy Decker urat eltöltötte a bűntudat. De Deckerné asszony megbocsátott neki azzal a kegyességgel, melyet az előző oldalakon már érzékeltettünk, és a megbocsátás és a házastársi bizalom dicsfényével, mely azóta is e pár fölött ragyog, az olvasó szíves engedelmével elhagyjuk őket, és visszatérünk Oakhursthöz.

De csak két hét múlva. Ennek elteltével Oakhurst úr bevonult régi sacramentói termeibe, és szokásos modorában elfoglalta törzshelyét a kártyaasztalnál.

- Hogy van a karod, Jack? - kérdezte az egyik vigyázatlan játékos.

A kérdést követő mosoly valahogyan elenyészett, mert Jack szelíden fölpillantott a kérdezőre.

- Az osztásnál egy kicsit zavar, de tüzelni ballal is tudok.

A játék abban az előírással csöndben folytatódott, amely mindig is uralkodott John Oakhurst úr kártyaasztalánál.

B. Nagy Anikó fordítása

A LA PORTE-I ÚRIEMBER

Pionír volt: 51 telén, mikor egy kis csapat átverekedte magát a kőhegyeken, s rábukkant ama háromszög formájú völgyecskére, amely később La Porte néven vált ismertté, őt találta ott egyedül. Kevéske kétszersültön meg egy kis szalonnán tengődött három hónapig, fakéregből s ágakból eszkábált kunyhójában. Mégis, mikor a felderítők ráakadtak, maga volt a megtestesült élénkség és bizakodás, a modora igazi úriemberhez méltó. De hadd adjam át a szót a tömör stílusáról közismert Henry Symes kapitánynak, aki a kis csapatot vezette:

„Hát egyszer csak ott áll előttünk, uraim, a szikla tövében, úgy ennyire lehetett - s azzal mutatja a távolságot. - Alighogy észrevesz minket, eltűnik a kunyhójában, s amikor újra előjön, már kalap van a fején - kürtőkalap, uraim -, a kezén meg, istenemre, kesztyű! Vékony, magas fickó volt, az arca színtelen, beesett, de hát ez természetes annyi koplalás után. Hát csak megemeli a kalapját, és így szól:

- Örvendek a szerencsének, uraim! Attól tartok, nem kis fáradtságukba került, míg eljutottak idáig. Parancsoljanak szivart!

Azzal díszes tárcát húz elő, benne két igazi havannaszivar.

- Sajna, többel nem szolgálhatok - mondja.

- Hát ön nem dohányzik? - kérdem én.

- Igen ritkán - feleli, de hazudott, mert még aznap délután láttam, hogy kurta pipára gyújt; olyan mohón szívta, akár a szopós gyerek a cucliját. - Ezt a két szivart is azért tartom, hogy legyen mivel megkínálni a házamba vetődő úriembereket.

- Nyilván sokat forog itt előkelő társaságban - mondja Bill Parker, a kesztyűre meg a kalapra sandítva, s közben a fiúkra kacsint.

- Néha meglátogat egy-két indián - feleli ő.

- Rézbőrűek! - kiáltunk fel mindahányan.

- Igen. Nagyon rendes, békés fickók a maguk módján. Előfordult, hogy vadhúst hoztak a kunyhómba, de nem fogadhattam el, mert bizony rájuk is alaposan rájárt a rúd az idén.

Nos, uraim, mint önök is tudják, mi valahányan csöndes, békeszerető férfiak voltunk; de azután, hogy ezek a »békés« indiánok három alkalommal ránk törtek, és Parker fejbőréből még le is csíptek vagy háromujjnyit, úgyhogy kénytelen volt zöld levélkoszorúban mászkálni, mint holmi római szobor, ezek után igencsak úgy tűnt, hogy az idegen a bolondját járattja a fiúkkal. No, Bill Parker föláll, végigméri, aztán nagy nyugodtan így szól:

- Szóval ezek a rézbőrűek... ezek a *békés* rézbőrűek... húst hoztak magának?

- Igen! - mondja ő.

- És maga nem fogadta el?

- Nem! - mondja ő.

- Hogy elszomorodhattak... belegázolt abba az érzékeny lelkükbe, tudja-e?

- Igen, egy kissé csalódottnak látszottak.

- Meghiszem azt! - mondja Bill. - És ha meg nem sértem, maga kicsoda?

- Ó, bocsánat! - mondja erre az idegen, s átkozott legyen, ha nem húz elő a zsebéből egy névjegytárcát; kivesz belőle egy cetlit, s azzal átnyújtja Billnek. - Tessék, a névjegyem.

Bill fogja és olvassa fennhangon: *J. Trott, Kentucky*. - Csinos kis kártya - mondja aztán.

- Örülök, hogy tetszik - mondja rá az idegen.

- Akár a többi a pakliban: egy kalyiba, egy filkó - mondja Bill.

Az idegen erre nem szól semmit, csak elhúzódik Billtől; Bill azonban nem hagyja annyiban:

- Aztán miféle kártyát kever maga itt, kentuckybeli J. Trott úr?

- Nem értem, miről beszél - mondja az idegen, és lassan pirosodni kezd az arca, akár a pipa-dohány, mikor fölparázslik.

- Minek ez a fene nagy előkelősködés? Ez a kürtőkalapos cirkusz meg az egész majomparádé? Mire jó ez? Micsoda maga egyáltalán?

Az idegen erre kihúzza magát, és azt mondja:

- Nem vitatkozom vendégekkel a saját földemen, annyit azonban bizvást elhihetnek, hogy úriember vagyok!

Azzal leveszi a kalapját, és mélyen meghajol, így ni, utána meg elfordul, valahogy így. Billnek se kell több, megemelinti a jobb lábát, és olyat rúg abba a kürtőkalapba a negyvenötös csizmájával, hogy rögvest beszakad, akár holmi papírmásé.

Ez minden, amire emlékszem. Uraim! Az egész csődületben senki sem tudta megmondani, mi történt azután, az idegen meg persze nem árulta el. Mintha hirtelen forgósél támadt volna a völgyben. Szállt a por, csak arra emlékszem, meg az óriási kavarodásra. Semmi kiáltozás, semmi lövöldözés. Olyan hirtelen történt, hogy még a hatlövetűink sem jutottak szóhoz. Hát ahogy magamhoz térek ott a *bozótban* - az ingemnek már csak a fele volt meg -, látom ám, hogy a zsebem mind teli kavicssal, kövel, a hajam meg csupa kulimász. Fölnézek, hát Bill meg ott lóg vagy öt méter magasán egy hikoriágon.

- Kapitány - mondja, olyan érdeklődőformán -, elült már ez a fene tornádó?

- Miféle tornádó? - kérdem én.

- Hát ezek a megvadult elemek - lecsillapodtak-e már?

- Úgy nézem - mondom én.

- Mert - mondja Bill - tisztázni akarnék egy kis félreértést, ami az imént támadt köztem meg egy idegen közt, mielőtt még beütött volna ez az elektromos istencsodája.

Azzal lemászik onnét nagy nyugodtan, bemegy a kunyhóba, és kivezeti kézen fogva az idegent, közben egyre csak mosolyog, mint valami boldog kisgyerek. No, hát így esett meg első találkozásunk a La Porte-i úriemberrel.”

Valószínűnek látszik, hogy a fenti történet előadása során Symes kapitány bizonyos túlzásokra ragadtatta magát, így hát az olvasó jól teszi, ha fenntartással fogadja e különös természeti jelenség leírását. Annyi azonban biztos, hogy a La Porte-i úriember kizárólag személyes bátorságának köszönhetette, hogy többé nem zavarták hóbertjaiban, és nem illették bíráló megjegyzésekkel. Ezt egy alkalommal a nyilvánosság előtt is kifejezésre juttatták.

- Én úgy vélem - jegyezte meg szerényen egy újonnan érkezett férfi, aki, mivel távoli rokona halt meg az Államokban, széles gyászszalagot kötött fehér filckalapjára, következőképp meg kellett hogy vendégelje a Parker-fogadó söntésében összeverődött társaságot -, úgy vélem,

uraim, következetlen dolog adót kiróni a fájdalom természetes megnyilvánulására, miközben ennek az úrnak itt elnézik, hogy kevélyen tüntessen a glaszékesztyűjével. Én szívesen megvendégelem a tisztelt társaságot, de az önök álláspontja, nézetem szerint, nem helyes.

E szózatra, melyet az amerikai démosznak szántak, a La Porte-i úriember természetesen mit sem felelhetett: mint a legilletékesebb személy, az elnöklő William Parker, a fogadás vette át a szót:

- Ide figyelj, öcsém - mondta zordonan -, ha majd egyszer úgy tudsz bánni a kesztyűddel, mint az az ember; ha egyszerre négyfelé tudsz ütni, de gyorsabban ám, mint a villám, akkor majd beszélhetsz! Akkor akár panyókára is vetheted az inged!

A tömeg egyetértően morgott, mire a jövevény kifizette a kört, s már épp tekerte volna lefelé a gyászszalagját, mikor a La Porte-i úriember udvariasan közbelépett.

Arcáról és termetéről, bármi furcsán hangzik is, nem rítt le híres-nevezetes bátorsága. Esetlen, hosszú végtagokkal megáldott férfi volt, merev, gépies mozdulatai szinte meghazudtolták eleven fürgeségét. A karja különösen hosszúra nőtt, s keze fejét mindig a tenyerével előre tartotta. Csámpás léptei bennszülött ősoket sejtettek, de sovány arca jámbor természetre vallott. A búskomorságon néha át-átvillant egy halvány mosoly, udvariasan jelezvén, hogy megérti, ha nem is értékeli mások humorát. Egyenes szálú, fekete haja meg a kiugró arccsontjai ugyancsak indián származásra engedtek volna következtetni, szeme azonban, ez a rendkívüli szem, tökéletes ellentétben állt jellemének és származásának összes nyilvánvaló bizonyítékával. Sárgáskék volt, mindig tágra nyílt és mozdulatlan. Abból, amit a La Porte-i úriember gondolt, vagy amit tett, vagy amit nyilvánvalóan tenni szándékozott, semmit az égvilágon el nem árult. Tökéletes ellentétben állt a beszédmódjával, tartásával, de még csodálatos ruhadarabjaival is. Nem egy tiszteletlen kritikusa állította, hogy biztosan kiverték a szemét valami határ menti csetepatéban, ő meg kikaparta az ellenfelét, s azzal pótolta.

Ha fülébe jut ez az elmés feltevés, az úriember valószínűleg megelégedett volna annyival, hogy egyszerűen hamisnak minősíti a tényt, figyelmen kívül hagyva tréfás vonatkozásait; mert, mint említettük, külön előjogait tetézte még tökéletes közönye a komikum iránt. Humortalan kedélye és megrögzött komorsága szókimondó őszinteséggel párosult, s ez bizony gyakran hatott sértően egy olyan közösségben, melynek legdrámaibb pillanatait is megenghítette egy-egy humoros közjáték, s amelynek kedvenc szórakozását vaskos tréfák jelentették.

- Úgy rémlik - mondta egyszer egy közismert La Porte-i polgárnak -, ön William Peghammer úr civakodós természetére utalva kijelentette, hogy négykézláb találta őt egyik éjjel, amint éppen a tücskökkel feleselt. Peghammer úr biztosított róla, hogy ez az állítás valótlan; hozzá kell tennem, hogy azt a bizonyos éjszakát együtt töltöttük az erdőn, de én sem észleltem semmi effélét. Úgy tetszik, ön hazudott.

Eme kijelentésének zordon hangsúlya egyszer s mindenkorra véget vetett a jelenlétében zajló tréfás ugratásoknak, sőt - ha jól figyeltem meg - némi arisztokratikus göggel ruházta fel.

Miután ily módon bevonult a tábor őstörténetébe, Trott úr osztozott annak balsorsában, de sikereiből is részesült. Az elsők között volt, akik felfedezték a „Keselyűbánya”-t, s a belőle húzott jövedelem megengedte, hogy munka nélkül éljen, és szabadon hódolhasson egynémely apró szeszélyének. Roppant kényes volt a megjelenésére - naphosszat makulátlan fehér vászonruhát viselt -, s azonkívül szívesen ajándékozta meg embertársait. Persze, ezek az ajándékok inkább érzelmi, mintsem valódi értékkel bírtak. Közeli jó barátjának egyszer adott egy sétatálcát, aminek a botja a La Porte-i híres „keselyűölom” lelőhelye fölött burjánzó vadszőlő egyik indájából készült; a feje egykor Trott apjának ugyancsak ajándékba kapott pálcájához tartozott, a gyűrűt pedig a magával hozott utolsó ezüst féldollárból véste ki az adományozó.

- Nahát, ezt hallgassátok meg! - mondta egyszer e nemes ajándék feldúlt birtokosa. - Tegnap este Robinsonnál játszottunk, mondok, leteszem kezdőtétnek, öt dollár fejében. A fiúk hallani sem akartak róla, azt mondták, jobb, ha elhagyom az asztalt. Nincs már ebben a táborban becsülete a szent dolgoknak.

La Porte fényének tetőpontján, virágzása teljében történt, hogy polgártársai egyhangúlag békebíróvá választották az úriembert. Hogy hivatását méltósággal tölti be, azt mindenki természetesnek tartotta; de hogy olyan rendkívüli elnézést tanúsítson a bírságok kiszabásában és behajtásában, arra senki sem számított, s ez bizony kényelmetlenül érintette a telepet.

- A törvény betűje szerint, uram - mondta akár a legelvetemültebb gazembernek is -, ön választhat tíznapi elzárás vagy tízdollárnyi bírság között. Ha nincs pénze, az írnok minden bizonnyal előlegezni fogja az összeget.

Az írnok természetesen mindig előlegezte az összeget, vagy ha mégsem, alighogy a törvényszék feloszlott, a bíró nyomban kártalanította a vádlottat. Mindössze egy alkalommal történt meg, hogy a makacs elítélt - talán „merő megátalkodottságból”, talán a bírót büntetése költségeitől megkímélendő - nem volt hajlandó kölcsönvenni a pénzt. Beszállították hát a megyei börtönbe. Mesélik - mégpedig szavahihető emberek -, hogy alig oszlott fel a törvényszék, a bíró, makulátlan vászonruhában és sárga kesztyűben, máris úton volt a börtön felé - alacsony kis vályogépület volt ez, mely egyben irattárul is szolgált. Miután tüntetőleg belepillantott bizonyos okmányokba, a bíró rögtön a börtönbe ment, mintha hivatali ellenőrzésre szottyant volna kedve. Azt is mondják, hogy a seriff helyettesét, aki a fogolyra ügyelt, még aznap este elszalajtották egy üveg whiskyért meg egy pakli kártyáért. A történet további részéből kiderül, hogy a seriffhelyettes egyhavi, a bíró pedig teljes egyévi fizetését veszítette el a fogollyal folytatott „gyilkos zsuga” nevezetű, rendkívül barátságos játékban, csak hogy megkönnyítsék számára a fárasztó büntetés letöltését; bár ezt sokan összeegyeztethetetlennek tartották Trott bíró méltóságával, kétségtelen, hogy nem mondott ellent jóindulatú természetének. Szelídsége mindazonáltal népszerűtlenséget hozhatott volna a fejére, ha egy ízben nem mutatja ki személyes erejét is. Egy fiatal, tehetséges sacramentói ügyvéd vállalta a védő szerepét valami poros ügyben, s feltétlen sikerre számítva e faragatlan bíróság előtt, záróbeszédében alig is titkolta irántuk érzett megvetését. Trott bíró nyugodtan kivárta, míg végez, csak a kiugró arcson tjá táján jelent meg némi pirosság. De hadd folyamodjak ismét az egyik szemtanú kifejező leírásához:

„Hát a bíró csak kitűzi azt a vörös vészjelet, aztán szép csöndesen így szól a kis tökmag sacramentóihoz:

- Fiatalember - azt mondja -, tudja-e, hogy a bírósággal szemben tanúsított viselkedéséért ötven dollárra megbírságozhatnám?

- És ha igen? - veti oda a kis tökmag szemtelenül, akár egy piaci kofa. - Én igen könnyen kifizetném!

- Hozzá kell azonban tennem - mondja az úriember, olyan bánatosformán -, hogy ez korántsem áll szándékomban. Mindenkinek joga van hozzá, hogy beszéljen - és cselekedjék!

Azzal föl pattan, s akár az Úr, kinyújtja büntető kezét, belemarkol a kis tökmag göncébe, megemelint és zsupsz, ki az ablakon, öt méter magasról egyenest a csatornába.

- Hívják be a következő felet! - mondja aztán, és nyugodtan visszaül; még csak meg se rebbent az a nagy, világos, békés szeme: mint akivel semmi különös nem történt.”

Rendben is mentek volna a dolgok, ha az úriember apró különcségei nagyobb bajt nem okoznak. Ámde ugyanazon bíróság előtt, mely diadalának tanúja volt, hamarosan megmutatkozott végzetes és mindenkit ámulatba ejtő gyengesége, s ez egy időre veszélybe sodorta népszerűségét. Egy kétes előéletű és meglehetősen szabados erkölcsű hölgy, aki mellesleg La Porte első számú kártyaszalonjában töltötte be a szerencsekerék istenasszonyának szerepét, pert indított néhány markos polgár ellen, állítván, hogy azok „fegyveres erőszakkal” rátörtek, és nevezetes masináját megrongálták. Felfogadott egy jónevű ügyvédet, továbbá élvezte egy másik úriember támogatását, aki azonban nem a férje volt. Ügye ezen értékes segítőtárs ellenére sem állt valami fényesen. Jóllehet, a sérelem bizonyítást nyert, az esküdtszék, anélkül, hogy akár ítélelhozatalra visszavonult volna, az alperesek javára döntött. Trott bíró rájuk függesztette jámbor, békés tekintetét:

- Úgy értsem, uraim, hogy ez az utolsó szavuk?

- Fején találta a szöveget, bíró úr - szólt vidám, de tiszteletteljes közvetlenséggel az esküdtek elöljárója -, így áll a dolog.

- Jegyző úr - mondta Trott bíró -, foglalja írásba a döntést, továbbá azt is, hogy törvényszéki bírói tisztemről lemondok.

Azzal felállt és távozott. Hiába szaladtak utána tiltakozó szavakkal a legbefolyásosabb polgárok; hiába ecsetelték a felperes és az ügy jelentéktelenségét, amelyért ő feláldozta magát. Hiába céloztak rá az esküdtek, hogy lemondása sértés rájuk nézve. Trott bíró sarkon fordult, és az esküdtek elöljárójára meredt, arccsontja táját ismét elöntötte a baljós pirosság.

- Nem értem önt - jelentette ki.

- Csak annyit mondtam - felelt sietve az esküdtek elöljárója -, hogy nem lett volna értelme folytatni a tárgyalást.

S azzal, ahogy hivatali pozíciójához illett, az esküdtek élén visszavonult. Trott úr azonban többé nem ült a bírói székbe.

Lemondása után egy hónappal, alkonyat táján, az úriember ott üldögélt „saját szőlője és fügefája” árnyékában - mely szóvirág a helybeliek nyelvén nem jelentett egyebet, mint holmi mohakuszadékokat meg egy óriásfenyőt -, annak a kunyhónak ajtaja előtt, amelyben az olvasónak is bemutattuk; egyszerre csak női figura körvonalait látta kibontakozni, és női hangot hallott. Egy pillanatig habozott, aztán a jobb szeméhez emelte nagy, aranykeretes monokliját, ami a legújabb hóbortja volt a tábor véleménye szerint. Az alak ismeretlennek tűnt, de a hang gazdájában azonnal felismerte utolsó, emlékezetes bírói ügyének felperesét. Clotilde Montmorency kisasszony volt az; az igazság kedvéért meg kell említenünk, hogy nem tudott franciául, s minden kétséget kizáróan angolszász vér folyt az ereiben, nevét tehát nyilván szerencsejátékától kölcsönözte, mely, a tábor baljóslatú szavai szerint, külszági találmány volt.

- Szeretném tudni - mondta Clotilde kisasszony, s leült a padra az úriember mellé -, vagyis hogy én meg Jake Woods úgy gondoltuk, szeretnénk tudni... mennyire becsüli a lemondásával járó veszteséget?

Trott bíró, aki alig fogta fel e szavakat, s mindeddig inkább magával a jelenséggel törődött, most zavartan hebegett:

- Végtelenül örvendek, Miss...

- Ha azt akarja mondani, hogy nem ismer engem, sosem látott, és a jövőben sem akar látni, akkor igen udvariasan hozta tudomásomra - mondta Montmorency kisasszony erőltetett nyugalommal, s ernyője hegyével csomóba kötötte a száraz leveleket, mintha érzelmeit igyekeznék elrejtetni. - Miss Montmorency vagyok. Szóval Jake meg én úgy gondoltuk... mert hiszen mellénk állt, mikor azok a disznók a bíróságon hamis döntést hoztak... Jake meg én úgy gondoltuk, mégsem járja, hogy maga csak úgy miattam elveszítse a hivatalát. Tudd meg a bírótól, azt mondja Jake, mennyit veszített a lemondásával, számítsa ki, ahogyan neki tetszik. Ezt mondta Jake. Talpig becsületes ember, ezt bátran állíthatom.

- Attól tartok, nem értem önt - mondta Trott bíró egyszerűen.

- Na tessék! Itt van! - kiáltott fel Clotilde kisasszony alig elfojtott keserűséggel. - Mondtam én Jake-nek! Megmondtam kerekén: a bíró úgysem ért meg minket. Egy szava sem lesz hozzánk, amilyen rátarti ökegyelme. A múlt kedden is, hogy az utcán találkoztunk, úgy tett, mintha nem ismerne... még csak nem is biccentett, mikor üdvözöltem.

- Drága hölgyem - szólt közbe sietve Trott bíró -, biztosíthatom róla, hogy téved. Én nem láttam kegyedet. Kérem, higgyen nekem. A dolog úgy áll... magamnak is félek bevallani... igen, azt hiszem, a látásom napról napra romlik.

Felsóhajtott. Montmorency kisasszony az arcába nézett, s látta, milyen halvány és izgatott. Villámgyors női ösztönével megérezte: innen hát e furcsa szemekben ülő, indokolatlan dölő, és elfogadta mentségként. A férfi csúnyaságában csak az érthetlenséget nem bocsátják meg soha a nők.

- Tehát valóban nem ismer meg? - kérdezte, most már szelídebben, de egy kicsit szorongva is.

- Sajnos... valóban... nem - mondta Trott bocsánatkérő mosollyal.

Clotilde kisasszony elgondolkodott.

- Ezek szerint a bíróságon sem látott?

Trott bíró elpirult.

- Attól tartok, nem... csak... körvonalat láttam.

- Szalmakalap volt rajtam - sorolta Clotilde kisasszony gyorsan -, vörös selyemszegéllyel, fölhajtván, így... itt körbe meg piros szalagok - gömbölyű nyakára mutatott -, egyszerű friscói kalap, nem emlékszik?

- Én... vagyis hogy... attól tartok...

- Meg egy olyan mintás selyemruha a Varden cégtől - folytatta Clotilde kisasszony reménykedően.

Udvarias, halvány mosoly jelent meg Trott bíró arcán. Clotilde kisasszony végül megértette, hogy a férfi semmit sem látott rendkívüli öltözkézből. Szétkötötte a levélcsomót, napernyőjével a földre döfött.

- Szóval maga sosem látott engem?

- Tisztán soha.

- Már engedje meg - szólt Clotilde kisasszony hirtelen -, akkor hát miért mondott le?

- Nem maradhattam bírójá egy olyan törvényszéknek, mely írásba kellett hogy foglalja azt a mérhetetlenül igazságtalan döntést, amit az esküdtek az ön ügyében hoztak - mondta meleg hangon Trott bíró.

- Mondja ezt még egyszer, öregem! - kiáltott fel Clotilde kisasszony, hangjában olyan csodálattal, amely félig-meddig ellensúlyozta a tiszteletlen megszólítást.

Trott bíró, ezúttal más szavakkal, udvariasan megismételte előbbi mondatát.

Montmorency kisasszony egy darabig hallgatott.

- Szóval nem miattam? - kérdezte végül.

- Nem értem, mire gondol - mondta sután a bíró.

- Hát... hogy nem miattam. Nem miattam tette?

- Nem - mondta a bíró kedvesen.

Csönd. Montmorency kisasszony a cipője orrán egyensúlyozta napernyőjét.

- Hát - mondta végül -, ettől Jake nem lesz okosabb.

- Kicsoda?

- Jake.

- Ó, persze... a férje?

Montmorency kisasszony egy mozdulattal becsattintotta a kapcsot a karkötőjén, és éles hangon így szólt: - Ki mondta, hogy a férjem?

- Ó, bocsásson meg!

- Én azt mondtam, Jake Woods. Becsületes ember, azt állíthatom. Azt mondja nekem: „Mondd meg a bírónak, bármit kérjen is tőlünk, nem számít csalásnak, se megvesztegetésnek, se más effélének. Tiszta sor. A tárgyalás megvolt, ő pedig már nem bíró, semmit sem tehet értünk, és mi nem is várunk tőle mást, csak egy dolgot. Azt, hogy tudjuk, mennyit veszített rajtunk, mennyit veszített, amiért becsületes volt, és becsületesen járt el.” Hát ezt mondta Jake. Én átadtam! Tudom, hogy maga mit felel rá, hogyne tudnám! Megharagszik. Tudom, hogy magában máris dühöng! Tudom, büszke ahhoz, hogy akár egy dollárt is elfogadjon a magunkfajtától, még ha koplalna, akkor se. Tudom, hogy legszívesebben a pokolba küldené Jake-et, és vele együtt engem is! De ki az ördög törődik magával?

Oly hirtelen és váratlanul lovalta bele magát ebbe a dühkitörésbe, hogy a végén már nem is volt meglepő, amikor hisztérikus, ám érthetetlen zokogásba kezdett. Visszaült a padra, ahonnan időközben felkelt, s ernyőjét mereven eltartva, a szeméhez emelte sárga kesztyűs keze fejét. Mérhetetlen megdöbbenésére Trott bíró szelíden a vállára tette egyik kezét, a másikkal elvette a napernyőjét, s óvatosan lerakta melléje a padra.

- Téved, drága ifjú hölgyem - szólt tiszteletteljes komolysággal -, mélységesen téved, ha azt hiszi, hogy ajánlatuk egyebet is kiváltott belőlem, mint hálát és szeretetet; olyan kedves és szokatlan dolog ez, hogy maga is tudja jól, nem fogadhatom el. Nem! Hadd higgyem inkább, hogy amikor azt tettem, amit bírói kötelességemnek véltem, egyúttal elnyertem a kegyed jóindulatát, s hadd érezzem, hogy most, amikor megteszem kötelességemet mint ember, meg is tartom azt!

Clotilde kisasszony felemelte az arcát, talán hogy még figyelmesebben és még nagyobb áhítattal kövesse a bíró komoly szavait. De aztán csak ennyit mondott:

- Lát most engem, ennél a fénynél? Lát ilyen közről? Próbálja meg, tegye föl a monokliját!

Arcuk közel került egymáshoz. Nem tudom, említettem-e, hogy Clotilde kisasszony bájos teremtség volt, bár már nem annyira, mint régen. Vonzó külseje azonban még elegendő biztosítékot nyújtott arra, hogy sikerrel tartsa fenn a szerencsekereket; csábító, egyszersmind zavarba ejtő bizonytalansággal trónolt játéka fölött, ami jócskán csökkentette a szerencsevadászok esélyeit. Szépségnek és kockázatnak ez a bűnös kombinációja hívta ki tulajdonképpen La Porte népének haragját: úgy vélték, ellenkezik a játékszabályokkal, azonkívül „nem is tisztességes dolog”.

A szeme is nagyon szép volt. Valószínű, hogy Trott bíró életében nem volt még ilyen szép és kifejező szemek közelében. Zavartan fölemelte a fejét, arccsontja tája újfent pirosodni kezdett. Aztán, részint ösztönös udvariasságból, részint hogy egy harmadik személy segítségével elűzze zavarát, így szólt:

- Remélem, hogy a barátja, Mr... is megérti, mennyire méltányolom a kedvességét, még ha nem fogadhatom is el.

- Ó, Jake-re gondol? - kérdezte a hölgy. - Ő visszament az Államokba. Neki ez most már mindegy!

Újabb kínos hallgatás következett - nyilván Jake távollétén töprengtek. Végül Montmorency kisasszony törte meg a csendet: - Aztán vigyázzon ám a szemére, mert azt akarom, hogy legközelebb fölismerjen!

Elbúcsúztak. Ezután a bíró többször is felismerte Montmorency kisasszonyt. Aztán egy napon különös hír kavarta fel La Porte békés polgárait. Trott bíró és Jane Thomson alias Clotilde Montmorency kisasszony házasságot kötöttek - ráadásul San Franciscóban! A felháborodás és a harag vihként söpört végig a városkán; hát persze, előre kitervelték, összeesküvést szöttek! Még azt is tudni vélték, hogy Trott bíró lemondása volt a hölgy kezének ára - no meg azé a kis vagyonkáé, amivel Clotilde kisasszony rendelkezett. A bíró jelleme nem volt többé megtámadhatatlan. Egyszerre felkelt az érdeklődés a hölgy utolsó szeretőjének, Jake Woodsnak szerencsétlen sorsa iránt is, aki természetesen Trott bíró és Clotilde kisasszony cselszövésének áldozatává nőtt. Bizottságot alakítottak, hogy együttérző levelet írjon ennek az embernek, akit néhány hónappal azelőtt csaknem meglincseltek. A dühödt háborgásnak végül hiteles krónikánk első számú szövegírója, Henry Symes kapitány vetett véget:

- Van még valami ebben az ügyben, amiről önök, úgy látszik, nem tudnak, s amin jó lenne, ha elgondolkoznának. Aznap, mikor San Franciscóban összeházasodtak, Clotilde kisasszony előbb még a doktornál is járt, és az elmondta neki, hogy Trott immár teljesen megvakult! Uraim, ha egy ilyen nő feladja eddigi életét, foglalkozását, felad egy olyan derék fickót, amilyen Jake Woods, csak azért, hogy feleségül menjen egy nincstelen, vak emberhez, aki valamikor kiállt érte, *elvből*, uraim, hát akkor verjen meg az Isten, ha hagyom, hogy bárki is követ vessen rá! Ha a bíró szemet huny egy-két régi ballépése fölött, az az ő dolga! Aztán meg... tapasztalatból beszélek, nekem elhihetik... mindenképpen kockázatos dolog beleavatkozni a La Porte-i úriember magánügyeibe!

Gy. Horváth László fordítása

HÓVIHAR A SASTANYÁN

ELSŐ FEJEZET

Néhány pillanatig mélységes csend és sötétség ölelte körül a csúcs felé tartó sierrai postakocsit. A homályba burkolózó, hatalmas jármű zajtalanul ringott tartótengelyein, s mintha titokzatos erőnek engedelmeskedne, siklott előre és fölfelé - úgy tetszett, semmi köze sincs az elől baktató néma, vaksi lovakhoz. Körös-körül csak a magas fák törzse rajzolódott ki a félhomályban - közeledni látszottak, benéztek az ablakon, azután eltűntek. Ámde a fák is oly halványnak és valószerűtlennek tűntek, mintha csak a szendergő utasok álmából léptek volna elő, mert az utat vastagon borító tűlevélszőnyeg, mely lassította a kocsis haladását, és minden zajt elfojtott, a néma kocsikerekek alatt lelapulván, álmosító illatot lehelt, s az utasok, éberségük legyőzve, kábultan dőltek hátra a hosszú kaptatón.

A postakocsi hirtelen megállt. A négy utas közül hárman azonnal felriadtak, és talpra ugrottak. A negyedik, John Hale, aki nem aludt, ingerülten fordult az ablak felé. Mintha a mellettük elsikló fák közül kettő mozdulatlanra merevedett volna. Aztán az egyik előre hajolt, s az ajtó csendesen, szinte magától felpattant.

- Szálljanak le - szólalt meg egy hang a sötétben.

Az utasok, Hale kivételével, mozgolódni kezdtek. Szomszédja fürgén hátranyúlt, de aztán hirtelen megtorpant. Az egyik fa immár közvetlenül a kocsis mellett állt, s derékszögben kinyúló ága lassanként fényes, duplacsövű puskává változott, melyet valaki az ablaknak szegezett.

- Hagyja ott! - mondta a hang.

A hátrafelé nyúló férfi kurtán fölnevetett, s a térdére rakta üres kezét. A másik kettő, akár egy elvesztett játszma után, a vállát vonogatta. John Hale, a negyedik utas, aki az ördögtől sem félt, és vajmi kevés tapasztalata volt, lassan fölfogta, mi történik, és elkeseredett ellenállásra szánta el magát. Még meg sem moccant, de a többiek ösztönösen megsejtették szándékát; a puskacsőve szinte magától feléje fordult, s ő halványan megérezte a társaiból feléje áradó türelmetlenséget és megvetést.

- Szálljanak le - parancsolta ismét a hang.

A három utas lekászálódott. Hale dühöngve, vérszomjasan, ám tehetetlenül követte őket. Meglepődve látta, hogy a kocsis meg a postás ott állnak mellette; nem is hallotta, hogy leszálltak. Ösztönösen a lovak felé fordult. Nem látott semmit.

- Emeljék föl a kezüket!

Az egyik utas, unott, fáradt képpel, már előbb feltartotta a magáét. A többi is hasonlóképpen cselekedett, vonakodva és félszegen ugyan, de nem a félelemtől, hanem inkább azért, mert mélyen átéreztek helyzetük nevetséges voltát. A tolvajlámpa fénye, melyet láthatatlan, ügyes kezek irányítottak, árnyékban hagyta a támadókat, de tökéletesen megvilágította az utasok arcát és alakját. A környező táj fenséges csöndje és a félhomály ellenére, az imigyen fénybe vont társaság inkább komikus, mintsem drámai képet nyújtott. A kocsis padlójáról lehullott újságlap, narancshéj meg szendvicsdarab, melyekre szintén ráestek a tolvajlámpa sugarai, csak fokozták a komikus hatást.

- Van itt valaki, aki egy köteg zöldhasút rejteget - mondta a hang, és olyan ridegen csengett, hogy szinte vámvizsgálat jelleget kölcsönzött az akciónak -; melyikük az? - Az utasok egymásra néztek, s a tekintetük lassan Hale-en állapodott meg.

- Nem ő - folytatta a hang, enyhe megvetéssel hangsúlyozva a szót. - Időt és fáradságot takaríthatnak meg, uraim, ha rögtön előadják. De ha meg kell motoznunk önöket, rajta leszünk, hogy kifizetődjék a dolog.

A súlyos fenyegetőzés nem volt hiábavaló. Az az utas, aki először mozdult meg, mikor a postakocsi megállt, most a belső zsebe felé nyúlt.

- Először a másikat, ha nem haragszik - szólt rá a hang.

A férfi elnevette magát, pisztolyt húzott elő a farzsebéből, és arra a helyre tette, amelyet a hang kijelölt. Melléje került a belső zsebből egy vastag boríték is. - Megmondtam azoknak az átkozott hülyéknek, hogy a postacsomagba tegyék, mert így kockázatos lesz - mondta mintegy mentegetőzve.

- Miután úgyis egy helyre kerül a postacsomaggal, most már teljesen mindegy - mondta az akció újdonsült humoristája, és az úton heverő, kifosztott pénzes csomagra mutatott.

A jól szervezett támadás célja most már a tapasztalatlan Hale előtt is világos volt. Társai közönyös belenyugvását azonban nem értette, és dühöngött. Töprengésében egy hang zavarta meg, amely immár távolabbinak hatott. És mintha barátságosabb is lett volna, mintha eltűnt volna belőle a zord szigorúság.

- Szálljanak fel, uraim, ha önöknek is úgy tetszik. Öt percet kell várnod, Bill.

Az utasok visszatértek a helyükre; a kocsis meg a postás nagy sietve elhelyezkedett a bakon. Hale már-már megszólalt, de társai egy türelmetlen kézmozdulattal csendre intették. Szemmel láthatóan hallgatóztak - így hát ő is fülelni kezdett.

A csöndet azonban semmi sem törte meg. Szinte hihetetlennek tűnt, hogy közel-távol semmi sem utal arra a félelmetes eseményre, melynek az imént tanúi voltak. Nem zörgött az út menti „csalit”, a sziklás kanyon sem visszhangzott odalenn, hogy elárulja a menekülőket. Halvány szellő rezdítette meg a magas fenyők csúcsát, egy toboz ráesett a kocsi tetejére, s a láthatatlan lovak egyike - talán ő is hallgatózott - megmoccan a szíj szerszám alatt. De ez csak még jobban elmélyítette a csöndet. A percek ólomlábakon vándoroltak, egyszer csak, olyan közel, hogy Hale összerezsent, a hang megint kitört a félhomályból.

- Jó éjszakát.

Ez volt a jeladás, hogy immár szabadok. A kocsis ostora akkorát pattant, akár egy pisztolylövés, a lovak vadul előrerugaszkodtak, az óriási jármű megingott, és veszedelmes ugrándozással gurulni kezdett utánuk. Amikor Hale végre túl bírta kiabálni a hangzavart - mely az elmúlt néhány perc szüntelen feszültsége után csak még nagyobbnak tűnt -, gyorsan megkérdezte: - Az a fickó itt volt az egész idő alatt?

- Úgy vélem - felelte egyik útitársa -, hátramaradt vagy öt percre, hogy a kocsist vigyázza a duplacsövűjével, míg a másik kettő megugrik a zsákmánnyal.

- A másik *kettő*! - Hale levegő után kapkodott. - Hisz akkor csak *hármán* voltak, mi meg *hatan*!

A férfi vállat vont. A másik utas, aki a zöldhasúakat odaadta, vontatottan, bosszantó türelemmel így szólt: - Maga nem idevalósi, ugye?

- Nem - ilyet legalábbis még nem láttam, pedig tizenkét mérföldnyire lakom innét, a Sastanyán - felelte gúnyosan Hale.

- Szóval maga az a fickó, aki luxusfarmot rendezett be odaát - folytatta a férfi ráérősen.

- Akármit csinálók is a Sastanyán, nincs okom szégyenkezni érte - vágott vissza csípősen Hale -; sajna, nem mondhatom el ugyanezt arról, amit ma este tettem - azazhogy *nem* tettem. Egyike voltam hat férfinak, akiket *hármán* megfélemlítettek és kiraboltak.

- Ami a megfélemlítést illeti, ahogy maga nevezi... hát lehet, hogy arról maga többet tudna mondani, mint mi. Ami meg a rablást - ha jól emlékszem, *maga* nem sok mindent pakolt ki. És ha már arról beszél, hogy mit *kellett volna* tenni, megmondom azt is, mi *történt volna*. Talán észrevette, hogy amikor megálltunk, hátranyúltam a fegyveremért.

- Igen; de nem volt elég gyors - felelte kurtán Hale.

- Nem voltam elég gyors, és ez mentette meg *magát*. Ha előkapom a pisztolyt, annak az embernek a szeme láttára, akinél a puska volt...

- Nos - vágott közbe Hale türelmetlenül -, elbizonytalanodott volna.

- Szétloccsantotta volna a *maga* fejét, csak úgy az ablakon át, mégpedig hamarabb, mint hogy a revolverem kakasát fölhúzhattam volna.

- Az csak egy ember, maradtak volna még öten - mondta dölyfösen Hale.

- Lehet, ha előzőleg magára vállalja, hogy mind bekapja azt a két marék golyót meg sörétet; de mivel ennek az egynyolcada is bőven elég, a többi szépen körbeszóródott volna, hogy ellásson minket is, ezért sántít a maga kalkulációja.

- De hát a postásnak meg a kocsisnak is van fegyvere - makacskodott Hale.

- Van fegyverük, de nem voltak *készenlétben*; nagy különbség.

- Nem értem.

- Gondolom, tudja, mi az a párbaj?

- Igen.

- No hát, minekünk csak annyi esélyünk volt, mint annak a fickónak, akinek az ellenfele már céloz, mikor ő még csak ott tart, hogy előhúzza a fegyverét. Lehet, hogy nem ismeri az efféle dolgokat, talán még párbajt se vívott, de ilyen esélyekkel azért maga sem tenné bolond módra kockára az életét.

A férfi stílusában és a többi utas halvány mosolyában, melyet szemmel láthatólag a beszélgetésük fakasztott, volt valami, ami nagy hatást tett Hale-re - egyébiránt lassan belátta végre, hogy beszélgetőtársához képest milyen nevetséges a maga sérelme.

- Szóval azt akarja mondani, hogy az efféle dolog elkerülhetetlen - mondta keserűen, de már kevésbé támadón.

- Csak addig, amíg ők vadásznak magára; ha maga vadászik rájuk, magáé az előny, föltéve persze, hogy tudja, hogyan kapja el őket, és ők is, hogy hogyan kaphatják el magát. Ez a kocsi rendszeresen közlekedik, előre megjelölt napokon. Ők nem. Mire a seriff kiszáll a legényeivel, rég kereket oldanak, s a vezetőjük, mint talán most is, valamelyik bankban iszogatná a koktélját, vagy éppen a seriffel pókerezne a rablott pénzen Sacramentóban. Láthatja, semmit sem tud rájuk bizonyítani, hacsak „szökésben nem éri őket”. Lehet, hogy Joaquin Murietta bandája volt, de nem mernék megesküdni rá.

- A vezetőjük akár Gavallér George is lehetett a felvidékről - szólt közbe a másik utas. - Igen finoman beszélt, gondoljanak csak arra a „Jó éjszakát”-ra. Még egy kis érzést is belenyomott. Mások annyit mondtak volna: „Kotródjatok, nyavalyások!”

- Akárki volt, ismeri az utat és az utasokat. A nyakamat rá, hogy lefelé ő is ott volt a bakon a kocsis mellett, és számba vett mindent. Még azt is tudta, hogy nálam voltak a zöldhasúak, pedig a sacramentói bankban vettem át őket. Ott csellenghetett valahol a közelben.

Hale néhány pillanatig csöndben maradt. Városban nevelkedett, mélyen tisztelte a törvényt és a rendet - az a fajta ember volt, aki elsőként veszi kézbe a törvényt, ha úgy találja, hogy nem a megfelelő módon alkalmazzák. A bostoni polgár tiszteletével viseltetett a társadalmi formák, a hagyományok és a konvenciók iránt, de kész volt szembeszállni a rendellenességekkel, a szabálytalanságokkal is, hogy másutt rendet teremtsen. Kedvelte a Természetet, ámde hasonló megszorításokkal; sohasem bízott egészen féktelen erőiben, s mint tanítómestert jóval kevesebbre tartotta a Harvard Egyetemenél; bár a Cornellnél talán nem. Rettenthetetlen vállalkozókedvvel és energiával bájos kis tanyaházat épített és rendezett be a Sierrák egyik szögletében, és onnan szállt szembe magányos angolként az ismeretlen Nyugattal. Most úgy érezte, kötelessége megvédeni az elveit, és szokásos energiájával rögtön cselekednie is kell. Hogy ebben mennyire játszott közre társainak félig-meddig megvető hallgatása, azt nehéz volna megállapítani.

- És mi az akadály, hogy üzőbe vegyük őket? - kérdezte hirtelen. - Az állomás csak néhány mérföldnyire van, ott szerezhetünk lovakat.

- De ki üldözzé őket? - viszonzta lustán a másik. - A postakocsi-társaság majd továbbítja a panaszt a hatóságoknak, de két napba is beletelik, mire a megyei tisztviselők kiszállnak, másnak meg nem sürgős a dolog.

- Egynek itt vagyok én - mondta csöndesen Hale. - A lovam az állomáson vár, azonnal indulhatok.

Pillanatnyi csend következett. A postakocsi kiért az erdő homályából, s Hale az erősebb fénynél láthatta, hogy útitársa színtelen, lusta szemével őt méregeti. Hale tiszta tekintetével találkozva, vagy talán csak egy véletlen ötletnek engedve, hirtelen megszólalt:

- Négy emberrel meg lehetne csinálni. És egyet az állomáson is keríthetünk. - Elgondolkodott. - Ki tudja, talán nekem is kedvem volna részt venni benne - tette hozzá, kinyújtva a lábát, és közben elnyomott egy ásítást.

- Ha nekivág, rám is számíthat, ezredes. Ha nem tévedek, Clinch ezredeshez van szerencsém - szólt hirtelen élénkséggel a Hale mellett ülő utas. - Rawlins vagyok, Friscóból. Hallottam már magáról, ezredes, felismerem a beszédéből.

Hale megdöbbenve látta, hogy a két férfi hanyagul és félszegen kezét fog, majd szórakozott társalgásba kezd a legutóbbi fresnói választásokról, s többé egy szót sem ejt a rablók üldözéséről. Csak amikor a negyedik, magát meg nem nevező utas Hale-hez fordult, sajnálkozva, hogy sürgős ügyei a csúcsra szólítják, és felajánlotta, hogy csatlakozik a társasághoz, ha várnak néhány órát, csak akkor tért vissza kurtán-furcsán a tárgyra Clinch ezredes.

- Négy ember megteszi, s mivel úgyis az állomáson kell lovakat szereznünk, majd kerítünk ott még valakit.

Így szólván, újra közömbös társalgásba kezdett a hasonlóan közömbös Rawlinsszal, a magát meg nem nevező utas pedig rajongó hódolattal szemlélte őket. Becsületes elvei és önzetlen szándéka ellenére Hale-t bosszantotta, hogy ilyen alárendelt helyzetbe kényszerítették őt, aki

az egész vállalkozást kitervelte. Igaz, hogy nem is ajánlkozott vezetőnek; igaz, hogy az elv, melynek védelmében síkraszállt, s az eredmény, amit remélt, bárki irányításával biztosítható; igaz, hogy elképzelésének valóra váltása érthetetlen ok folytán hárult arra az emberre, aki nem is pályázott rá, s akit ő erre kezdettől fogva alkalmatlannak tartott. És mégis, az eset oly példátlanul fölrúgott minden hagyományt, hogy Hale, konzervatív beállítottságához híven, gyanút fogott, s már csak a becsület tartotta vissza, hogy kiszálljon a vállalkozásból. De volt még egy lehetőség, hogy érvényesíthesse jogait, hisz az állomáson, ahol ismerték, esetleg hasznosíthatja befolyását.

De ebben is csalódnia kellett. Az állomáson, amely félig fogadó volt, félig istálló, csak a főnököt találták, aki maga is a postakocsi-társaság szolgálatában állt, meg a leendő önkéntest, akit Clinch szerint a lovászok közül kellett kiválasztaniuk. A legközelebbi békebíró tíz mérföldre lakott, így hát Hale-nek le kellett mondania róla, hogy ideiglenesen föleskessék seriffhelyettesnek. Az sem szolgált nagy meglepődésére, hogy egy közönséges, írni-olvasni se tudó lovászt vettek föl negyediknek a társaságba, Rawlins megjegyzése pedig csak tetézte zavarát.

- Hát ezt szerencsésen megúsza az imént - szólt oda neki, miközben Hale becsatolta a nyereghevedert.

- Miután meg se kíséreltük a védekezést, alig hiszem, hogy veszély fenyegetett volna - mondta lesújtón Hale.

- Ó, nem az útonállókra gondolok. *Őrá.*

- Kire?

- Clinch ezredesre. Hisz maga majdnem gyávaasággal vádolta.

- Bármit mondtam, vállalom érte a felelősséget - felelte dölyfösen Hale.

- Hát én bizony meggondolnám - mondta Rawlins végtelen nyugalommal. - Ő a legjobb céllövő egész Dél-Kaliforniában; jó tucat fickónak kilyukasztotta már a bőrét, fele ilyen sértésért.

- Valóban?

- Mindenesetre - folytatta a filozofikus Rawlins - úgy döntött, hogy magával megy, és nem maga ellen, úgyhogy ne féljen, el is érjük a célunkat. Röviden elintézi, legyen nyugodt. Ha jól sejtem, egy vidám friscói fiatalember a főnökük, aki csak mostanában adta útonállásra a fejét; Clinch személy szerint is neheztel rá valami kártyaügy miatt. Ez volt a kegyelemdöfés Hale keresztes hadjáratának. Ő, a tisztességes, becsületes polgár, íme, a cinkos szerepét játssza egy törvénytelen vendettában, mely ráadásul a pókerasztal mellől indult! De amikor az első megrázkódtatást kiheverte, segítségére sietett az a zordon gondolkodásmód, mely minden képzeletdús, érzékeny lélekben ott gyökerezik. Már jobban érezte magát; furcsamód ráébredt, hogy ugyanúgy vélekedik és cselekszik, mint a társai. Szinte már enyhe rokonszenvet is érzett irántuk. Ahogy a lovász egy közvetlen szó kíséretében, mintha csak egyenrangú felek volnának, kezébe nyomta a puskát, Hale szégyenkezve észlelte, hogy hízeleg neki a dolog. Most már higgadtabban szólt oda Rawlinsnak:

- Szóval sejtik, ki lehet a bandafőnök?

- Inkább csak megvan az elképzelésünk. Ez a támadás, hogy úgy mondjam, elegánsabb volt, nem olyan, amilyet megszoktunk. Mifelénk odalenn vadabb dolgokat műveltek - mindent le-téptek az utasokról, még a ruhájukat is. A szóbeszéd szerint pokrócokat tartanak készenlétben az állomásokon, hogy az utasok rögtön beburkolózhassanak, s ne rémisszék halálra az

asszonynépet. Mondják, egyszer a kocsis meg a postás csupán az *Alty Californy* egy példányába burkolózva hajtott be az állomásra; de vannak - tette hozzá Rawlins vérfagyasztó komolysággal -, akik azt állítják, hogy az egész mesét az *újság* találta ki, reklám céljából.

- Indulás!

- Készen vannak, uraim?

Hale a fejéhez kapott. Megfeledkezett a feleségéről és a családjáról, akik tíz mérföldnyire, a Sastanyán várják. Aggódni fognak a távolmaradása miatt, s ha meghallják a postakocsi kirablásáról szállongó kósza híreket, halálra rémülnek.

- Nincs rá mód, hogy levelet küldjék a Sastanyára, és azt reggelig megkapják? - kérdezte izgatottan.

Az állomáson már nem nélkülözhettek több lovat és embert. Ekkor előlépett a magát meg nem nevező utas, és felajánlotta, hogy amilyen gyorsan csak tudja, elintézi ügyeit, és maga kézbesíti a levelet.

- Nem rossz ötlet - mondta elgondolkodva Clinch -, ha igyekszik, még eltérítheti őket; lehet, hogy megszimatozták, mire készülünk, és most megpróbálnak visszafordulni az Északi Hegyhát felé. De ha meglátnak valakit, nem mernek az úton maradni, s erre egy ember is elég.

Hale önkéntelenül is arra gondolt: ha nem teszi meg elsietett ajánlatát, most ő vihetne végbe a magányos akciót, de visszakozni nem lehetett. Gyorsan lefirkantott néhány sort az állomáson kapott papírra, odaadta az idegennek, és beállt a kisded lovascsapatba, amely zajtalanul ereszkedett alá az úton.

Egy órája lovagoltak már szótlanul, elhaladtak - a magasabban kígyózó ösvényen - a támadás színhelye mellett is. Jobboldalt a hideg, fehér csúcsokat rég bevilágította már a hajnalpír, és most a meredély felé kúszott, ahol ők jártak.

- Úgy látszik, havazni fog - mondta csöndesen Rawlins.

Hale döbbenten fordult feléje. Égen-földön semmi jel nem utalt rá, hogy havazni fog. Hideg volt ugyan, de azt csak egy légáramlat okozta; a jéggel borított csúcsok felől jött, melyek a mély völgybe ereszkednek le odaát. A gerincet, ahol megálltak, sárgászöld nyári lomb borította, mely eggyéolvadt az örökzöld erdei- meg lucfenyők mélyebb színével. A tágas hegyoldalokban a kanyonok szinte izzottak még, akár a kályha az előző napi hőségtől; a levegő forró szurdokok és sziklajáratok fölött rezgett, és lenn a lábuk előtt, hatvan mérföld hosszan, örök nyár terült el a kanyargó American River mentén, mely időnként őszi párákba burkolózott. Ahol álltak, október közepe volt; odalenn a völgyekben még a bőkezű augusztus időzött.

- Ennél korábban is megesett már, hogy négy és fél méteres hó borította a Thompson-hágót - felelte Hale kérdő pillantására Rawlins -; tavaly szeptemberben szánkóval közlekedtek az úton, amelyiken jöttünk, Thompson meg, egy mérföldnyire innét a szirten túl, pipával a szájában, vidáman sütkérezett a verandán! A hegyekben sose bízhat az ember; olyan idő van, amelyet ők akarnak. Maga bizonyára egyszer sem telelt még ideát.

Hale kénytelen volt beismerni, hogy csak idén tavasszal vette bérbe a Sastanyát.

- Ó, ott biztonságban lehet - mármint ha ott van! Olyan, akár a Thompson-hágó - csak odajutni nehéz. Halló! Hát ez mi volt?

Távoli, de tisztán kivehető lövés hangja szállt feléjük a hideg levegőben. Aztán egy másik követte, olyan gyorsan, hogy szinte visszhangnak vélték.

- Odaátról jön, az Északi Hegyhátról - mondta a lovász -, toronyiránt két mérföld, ösvényen öt. Biztosan medvére vadásznak.

- Ez nem vadászpuska volt - mondta Clinch, s olyan szilajul fordította vissza a lovát, hogy társai egészen felvillanyozódtak. - Ők azok, egyenesen felénk jönnek. A Hegyhátra, uraim, most mutassák meg, hogy tudnak vágatni!

Nem volt szükség további buzdításra, hogy a békés kis csapat egy szemvillanás alatt átalakuljon. Az embervadászat kegyetlen ösztöne, mely ott szunnyad legtöbbször lelkében, vezetőjük szavára s pillantására nyomban föltámadt mindahányukban. A rendszerető Hale és a filozofikus Rawlins tagolatlan kiáltással, mint a nyomot fogó vadászeb, vetette magát a többiek után, s a kis csapat hamarosan eltűnt az erdőben.

Óriási, mindent elborító csönd ereszkedett a tájra. A nap sugarai békésen csillogtak a sziklákon és a repedéseken, s odalenn a hatalmas messzeségben kitágult és szétáradt a nyugalom. Talán csak a képzelet játéka volt, de úgy tűnt, az Északi Hegyhát éles gerincéről könnyű füst emelkedik, akárha elszálló lélek.

MÁSODIK FEJEZET

A Sastanya, mely a Sierrák egyik legmagasabban fekvő kanyonjában terült el, voltaképpen lapos fennsík volt; félkör alakban, mint valami zöld tengerszemet, kilencszáz méter magas gránitfal övezte, s így szinte az örök hó talapzatának számított. Föld és lég hegyi szellemei őrizték féltőn e rejteket, és csalóka látszattal vették körül; sohasem az volt, aminek tűnt: az utazó, aki az Északi Hegyhátról úgy vélte, a lábánál terül el, aláereszkedvén látta, hogy mérföldnyi széles szakadék és egy rohanó folyó választja el tőle; akik az egyenesnek látszó csapáson akarták megközelíteni, egy óra múlva szem előtt veszítették, ha pedig, föladván a keresést, visszafordultak, hirtelen rábukkantak a bejáratául szolgáló hasadéokra. Ami a Hegyhátról bozótosnak tűnt egy apró házikó mögött, ott százméteres fák emelkedtek; előtte a szépen gondozott pázsit, melyet az utazó akár be is boríthatott volna a zsebkendőjével - ezerholdas mező volt.

A szabálytalan formájú ház alacsonyan és hosszan terpeszkedett, jókora tetővel és verandával, melyeket kezdetleges, festői fenyőoszlopok tartottak, a kérget le se hántották róluk; szőlőinda és szerteágazó vadrózsa lepte be őket. De az építőmester, aki e döbbenetes végtelen ég sugallatára tervezhette ilyen nagyra a tetőt, maga se számított rá, milyen hideg lesz tőle a ház belseje, mert bizony akkor is tüzet kellett rakni a nyitott kandallókban, ha odakinn harminc fokot mutatott a hőmérő. A száraz, sosem csillapodó szél úgy meghajtotta az óriás fenyők koronáját, hogy nyögtek belé, akár a tenger, s míg a mezőn szorgoskodókat még nagyobb munkakedvre buzdította, kiűzvén belőlük a fáradságot, e magasságban szinte csontjáig hatolt az árnyat keresőnek, aki meg sütkérezni akart a napon, annak a hátát égette föl. A franciaablakokon fehér muszlinfüggönyök, odabenn takarók, állatbőrök, szőrmék és egyéb otthonos, de össze nem illő berendezési tárgyak jelezték az éghajlat állhatatlanságát.

Erre utalt, némileg kacér módon, Kate Scott kisasszony öltözéke is, ahogy azon a reggelen a tornácra lépett. A tűző nap ellen széles karimájú, férfias panamakalapot viselt, mely, bár élénk színű sálát tekert rá, nemigen illett neméhez, és pikáns jelleget kölcsönzött gödröcskés arcának; a zordon hajnali szélről pedig vörös flaneling - ugyancsak az örök ellenségtől zsákmányolt holmi - meg egy vastag zubbony óvta. De a másik szembeötlő dolog már teljességgel Kate kisasszony sajátja volt. Mindig könnyű, fehér gyolcsszoknyát hordott, fittyet hányva a gyorsan változó időjárásnak. Sógora gyakorlatias tanácsaira és nővére konvenciókhoz

ragaszkodó megjegyzéseire egyformán így válaszolt: - Ha nem így öltöznék, azt se tudnám, mikor van nyár és mikor van tél ezen a bolond éghajlaton. Különben is, a gyapjú dohos, a színek pedig magukba isszák a meleget, azonkívül könnyebb megállapítani, mikor koszolódik be az ember. - Az eredmény egyébként művészi szempontból korántsem volt hatástalannak mondható. A szürke gránitfal és az acélkék ég alatt nyújtózkodó komor fenyők nagyszerű háttérül szolgáltak Kate bájos alakjának, mely a virágaitól fosztott, sárgálló mezőn szinte virágos színfoltként hatott. Alig hiszem, hogy a férfinem ritkán arra vetődő tagjait bosszantotta volna a látvány; ha azonban némelyiket, leplezetlen elragadtatásában, közelebb vonzotta Kate kisasszony hívogató, meleg színektől sugárzó figurája, előbb-utóbb találkozott szürke szemének közönyös, hideg pillantásával is. Kirívó öltözéke cseppet sem aggasztotta sógorát; tökéletesen megbízott a lány közönyében a szomszédság férfinépe iránt, s hagyta, hadd kószáljon kedvére festői ruhadarabjaiban; akkor se igen nyugtalankodott, amikor ki kellett lovagolnia vele, ha Kate-nek egy kis sétalovaglásra szottyant kedve sötétzöld habitusában.

Mert Scott kisasszony, noha még csak húszéves volt, már rég érett, felnőtt kritikának vetette alá lányos elképzeléseit. Saját jószántából kísérté el anyját és nővérét Kaliforniába, abban a reményben, hogy a természet nagyszerű dolgokat tárhat föl neki, de mérhetetlen csalódással vette tudomásul, hogy semmi újat nem lel, amit a könyvek el ne mondtak volna már. Azt hitte, valami közelebről meg nem határozott szabadságot kínál majd az egyszerű, vidéki élet, vagyis inkább szerette volna megmutatni a többieknek, hogyan kell az ilyesmit okosan értékelni; de mindeddig csak imént lefestett öltözékével ért el némi eredményt. A férfiak egyik-másika, s a nők közül csaknem mindenki, akivel találkozott, igen nagyra tartotta a konvencionális szokásokat, melyeket, úgy képzelte, ő megvetett, s szinte önként vették magukra a láncot, melyet ő elvetni akart. Ahelyett, hogy tanult volna tőlük, a természet szabad gyermekei halálra untatták kérdéseikkel a civilizált világról, melyet odahagyott, s állandóan azzal bosszantották, hogy, egyenesen az ő kedvéért, a maguk faragatlan módján utánozni is próbálták ezt a világot. „Képzeld csak - írta bostoni barátnőjének Kate -, a minap meglátogattam Sue Murphyt, aki még emlékszik a Donner-tragédiára, s egyszer puszkavégre kapott egy szürkemedvét, amelyik a kunyhója körül ólálkodott; nos, ugyanez a nő könyörögve kért, adnám kölcsön a pelerinemet, hogy levehesse a mintáját, és mindenáron tudni akarta, viselnek-e még Bostonban lengyelkét?” Sokkal keserűbb emlékei fűződtek ahhoz a romantikus történethez, melyet a sógora hallott két egyetemi évfolyamtársától, akik „maradéktales boldog életet” éltek az aranybányákban, zsebükben egy Homérosz-kötettel túrták a földet a vájatokban, és filozofikus leveleket küldözgettek a friss levegőjű fenyők alól. Egyszer azonban, amikor váratlanul meglátogatták őket Árkádiájukban, még csak kezét se tudtak fogni a talpig szutykos két aranyásóval, kunyhójukban pedig rájuk se ismertek volna a sok kreol csemete között.

Nagyobbrészt büszkeségből ugyan, de titkolta kiábrándultságát, s csak nagy ritkán hozta szóba anyja és nővére előtt. Mrs. Hale-nek és Mrs. Scott-nak ugyanis semmiféle bálványuk nem dőlt porba, és semmilyen elképzelésükben sem csalódtak. Szilárdan és megingathatatlanul hitték, hogy fölötte állnak mostani életformájuknak és a szomszédoknak, jókedvűen vállalták s lelkiismeretesen teljesítették kötelességüket. Állt pedig e kötelesség a feltétlen behódolásból Hale érdekeinek, s még valami homályos misszióból a szomszédok közt, mely, mint a legtöbb missziós küldetés, annyit jelentett, hogy megpróbálták megértetni velük saját elképzeléseiket, ahelyett, hogy az övékét derítették volna fel. Az öreg Mrs. Scott buzgalma részint vallásosságból, részint puritán ősei hagyományából fakadt; Mrs. Hale-é az előkelő asszony nyájasságából s helyzetének sok mindenre kötelező voltából. Ehhez hozzájárult még a művelt amerikai feleség enyhén bágyadt eszményképe is, akit jócskán megviselt az első szülés, és aki mindig is halvány kétellyel latolgatta férjhezmenési és anyasági lehetőségeit. Akár a többi „fehérszínű”,

őszintén ragaszkodott Hale-hez, „a ház urához”, azzal a szolgálatkészséggel, mely oly mérhetetlenné s egyszersmind oly bizonytalanná teszi a szultán uralmát háreme felett. John Hale személye uralta a kis családi kört, sohasem bírálták, senkihez sem hasonlították - de épp ebben rejlett a veszély is.

Hamarosan Mrs. Hale lépett ki húga mellé a tornácra, s karcsú, fehér kezét szeméhez emelve, a városi hölgy udvarias érdeklődésével szemlélte a tájat. A tűző nap, mely Kate kisasszony szerint maga volt a „megtestesült otrombaság”, visszatekintett rá, de nem színezte be kissé fakó orcáját. Szürkés árnyakkal borított finom arcának törékeny bájából azonban nem vont le semmit, szelíd, sötét szeme is szép maradt, sőt, kék erekkel átszőtt szemhéja pajkos, kacér ráncokba ugrott az erős fényben. Magasabb volt és vékonyabb, mint Kate, félénk, időnként bizonytalan mozdulatai lányosabbnak tűntették föl hajadon hűgánál. Mert Kate kisasszony hangját és járását kora ifjúságától fogva asszonyos higgadtság jellemezte, s az alakja telt volt, ami kiscsibe korától oly gyakran sajátja e házias nemnek.

- Azt hiszem, Johnnak üzleti ügye akadhatott a csúcson - mondta Mrs. Hale -, különben már rég itt lenne. Nem érdemes várni rá, hacsak nem akarsz kilovagolni eléje. És igazán átöltözhetnél - folytatta, kételkedő pillantást vetve Kate-re. - Vedd fel a lovaglóruhádat, és vidd magaddal Manuelt is.

- Vigyem el az egyetlen férfit a háztól, hogy egyedül maradjatok? - kérdezte lassan Kate. - Nem!

- Megfeledekezel a kínai béresekről - mondta Mrs. Hale -; ideje, hogy őket is emberszámba vedd, Kate. John szerint nagyon jó iskolarendszerük van odaát, - mindnyájan ismerik az ábécét.

- Nem sok hasznát vennétek, ha... - Kate elhallgatott.

- Ha micsoda? - kérdezte Mrs. Hale mosolyogva. - Csak nem Manuel rémtörténetére gondolsz a szürkemedvéről, amelynek a nyomait állítólag ma reggel látta a mezőn? Ha kívánod, megígérem, hogy se én, se anya, se Minnie ki sem mozdulunk a házból, míg meg nem jöttek.

- Nem erre gondoltam - mondta Kate -; bár kétlem, hogy egy szürkemedve kétségbeesne holmi gongütestől meg néhány vaskos káromkodástól. Azonkívül a kínaiak ma lemennek a folyóhoz, temetésre, esküvőre vagy valami lopott csirkéből lakmározni - egyre megy -, egy szóval nem lesznek itt.

- Akkor is vidd el Manuelt - makacskodott Mrs. Hale. - Itt vannak a kínai szolgák meg Indián Molly, ők megvédenek bármi veszedelemtől. Tökéletesen megbízom Chy-Lee erejében és a kínai harcmódban. Elég, ha békeidőben furulyázni hallja az ember, rögtön látja, milyen rettenetes lehet, ha verekedésre kerül a sor. Borzalmasabbat és idegtépőbbet elképzelni sem tudok, mint az a szerelmes ének, amit tegnap este adott elő a tiszteletünkre. Igazán, Kate, hidd el, hogy nem félek egyedül. John is azt szokta mondani, tudod: bármelyik percben történhet valami, ezért mindig készenlétben kell állnunk.

- Édes Josie-m - felelte Kate, átkarolva nővére derekát -, biztos vagyok benne, hogy ha Háromujjú Jack vagy Fállábú Bill, vagy akár Joaquin Murietta toppanna be hozzád vértől csöpögő kézzel, te szépen meginvitalnál egy csésze teára, érdeklődnél az utak állapota felől, és vigyáznál, hogy még véletlenül se hozd szóba a seriffet. De akkor sem viszem el Manuelt. Semmi kedvem, hogy az erkölceire ügyeljek az állomáson, és megakadályozzam, hogy kétes hírű alakokkal pálinkázzék a söntésben. Igaz, hogy „kezitcsókolom”-mal köszön, még ha a legtrágárabb körítéssel is, és a hátát tartja, ha le akarok szállni a nyeregből, de én már csak

jobban szeretem annak az ügyefogyott vidéki gazdának a józan, becsületes közvetlenségét, aki azt szokta mondani: „Ugorj, lányom, majd én elkaplak!”

- Remélem, azért kedves vagy hozzájuk - sóhajtott föl Mrs. Hale. - John jóba akar lenni velük, és mostanában egész rendesen viselkednek, ha nem számítom, hogy képtelenek kinyögni egy helyes mondatot, és nem tudnak tisztességesen bánni a villával!

- Ó, újabban kesztyűt és kalapot vesznek, ha eljönnek vasárnaponként, az asszonyok meg nem hajlandók meglátogatni, míg le nem vizitelsz náluk - tódította Kate -; persze lehet, hogy ezt nevezed javulásnak. Tudod, Josephine - folytatta a fiatal lány, töprengően összefonva karját -, be kéne végre látnunk: ezek az emberek nem szeretnek minket.

- Az lehetetlen! - mondta Mrs. Hale angyali egyszerűséggel. - Talán *te* nem szereted őket!

- Én jobban kedvelem őket, mint te, Josie, ezért látom *én*, nem pedig te, hogy áll a dolog. - Aztán észbe kapott, és enyhültebben folytatta: - Mégsem megyek ki az állomásra; inkább elmerülök a Természetben, mert „telt ház van, köszönöm”, ahogy Bill, a kocsis mondja. *Adios!*

- Szeretném, ha Kate még tréfából sem használná ezt az utálatos szót - mondta Mrs. Scott a hintaszékéből, a franciaablak mellől, amikor Josephine belépett a nappaliba, miután húga útnak eredt. - Félek, hogy azok az emberek az állomáson rossz hatással vannak rá. Azt hiszem, jót tenne neki egy kis változatosság.

- Épp arra gondoltam - mondta Josephine, szórakozottan az anyjára pillantva -, hogy rábeszélem Johnt, vigye el télre San Franciscóba. Odavárják Careyéket is, tudod; meglátogathatná őket.

- Félek, ha sokáig itt marad, senkit se akar többé meglátogatni. Füttyöl mindenre, ami eddig foglalkoztatta - felelte rosszat sejtőn az öreg hölgy.

Ezalatt e vélekedések tárgya, saját gondolatait szorosan zubbonya alá kapcsolva, egyre távolodott a háztól. Még a kutyáját, Szimatot is visszazavarta - okozóját számos kiábrándulásai egyikének: a haszontalan jószágból egyszer kitört a vad ösztön, és megfojtott egy birkát -, mert nem akarta, hogy amikor Jaques módjára mészlik majd egy sebesült szarvason, a kutya dühödt ugatása megzavarja álmodozásában. Dermesztő hideg volt a levegő, s Kate hegyilakóéletében először tapasztalhatta, hogy a függőleges napsugarak bizony veszítettek melegükből. Ez fűgőbb járásra ösztökélhette, mert észre sem vette, és alig egy óra múltán máris a Sastanya természetes kapujának, a kanyonnak a szájánál találta magát.

A mindig oly fenséges hegyi táj most szinte ijesztő volt a hideg, kemény ragyogásban. A folyvást szűkülő hágó, úgy tetszett, bezárul a két hatalmas gránit gyámoszlop között, melyek oly közel hajtották egymáshoz toronyszerű fejüket, hogy a szemközti hasadékokból kinövő fák ágai összefonódtak, mintegy égnek törő, gótikus boltívet alkotva e roppant kapu fölött. Kate kisasszony dobogó szívvel emelte föl a tekintetét. Tudta, hogy az egymásba nőtt fák odafenn éppolyan magasak, mint amiket az imént hagyott el; azt is tudta, hogy a pont, ahol találkoznak, a sziklának csak a közepe táján lehet; látta egyszer a széljárta csúcsról, ahogy egyszeriben bokorra zsugorodtak; tudta, hogy a lepottyanó tobozok háromszáz méternyit zuhannak függőlegesen, vagy puskagolyóként pattognak lefelé a sebhelyes sziklafalakon. Egyszer az egyik fenyő gyökerei kifordultak a magasban, s a fa mint valami hullórostély zuhant alá, elzárva a hágót, és csak tűzzel meg vassal lehetett eltávolítani onnan.

A különben oly nehezen megközelíthető fennsík fekvése itt áttekinthetőbb lett. Önálló magaslat volt, melyet három oldalról szurdokok és hegyi patakok vettek körül, s ezek oly keskenyek voltak, hogy a fő hegyvonulatról, mellyel az Északi Hegyháthoz vezető hosszú kanyon kötötte

össze, látni se igen lehetett őket. A kanyon szájánál, mely valamikor talán egy hatalmas folyam torkolata volt, úgy vélhette az ember, e folyó ismétlődő áradásai emelték meg lassan a fennsíkot, odafentről meg lezuhogott rá a gleccserek hordaléka - miniatűr másai ennek azok a mesterséges dombok, amiket a kotrógép emel a kiszórt földből a lenti hegyoldalakra vájt bányaalagutak szájánál. Ezért lehetett az alattuk levő völgyet - s erről gyakran megfélemedtek a Sastanya lakói -, mely az egyetlen összekötő kapocs volt köztük és a környező világ között, csakis oly módon megközelíteni, hogy előbb fel kellett kapaszkodni a hegyre, mert a legközelebbi út a magas hegyhát mögött vezetett. A látvány még sohasem nyugozta le annyira a fiatal lányt, mint ezen a reggelen, amikor hátrafordult, hogy lepillantson az alatt elterülő síkságra. Arra gondolt, hogy a magasabb rendű életet talán csak még magasabbról lehet igazán megérteni, s aki félúton lakik, a hegyoldalon, annak annyira sem mutatkozik meg a csúcs fensége, mint a jámbor völgylakónak.

Alig hiszem azonban, hogy e mély igazság felismerése eltérítette volna attól, hogy leszakítson egy-két érdekes páfránylevelet meg bogyót, vagy elrejtette volna nyugodt, szürke szeme elől a körülötte végbemenő változásokat. Észrevette, hogy a levegő valamiképpen súlyosabb lett, már alig hatoltak át rajta a nap sugarai, bár áttetszőségéből mit sem veszített. Tisztán látszottak a távoli, hófödte csúcsok is, de mintha holdfényben villódtak volna. Se köd, se felhő nem okozhatta ezt, talán inkább maga a lassan halványuló nap. Aztán fönn a rejtékükben mocorgó madarak szárnyverdesése, meg a bozótban lopakodó állatkák zörgése vonta magára a figyelmét. Olyan más volt, mint a folytonos hallgatás meg az egy helyben üldögélés. Kate nem félt a vadállatoktól; elég régóta volt hegyilakó, hogy tudja, a békés vándort sohasem támadják meg, bátran folytatta hát útját. Éppen egy meredek csapáson ereszkedett lefelé, amikor a bokrok közt hirtelen megroppant egy ág. Szemből jött a hang, az emelkedő felől, arról a csapásról, amelyiken haladt. Aztán újabb recsenést hallott, majd még egyet, de már lejjebb, mintha közeledett volna valaki. Arra gondolt, hogy mindjárt megpillant egy kidőlt fát vagy egy elszabadult görgetegkővet, mely utat tör magának a szakadék szájához, és megállt. A levelek hirtelen szétváltak: hatalmas szürkemedve tűnt elő, félig cammogva, félig gurulva, a csapás túlsó oldalán. Ha egy kicsit továbbmegy, a szakadék partján szembetalálkoznak; alig volt ötven méter távolság közöttük.

Nem sikoltott fel - nem ájult el - még csak meg sem ijedt. Semmi félelmetes nem volt ebben a buta, nagy vadállatban, melyet fölbolygatott egy félrerúgott kő; hátsó fertályára ült, és Kate-re bámult apró, értetlen szemével. Kate azt sem találta furcsának, hogy követ vett a kezébe, és az útjába álló medve felé dobta egy „Takarodj!” kiáltással, mintha csak egy bizalmaskodó tehenet kergetne el. Azon sem ütközött meg, hogy a medve tényleg „eltakarodott”, egyszerűen visszamászott a bozótba, akár valami groteszk figura egy átváltozási jelenetben. Csak amikor eltűnt, érzett Kate némi idegességet, és szédülés fogta el, úgyhogy sietősen visszaindult, s meg-megrezsent, ha zörgést hallott a bozótból. Mire a kaput elérte, már azt se tudta, örüljön-e vagy aggódjék a közbiztonság miatt, de elhatározta, hogy senkinek sem szól a dologról.

Még mindig nagyon hideg volt. A déli napfény egyre fogyott, s ahogy a leány szétnézett a fennsíkon, sötét felhőt pillantott meg a havas hegycsúcsok fölött: a vihar előhírnökét. De fittyet hányva a hidegnek, a hosszan elnyúló völgyben, s a puha fűvön is a lába előtt, ott mosolygott a kései nyár, mintegy koronaként e furcsa éghajlaton. Kate ajkán félig komoly, félig vidám, zsörtölődő szavakkal előresietett, hogy menedéket keressen a házban.

HARMADIK FEJEZET

Meglepte, hogy a földszint egészen elhagyatott, de az emeletről szokatlan sürgés-forgás és súlyos léptek zaja hallatszott. A kínosan tiszta folyosópadlón poros lábnyomok maradtak, a lépcsőn vérfoltot pillantott meg. Nagyon is valódi ijedtség üzte ki a fejéből, szinte egy másodperc alatt, az iménti kaland emlékét, s a nővéréért kiáltott. A lépcsőről sietős, halk szoknya-suhogás hallatszott, s Mrs. Hale ajkára illesztett ujjal, minden ceremónia nélkül beterelte Kate-et a nappaliba, majd becsukta az ajtót, és halvány mosollyal nekidőlt, összegyűrt papírdarabot szorongatott a kezében.

- Ne ijedj meg, előbb olvasd el ezt - mondta, és odanyújtotta a papirost. - Az imént hozták.

Kate rögtön felismerte sógora tisztán kivehető kézírását. Sietve átfutotta: „Tegnap este kirabolták a postakocsit; senki sem sérült meg. Magam csak egy napi időt vesztettem, mert ez az ügy holnapig feltart, akkor Manuel élém jöhet egy pihent lóval. Aggodalomra semmi ok. Mivel a levél átadója kerülőt tesz, hogy eljuttassa hozzátok, gondoskodjatok a megvendégeléséről.”

- Nos? - mondta várakozón Kate.

- Nos, a „levél átadóját” megtámadták a rablók, akik itt ólálkodtak a Hegyháton. Átlőtték a lábát. Szerencsére a barátja, aki elébe ment, hogy találkozzék vele, ráakadt, és idehozta, mert a mi házunk volt a legközelebb. Fönn vannak a vendégszobában, a barátja egy tapodtat se tágit mellőle. Még anyát se engedi be. John kötszereivel elállították a vérzést, te pedig, Kate, most megmutathatod, mit tanultál az elsősegély-tanfolyamon. Ki kell venni a golyót. Itt a lehetőség.

Kate csodálkozva nézett nővére: halvány arca enyhén elpirult, szeme csillogott. Sohasem látta még ilyen szépnek.

- Miért nem küldtél el Manuelt orvosért? - kérdezte Kate.

- A legközelebbi orvos tizenöt mérföldre lakik, Manuelt pedig sehol sem találjuk. Talán kiment a csordáért. Azt mondják, havazni fog; hát nem képtelenség?

- De hát kik ezek tulajdonképpen?

- Csak úgy emlegetik egymást: „a barátom”, mintha az valami foglalkozás lenne. Azt hiszem, a sebesült a postakocsi utasai közé tartozott.

- És milyenek? - faggatta Kate. - Gondolom, hajszálla, akár a többiek errefelé.

Mrs. Hale vállat vont.

- A sebesült, ha éppen magánál van, állandóan nevet. A másik, a bajszos, hihetetlenül búskomornak látszik.

- Mit akarsz tenni velük? - kérdezte Kate.

- Mit tehetnék? John levele nélkül se tagadhatnám meg házam menedékét egy sebesült, magatehetetlen embertől. Természetesen itt tartom, míg John megérkezik. De Kate, csak nem vagy olyan elfogult a környékeliekkel, hogy mindjárt ki is penderítenéd őket! Ó, persze, majdnem elfelejtettem! Hiszen te *szereted* őket. Nos, ne félj, ha akarod, akár mutatkoznod sem kell ez előtt a sebesült kreol vándorénekes előtt - biztos vagyok benne, hogy az -, se a süketnéma barátja előtt, aki maga a testet öltött gyámoltalanság, még a szemedbe nézni is fél.

A folyosón félénk, tétova léptek zaja hallatszott. Valaki megállt az ajtó előtt, eltávolodott, aztán megint visszajött, végül erőt vett magán, s a lehető legfélénkebben bekopogott.

- Ez ő... megismerem - mondta Mrs. Hale, és elfojtott egy mosolyt.

Kate hirtelen mozdulattal kitárta az ajtót, s ezzel szörnyen zavarba ejtette a magas barna férfit, aki a kopogás után már odébb is oldalgott megint. Meglehetősen jóképű fickónak látszott, a bajusza olyan hosszú, s bizonyára olyan puha is, akár egy hajfűrt. Kate azt is észrevette, hogy a keze, mellyel most idegesen húzogatta a bajuszát, keskeny és fehér.

- Bocsánatot kérek - dadogta a férfi, de fel sem pillantott -, én csak az... az... az idős hölgyet keresem. Bo... bocsásson meg. Nem tudtam, hogy maguk... önök... hogy társaság van önöknél. Azt akartam... azt szerettem volna mondani, hogy a barátom... - észrevette a halvány mosolyt Mrs. Hale szája körül, s fehér arcbőre elpirult szégyenében.

- Remélem, nem romlott az állapota - mondta Mrs. Hale a szokásosnál kedvesebben. - Anyám most nincs itt. Talán én is... azazhogy *mi* - ez itt a húgom - talán mi is megfelelünk?

A fiatalember fel sem nézett; kurtán és zavartan ugyan, de minden falusias esetlenség nélkül hajolt meg Kate előtt.

- Köszönöm... nagyon kedves. De a barátom erőre kapott, s ha kölcsönözhetne nekünk két lovat, még ma este megpróbálnánk feljutni a csúcsra.

- Csak nem akarja máris elvinni tőlünk? - kérdezte bágyadt ijedtséggel Mrs. Hale, de Kate igaz érzést vélt felfedezni a hangjában. - Legalább addig várjanak, míg a férjem hazajön... holnapig.

- Nem jön haza holnap - vágta rá az idegen. Elhallgatott, aztán gyorsan kijavította magát. - Vagyis hát sokáig elhúzódhat az ügye, a barátom szerint.

Csak Kate vette észre a botlást, de azt is látta, hogy nővérének elkerülte a figyelmét. - Úgy gondolja - kérdezte -, hogy Mr. Hale-t visszatarthatja valami?

A férfi majdnem goromba mozdulatot tett Kate felé. - Úgy gondolom, hogy odafönn már havazik - s az ablakon túl arra a felhőre mutatott, melyet Kate is észrevett az imént. - Ha a hó lejön a hágóig, el fogja zárni az utakat. Ezért lenne tanácsos mihamarabb elindulnunk.

- De ha Mr. Hale elakad a hóban, akkor maguk is elakadhatnak - mondta Mrs. Hale huncut hangon -; jobban tenné, ha ránk bízná a barátját, ahelyett, hogy elcipeli, ráadásul ilyen állapotban. Megteszünk mindent, ami tőlünk telik. A húgom már ég a vágytól, hogy felhasználja sebészi ismereteit - tette hozzá pajkosan, s ezzel még döbbenetesebb csodálkozásra készítette Kate-et. - Ugye, Kate?

A fiatal lány tudta, hogy félreérthetik hallgatását, de képtelen volt szavakba foglalni akár a legegyszerűbb kifogást is. Érthetetlen, rejtélyes érzés szorította össze a szívét. Az idegen azonban nem is várt feleletet, idegesen körülnézett a szobában, és így szólt: - Lehetetlen... mennünk kell. Az az igazság, hogy már bátorkodtam is iderendelni a lovakat. Kinn állnak az ajtó előtt. Ne nyugtalankodjék - tette hozzá komolyan, és fekete szemét Mrs. Hale-re emelte, de vissza is kapta gyorsan -, haladéktalanul vissza fogjuk küldeni a lovakat, és... és... nem felejtjük el a kedvességüket. - Elhallgatott, és az előszoba felé fordult. - Már... már le is hoztam a barátomat. Szeretne köszönetet mondani, mielőtt elmegyünk.

Mivel az idegen megállt az előszobában, a két nő is az ajtóhoz lépett. Meglepetésükre ott találták a sebesültet a díványra dőlve, karcsú alakját majdnem teljesen eltakarta a köréje csavart fekete gyapjúkendő. Szakálltalan arca furcsán gyerekes megjelenést kölcsönzött neki, ami éles ellentétben állt homlokának és halántékának férfias vonásaival. Sápadt volt, és láthatóan szenvedett, de kék szeme vidáman ragyogott. Modora jócskán elütött barátja

feszengő komorságától, s szinte úgy tetszett, ő az egyetlen kiegyensúlyozott, nyugodt ember a kis társaságban.

- Nem szép dolog, hogy így idecsődítem magukat a búcsúztatásomra - mondta, és dallamos nevetése átragadt a többiekre is -, de Ned lecipelt a szobából, és körül akart hordozni a házban, mint valami karon ülő csecsemőt, hogy szépen pá-pát intsek mindenkinek. Bocsásanak meg, hogy nem állok fel, de a lábam olyan bizonytalan, akár egy partra vetett hableányé - tette hozzá, hamiskás pillantást vetve a barátjára. - Ned úgy döntött, hogy mennünk kell. De előbb szeretnék elbúcsúzni az idős hölgytől. Ó, már jön is!

Kate zavarának betetőzésére, Josephine minden neheztelés nélkül hallgatta végig e bizalmaskodó szavakat, anyja pedig, aggódó szeretettel az arcán, szinte anyai nyugtalansággal igyekezett lebeszélni a sebesültet a távozásról. - Ez nem az én házam - mondta, és a lányára nézett -, ha az volna, hallani sem akarnék róla, hogy elmenjen, amíg meg nem gyógyul. Josephine! Kate! Hogy engedhettétek? Nos, ha ti nem tiltjátok meg, megtiltom *én* - tessék!

Megbolondultak hirtelen, vagy így megbűvölte volna őket ez a mogorva betolakodó, és kibíratatlan, örökké fecsegő barátja? Az egyik sebesült, igaz; az emberiesség nevében gondoskodniuk kell róla; de hogy az ő szigorú anyja, aki a lábát se hajlandó betenni a szobába, ha Pálincás Dick átrándul hébe-hóba valami üzleti ügyben, így szorongassa a sebesült kezét, miközben nővére, aki az ujját se nyújtja oda hétköznapi látogatóknak, derűsen szemléli a jelenetet - ez sok volt Kate-nek!

A sebesült hirtelen ajkához emelte Mrs. Scott kezét, gyengéden megcsókolta, s míg igyekezett talpra állni, arcáról lehervadt a mosoly. - Hiába... mennünk kell. Nyújtsd a karod, Ned! Gyorsan! Itt vannak a lovak?

- Istenem - szólalt meg Mrs. Scott hirtelen -, el is felejtettem mondani, hogy a lovat sehol sem találják. Manuel vihette ki reggel, hogy a csorda után nézzon. De estére hazajön, s ha holnap...

A sebesült visszahanyatlott a díványra.

- Ez a Manuel a maguk embere? - kérdezte komoran.

- Igen.

A két férfi összenézett.

- Az arca bal felén sebhely van, és rengeteget iszik?

- Igen - mondta Kate, aki végül megtalálta a hangját. - Miért?

A férfi szemébe újra visszatért a vidám csillogás. - Az ilyen emberre nem érdemes várni. Kénytelenek leszünk beérni a saját lovunkkal, Ned. Készen vagy?

- Igen.

A sebesült ismét megpróbált talpra állni. Visszazuhant, immár magatehetetlenül. Elájult.

A három nő odarohant. - Így nem mehet el! - mondta váratlanul Kate.

- Mindjárt jobban lesz.

- De csak egy percre. Semmi sem bírhatja rá, hogy lemondjon az elhatározásáról?

Mintegy felelet gyanánt, a hirtelen támadt szélroham ezernyi esőcseppet vágott az ablaknak.

- De igen, *ez* rábír - mondta keserű hangon az idegen.

- Az eső?

- Egy mérföldnyire innét már *hó*; mire ezekkel a lovakkal a csúcsra érünk, járhatatlan lesz az út.

Legyintett, mintha beismerné vereségét, s a társához fordult, aki, hála a két nő fáradozásának, lassan eszméletre tért. A sebesült férfi halvány mosollyal körülnézett. - Ez is egy neme a távozásnak - mondta halkán -, de ezt bármikor megtehetem az úton is.

- Most már semmit sem tehetsz - felelte határozottan a barátja. - Mire a kapuhoz érünk, a lovak nem tudnának átgázolni a havon.

- Semmilyen ló sem? - kérdezte Kate.

- Semmilyen. Se ember, se állat, úgy is mondhatnám. Ahol mi nem jutunk ki, ott be sem juthat senki - tette hozzá, mintegy kitalálva a lány gondolatát. - Attól tartok, holnap még nem látja viszont a sógorát. De én majd keresek valami kijárót, ha *ő* jobban lesz - mondta aggódó pillantást vetve a magatehetetlen férfira -; alaposan kijutott neki a szenvedésből, előbb rajta kell segítenünk. - Ez volt a leghosszabb beszéd, amit eddig a lányhoz intézett - most nézett először az arcába nyíltan. Félszeg tüsténkedése fáradt beletörődésbe váltott; már nem volt olyan ügyefogyott, de vendéglátói így sem találták túlságosan szórakoztatónak. Gyengéden, mintha gyermekkel bánna, karjára emelte társát, és felvitte a lépcsőn, mögötte a szeretetteljesen aggódó Mrs. Scott és a sebtiben előszólított Molly.

Amint magukra maradtak a nappaliban, Mrs. Hale így szólt húgához: - Ha a vendégeink nem akartak volna maguk is olyan sietve távozni, mint amilyen kurtán-furcsán te szeretted volna kidobni őket, meg lennék ütközve a ridegségeden! Mi jött rád, Kate? Hisz mindig azért szidtál, mert nem vagyok elég udvarias ezekkel az emberekkel.

- De hát *kik* ezek egyáltalán?

- Honnan tudnám? Mindenesetre a *sógorod* levelét hozták magukkal.

Általában „John”-ként szokta emlegetni a férjét. Hogy kapcsolatukat és a felelősséget hirtelen más fénybe állította, ez gondolkodóba ejtette a lányt. Kate megijedt és elszomorodott.

- Csak arra gondoltam, hogy még a nevüket sem tudjuk.

- Azért kaphatnak tőlünk ágyat és kötszert, nem? Gondolod, hogy az irgalmas samaritánus megkérdezte a sebesült zsidó nevét, és a levita bocsánatot kért, amiért a rablók elvették a névjegytárcáját? Vagy talán azt olvastad az elsősegély-könyvedben a „Balesetek” címszónál, hogy: „Fektessük hanyatt a szenvedőt, kérdezzük meg a nevét, és érdeklődünk családi kapcsolatairól”? Különben ha akarod, az egyiket nyugodtan hívhatod Nednek, a másikat George-nak.

- Tudod, hogy nem erre gondoltam - mondta Kate csak úgy mellékesen. - Melyikük George?

- A sebesült - mondta Mrs. Hale -, *nem* az, aki többet beszélt hozzád, mint bármelyikünkhöz. Biztosan fél a szerencsétlen, és ráadásul elutasítást olvashatott ki a szemedből.

- Jobban szeretném, ha John is itt volna.

- Nem hiszem, hogy távollétében tartanunk kellene azoktól az emberektől, akiknek a leghőbb vágya, hogy szabaduljanak tőlünk. Ha pedig illendőségi problémát csinálsz a dologból, kedves Kate-em, anyánk jelenléte minden botránynak elejét veszi - bár nem is tudom, kicsit gyanús nekem, hogy olyan kedves a sebesültünkhöz - tette hozzá szokatlan huncutsággal, mely mintha elfeledett lányságát hozta volna vissza. - Meg kell tennünk mindent, hogy segítsünk rajtuk - mondta határozottan -, megyek, és rendbe hozom nekik John szobáját.

- John szobáját?

- Ó, anya beleegyezik... voltaképpen ő javasolta. John szobája nagyobb, elfér benne két ágy, és Nednek úgyis a barátja mellett kell lennie éjszaka. Kate, nem gondolod, hogy át kéne öltöznöd, hacsak nem akarsz újabb kirándulásra menni? Amíg egyedül vagyunk, megjárja, de...

- Nos - mondta felháborodva Kate -, mivel eszem ágában sincs, hogy bemenjek hozzájuk...

- Ó, lehet, hogy be kell menned, ha nem találunk orvost. Meg aztán olyan nyugtalan, föl-alá fog járkálni a házban, akár egy félénk, alázatos spániel.

- Kicsoda?

- Hát Ned. No megyek, megnézem a beteget. Gondolom, lefektették már - azzal bólintott hűgának, és fölszaladt a lépcsőn.

Kate, aki maga sem tudta, miért lett hirtelen ilyen szomorú és határozatlan, anyja keresésére indult. De a jóságos hölgy a beteg körül sürgölődött, s Kate furcsán magányos, idegenszerű érzéssel suhant el a figyelmesség e baljóslatú középpontja mellett. Szobájába lépve az ablakhoz ment - a felzaklatott lélek első és utolsó mentsvárához -, és kinézett. Arrafelé kémlelt, ahol reggel sétálgatott, és hirtelen azt hitte, káprázik a szeme. Megdörzsölte; aztán megdörzsölte az esőcseppek homályosította ablaküveget is. Nem, nem képzelődik! Az oly jól ismert táj egyszeriben végtelen, halott fehérségbe burkolózott! Eltűntek a fák, a sziklák, de még a távolság is eltűnt ez alatt a néhány óra alatt. Sima, árnytalan, mozdulatlan fehér tenger takarta a látóhatárt. Két oldalról, mint óriás lepel, égig érő hófalak zárták el őket a világtól. Csak a zöld síkság odalenn, lejtős rétjeivel meg fenyő- és nyárfaligeteivel, csak az emelkedett ki nyáriás szigetként ebből a befagyott tengerből.

Hirtelen vágy fogta el, hogy közelebről is szemügyre vegye a jelenséget, és felkutassa új, bezárt életük határait, s mivel megszokta, hogy mindig a maga feje után menjen, fölkapott egy csuklyás, vízhatlan esőkabátot, és észrevétlenül kisurrant a házból. A lefelé vezető csapáson kitaróan zuhogott az eső, de lejjebb, egy mérfölddel túl a szakadékon, a téli táj képét elfedték előle a vadul örvénylő hópelyhek. Lázas izgalommal rohant lefelé, s hamarosan megpillantotta a birtokuk határát jelző, ívelt sziklabejáratot. Első pillantásra úgy tetszett, fehér hullórostély zárja el a kapunyílást. Kate emlékezett rá, hogy a nyíláson túl fölfelé vezet a csapás, és tudta, hogy amit lát, nem más, mint a hegyoldal, amelyen reggel felkapaszkodott egy darabon. De a hó már lejjebb húzódott, és elzárta a csapáson át vezető kijárót. Kate levegő után kapkodva rohant vissza a fennsík legmagasabb pontjára - a ház mögötti sziklához, amely meredeken zuhant az esőfüggöny takarta völgy felé -, de hiába meredt a szédítő mélységbe, nem talált semmiféle eldugott vagy elfeledett csapást. Egy pillantás is elég volt, hogy lássa: a sziklafal járhatatlan. A lenti síkságra csak a kapunyíláson át vezetett út. Visszanézett a kavargó hópelyhekre, melyeknek egymást keresztező szálait mint végzetes háló szemeit fonták köréjük a vak, engesztelhetetlen ujjak.

Már-már kétségbeesetten visszafordult, amikor néhány lépésnyire megpillantotta a magát Nednek nevező idegent, aki, úgy látszik, szintén elmerült a sivár táj szemlélésében. Ezüstszegeletes gypjútakarót csavart maga köré; puhakalapjának széles karimáját visszahajtotta a szél, és fehér homloka fölött látni engedte nedvesen csillogó, sötét hajfürtjeit. Kétségtelenül jóképű volt, és festői látványt nyújtott, bár ennek szemmel láthatóan nem volt tudatában, öltözéke és megjelenése nem állt ellentétben a környezettel, s amennyire Kate meg tudta ítélni, talán szokásaival és társadalmi helyzetével sem. Mindenesetre úgy döntött, Ned túlságosan jóképű és túlságosan festői - persze arra nem gondolt, hogy a férfiszépségről alkotott elképzelései pusztán eddigi tapasztalatain alapulnak.

Az idegen elfordult a sziklától, és most ott álltak egymással szemben. - Nem valami biztató látvány - mondta a férfi, mintha helyzetük kilátástalan volta megszabadította volna előbbi félénkségétől -; rosszabb, mint gondoltam. Odaát talán már tegnap óta esik, és nem úgy nézem, mintha el akarna állni. - Egy pillanatra elhallgatott, majd fölnézett, és azt mondta:

- Gondolom, tudja, hogy ez mit jelent?

- Nem értem.

- Sejtettem. Nos, azt jelenti, hogy a kanyonon túl mindenkivel megszakadt az összeköttetésünk. Az egyetlen csapást, amely a kapunyíláson át vezet, másfél méteres hó borítja. Remélem, nem ijesztettem meg, hiszen semmiféle veszélytől nem kell tartanunk; az ilyen helyen mindenre fel szoktak készülni, ami a hétköznapi szükségleteket, sőt a kényelmet illeti. Fa, víz, marha és vad akad bőven, de két hétre el vagyunk vágva a külvilágtól.

- Két hét! - kiáltott fel sápadtan Kate. - A sógorom!

- Nyilván ő is tudja, és meg van győződve róla, akár jómagam, hogy a családja biztonságban van.

- Két hét... - hajtogatta Kate. - Lehetetlen! Maga nem ismeri a sógoromat! Biztosan megtalálja a módját, hogy hazajusson.

- Én is remélem - mondta komoran az idegen -, mert ami neki lehetséges, az nekünk se lehetetlen.

- Szóval mindenáron el akarnak menni - szaladt ki Kate száján.

- Igen.

A hang nem volt udvariatlan, de maga a felelet annál inkább, és Kate, furcsa módon, valami megfoghatatlan neheztelést érzett. Mielőtt megszólalhatott volna, a férfi hozzátette: - És remélem, nem felejt el, bármi történjék is: én egy perccel sem akartam tovább maradni, mint amennyi ahhoz szükséges, hogy a társam el ne vérezzen az úton.

- Természetesen - mondta Kate; majd bizonytalanul hozzátette: - Remélem, hamarosan jobban lesz. - Elhallgatott, aztán meggyorsította lépteit, és így szólt: - Be kell számolnom a nővéremnek erről a rettenetes hírről.

- Azt hiszem, nem éri váratlanul. Ha bármiben a segítségükre lehetnék, remélem, szólnak. El tudok végezni egy s más munkát. Azzal kezdem, hogy holnap felkutatom az összes csapást, mert azt hiszem, a legjobb szolgálat, amit tehetünk, hogy megszabadítjuk magukat a jelenlétüktől; viszek magammal puskát is, az erdőben csak úgy nyüzsög a hegyekből leszorult vad. Mutatok magának valamit, talán még nem vette észre. - Megállt, és a szemben levő hegyoldalon egy gránitsziklával és bozótossal védett kis dombra mutatott, amely feketeségében kiemelkedett a környező hótakaróból. Teli volt mozgó figurákkal. - Vadállatok, a hó űzte le őket - mondta az idegen. - Az a nagy ott szürkemedve; körülötte farkasok, vadmacskák, egy róka, egy párduc meg néhány hegyi kecske.

- Furcsa társaság - mondta a fiatal lány.

- A balszerencse hozta össze őket. Félnek, azért nem bántják egymást.

- De később majd fölfalja egyik a másikat - mondta Kate, s lopva a kísérijére pillantott.

A férfi felemelte hosszú szempilláit, és a lány arcába nézett. - Ott, ahol menedéket találnak, nem.

NEGYEDIK FEJEZET

Kate tapasztalhatta, hogy az idegennek igaza van: nővére mindenre felkészült. Sebtiben számba vették az ételkészítési- és tüzelőkészletet, és kiderült, hogy sokkal hosszabb ideig tartó elszigeteltségre is futja bőségesen.

- Azt mondják, nem is olyan ritka ez errefelé, Kate! Odaát egyszer négy hétre bezárt valakit a hó, és most kiderült, hogy sokszor még a Csúcsállomás is megközelíthetetlené válik. John igazán utánanézhettek volna, mielőtt megvette ezt a helyet; vendégeinknek nem is merem bevallani tudatlanságunkat. De John mindig ilyen, megy a maga feje után, ahelyett, hogy másokra hallgatna. Persze, azért semmit sem fogunk nélkülözni, legfeljebb a postát. Jó lecke lesz ez Johnnak. Ahogy Mr. Lee mondja, ő odakinn van, és bárhová elmehet a csúcsról, csak éppen haza nem jöhet.

- Mr. Lee? - visszhangozta Kate.

- Igen, a sebesült; a másikat meg Falknernek hívják. Megkérdeztem tőlük, hogy illő módon bemutatnassanak egymásnak. Charlestownban volt egy nagyon előkelő Falkner család, emlékezhetsz rájuk; gondoltam, a nevüktől talán fölengedsz, és kinyomozod a rokonság szárait, hisz olyan jó barátok lettetek újabban. Egyenesen a Gondviselés küldte őket: se lovunk, se szolgánk, mióta Manuelnek nyoma veszett, bár Mr. Falkner szerint nem lehet nagyon messze, mert találkozniuk kellett volna az ösvényen, ha a csúcs felé tart.

- Mondtak még valamit Manuelről?

- Semmit, de most már magam is elhiszem, hogy megbízhatatlan ember. Ezt is Johnnak köszönhetjük, ő akart mindenáron helybelieket felfogadni, hogy megőrizze, úgymond, a helyi szokásokat.

Hamar leszállt az este, de az eső és a szél csak nem hagyott alább. Falkner szavának állt, minden feltűnés nélkül elvégezte a napi teendőket az istállókban és a pajtában, az egyetlen kínai cseléd segédletével; Kate elnézte, ahogy foglalatosskodik, és időnként tanácsokat adott neki. Falkner kitűnően értett a lovakhoz, de városlakóra valló tájékozatlanságot árult el a farm és a vidéki házkörűli munkák dolgában. Miközben így tevékenykedtek, Kate bizalmatlansága lassan fölengedett, és a férfi is feladta tartózkodását. Fesztelenül beszélgettek erről-arról, és kiderült, hogy Falkner, bár egyáltalán nem büszkélkedett vele, és nem is ragaszkodott mereven a nézeteihez, sok mindent tud, és sok mindent megérez. Kate, aki nem szenvedhette a sokoldalú embereket, kénytelen volt beismerni, hogy Falkner véleménye gyakran helytálló, és cseppet sem hivalkodva fejti ki. Ráadásul sokkal érdekesebben beszélt, mint a sógora, és nem kicsinyelte le az ő képességeit sem. John szinte lehengerli az embert.

Visszamentek a házba, s Ned egy pillanatig sem lebzelt a nappaliban, hanem rögtön felment a barátjához. Alighogy megterítették a vacsorához, s a szokásosnál némileg gondosabban és választékosabban öltözött nők helyet foglaltak az ebédlőben, meglepetésükre Falkner leüzent, hogy engedelmükkel a beteg társaságában költi el vacsoráját, mert nem szeretne másokat terhelni a felügyeletével.

- Csak félszedségből teszi, Kate - mondta Mrs. Hale bizalmasan -, nem szabad megengednünk.

- Én szívesen ott maradok szegény fiú mellett - mondta Mrs. Scott egyszerűen -, amíg Mr. Falkner megvacsorázik.

- Túlságosan is szíves vagy, anya - vetette oda incselkedően Mrs. Hale -, az a „szegény fiú” pedig, ahogy te nevezed, sohasem lesz még egyszer harmincöt éves!

- De még a legközelebbi születésnapját se éri meg - vágott vissza az anyja -, ha nem hagyod békén. Ha benn vagy a szobában, folyton csak beszél és beszél.

- Szüksége van egy kis felfrissülésre, hisz folyton csak a barátja unalmas képét meg a hosszú bajszát látja, amitől az embernek mindjárt a halál jut az eszébe - mondta Mrs. Hale észrevehető élénkséggel. - Nem hagyhatjuk sokáig magukra őket. Vacsora után felmegyünk, és felvidítjuk egy kicsit. Gyere te is, Kate; ha csak ránézel, rögtön ellensúlyozod léhaságom baljós következményeit.

Mrs. Hale megérzése helytállóbbnak bizonyult anyja tapasztalatainál; a sebesült férfi szeme valóban felcsillant, ahogy a szobába léptek; nyilvánvaló volt, hogy szilaj lelke adott erőt testének is, így hát a jókedv elengedhetetlen volt a felgyógyuláshoz. Falkner komoly, ügyes segédkezését lehetetlen volt figyelmen kívül hagyni, és Kate felbátorodva megkísérelte, hogy szemügyre vegye Lee sebét; Tapasztalatlansága ellenére rögtön látta, hogy korántsem olyan súlyos, mint kezdetben hitték. A hatalmas vérvesztéseget a térd körüli kisebb véredények elroncsolódása okozta, de sem ütőér, sem csont nem sérült meg. Csupán újabb vérzéstől vagy láztól kellett tartani, azt pedig friss kötéssel, bőséges pihenéssel és gondozással ki lehet küszöbölni.

E művelet közben a beteg töretlen jókedve, furcsa, eredeti beszéde, képzeletének szabad csapongása - melyet azonban mindig illő korlátok közé szorított ösztönös tapintata - már-már Kate-et is rabul ejtette, akárcsak a többieket. Hirtelen azon kapta magát, hogy nevetve végzi a munkát, amit pusztán kötelességtudatból vállalt el; jót mulatott, amikor Lee, tettetett rémüldözéssel seborvosi buzgalma láttán, felajánlotta: kibontja a kötést, hogy megkeresse a gyűszűt, mert biztosan benne felejtette a sebben, s ki tudja, talán még mást is találnak ott a gyűszűn kívül.

- Ki kellene terjesztenie a gyakorlatát - ajánlotta. - Nem kell hozzá más, csak Ned meg egy darab szappan, amit a lépcső legalsó fokán felejt; és egy gondosan elhelyezett narancshéj is rengeteg orvosi tapasztalathoz juttatná. De figyelmeztetem, ő nem lesz olyan türelmes beteg, mint én. Meg aztán belecsalogathatná a hófúvásba, s akkor azt is tanulmányozhatná, hogyan lehet a megfagyott embert életre kelteni.

- Én azt hittem, ezt már meg is tetted, Kate - súgta oda Mrs. Hale.

- A fagyasztás a fájdalommentes gyógyítás legújabb eljárása - szólalt meg Lee, hogy tapintatosan eloszlassa Kate zavarát -, csak még nem terjedt el eléggé. Egy strawberryi embernek egyszer feldőlt a szánkója, amin fát szállított, és a farönkök maguk alá temették. Elkábult az eséstől, s már-már megfagyott, amikor hihetetlen erőfeszítéssel mégis kiszabadította magát; épp csak a jobb lábát szögezte még le egy kisebbfajta rönk. Mivel a fejszéje pont melléje esett, felkapta, és néhány csapással kiszabadította a jobb lábát is.

- Így hát megmenekült a szerencsétlen - mondta Mrs. Scott, aki mély részvétellel hallgatta a történetet.

- A *bal* lába árán, amit lenyesett abban a hiszemben, hogy egy rönköt csapkod - válaszolta vérfagyasztó komolysággal Lee. Egy önmagán csattanó történetkével azonban pillanatokon belül sikerült elfeledtetnie a megrázkódtatást, ami az érzékeny öreg hölgyet érte, s attól kezdve semmi sem zavarta meg a kis társaság harmonikus együttlétét. Az ablaktábláknak zúduló eső és a kandallóban ropogó tűz bensőséges jelleget kölcsönzött elszigeteltségüknek, és csak amikor Mrs. Scott felállt, mondván, hogy a betegnek pihenőre van szüksége, vették észre, milyen hamar elszállt az este. Mikor az ajtó bezárult a csillogó szemű fiatal nők és a jóságos öreg hölgy mögött, Falkner az ablakhoz lépett, és némán a sötétbe meredt. Aztán hirtelen, keserű arckifejezéssel, sarkon fordult. - George, ez maga a pokol!

George Lee kisfiús arca mosolyra derült, és lustán megmozdította fejét.

- Ugyan miért? Ha nincs az öregasszony, aki maga a testet öltött jószág, nem vár el semmit, nem akar semmit, még mókásabb lenne az egész. Ez a két nő be van ide zárva, és izgalmat akartak. Megkapták! Az a Hale pedig meg akarta mutatni, milyen nagy legény, és utánunk eredt; neki is kijutott az örömeiből, de kap még többet is, mielőtt véget vetnénk a dolognak. Annak az átkozott, ostoba küldöncnek is muszáj volt mindenáron rám lőnie; gondolom, roppantul meg van elégedve magával! Különben nem értem, hogy *te* miért morgolódsz. Mindent megtettél, hogy kijussunk innen, és mi az eredmény: ez a kis puritán egészen beléd bolondult.

- Igen... de ahogy itt szélhámoskodunk előttük... George, ez...

- Ki szélhámoskodik? Te semmi esetre sem; látom, már a nevünket is elárultad.

- Képtelen voltam hazudni, különben is, ebből még nem tudnak meg semmit.

- Gondolod, hogy úgy boldogabbak lennének? Gondolod, hogy az a kedves kis teremtes ugyanilyen boldog lenne, ha tudná: közvetett úton bár, de a férjének is része van benne, hogy nála kell megbújniom? Hol itt a szélhámosság? Ez a lyuk a lábamban talán? Ha az a lány rajtad is ott matatott volna öt teljes percen át azokkal az átkozottul kedves ujjacskáival, fenemód valódinak találnád, azt hiszem. Mődunkban áll, hogy elmenjünk? Vagy azt a háromméteres havat a hágón szintén szélhámoszágnak tartod? És Hale vajon visszatérhet, amíg mi itt vagyunk? Ez csak valódi dolog, vagy nem? Szabadon szárnyaló elméd ezen még nem tűnődött el, Ned?

Falkner nem felelt. Csend támadt, de George rázkódó vállából kitalálhatta, hogy barátját majd szétveti a visszafojtott nevetés.

- Képzeld el Mrs. Hale-t, amint nagy büszkén bemutatja nekünk a férjét! Én széssel kínálom, de a takaró alatt kénytelen vagyok ráfogni a hatlövetűmet. Te berohansz a pajtából, ahol békés falusi multságaidat üződ, egyik kezeden vasvilla, a másikon a lány, a jószágos öreg mama meg körülöttünk téblábol, és ügyel rá, hogy mindenki jól érezze magát!

- Nem szeretném megérni ezt a percet, George - mondta komoran Falkner.

- A nőekkel együtt felhánynál Hale lovára, és elvágtatnánk... biztos vagyok benne, hogy ezt tennéd! Nézd, Ned - tette hozzá, most már komolyan -, csupán egyetlen szélhámoszágot követtünk el, mégpedig akkor, amikor idehoztuk a levelet. A *te* ötleted volt. Gondoltad, így minden gyanú fölött állunk majd; s mivel azt hitted, el fogok vérezni, ezt a kártyát játszottad ki, hogy megmentsd az életemet. Megtehetted volna azt is, amire kértelek - dobj be a bokrok közé, és mentsd az irhád. Jó néhány lövést le tudtam volna még adni, s azután... kit érdekel? Akkor este, másnap, a következő alkalommal, vagy egy év múlva... nem mindegy? Előbb-utóbb úgyis ez lesz a vége!

Nem volt keserűség a hangjában, még a mosoly sem hervadt le az arcáról. Falkner szó nélkül a takaró alá csúsztotta kezét. Lee megszorította, és néhány percig így maradtak, csendesen, mozdulatlanul.

- Mi lesz ebből? Hisz nem csinálhatjuk a végtelenségig - szólalt meg hirtelen Falkner.

- Ha nem tudunk odébbállni, csinálnunk kell. Hallgass ide, Ned, eszem ágában sincs bármit is elvinni ebből a házból, ami nem az enyém, vagy nem tiszta szívvel adják; és egy fikarcnyival sem akarom, hiszen értesz, jobbnak feltüntetni magamat, mint ami vagyok. Ez az egyetlen mentségem, amiért nem mondtam el nekik, ki vagyok igazában. Különben sem ismertem még olyan embert, aki folyton beszámolt volna róla, milyen társaságban volt utoljára, és milyen

tetteket vitt véghez! Gondolod, hogy ezek a bájos asszonykák *mindent* elmondtak nekünk? Azt hiszed, ez a pusztai Szent János a család megdönthetetlen bálványa? Ha egy kicsit beleütném az orrom a dolgába, ahogy ő tette velem, könnyen kiderülhetne, hogy bizony nem az. Én nem hibáztatlak az érzékenységedért, Ned. Természetesnek veszem. Ha az ember kívül él hazája megszabott törvényein, a maga háza táján általában kényes az etikettre. Ami engem illet, én egész jól megvagyok itt. Furcsa, hogy mennyivel kényelmesebb az ágy, ha más veti meg. Jó éjszakát.

Néhány pillanat múlva már aludt is; gondtalan, örökifjú lényére jellemző mély álomba merült. Falkner egy-két lépésre állt tőle, elnézte a gyerekes vonásokat a párnán, a világosbarna, árnyas pillákat, a lezárt szemhéjat, a lélegzetvételtől enyhén meg-megrebbenő, keskeny ajkat a hófehér fogak fölött. Csak az orr és az áll merész vonala, meg az enyhén deresedő halánték árulkodott a sokat próbált, javakorabeli férfiről.

A ház már rég elcsendesedett, amikor Falkner odalépett az ablakhoz, és a kinn tomboló viharba meredt. Aztán hirtelen eloltotta a gyertyát, az ágyhoz sietett, és megérintette az alvó férfit. Lee abban a pillanatban felnyitotta szemét.

- Ébren vagy?

- Tökéletesen.

- Valaki be akar hatolni a házba!

- Csak nem ő? - kérdezte vidáman Lee.

- Nem; két férfi. Úgy nézem, mexikóiak. Az egyik mintha Manuel lenne.

- Aha - mondta Lee, és ügyel-bajjal felült az ágyban.

- Mire gondolsz?

- Hát nem érted? Azt hiszi, csak asszonyokat talál itt.

- A piszkos gazember!

- Kérlek, beszélj több tisztelettel az embereimről, és add ide a revolveremet. Aztán gyűjtsd meg a gyertyát, és nyisd ki az ajtót. Szép halkan ereszd be őket. Legelőször ide jönnek majd. Ez az ő szobája, érted, s ha van valahol pénz, itt van. És az asszonyok szobáihoz is ezen az úton juthatnak el. Manuelt bíz rád, a másikat te vedd kezelésbe.

- Értem.

- Manuel ismeri a házat, ő jön majd elől. Ha belép a szobába, zárd rá az ajtót, és csípd nyakon a másikat. De zaj nélkül. Ez lesz a legédesebb dolog a világon - ha úgy csináljuk, ahogy kell.

- No és te, George?

- Ha nem tudnám sakkban tartani a fickót anélkül, hogy felhajtsam a takarót, felakasztanám magam. Pszt! Óvatosan!

Visszafeküdt, és behunyta a szemét, mint aki mélyen alszik. Hanyagul a párna alá csúszó jobb keze megmarkolta a revolvert. Falkner kisurrant a folyosóra. A gyertya fénye halványan megvilágította a padlót és a szemközti falat, de kétoldalt szuroksötétségbe burkolózott a szoba.

Néhány pillanatig csak az esőcseppek kopogása verte fel a csendet. Az ágyban fekvő alak, úgy tetszett, mély álomba merült. Az alvó ház ezernyi apró neszt a kevésbé érzékeny fül rég félreértette volna; de amikor távol megnyikordult egy retesz, s egy zajtalanul sikló árny

bedugta gubancos, fekete fejét az ajtón, Lee már készen állt, mintha mindent látott volna. Még egy lépés, és az alak benn volt a szobában. Az ajtó hirtelen bezárult. Odakinn egy nehéz test a válaszfalnak zuhant, aztán csend lett.

A betörő sarkon fordult, és vadul megragadta a kilincset, de a halk, nyugodt hangra visszahőkölt.

- Ereszd el, és gyere ide.

Döbbsen felkiáltott, és az ágyra meredt. Az alvó férfi felnyitotta a szemét; kinyújtott kezében revolvert tartott.

- Csend legyen! Vagy azt akarod, hogy egy lyukon világítson keresztül rajtad a gyertya?

- Igenis, kapitány! - mormolta a meglepett, kétségbeesett félvér. - Nem tudtam, hogy maga is itt van.

Lee felemelkedett, bal kezébe vette a hosszú korbácsot, és megsuhogtatta a feje fölött.

- Elhallgatsz végre?

A betörő rémülten a falhoz lapult.

- Nyisd ki az ajtót... de halkan!

Manuel remegő ujjakkal engedelmeskedett.

- Ned - szólt ki fojtott hangon Lee -, hozd be ide... gyorsan!

Halk csoszogás hallatszott: - megjelent Falkner, egy halálra vált alakot taszigált maga előtt, akinek majd kiugrott a szeme foglyul ejtője erős kezének szorításától.

- Tartsátok a szátokat! - szólt rájuk Lee.

Néma csend következett. A folyosón téován kinyílt egy ajtó, és Mrs. Scott halk hangja hallatszott:

- Valami baj van?

Lee figyelmeztetőleg intett Falknernek, és megfenyegette a másik kettőt. - Ó, hogyne! - kiáltotta vidáman. - Ned be akart hozni valamit a nyeregtáskámból, és majdnem összedöntötte a házat!

- Remélem, nem esett baja - szólt ki egy másik, hamiskásabb hang.

- Felelj már, te mamlasz - suttogta nevető szemmel Lee.

- Ó, jól vagyok, köszönöm szépen - nyögte ki cseppet sem tettetett zavarral Falkner.

A folyosón halk mormolás, majd ajtócsukódás hallatszott. Lee Falknerhez fordult.

- Motozd meg azt a kutyát, és dobd ki, de zaj nélkül. Te pedig, Manuel, mondd meg neki, mit kaptok, ha még egyszer ide dugja azt a fekete képét!

Manuel esedező, kétségbeesett pillantása minden szónál többet mondott, és Falkner kituszkolta a betörőt a szobából. A következő pillanatban már a lépcsőn jártak.

- Mehetek én is, kapitány? - könyörgött Manuel. - Esküszöm, hogy...

- Csukd be az ajtót! - A férfi engedelmeskedett.

- Most pedig - folytatta széles mosollyal Lee, miközben a keze ügyébe helyezte a korbácsot meg a pisztolyt, és kényelmesen megigazgatta feje alatt a párnát - szépen elbeszélgetünk. Mint a régi szép időkben, hm? Rosszul nézel ki, Manuel. Már megint sokat iszol. Elcsúfítja az arcodat.

- Hadd menjek el, kapitány - kérlelte a férfi, akit felbátorított a csevegő hang, de nem állt olyan közel, hogy észrevegye Lee szemének baljós villogását.

- Hiszen csak most jöttél, Manuel, meg aztán fáradt is lehetsz. Nos, mi mondanivalód van a számomra? Miért jöttetek? Mit kerestek itt?

A fogoly idegesen topogott a padlón, és halk, tétova nevetést hallatott.

- Értem. Szégyenlős vagy. No, majd segíték. Szóval! Tudtátok, hogy Hale nincs idehaza, s hogy a nők egyedül maradtak. Gondoltad, szerzel egy kis pénzt, és önállósítod magad, mi?

Lee hangja megint bizalmat ébresztett Manuelben; a szerencsétlen egész barátságosan válaszolt:

- Gondoltam, nekem is jogom van egy kis magánakcióra, főnök. Gondoltam, egyik haver nem köp bele a másik levesébe - mondta rekedt hangon.

- Állj fel!

- Minek?

- Állj fel, ha mondom!

Manuel felállt és ránézett.

- Csak egyet kiált, hogy felébreszd az asszonyokat, esküszöm az élő Istenre, mire beszaladnak, holtan találják a ház padlóján, melyet jelenléteddel bemocskoltál!

Felragadta a korbácsot, és kétszer jó alaposan végighúzott vele a gazember vállán. A férfi megvonaglott a fájdalomtól, és könnyörögve térdre esett.

- Most pedig ide hallgass! - mondta Lee, és kedvtelve suhogtatta a korbácsot. - Szeretném felfrissíteni az emlékezőtehetségedet. Mikor tanultad tőlem - mielőtt még kirúgtalak volna a tisztességes úriemberek bandájából -, hogy betörj valakinek a házába? Felelj!

- Soha - dadogta a nyomorult.

- Mikor tanultad tőlem, hogy nőkre és gyerekekre támadj, s ne férfiakra, de azokra is csak szemtől szemben?

- Soha - ismételte Manuel.

- Mikor tanítottalak arra, hogy asszonyokat molesztálj, akár öreget, akár fiatal, akár szépet, akár csúnyát?

- Soha.

- Akkor hát, szegény Manuelem, bekövetkezett, amitől féltem; a civilizáció tönkretett téged. Megrontotta az erkölcsidet a földtúrás, meg az egyszerű vidéki élet. Gondolom, meg akartál lépni a csordával és a musztáanggal, de elakadtál a hóban; akkor támadt ez a fényes ötleted, mi? Ez is hiba volt, Manuel; én sohasem hagytalak gondolkodni, amíg velem voltál.

- Nem, kapitány.

- A barátod kicsoda?

- Egy istenverte, gyáva nigger a csúcsról.

- Most az egyszer egyetértek veled; persze, nem lebegett valami ragyogó példa szegény nyomorult előtt. Hová ment?

- Felőlem a pokolba is mehetett!

- Akkor menjetek együtt. Ide hallgass. Ha van innen kijárat, te tudsz róla, és megtalálod. Két napot adok rá - neked is, és neki is. Ha utána itt találalak, lepuffantunk benneteket. Most pedig vedd le a csizmádat.

A nyomorult sötét arca elfehéredett, fogai összekoccantak a babonás rémülettől.

- Most még nem puffantalak le - mondta Lee mosolyogva -, lesz időd csizmában meghalni, ha babonás vagy. Csak azt akarom, hogy cseréld ki Hale-ével; ott van a sarokban. Megtetszett nekem a csizmád, Manuel. Sohasem láttam még ilyen pedáns dolgot, hogy valaki kívül hordja a harisnyáját.

Manuel mogorván lehúzta hangfogóval felszerelt csizmáját, és felvette a másikat.

- És most nyisd ki az ajtót!

A betörő engedelmeskedett. Falkner kinn várta az ajtó előtt.

- Dobd ki Manuelt a másikkal együtt, Ned, de motozd meg előbb. Hátha összekapnak valamin. A fegyverviselés, Manuel - tette hozzá Lee, miközben Falkner elkobozta a félvér pisztolyát és vadászkését -, előbb-utóbb erőszakot szül, és egyáltalán nem illik össze a békés, megállapodott élettel.

Amikor Falkner visszatért, így szólt társához:

- Gondolod, hogy bölcs dolog volt szabadon ereszteni ezeket a pokolravalókat, George? Jóságos Isten! Alig bírtam rávenni magam, hogy eleresszem a torkát, mikor eszembe jutott, miért jöttek ide!

- Kedves Ned - mondta Lee, kéjesen elnyújtózva a takarók alatt, és jólesően megborzongott a kellemes melegtől -, kénytelen vagyok figyelmeztetni téged, hogy a fellegekben járó büszkeség egészen elvakított eredeti foglalkozásunk iránt. Ámbár engem is megleptek az imént Manuel egyszerű szavai, aki szerint bizonyos más célok érdekében beleavatkoztam az ő szórakozásába.

- George! - szakította félbe csaknem vadul Falkner.

- Nos, igazad van, ez az éjszakai óra nem alkalmas filozofikus csevegésre, azonkívül fáradt is vagy. Röviden tehát, igenis bölcs dolog volt elereszteni őket, mielőtt még felfedeztek volna egyet s mászt. Először is kapcsolatunk természetét a ház asszonyaival, másodsor pedig, hogy hányan vagyunk. Pillanatnyilag azt hiszik, hárman-négyen tartjuk megszállva a házat, természetesen a nők tudtával és beleegyezésével.

- A kutyák!

- A lehető legjobb véleménnyel vannak rólunk, mert azt hiszik, ravaszabb zsványok voltunk, mint ők maguk. Nagyon igazságtalan vagy, Ned.

- S ha kijutnak és szétkürtölik, amit láttak?

- Akkor meglesz az a ritka örömünk, hogy különbnek hihetjük magunkat, mint mások. Most pedig rejtse el valahová a csizmát, hogy előszedhessük, ha bizonyítékra lesz szükségünk Manuel esti látogatását illetően. Egyelőre azonban hallgassunk róla; sőt, reggel keresd meg, hol törtek be, és tüntesd el a nyomokat. Semmi értelme, hogy megjijesszük az asszonyokat. Ezek úgysem jönnek vissza.

- S ha kijutnak?

- Akkor a nyomaikat követve mi is kijuthatunk.

- És ha Manuel felad minket?

- Míg a betörőcsizmáját itt őrizzük a házban? Alig hiszem. Jó éjszakát, Ned. Feküdj le te is.

Azzal Lee az oldalára fordult, és már aludt is megint. De Falkner nem követte a hasznos tanácsot. Meggyőződött róla, hogy a barátja valóban alszik-e, majd halkán kinyitotta az ajtót, és kinézett. Alig hiszem, hogy hallgatózni akart, mert egyre csak azt a keskeny fénycsíkot bámulta, amely Kate szobájának az ajtaja alól szűrődött ki a folyosóra. Egészen addig figyelte, míg a fény hirtelen el nem tűnt, akkor félig nyitva hagyta az ajtót, és amúgy ruhástól ágyára vetette magát. A zajra felriadt az alvó, akin kezdett elhatalmasodni a láz. Tétova mozdulatot tett.

- George - szólította halkán Falkner.

- Mi az?

- Hol is mentünk el a mellett a régi missziós templom mellett? Sötét éjszaka volt, emlékszel, és az ablakon át láttuk, hogy a Szűz Mária-szobrot megvilágítja a gyertyafény?...

Lesújtó csend következett. - Csak nem akarsz te is gyertyát gyújtani?

- Nem.

- Akkor ne adj fel nekem szentségtörő rébuszokat, inkább aludjál.

Reggelre még jobban felszökött a láza. Mrs. Hale együttérző szavakkal fordult hozzá: - Biztosan rosszul aludt az éjjel; még azután is hallottam a hangjukat, hogy a barátjával az a baleset történt, és Kate szerint az ajtajuk egész éjszaka nyitva állt. Egy kis láza is van, Mr. Falkner.

George fürkész pillantást vetett barátja sápadt arcára - Falkner elpirult.

ÖTÖDIK FEJEZET

A dühös iram, mellyel Clinch lovascsapata a titokzatos lövés irányába vágatott, nem hagyott időt Hale-nek, hogy elgondolkodjék. Tudta, hogy összefüggéstelen szavakat ordít a többiekkel együtt, vadul sarkantyúzza a lovát, és minden pillanatban azt várja, hogy utolérjen, vagy megelőzzön valakit, de logikus gondolkodásról szó sem lehetett. Clinch és Rawlins, akik közvetlenül előtte száguldottak, eltakarták az egyre keskenyedő ösvényt. Amikor azonban egy pillanatra megtorpantak, és soraik összekuszálódtak, sikerült feltennie egy kérdést.

- Elvesztettük a nyomukat... megvan! - kiáltotta a lovas, és Clinch vadászkutya csaholására emlékeztető kiáltással előrerontott. A lovak reszkettek alattuk, a meredély egyre nyaktörőbb lett; áthatolhatatlan sötétség ereszkedett le rájuk, amilyen még a legsűrűbb erdőben sincs, de vezetőjük egyre csak hajtotta őket. Feleszmélő érzékei rádöbentették Hale-t, hogy ilyen állapotban akár egyetlen embert is képtelenek volnának legyűrni, ha elrejtőzik a bozótban, egy keskeny szurdokból pedig sorra lelövellőzhetnék őket, de a következő pillanatban megvilágosodott előtte, miért e dühödt vágta. Clinch alaposan megsarkantyúzta lovát, az erdőszélre rúgattott - és kacskaringósan elkáromkodta magát. A Hegyháton, ahová kiértek, tomboló hóvihar fogadta őket! Az út s vele együtt a nyom, amit eddig követtek, eltűnt a fehérségben. Tétován álldogáltak a csillogó, tükörsima tenger szélén, melyen híre-hamva sem volt a menekülőknél.

- Úgy vélem, fiúk - szólalt meg a lovász, és eléjük léptetett -, mivel hogy nem rendeltünk ide másik csapatot, amelyik kiáshatna bennünket, jobb lesz a banditák helyett inkább fedél és harapnivaló után néznünk. Bocsássanak meg az urak, de felelős vagyok a lovakért, és az idő nem alkalmas arra, hogy körbenyargalásszuk a hegyet. Toronyiránt is legalább hat mérföldre lehetünk az állomástól.

- Akkor vissza az ösvényre - mondta Clinch, és az imént elhagyott erdei útnak fordította a lovát.

- Bocsánat, de az az ösvény csak az útra vinne ki minket, ahonnan jöttünk... a postakocsi útvonalára... s az még három mérfölddel messzebb van az állomástól. Egyenesen a nagy vízvásztóra jutnánk, de mire odaérünk, jobban behavazódik, mint ez itt. A legrövidebb út a Hegyháton vezet. Ha igyekszünk, elérhetjük a vízvásztót, mielőtt még járhatatlanná válik az út. *En* mindenesetre arra tartok, uraim.

Nem volt idő vitára. Lábuk alatt érezhetően vastagodott a hó. Hale karját szinte az oldalához szőgezték a ráakódott hócsomók. Társainak már csak homályos körvonalát tudta úgy-ahogy kivenni. Nem is pelyhek - rögök hulltak inkább! Hatalmas csomókban, mintha óriási tollakat ráztak volna ki a végtelen kék égből, kavargott, zúdult le rájuk a hó. El is felejtették, hogy üldöznek valakit; elszállt belőlük az iménti dühödt lelkesedés. Új vezetőjük után nyomultak; már csak a biztonságos fedél alá vágytak.

Alig lovagoltak valamicskét, amikor szerencsére, legalábbis Hale-nek úgy tűnt, a vihar jellege hirtelen átalakult. A hó már kisebb pelyhekben, s nem olyan sűrűn esett. Csípős szél támadt; az utat borító hóréteg ropogni kezdett a lovak patája alatt, a pelyhek immár nem ültek meg súlyosan a lovasok kezén, lábán, zizegtek inkább, ahogy a ruhájukhoz értek, és csikorogtak, mint a kavics az ember talpa alatt, vagy lepattogtak róluk, akár a jég szemek. Most már könnyebben száguldottak, lelküket felcsigázta a hideg és a mozgás, amikor vezetőjük hirtelen megtorpant.

- Hiába, fiúk! Lehetetlen! Ez már nem is hóvihar... ez az orkán két napig is eltart! Nem olvad, inkább meggyúlik, és egyre vastagabb lesz. Ha el is érjük a vízvásztót, a hágónál biztosan elakadunk.

Igaza volt! Keserű csalódással vették tudomásul, hogy a hó egyáltalán nem ritkul, ellenkezőleg, a finom szemcsék egyre-másra tüntették el a talaj hepehupáit, minden kiálló tárgyra ráakódottak, és hosszú dombokba sodródtak a síkságon. Tanácstalanul néztek önkéntes vezetőjükre.

- Rövidebb utat kell választanunk, hogy lejussunk az erdőn, amíg nem késő - szólott kurtán a lovász.

Jócskán eltávolodtak már a ritkásan álló vöröses törpefenyőktől, melyek a Hegyhát szélét jelzik, és lejjebb beleolvadnak a sűrű rengetegbe a hegyoldalon, amelyen felkapaszkodtak; amikor nagy küszködés árán elvergődtek odáig, látniuk kellett, hogy a meredek lejtőn szinte képtelenség lejutni a lovakkal. Dermedten, szó nélkül továbbindultak, neki az őrjöngő, bőrüket szurkáló hószemeknek, s időnként szél ellen kellett fordulniok, nehogy lesöpörje őket a gerincről. Félóra múlva vezetőjük leszállt a nyeregből, intett a többieknek, és a lova zabláját fogva, ereszkedni kezdett lefelé. Hale leszállt, de nyomban vissza is hőkölt az elébe táruuló látványtól. A csapás - ha lehet így nevezni - egy kidőlt fa vájta barázda volt, amely lecsúszott vagy talán inkább levontatták a hegyoldalon, és rézsútos bemélyedést hagyott maga után. Helyenkint alig érte el a harminccentis szélességet; máshol beomlott vízmosásnak tűnt, vagy keskeny padkának, amit az összegyűlt hordalék meg száraz faágak alkottak. Gyalogos számára is veszélyes volt, lóval ereszkedni le rajta egyenesen lehetetlennek látszott. Mindazonáltal előreindult, amikor Clinch váratlanul megérintette a karját.

- Maga jöjjön utolsónak - mondta, cseppet sem ellenségesen -, hisz nem ismerős erre felé. Várja meg, amíg szólítjuk.

- S ha én is vállalni szeretném a kockázatot, amit maguk? - kérdezte mereven Hale.

- Megteheti - volt a zord válasz. - Csak mivel sohasem csinált még ilyesmit, arra gondoltam, esetleg nekilódul, megbolygatja a sziklákat, és tönkreteszi nekünk a csapást, vagy lavinát zúdít a nyakunkba. Hát ahogy tetszik.

- Akkor várok inkább - mondta sietve Hale. A rendreutasítás jó szolgálatot tett neki. Úgy lekötötte gondolatait, hogy szinte észre sem vette a szédítő mélységet, gépiesen rábízta magát lova ösztönére, az meg békésen követte a többi ló nyomát, úgyhogy hamarosan épségben elérték a lenn kiszélesedő ösvényt. Hale társai már javában tanakodtak, hogy merre induljanak. Azt mindenki elismerte, hogy a Csúcs-állomáshoz lehetetlenség visszajutni; de ott volt még a szomszéd településhez vezető hegyi út, vagy a közeli erdő, ha úgy határoznak, hogy tábort ütnek. Újból a lovász ragadta magához a kezdeményezést.

- Ne haragudjanak az urak, de a lovaink kimerültek, nem tudnának leereszkedni a hegyoldalra. Az út viszont nem lehet messzebb egy mérföldnél, ezért azt ajánlom, várjuk meg a felfelé tartó postakocsit. Kénytelen lesz megállni a hó miatt, s ha a kocsis gondjára bízhatom a lovakat, én megtettem a kötelességemet.

- De mi lesz, ha hírét veszik a fürgetegnek, és megállnak a lenti állomáson? - kérdezte Rawlins.

- Én akkor is megtettem a kötelességemet. Persze, akinek saját lova van, az mehet, ahová akar. Mivel a megjegyzés nyilvánvalóan neki szólt, Hale biztosította társait, hogy nem kívánja magukra hagyni őket.

- Ha már a Sastanyára nem mehetek, legalább itt maradok a közelében. Gondolom, úgylis elszalajtják valamelyik cselédet a csúcsra, ott majd megmondják, hol vagyok és miért kések.

- Maguktól a csúcsra? - Rawlins levegő után kapkodott. - Megbolondult, idegen? A Sastanyáról csak a madár jutna most ki, egy sas talán! A maga háza és a csúcs között háromméteres hó borítja az utat, nem is szólva a járhatatlanná lett hágóról!

Hale érezte, hogy Rawlins igazat beszél. Nemrég még aggódott volna, vagy felháborodik a természet ilyenén beavatkozásán megszokott életrendjébe. De hát azóta jócskán megváltozott, s még valami megkönnyebbülésfélét is érzett. Tudta, hogy a családja biztonságban van; és ez elég volt. Sőt, a tudat, hogy el vannak zárva, biztonságos helyen, de nincs módjukban érintkezésbe lépni *vele*, még jobban felfokozta benne a kalandos vállalkozás fölött érzett új, félig értett, félig csak sejtett örömét.

A lovász, aki eddig gondolataiba merülve szemlélte a meredek csapást, melyen lejöttek, hirtelen a combjára csapott elképedésében.

- Kutya legyenek, ha ez nem a Hennicker „csúszdája”! Hallottam, hogy erre van valahol.

Rawlins néhány szóban elmagyarázta Hale-nek, hogy a csúszda a meredek hegyoldalba vágott mélyedés, azon eresztik le a nehezebb árut, amit az ösvényen nem lehet levinni.

- Hennicker pedig - folytatta a lovász - egy mérföldnyire lakhat innét. Nincs más hátra, meg kell próbálnunk, nem?

A társaság minden tagja ösztönösen Hale felé fordult. Hale úgy érezte, fel kell tennie a kérdést: - Ki az a Hennicker?

A lovász habozva nézett a többiekre, mintha tőlük várná a választ. - Vannak, akik azt mondják - szólalt meg végül -, hogy Hennicker semmivel se jobb azoknál, akiket üldözünk; *neki* azonban nem merik a szemébe mondani. Fölösleges kifecsegnünk, hogy milyen ügyben járunk.

- Eszem ágában sincs - mondta határozottan Hale -, hogy bármi módon eltitkoljam a célunkat.

- Szerintem - vetette közbe hanyagul Rawlins - Hennicker nem is tud a támadásról. Inkább az a fontos, hogyan ítél meg bizonyos dolgokat. De ha udvariasabbnak és kényelmesebbnek véli, hogy megvitassuk vele az ügyet, semmi kifogásom.

- Hale úgy érti - magyarázta Clinch -, hogy nem lenne becsületes dolog mindenfélét kiszedni belőle a támadókról.

- Pontosan - mondta Hale. Korántsem erre gondolt, mégis furcsa megkönnyebbülést érzett, hogy így dülőre jutottak.

- Mivel pedig azt hiszem, Hennickernek van annyi sütnivalója, hogy tudja, miben sántikálunk - folytatta Clinch -, semmi okunk rá, hogy bármit is eltitkoljunk előle.

- Szóval, irány Hennicker? - vonta le a következtetést a lovász.

- Irány Hennicker! Vezessen!

A lovász leszállt a nyeregből, mire a többiek is követték példáját. Az ösvény hamarosan jókora csapássá szélesedett, mely lakott területet sejtetett, és öt perc múlva egy tisztásra érkez. Tulajdonképpen egy formátlan fennsík része volt, amely benyomult a horpadt hegyoldalból kiálló hatalmas sziklapárkány alá, úgyhogy Hale először azt hitte, a Sastanya durva hasonmását látja maga előtt. Rétet vagy mezőt azonban sehol sem talált; az a néhány holdnyi föld, amit fejszével és tűzzel hódítottak el az erdőtől, meg a nem éppen kellemes látványt nyújtó, szanaszét heverő fatuskók jeleztek csupán a kezdetleges gazdálkodásra vállalt kísérleteket. Az erdei amfiteátrum közepén két-három, festetlen és gyalulatlan deszkából összerótt épület meg néhány omladozó fészer állt. A föléje tornyosuló sziklafal egyáltalán nem védte meg a kis fennsíkot, mely szinte küzdőtérül szolgált a viaskodó elemeknek. A kinti szakadékból előzúduló forgószelek be-besöpörte a havat ebbe az Aeolus barlangjába, ahol el is olvadt nyomban, vagy vadul továbbszáguldott a széllal.

Kutyák szaladtak elő csaholva a fogadásukra, de az életnek semmi más jelét nem váltotta ki megérkezésük.

- Hennicker bizonyára nincs itthon, különben már rég kidugta volna az orrát - mondta a lovász, azzal leszállt a nyeregből, és kopogtatott.

Odabentről egy női hang néhány érthetetlen szót mondott vezetőjüknek, aki hamarosan visszatért a kis csapathoz.

- A konyha felé kell kerülnünk... nem lehet kinyitni az ajtót a szél miatt.

A lovakat bekötötték a fészerbe, keresztülmentek a konyhán, és egy négyszögletes helyiségbe értek, amelyet megtöltött a tűzön pattogó fenyőhasábok füstje. Ajtó-ablak csukva; levegő csak a tág torkú kéményen át járhatott; be is tört hatalmas szélrohamok formájában, melyek csaknem szétfeszítették a szoba falait. Utasaink mit sem törődtek a csípős gyantafüsttel, örültek, hogy felmelegíthetik meggémberedett tagjaikat. A bútort kocsomára emlékeztető, párnátlan karosszékekből, két asztalból, félig söntés, félig pohárszék célját szolgáló almáriumból, meg néhány medve- és bivalyboorból állott. Hale lusta gyönyörűséggel egy karosszékbe vetette magát, részben mert fáradt volt, részben mert az efféle dolgokat is megtanulta értékelni

újabbán; körülnézett a szobában, s tekintete a ház asszonyán állapodott meg, aki a társaival beszélgetett.

Magas, szikár, megfonnyadt teremtség volt; de kontyba csavart sűrű haja, előrehaladott kora ellenére, mit sem veszített feketeségéből, szúrós szeme fiatalosan ragyogott; arcvonásai és fogai azonban rég áldozatul estek a határvidéki konyha pusztító hatásának, ajkát sárgára festette a tüskebokr fájából faragott pipa, mely most is ott lógott a szája sarkában. A lovász bocsánatot kért a betolakodásért, s céljukat némileg elködösítve, „vadásztársaságnak” nevezte az urakat, akiket sorra be is mutatott. Hale-t, a szemléletmódjában beállt gyökeres változás következtében, egyáltalán nem bántotta, hogy a lovász hanyagul, csaknem lekicsinylően úgy emlegeti: „az az idegen a Sastanyáról”, és hogy az öregasszony egy pillantásra sem méltatja.

- Beszéljék meg Zenobiával, ne énvelem. Eszem ágában sincs beleavatkozni. Ő jobban ismeri Hennicker bogarait; ha befogad ilyen futóvendégeket, mit bánom én. Zeenie! Hé, Zeenie! Süket vagy?

Hanyag mozgású, magas, csinos lány kukkantott be a másik szobából, s az ajtófélfába kapaszkodva, előre-hátra ringatta magát, de nem lépte át a küszöböt. - Mi az, mama?

Az öregasszony kurtán, szárazon előadta neki az utasok kérését.

- Papa nincs itthon - mondta tétozva a lány - és... Nicsak, Dick! Te vagy az? - Miután felismerte a lovászt, elszánta magát, és belépett. Szegényes, rosszul szabott, testhez tapadó ruhája furcsán nimfászerű megjelenést kölcsönzött neki. A fáradtságtól-e, valami betegségtől, vagy mert tudatában volt túlságosan is sudár természetnek, nem tudni, de kicsit görbe tartással járt. Hale így is bájosnak találta, mert megragadta a lány finom profilja, nagy, fekete szeme s szíven ütő hasonlatossága némely félvad driádokhoz.

- Rendben van, mama - bólintott anyja felé Zenobia. - Majd én megbeszélem Dickkel.

Amikor az ajtó becsukódott az öregasszony mögött, Zenobia egy székek karfájára támaszkodott, s egy istennő közönyével viszonzta Dick rajongó pillantását.

- Ide hallgass, Dick, mi a fenének hordasz nekem itt össze tücsköt-bogarat? Mit hazudozol holmi vadászatról? *Vadászat!* Majd én megmondom, miféle vadra vadásztatok! George Leere meg a cimboráira, kora hajnal óta. Fölmásztatok egy eldugott ösvényen, aztán megeredt a hó, és idekergetett benneteket! De addig ordítózva nyargalásztatok az utakon, akár a vad komancsok, és halálra rémisztettétek a környékbeli asszonyokat - ebből állt a vadászatotok! Aztán nagy nehezen leevickéltetek papa csúszdáján, és idejöttetek, hogy a Társaság átkozott lovainak a bőrét mentsétek! Hát így vadásztatok ti!

Hale megdöbbenésére a társaság harsogó kacagással fogadta a lány szónoklatát. Megpróbált csatlakozni hozzájuk, de lelkes kötelelességteljesítésük e gúnyos summázata megalázó, egy-szersmind zavaró érzéssel töltötte el - hisz ő volt a leglelkesebb mindannyiuk közül. Korántsem enyhített zavarán, hogy észrevette: a lány fekete szemének kíváncsi pillantása meg-megállapodik rajta.

Zenobia is nevetett, majd megfordította a székét, és helyet foglalt. - George Lee meg ezalatt kényelmesen üldögél a karosszékekben, és szivarozik valahol Sacramentóban - tette hozzá, a tűz felé nyújtva lábát, mintegy George Leet utánozva, képzeletbeli szivart tartván hosszú, vékony, nem is túlságosan tiszta ujjai között.

- Megadjuk magunkat, Zeenie! - szolt Rawlins, amikor a derűtség lassan elült, s az urak immár komolyabb, de nem kevésbé hódolatteljes tekintettel fordultak a cseppet sem feszélyezett istennő felé. - Valahogy így áll a dolog. Besöpörheti a bankot. Nem is tudtam, hogy maga meg George jó barátok.

- George derék fiú! - mondta határozottan a lány.

- Ismeri, ugye? - kérdezte Rawlins.

- Azelőtt ismertem... de papa már régen kilépett a szakmából - mondta a lány egyszerűen.

Olyan tündéri könnyedséggel emlegette apja foglalkozását, hogy még Hale sem talált benne erkölcsileg semmi kivetnivalót. Zenobia felállt, odament az almáriumhoz, és néhány poharat vett elő; szétosztotta, aztán felemelt egy whiskys demizsont, ügyesen a karjára fűzte, megtámasztotta a csuklójával, mint valami bölcsőt, s körbejárva megtöltötte a poharakat. Az urak felálltak, hogy ráköszöntsék az italt, s ahogy Hale is megfordult, a lány fekete szemének pillantása az övébe mélyedt. Olyan kedves kíváncsiság tükröződött a tekintetében, hogy a harmincöt éves nős ember belepirult, akár egy kisfiú.

Az italt úgy értelmezték, hogy Zenobia beleegyezett kérésükbe, és nem küldi el őket, a feszültség tehát hamarosan feloldódott. A lány visszaült a karosszékre, a karfájára könyökölt, s apró, kerek állát a kezére támasztva, gondterhelten a tűzbe meredt.

- George Lee derék fiú, és ezt nem azért mondom, mert ismerem. Mindig is ilyen volt. Sohasem viselkedett aljasul, alattomos módon - soha! Egyetlen szegényembert se tudnának mutatni, akitől egy centet is elvett. Csak a bankokat meg a postakocsi-társaságokat kopasztja meg néha, akik csődöt jelentenek, hogy az utolsó centet is elszedjék a szegényektől, mert *rájuk* bezzeg senki sem vadászik! S talán magának tartja meg a pénzüket? Nem; szétosztja cimborái között, akik segítik őt, s azok verik el! *Ő* semmiből sem kér részt; nincsenek szép házai Friscóban; nem tart versenylovakat. Akárcsak az az ember, akivel most dolgozik... ha ugyan ő az... úgy bizony, fiúk! És minden kockázatot magára vállal... lefogadom, hogy a legényei rég biztonságban voltak, amikor végre hátat fordított maguknak.

- No, azért egy kicsit csak elpókerezik abból a pénzből, Zeenie - mondta nevetve Clinch. - Kelly seriff ötezer dollárt nyert tőle a múlt héten.

- De nem is szokta üzőbe venni, és arról se hallottam, hogy Kelly seriff visszaadta volna a pénzt a postakocsi-társaságnak. És ha jól tudom, maga is nyert tőle valamicskét. Gondolom, azért kergeti, hogy megkérdezze, kinek kell visszaadnia. - Az utasok harsogó kacagásban törtek ki Clinch rovására. Az ezredes éppen visszavágni készült, de a fiatal lány hirtelen félbeszakította. - Ha mindenáron vadászni akarnak - miért nem keresnek nagyobb vadat? Ott van például Jim Harkins - őt kergessék meg, akkor én is magukkal tartok.

- Harkins! - kiáltott fel egyszerre Clinch és Hale.

- Igen, Jim Harkins... talán ismerik? - kérdezte egyikről a másikra pillantva Zenobia.

- Egyik barátom ismeri - válaszolta nevetve Clinch -; de azért mondja csak, bátran!

- És maga... maga ott? - folytatta Zenobia, lehajtott fejét Hale felé fordítva.

- Hát... történetesen ő a bankárom - mondta mosolyogva Hale. - De személyesen nem ismerem.

- Hát akkor rá vadásszon, míg meg nem lóg a pénzével!

- Miért, mit művelt ez a Harkins, Zeenie? - kérdezte Rawlins, aki mérhetetlenül élvezte társai zavarát.

- Hogy mit művelt? - Elhallgatott, hosszú fekete fürtjeit hátra vetette, két kezével átfogta a térdét, és ringatózni kezdett a székében, szemlátomást ügyet sem vetve rá, hogy karcsú bokája és a félig lerúgott papucs kilátszik felcsúszott ruhája alól. - Nem akarom kiábrándítani *őt* - mondta ravaszul, és Hale felé bólintott.

- Kérem, ne törődjék velem - felelte felesleges buzgósággal Hale.

- Nos - mondta Zenobia -, gondolom, mindnyájan ismerik Ned Falknert, és hallottak az Excelsior-árokról.

- Igen, Falkner a bánya igazgatója - felelte Rawlins. - Tisztességes, becsületes ember. Neki aztán nem tapad mocsok a nevéhez.

- Kezet rá - mondta Zenobia, és kinyújtotta a kezét. Rawlins lelkesen megrázta, s a lány folytatta a történetet. - Legalább olyan becsületes, mint amilyennek tartják - nekem elhihetik. Nos, akkor azt is tudják, hogy Ned minden pénzét, minden erejét, minden tudását...

- És a csinos arcát - tette hozzá huncutul Clinch.

- ...a bányába ölte - folytatta Zenobia, figyelmen kívül hagyva a közbeszólást. - Az a bánya az édesanyja, a szerelme, mindene! Míg mások Friscóban mulatoztak, dárídóztak, Ned a bányát bújta. „Várjatok, amíg megtalálom az aranyat”, szokta mondani. „Amikor virágzásnak indul, akkor majd néztek nagyot!” Sőt, rábeszélte a fiúkat is, hogy adják bele mindenüket, az utolsó centig... mert a fiúk szerették őt, és szeretik most is, akárha nő volna.

- Így van - bólintott Clinch és Rawlins -, és meg is érdemli.

- Nos - folytatta Zenobia -, a bánya nem jövedelmezett olyan hamar, mint ahogy számították. A fiúk egyre szegényebbek lettek, és Ned is egyre szegényebb lett, csak a kitartása és a jelleme maradt a régi. Úgy döntött, pénz után néz. Az a sakál Harkins kiszagolta, hogy itten jó üzlet kínálkozik, rávette Nedet, hogy adja át neki az irányítást, mondván, ő majd részvénytársaságot alapít. Ahogy átvette az irányítást, kijelentette, hogy félmillió dollár kell a bánya kiaknázására, és kétszáz dollárt követelt részvényenként. Azok a gazdag pasasok könnyen kifizették, vagy legalábbis úgy tettek, mintha kifizetnék... de a fiúknak, akik éhbérért dolgoztak, ez a véget jelentette. Mivel nem tudtak fizetni, potom áron elvesztegették a részvényeiket. Ned még egy utolsó, elkeseredett lépésre szánta el magát, hogy megmentse a fiúkat - kölcsönt akart felvenni a saját részvényeire; mikor az a gazember Harkins erre rájött, elhíresztelte, hogy a bánya nem ér semmit, s hogy ő kiszáll belőle; ettől persze óriásit zuhantak a részvények. Ned egy dollárt sem bírt összekaparni, s az új társaság lecsapott a részvényeire a mondva-csinált adósság fejében; szóval, alaposan megkopasztották a fiúkat. Ned nem mert a szemükbe nézni, eltűnt, és azóta sem hallottunk róla. Miután Harkins megszabadult Nedtől és a fiúktól, csodálatos módon rögtön kifizette az adósságot, amit ő maga csinált, és százezer dollárért eladta a bányát. A pénzt - Ned pénzét - Sacramentóba küldte, mert ahhoz gyáva volt, hogy maga vigye el; alighanem meg akar lógni innét, mert a fiúk közül néhányan megfogadták, hogy lelövik, mint egy kutyát. Látják, ha már mindenáron vadászni akarnak, ő az igazi nagyvad, még a hóba sem kell utánamenni.

- De hát törvényes úton is vissza lehet szerezni azt a pénzt! - kiáltott föl felháborodottan Hale.

- Hisz ez ugyanolyan szemérmetlen rablás, mint... - elkapta Zenobia pillantását, és elhallgatott.

- Mint a tegnap esti, ezt akarta mondani, ugye? Szerintem több annál. Az útonállók legalább nem tesznek úgy, mintha a barátai volnának - elveszik a pénzt, de az életüket kockáztatják. Ami meg a törvényt illeti... az itt nem segít.

- Ez a játék vérre megy; a hamiskártyástól is hiába várja az ember, hogy megadja az adósságát
- magyarázta Clinch. - Falknernek a helyszínen le kellett volna lőnie azt a kutyát.

- Vagy a fiúknak kellett volna meglincselniük - vélte Rawlins.

- Véleményem szerint - mondta elgondolkodva Hale - törvényes orvoslás hiányában hathatós fenyegetéssel kellett volna rávenni ezt az embert, hogy hamis úton szerzett javairól lemondjon. Az elsődleges cél a pénz volt, s ha vérontás nélkül - amit egyébként fölösleges bünténynek tartok - meg lehet szerezni, ez is elég hatásos módszer. Persze, ha ellenáll vagy bosszút forral, akkor meg kellett volna ölni.

Észre sem vette, hogy megint a régi, oktató és ellentmondást nem tűrő modorában beszél, de Zenobia pillantásának serkentő hatására némi természetes hangsúlyt is adott szavainak. Halotti csönd következett. Társai vidám, jóleső csodálkozással tekintettek rá, Zenobia pedig felállt, és odanyújtotta a kacsóját. - Kezet rá!

Hale gálánsan ajkához emelte és megcsókolta Zenobia legtisztább ujját.

- Minden szava szentírás. És nem maga az első becsületes ember, aki rájött.

- Valóban? - nevetett Hale. - Ki volt az első?

- George Lee!

HATODIK FEJEZET

A választ követő hahotát hirtelen kutyaugatás szakította félbe a tisztásról. Zenobia lustán fölkel, és az ablakhoz lépett. Ezzel megkímélte Hale-t, aki nem éppen vidám megjegyzést készült fűzni a lány utolsó szavaihoz.

- Már megint az a mafla Dick, úgy látszik, idehozta a felfelé tartó postakocsi utasait, akik elakadtak a hóban. De ehhez nekem is lesz egy-két szavam! - Dick azonban mentegetőzve közölte, hogy a postakocsi utasai az alsó állomáson engedélyt kaptak Hennickertől, hogy szükség esetén igénybe vegyék a házat, így aztán Zenobia sem tiltakozhatott. - Jellemző papára - mormogta sértődötten -; egyik héten bezár bennünket, és mindenkire ráusztja a kutyáit, most meg az egész postakocsi-társaságot vendégül látná. Én nem bánom, elvégre az ő háza és az ő whiskyje - ígyák csak, de azt ne várják, hogy ki is szolgáljam őket.

Az újonnan jött társaság bizony cseppet sem volt bizalomgerjesztő vagy éppen rokonszenves. Ha nem számítjuk azt a természetes viszolygást, ami ilyen alkalmakkor mindig elfogja a régi vendéget az újak iránt, utasaink akkor is visszatetszőnek találhatták e vendégszeretetre áhítozók elégedetlen zsémbelését és pökhendi magatartását. Különösen egyikük volt undorító - az, aki úgy látszott, némi tekintéllyel rendelkezik társai előtt. Öntelt, hangoskodó fickó volt, a lehető legközönségesebb ruhában. Belevetette magát Zenobia karosszékebe, és nyomban italért kiáltott.

- Alighanem kénytelen lesz kiszolgálni magát - mondta szárazon Rawlins, amikor a hívásra senki sem jött elő. - Mindössze két nő tartózkodik a házban, és valószínűleg sok a dolguk.

- Ez aztán a fogadtatás! - kiáltott föl a fickó. - Jó lesz, ha ez a Hennicker meghúzza magát, mert egyszer még kifüstölöm a barlangjából! Van annyi a rovásán, mint sok börtöntölteléknek.

- Miért nem neki mondja, hogy megfelelhessen a vádjaira? - vetette oda Rawlins. - Hennicker szelíd, rendes ember! Nincs igazam, Clinch ezredes?

Clinch neve elérte a kívánt hatást. Az idegen az ezredesre meredt, aki, mintha egyáltalán nem érdekelné a beszélgetés, a tűzön nyugtatta hideg, szürke szemének pillantását. A fickó támadó kedve azonnal elcsitult; megkereste a demizsont, és kiszolgálta magát meg a társait. Aztán az italtól felbátorodva, visszatért a tűzhöz.

- Gondolom, hallott erről a rablásról, ezredes - mondta, fesztelen társalgást akarván kezdeményezni Clinchcselel.

- Gondolom - felelte fel sem nézve az ezredes.

- Én a Társaság megbízásából vagyok itt, hogy kivizsgáljam az ügyet.

- Nagy a veszteség? - kérdezte Rawlins.

- Nem olyan nagy, mint amekkora lehetne. Az a számár Harkins becsomagolt százezer dollárt, mintha csak egy ezres lenne, és odaadta egyik barátjának a bankban, Bill Guthrie-nak, hogy válasszon ki egy megbízható fickót az utasok közül, és küldje el vele Renóba. Merthogy a postásban nem bízott. Hahaha!

A nyomasztó csendben mesterkéltnek tűnt az üres nevetés. Rawlins még a lélegzetét is visszafojtotta, ahogy Clinchre nézett. A kifinomult, érzékeny Hale elvörösödött zavarában, Clinchnek azonban a szeme sem rebtent. Anélkül, hogy felnézett volna, vagy változtatott volna a viselkedésén, lustán így szólt:

- És nem tudja, hogy hívják azt az utast?

- Honnan tudnám! Amikor Guthrie meghallotta, mivel vádolják, azt mondta, addig nem adja ki a nevét, míg tőle magától nem kap rá engedélyt.

- És mivel vádolják? - kérdezte Clinch eltűnődve.

- Mivel vádolhatnának egy férfit, aki csak úgy, egy szóra odaadja azt a nagy halom pénzt, akár egy pofa bagót? Mint hallottuk, a rablók mindössze hárman voltak. A postakocsiban négy fegyveres utas tartózkodott, a bakon ott ült a kocsis meg a postás. Hatot raboltak ki *hárman!* Szép kis alakok lehettek. Bizonyára szégyellték magukat, mert az állomáson kijelentették, hogy a rablók üldözésére indulnak, aztán szépen elpárologtak. - Újra fölkacagott; társai a szoba másik végében vele nevettek.

Hale mit sem törődött azzal, hogy az idegen az ő nyolc órával azelőtti aggályait ismétli csupán, s már-már felpattant haragosan, lángoló arccal, de Clinch feléje forduló, lusta tekintete valósággal fogva tartotta. Úgy érezte, a könnyörtelen, nyugodt pupillák a székéhez szögeznek. Halál süttött a kegyetlen, szürke szempárból. Clinch engesztelhetetlen haragját látva, Hale egy pillanatra még a saját felháborodásáról is megfeledkezett; szinte sajnálat fogta el a szerencsétlen nyomorult iránt, aki ezt a haragot előidézte. Mintha megbűvölték volna, mozdulatlanul ült a székében, Clinch pedig újra felöltötte közömbös arckifejezését. Rawlins, aki szintén kaphatott egy figyelmeztető pillantást, meg sem moccant.

- De ezzel még koránt sincs vége a dolognak - folytatta nekibuzdulva az idegen. - Írtam egy kis cikket az újságnak - azzal néhány papírlapot húzott elő a zsebéből -; a postakocsin csaptam össze idefelé. Azt hiszem, ez majd új megvilágításba helyezi az ügyet. Ideje már, hogy másként nézzünk bizonyos dolgokat. Eddig folyton az utasok szidták a postakocsi-társaságot. Hát most a Társaság is szidhatja az utasokat. Érti? Ha megengedi, felolvasnám. Megfűszereztem egy kicsit, mert az újságírók úgy szeretik.

- Halljuk - mondta halkan az ezredes.

Az idegen megköszöri a torkát, költői pózt vett fel, öt barátja pedig, akik előtt bizonyára nem volt ismeretlen az iromány, széles mosolyra derült.

- A címe: „Pipogya-díjas utasok.” Könnyed stílusban írtam, tudja.

„A jelek szerint a postakocsi kirablása a csúcs közelében azért ment olyan simán, mert az utasok egytől egyig pipogya fráternek bizonyultak, hogy enyhe kifejezést használjunk.” - Itt megállt, és magyarázólag Clinchre pillantott: - Mindjárt megérti, miért hangsúlyozom az utasok pipogyaságát. - „Kiderült, hogy összesen három rabló támadt a kocsira, s bár az utasok, a kocsis és a postás állig fel voltak fegyverezve, s a számuk kétszer annyira rúgott, mint a támadóké, egyetlen lövés sem esett. Nem áll szándékunkban emlékeztetni az olvasót Yuba Bill hírhedt bátorságára, vagy Bracy Tibbetts, az előzékeny postás hidegvérére és tapasztaltságára, akik azóta kijelentették, hogy mélységesen megdöbbennek az utasok keresztényi birkatürelme, amellyel megadták magukat. Mosolyogtató, és mégis émelyítő történetek járnak e felnőtt férfiakról, akik állítólag letérdeltek az út porába, és felajánlották, hogy pörére vetkőznek, csak kíméljék meg az életüket; egyikük az ülés alá bújt, a kabátja szárnyánál fogva kellett előráncigálni; sőt, mint mondják, hihetetlen összegeket ajánlottak, és sűrű tartó szolgáltatást fogadtak nyomorult irhájuk megmentése érdekében; mi azonban olyan tények birtokába jutottunk, amelyek még súlyosabb vádakkal vezethetnek. Bár úgy hírlik, az egyik utastól jókora összeget raboltak el, melyet az másvalaki megbízásából vitt magával, ekképpen, elég arcátlan módon, rivális »szállítócéget« alapítva a Társaság saját kocsiján...” - Ez jó - szakította félbe a felolvasást, hogy társai zavartalanul megtapsolhassák. - Hogy tetszik?

- Pokoli - mondta tűnődő hangon Clinch.

„...az ügyet mind ez ideig - tért vissza kéziratához az idegen - titokzatos homály fedi. Jackson N. Stanner úrnak (ez én vagyok), a Társaság különleges ügyekkel megbízott detektívjének és embereinek megjelenése városunkban mindazonáltal elegendő biztosítékot nyújt, hogy a rejtélyre hamarosan fény derül.” - Ezt a Társaság kedvéért kellett beleírnom - magyarázta leereszkedően. - „Az itt közölt tényekért is ennek az úrnak tartozunk köszönettel.”

- A cikk lényege, ha jól értem - mondta Clinch és felállt, de szemét még akkor sem vette le a tűzről -, az, hogy három ember csak akkor tarthat sakkban hatot, ha az illetők gyávák, vagy megadják magukat.

- Ez csak a kiindulópont - felelte Stanner -, amit feldolgozok. Különben döntse el maga, igazam van-e vagy sem.

- Sajnos, nem értek egyet a véleményével - mondta szárazon az ezredes. Megfordult, s szemét a padlóra szegezve, odaballagott az ajtóhoz, amelyen Zenobia bejött. A kulcs kívül volt, Clinch csendben kinyitotta, áttette a kulcsot, és ráfordította. Hale meg Rawlins hirtelen úgy érezték, gyorsabban kezd verni a szívük; a társaság többi tagja mosolygós kíváncsisággal követte Clinch lassú mozdulatait. Az ezredes bezárta a másik ajtót is, majd zsebre vágta a kulcsokat, és visszament a tűz mellé. Most először emelte fel a tekintetét - a legközelebb ülő férfi rémülten visszahőkölt.

- Én vagyok az az ember - mondta lassan és kimérten -, aki átadta a rablóknak a százezer dollárt. Én vagyok a három utas egyike, akiket kigúnyol ebben a cikkben, s ez a két úr itt mellettem a másik kettő. - Megállt, körülnézett. - Maga nem hiszi el, hogy három ember sakkban tud tartani hatot! Nos, megmutatom, hogyan kell csinálni. Megmutatom, hogy EGY ember is képes rá; mert esküszöm az élő Istenre, ha nem adja ide azt az irományt, itt helyben lepuffantom. Tízíg számolok... ha bárki megmoccan, maga és ő: halott - de *maga* előbb!

Még be sem fejezte, amikor Hale és Rawlins, mintha csak összebeszéltek volna, fegyverrel a kézben talpra ugrott. Hale maga sem tudta, miként történt, de hirtelen ráébredt, hogy szeme a társaság egyik tagjára szegeződik, és szentül elhatározta: habozás nélkül megöli, ha a szükség úgy hozná. Nem is próbált gondolkodni; csak az járt az eszében, hogy megöli ellenfelét, s ha kell, akár többet is.

- Egy... - kezdte Clinch, és megemeltette rövid csövű revolverét - kettő... három...

- Nézze csak, ezredes... szavamra, nem tudtam, hogy maga az. Hagyja abba, könyörgök! Nézze... izé... - dadogta elfehéredett arccal Stanner, de nem mert a barátaira nézni, akik szinte kővé váltak a megdöbbenéstől.

- Négy... öt... hat...

- Várjon! Itt van! - Előkapta a papírt, és ledobta a padlóra.

- Vegye föl, és nyújtsa át. Hét... nyolc...

Stanner térdre esett, felkapta a papírt, és átnyújtotta az ezredesnek. - Csak tréfáltam, ezredes - mondta erőltetett nevetéssel.

- Örülök, hogy ezt hallom. De mivel papíron tréfált, papíron kérjen bocsánatot is. Fogja a tollat, és írja, amit mondok. „Tanúsítom, miszerint rájöttem, hogy a fenti megállapítás szemenszedett rágalom Ringwood Clinch, Robert Rawlins és John Hale urak és utasok ellen, akiktől is ezennel bocsánatot kérek.” Írja alá. Rendben van. Most pedig írják alá tanúként a társai is.

Azok habozás nélkül aláírták; egyikük, megragadva az alkalmat, hogy az ügy tréfa volta megerősíttessék, azt javasolta, iganak egyet.

- Sajnálom - mondta csendesen Clinch -, de nekem és ennek az embernek szűk ez a ház, meg aztán el is kell juttatnom ezt a papirost a Vadmacska-állomásra, azért inkább ital nélkül távozom. - Előhúzta a kulcsokat, mindkét ajtót kinyitotta, majd felvette a kabátját, és menni készült.

Rawlins felállt, hogy kövesse - Hale habozott. Az elmúlt félóra egymást kergető eseményei nem hagytak időt, hogy gondolkodjék. Bár legutóbbi tettük zordon jogosságát elismerte, és úgy érezte, megtenné még egyszer, ha kell - de egyáltalán nem volt meggyőződve a dolog törvényes voltáról. Ebbéli félelme s a megérzés, hogy újabb bonyodalmakra számíthat, ha továbbra is azonosítja magát Clinchessel és Rawlinsszal; a tény, hogy nyíltan lemondtak az üldözésről, melyet most az arra hivatott társaság folytat, akikkel máris összerúgták a port - mindez arra ösztökélte Hale-t, hogy maradjon. De a gondolat, hogy az utolsó percben magukra hagyja társait, nem látszott túlságosan becsületesnek; meg aztán meg is kedvelte őket. Ám az is eszébe jutott, hogy már kellőképpen bebizonyította hűségét, a Vadmacska-állomáson meg úgysem igen lehetne hasznukra, s csak még távolabb kerülne otthonától, legfőképpen pedig: türelmetlenül vágyott már valami önálló cselekvésre, s ez eldöntötte a dolgot. - Én itt maradnék - mondta Clinchnek -, hacsak nincs rám szüksége.

Clinch gyors, kifejező pillantást vetett az ellenségre, de tekintetében egyetértés tükröződött. - Tartsa nyitva a szemét, akkor egy tucattal is elbánik - mondta halkán, majd Stannerhez fordult. - Ezt a papírt elviszem a Vadmacska-állomásra. Ha netán keresne, tudja, hol talál meg, hacsak - bőszen elmosolyodott - nem akar kijönni velem néhány percre, mielőtt elmegyek.

- Ez a dolog a postakocsi-társaságra tartozik, nem rám - felelte Stanner tettetett nyugalommal.

Hale kikísérte Glinchet és Rawlinst a konyhán át az istállókhöz. Dick, a lovász közben meghozta a segítséget, hogy az elakadt postakocsit kiássák a hóból.

- Nem sok embert hagynék magára szívesen ezzel a csürhével - mondta Clinch, miközben kezét szorította Hale-lel -; magát se hagynám itt, ha nem tudnám, hogy bárhol megállja a helyét. Azzal, hogy följánlotta: itt marad, föltette az i-re a pontot, Hale. Tudja, eleinte nem sokat néztem ki magából, de ha jó barátira lesz szüksége - szóljon Ringwood Clinchnek.

- És nekem is, öregfiú - mondta kinyújtott kézzel Rawlins, aki közben sietős beszélgetést folytatott a fészerben az öregasszonnyal, s most előlépett -; bízson Zeenie-ben, ő majd jelt ad, ha ezek a gazfickók rosszban sántikálnának. No, minden jót.

Hale már-már megsértődött a gondolatra, hogy ő segítségre szorulhat, de egyszersmind hízelgőnek is találta a bizalmas kapcsolatot a csinos lánnyal; visszaballagott az ivóba. Jöttére elhalt az izgatott susogás, zavart csend támadt, s neki esze ágában sem volt megtörni, miközben újra helyet foglalt a tűz mellett. Stanner azonban egyszer csak odalépett a kandallóhoz, és hamis közvetlenséggel megszólította:

- Úgy látszik, az öreg ezredes igencsak felpaprikázódik, ha többet önt le háromujjnyinál az árpaléból, mi?

- Szeretném, ha megértené, Mr. Stanner - mondta Halé régi szabatosságával -, hogy a legcsekélyebb megjegyzést arra az úrra, aki az imént távozott, nemcsak kifejezett modortalanságnak fogom tartani az ön részéről, de személyes sértésnek is veszem. Ha arra gondol, hogy az ital hatása alatt cselekedett, kénytelen vagyok kiábrándítani; olyannyira birtokában volt képességeinek, hogy nemcsak a saját véleményét, de az enyémet is kifejezésre juttatta a maga viselkedéséről. Azt is el kell ismernie, hogy nagyon okosan járt el, amikor oly módon mutatta ki ellenszenvét a társasága iránt, hogy egyszerűen itthagya magát. Sajnálom, hogy engem bizonyos körülmények megakadályoznak ezen előjogom gyakorlásában; de ha már kénytelen vagyok elviselni a jelenlétét ebben a szobában, kifejezetten ragaszkodom hozzá, hogy ne erőltesse rám a társaságát.

Ez a szándékoltan szenvtelen kijelentés még jobban lehangolta a társaságot, mint Clinch fenyegető fellépése. Mivel egyáltalán nem voltak hozzászokva az efféle szavakhoz és nézetekhez, nem tudták eldönteni, hogy a beszélő valódi érzéseit fejezik-e ki, vagy csak merő kötözködés az egész, melyre ha válaszolnak, könnyen nevetségessé tehetik magukat. Az otromba tréfák országában nem is hihettek mást, mint hogy számukra ismeretlen gúnyolódással állnak szemben, mely ily módon próbál csúfot üzni belőlük. A következmény az lett, amit Hale maga is a legjobban kívánt: abbahagyták a hangos beszélgetést. Egymáshoz közel húzódva, suttogó tanácskozásba merültek, Hale pedig, tekintetét a tűzön nyugtatva, átadta magát a megkésett és hasztalan elmélkedésnek.

Nem tudta eldönteni, hányadán áll. Bárhogy nézte is, tizenkét óra leforgása alatt nemcsak dédelgetett elvei mentek át gyökeres változáson, de e változással összhangban is cselekedett, olyanképpen, hogy azt egyszerűen lehetetlen volt meg nem történné tenni. A törvény és a rend szolgálatában részt vett egy törvénytelen és rendellenes hajszában, s végül nem is a rablókkal került összeütközésbe, hanem az üldözésekre kijelölt hatósági közegekkel. Mi több, hirtelen azon kapta magát, hogy még némi rokonszenvet is érez a bűnözők iránt. Ha valaki huszonegy órával ezelőtt azt mondja neki, hogy szemet fog hunyni egy törvénytelen cselekedet fölött, mert érzi annak elvont jogosságát, sőt hasonló okokból segédkezet nyújt e törvénytelen cselekedethez, sértésnek veszi és felháborodik. A tudat, hogy immár nem tekintené sértésnek, még jobban megzavarta. Ilyen körülmények között nemigen törődhetett azzal, hogy holmi véletlen folytán elválasztották a családjától s egész múltbéli életétől, szokásaitól; most érezte

első ízben, hogy bírálát érheti következetlenségét; nemigen sietett hát kitenni magát e bíráltnak.

Felnézett, és észrevette, hogy a konyhára szolgáló ajtó lassan kinyílik. Most úgy rémlett neki, már akkor is megnyikordult, amikor Stannerrel beszélt. Ezúttal azonban határozottan kinyílt, hogy felhívja a figyelmét, anélkül, hogy a többiek észrevennék. Hamarosan Zeenie arcát pillantotta meg; a leány figyelmeztetőleg intett a társaság felé, s egy újabb intéssel magához hívta Hale-t. Hale lusta mozdulattal felállt, fejébe nyomta kalapját, és kilépett a konyhába, a fiatal lány pedig szemlátomást az istállók felé indult. Fellépett a létrára, mely valószínűleg a szénapadláshoz szolgált, majd egy alacsonyabban levő ajtón benyitott. Apró szobácskába értek a háztető alatt; a magas termetű Zeenie alig tudott kiegyenesedni benne. Hale a gerendán lógó istállólámpa fényében megállapította, hogy bár szegényesen bútorozott, a helyiség női lakóról és nőies ízlésről árulkodik. A lány az egyetlen székre mutatott, maga pedig az ágy szélén foglalt helyet, s két kezével újólag átkulcsolta térdét. Arcán az izgatottság jelei látszottak, szemében könny csillogott. Közelebb hajolva a lámpához, Hale döbbenet láta, hogy Zenobia rázkódik a nevetéstől.

- Gondoltam, hátha unatkozni fog azzal a csürhével odalenn, főleg miután kivágta azt a kis szónoklatot; mondtam is a mamának, hogy felhozom egy kicsit. Hallottuk, hogy letolta őket! Mama szerint káromkodott, akár a vízfolyás, de nekem - Istenemre! - össze kellett kucorodnom, nehogy kitörjön belőlem a nevetés, mikor a fejükre olvasta azokat a Webster-szótárba illő mondatokat. - Elhallgatott, s csak úgy rázta a nevetés, mely azonban, a tető közelsége s a félelem miatt, hogy meghallhatják, korántsem nélkülözött minden dallamosságot. - Megmondom, mi tetszett a legjobban! Az a rész, amelyiket úgy kezdett: „Bizonyos körülmények, melyekkel nem tudok mit kezdeni...”

- De hisz én nem is mondtam ilyesmit - szólt közbe nevetve Hale.

- „...nem könnyítik meg nekem előjogom gyakorlását, hogy kirúgjam a szobából - folytatta a lány -, de ha már nem tehetem, a legkevesebb, amit mondhatok, hogy ez a négy fal fenemód szimpatikusabb látvány, mint a maga fizimiskája”, vagy valahogy így. És ahogy szüneteket tartott, meg leeresztette és újra felvitte a hangját, mint egy csupa nagybetűs ábécéskönyv! Az ezredes ugyan elbújhatott volna mellette. Az ő szitkozódása ehhez képest nulla. Az a Stanner egészen belesárgult!

- Úgy látom, maga kinevet - mondta Hale, aki nem tudta, derüljön-e, vagy bosszankodjék a lány jókedvén.

- Akkor én vagyok az egyetlen, aki meg meri tenni - mondta a lány egyszerűen. - Az ezredes szerint ahogy maga visszafordult, és azt mondta, itt marad és vállalja a felelősséget... azon a nyugodt, „szólt-hozzám-valaki?” hangon... hát az a legfényesebb dolog volt a világon! Igen! Mama szerint nekem fogalmam sincs a jómodorról, de azért felismerem, ki a legény a gáton!

Hale-t egy pillanatra mélységes meglepés töltötte el a váratlan és szemlátomást nem hízégsnek szánt bók hallatán. A lány sötét szemének kíváncsi tekintetétől azonban zavarba jött, így hát témát változtatott.

- Mindig az istállón át jár fel ide? - kérdezte, és körülnézett a szobában, mely bizonyára a lányé lehetett.

- Igen - felelte Zenobia kissé szórakozottan. - Van ott egy másik létra is, az a mama szobájába vezet - s egy csapóajtóra mutatott a falként szolgáló, jókora kémény mögött -, de ez itt alkalmasabb, és közelebb van a lovakhoz, ha siet az ember.

Ez a nyílt utalás - mely csak megerősítette eddigi feltevését, miszerint a házat váratlan támadások és a gyors menekülés lehetőségének figyelembevételével tervezték - fölébresztette Hale-ben az előbbi nyugtalan gondolatokat. Zeenie, aki figyelte a férfi arcát, hozzátette: - Ha medve vagy puma kószál erre, és megriasztja a csordát, lóra kell ám kapni gyorsan, mihelyt meghallja az ember a bőgést!

- Csak nem maga...

- Azelőtt papa szokott, de mostanában én, azért is lakom idefönt. - Egy félig ruha-, félig köpenyforma öltözékre mutatott, amely a falon lógott. - Volt, hogy alig telt el öt perc az első bőgés után, már kinn is voltam a szurokfenyőnél, az ösvényen.

Hale leplezetlen megdöbbenéssel nézte a lányt. Nyoma sem volt a viselkedésében holmi amazoni természetnek, alakját egyáltalán nem formálta erőteljessé a sok lovaglás. Ellenkezőleg, kívül-belül határozottan nőiesnek látszott. Zenobia, mintha észre sem vette volna a kutató, kíváncsi tekintetet, intett Hale-nek, hogy húzza közelebb a székét, majd mélyen a szemébe nézett, és azt kérdezte:

- Mi vette rá *magát*, hogy emberekre vadásszon?

Hale-t megdöbbsentette a kérdés, de azért szerette volna megválaszolni. Csodálkozva látta azonban, hogy a magyarázat még neki is mesterkéltnek tűnik, s egy percre sem kételkedett benne, hogy nem elégíti ki Zenobiát. Ő azonban csak bólintott, és így folytatta:

- Szóval, semmi baja George-dzsal?

- Nem ismerem őt - mosolyodott el Hale. - Én a rabló ellen indultam.

- De hát *ő* a rabló!

- Úgy értem... én a princípium ellen tiltakoztam. A princípium ellen, amelyet veszélyesnek tartok.

- De hát *ő* a principális, a többiek, gondolom, csak segítettek - mondta Zeenie, és felsóhajtott -; és ő valóban veszedelmes principális.

Hale látta, hogy hiába magyarázkodik. A lány folytatta:

- Miért maradt itt, miért nem ment el az ezredessel? Talán csak Stannert akarta kioktatni? Nem hiszem.

Zenobia szépsége, beléje vetett bizalma, a gyönyörű fekete szempár meg az a tudat, hogy egyedül vannak, először arra indította Hale-t, hogy gavallér módjára bókoljon; de ugyanezek a körülmények a következő pillanatban ajkára fagyasztották a szót.

- Nem tudom - felelte sután.

- Majd én megmondom - szólt a lány. - Maga éppúgy nem tartozik az ezredeshez és Rawlinshoz, mint Stannerhez. Nem az *ő* fajtájuk.

Zavarában Hale az iménti, elvetett ötletét hívta segítségül.

- És ha csak magát akartam látni? - mondta kényszeredett nevetéssel.

- Nem hinném, hogy *én* a maga fajtája volnék - vágta rá a lány. Hallgatott egy darabig, aztán felállt, és odament a kéményhez. - Nagy a csönd odalent - mondta, és fülét a durva padlózathoz tapasztotta, amely a lenti szoba mennyezetétől szolgált. - Kíváncsi lennék, mire készülnek?

Hale ezt célzásnak vette, hogy térjen vissza a többiekhez, akiket otthagyt, s már fel is állt, de a lány elstetett mellette, felrántotta a csapóajtót, és lenézett az istállóba.

- Sejtettem... a lovak sincsenek itt. Meglógtak - mondta kifejezéstelenül.

Hale nem válaszolt. Iménti zavarában neki is átvillant az agyán, hogy távoznia kellene, mégpedig minél hamarabb. Talán intő jelnek vegye ezt? Tétován nézte a lányt, de az megfordult, és lefelé indult a létrán. Hale utána ballagott. A szobát, ahogy számítottak rá, üresen találták.

- Remélem, nem én kergettem el őket - mondta Hale, nyugtalanul a lány szomorú arca láttán. - Épp az imént gondoltam rá, hogy nekem is mennem kellene.

Zenobia mereven bámult kifelé az ablakon. Aztán megrándította a vállát, sarkon fordult, és majdnem dacosan azt mondta: - Ugyan miért? Hé, mama! A Stanner-csürhe eliszkolt, de ez az idegen még itt marad!

HETEDIK FEJEZET

Egy hét telt el azóta a Sastanyán. Nappal felhő és napsugár váltotta egymást, éjjel eső zuhogott a zöldellő fennsíkon, s hó a hegyek között. Minden reggel üdőbb zöldbe öltöztette a tél övezte kis birodalmat, s még vakítóbb fehérre festette az óriás sorompót, mely elzárta a külvilágtól az odabenn lakókat. A kör alakú börtönfal mit sem változott; hacsak annyit nem, hogy a ráterülő hó nap mint nap közelebb húzódott. A szűkülő határok miatt már csak a ház melletti rétre lehetett kicsapni a jószágot, biztos távolságra a vadon szélétől, melyet elleptek a prédára leső ragadozók.

A nap már alább ereszkedett, de a lejtőn sétálgató páron nyoma sem látszott a helyzet szülte komorságnak vagy félelemnek. Ami a külső megjelenést illeti, Kate, aki délutáni sétájából volt hazatérőben Falknerrel, nőre valló következetlenséggel visszatért a divat és a konvenciók világába, szemlátomást épp akkor, amikor eléggé hathatós módon kirekesztették onnan. A környező télnek tett engedményképpen elzárta fehér ruháját, s még egy tollas kalapot meg egy fekete karmantyút is előszedett, mellyel valamikor Boston egyik előkelő negyedének lakóit bájolta el. Falkner is felcserélte puhakalapját és festői takaróját egy meleg hódbőr kabátra és egy prémsapkára, melyet Kate erőszakolt rá Hale ruhatárából a zimankós időre való tekintettel. Úgy sétálgattak egy kőhajításnyira a sűrűtől, ahol a természet vad erői nyüzsögtek, mintha mást sem hallanának, csak a saját hangjukat; a zordon fehérbe öltözött, komor csúcsok előterében a különféle viseletekről beszélgettek.

- Nem azt mondom - érvelt higgadtan Kate -, hogy dobja el a takaróját... nyugodtan viselheti esős éjszakákon, vagy ha hébe-hóba átlovagol majd a barátjától, hogy eltöltsön velünk egy estét... a régi napok emlékére - tette hozzá mintegy öntudatlanul, ösidőktől eredő barátságot sejtetve -, de ismerje el, hogy napfényben vagy az utakon túlon túl feltűnő és káprázatos viselet.

- Nem értem, miért baj ez? Egy egész nép tapasztalata bizonyítja, hogy a szóban forgó ruhadarab nagyon is megfelel igényeiknek és szükségleteiknek - szállt vele vitába Falkner.

- De maga nem abból a népből való - mondta Kate -, ez a különbség. Más a külseje, másként cselekszik, és ez a kibékíthetetlen ellentmondás a ruhája meg maga között igenis furcsának tünteti föl.

- És furcsának lenni bűn a maga civilizált előítéletei szerint - felelte Falkner keserűen.

- Másnak látszani, mint ami vagyunk - ez a bűn. Nézze, maga, azt mondja, bányaigazgató. Semmi szüksége rá, hogy holmi spanyol brigantinak álcázza magát azzal a takaróval. Higgye el, ha odalovagolna a postakocsihoz, habozás nélkül átadnám magának az órát és az erszé-nyemet. Mi az? Csak nem sértődött meg? - Kate nevetett, de nem tudta ellensúlyozni szavai

komolyságát. - Azt hiszem, hozzá kellett volna tennem, hogy örömmel adtam volna, talán még egy szarabandot vagy bolerót is eljártam volna egy ilyen romantikus figurával... ha ugyan nem mentek még ki a divatból ezek a táncok. Nos - tette hozzá, veszélyes szünet után -, gondolkodják a szavaimon!

Falkner néhány lépéssel előtte ballagott, arcát a távoli hegyek felé fordította. Aztán hirtelen megállt, és szembefordult a lánnyal. - Maga épp csak annyi időt áldozott volna a rablóra, Scott kisasszony, hogy jól megjegyezze az arcvonásait a rendőrség számára... se többet, se kevesebbet. Akárcsak a sógora, hajlandó lett volna életét kockáztatni a civilizált rend és a törvény védelmében.

Ha szavak nélkül is meg lehet cáfolni egy állítást, a cáfolat ott tükröződött a fiatal lány arcán és szemében. Ha Falkner nem olyan biztos a dolgában, maga is észrevette volna. Kate karmantyújába rejtette arcát, megrándította formás vállát, s meg-megrebbenő szemhéját lebecsátva odébb sétált. - Szomorú dolog - mondta rövid hallgatás után -, hogy képtelenek vagyunk fenntartani nyomorult életünket anélkül, hogy másokét el ne vennénk! - Megtorpant. - És az is borzasztó, hogy figyelmeztetnem kell: még semmit sem lőtt a sebesültnek vacsorára - tette hozzá. - Ott a mezőn látok egy nyulat.

- Arra a tapsifülesre gondol? - kérdezte szórakozottan Falkner.

- Nekem mindegy. Kár, hogy karabélyt, és nem vadászpuskát hozott magával.

- A karabélyt önvédelemből hordom.

- A vadászpuska meg inkább támadó fegyver, ugye?

Falkner ránézett, de abban a pillanatban, vagy százméternyire tőlük, felugrott a nyúl, és cikázva rohant át a mezőn. A fiatalember vállához emelte a fegyvert; hosszú szünet következett - Kate legalábbis annak vélte; a kis állat már-már eltűnt szem elől, de egyszer csak eldőrdült a karabély, a nyúl, mint egy gumilabda, a levegőbe repült, s aztán mozdulatlanul elnyúlt. A lány leplezetlen bámulattal nézett a lövésze.

- Biztos, hogy meghalt? - kérdezte félénken.

- Azt sem érezte, hogy eltalálták.

- Akkor ez sokkal irtalmasabb cselekedet volt, mint amikor John lövöldözik a vadászpuskájával, és nem öli meg őket azonnal - mondta Kate. - Ki nem állhatom a vadászatot meg a vadászokat, de a karabély, az más...

- Miért? - kérdezte Falkner.

- Valahogy finomabb.

Felemelte bájos fejcskáját, s tenyerét a szeme elé tartva, a felhőtlen eget kutatta tekintetével. Aztán elgondolkozva megszólalt:

- Eszembe jut... á, nem fontos.

- Micsoda?

- Nem érdekes.

- Dehogynem - mondta Falkner derűsen mosolyogva, miközben újratöltötte a fegyvert.

- Egyszer ígért egy sastollat a kalapomra. Nem sas az ott a levegőben?

- Alighanem csak héja.

- Jó lesz az is. Lője le!

A lány szeme vadul csillogott. Falkner halvány mosollyal az arcán, dühítő lassúsággal fölemelte a karabélyt.

- Biztos, hogy héját akar? - kérdezte végtelen nyugalommal.

- Igen... gyorsan!

De a fegyver csak hosszú másodpercek után dördült el. A kiterjesztett szárny megbillent, s a madár ólomként zuhant lefelé; a távolság, ahol leesett, mutatta a lövész nem mindennapi teljesítményét. Mielőtt még földet ért volna, Falkner feléje iramodott. Néhány másodperc múlva visszatért, kezében vértől csöpögő szárnyat szorongatott. - Választhat - kiáltotta vidáman.

- Biztos, hogy rögtön meghalt?

- A fejét vitte el a golyó - felelte kurtán Falkner.

- És a zuhanás is megölte volna - mondta Kate határozottan. - Csodálatos volt. Magát biztosan nagyszerű lövésznek tartják.

- Kicsodák?

- Hát az ismerősei... a barátai... meg a barátainak a húgai.

- George sokkal jobban lő, mint én, és több gyakorlata is van. Egyszer pisztollyal csinálta meg ugyanezt. Persze nem ilyen messziről, de jóval nehezebb szögből.

Kate nem felelt, de arcáról lerítt a meggyőződés, hogy akár művészi, akár egyéb szempontból, az a másik lövés a közelébe sem érhetett annak, amelynek az imént szemtanúja volt. Falkner közben felszedte a nyulat is, és most együtt indultak el a ház felé.

- Emlékszik, a jövetelük napján itt sétáltunk, és maga megmutatta nekem azt a sziklát, ahol a hó elől összebújtak az állatok - mondta hirtelen Kate.

- Igen - válaszolta Falkner -, most már kevesebben vannak. Attól tartok, igaza lett; felfalták egymást, vagy elmenekültek. Reméljük az utóbbit.

- Mindennap figyeltem őket a távcsővel - mondta Kate -, a végén csak négyen maradtak. Egy medve, egy nagy, gubancos macska, amit maguk kaliforniai oroszlánnak hívnak, egy farkas és valami róka- vagy mókusszerű állat.

- Kár, hogy nem hasonszőrűek - mondta Falkner.

- Miért?

- Akkor egész kényelmesen meglennének egymással.

- Ugyan, szerintem egyenesen borzalmas lenne, ha az ember örökké a maga fajtájával volna összezárva.

- Szóval azt hiszi, hogy bár más a természetük, mások a szokásaik, boldogok is lehetnek egymással? - kérdezte hirtelen komolyra fordítva hangját Falkner.

- Azt hiszem - mondta sietve Kate -, hogy a medve és az oroszlán roppant kedvesnek találja a rókát meg a farkast, és a róka meg a farkas...

- Folytassa - mondta Falkner, és megállt.

- Nos, a róka meg a farkas sokkal jobb véleménnyel lesz az oroszlánról és a medvéről, mint eddig.

Közben odaértek a házhoz, de Kate, érthetetlen okból, nem ment be a nappaliba nővéréhez és a sebesülthöz, aki kikönyörgött magának egy díványt és egy párnát az ablak mellett, hanem felment a saját szobájába. Ha Mrs. Hale-t akarta elkerülni, felesleges manőver volt, mert ez a hölgy is épp a szobájába tartott, alig egy perccel előbb hagyván el a nappalit, mint ahogy ők a házba léptek. Falkner is szeretett volna egyedül maradni gondolataival, de Lee, szemlátomást az egyetlen élénk, kisfiúsan vidám, gondtalan lélek az egész társaságban, intett neki, s ő kénytelen volt megállni a küszöbön, kezében a nyúlal meg a héja szárnyával. Lee gondterhelt pillantást vetett az utóbbira, és nagy komolyan így szólt: - Én persze meg tudom enni, Ned, meg aztán pont ez a legfinomabb része a héjának, s talán még a három nő is jóllakik a nyúlból, de szavamra, nem tudtam, hogy ilyen rosszul állunk. Három és fél órát vadásztál, s az eredmény egy nyúl meg egy héjaszárny. Ez rettenetes!

Látva, hogy barátja egyedül van, Falkner a hall padlójára dobta terhét, és belépett. - Ide hallgass, George, itt kell hagynunk, vagy legalábbis énnekem itt kell hagynom ezt a helyet, de rögtön. Hiába is vitatkozol; nem bírom tovább.

- Én se, ha nyitva hagyod az ajtót. Csukd be, aztán mondd el gyorsan, mit akarsz, amíg Mrs. Hale vissza nem jön. Megtaláltad az ösvényt?

- Nem, dehogyis; nem az ösvényről beszélek.

- Pedig azt hiszem, arról kéne beszélned, ha menni akarsz. Vagy talán megkérted Fodros-bodros kisasszony kezét, de ő korainak tartja egyheti ismeretség után?

- Nem, de...

- De meg akarod, ugye? Egyelőre ne tedd.

- Nem élhetek örökké hazugságban.

- Az attól függ. Kíváncsi lennék, miket hazudozol, amikor nem vagyok melletted. Ha csak azért sétafikálsz azzal a lánnyal, hogy zsoltárokat dalolj neki, meg a vasárnapi iskoláról prézsmítálj, vagy úgy tegyél, mintha milliomos volnál, aki meg akarja venni a házat nyaralónak, akkor azt ajánlom, hagyd abba a hazudozást. De ha indiántáncot járnál a puskáddal, és Harkins fejét követelnéd, vagy leszámolnád azt a köteg zöldhasút Scott kisasszony ölébe - azt se tartanám őszinte dolognak. Valahol a kettő között kell lennie a megoldásnak.

- George, nem gondolod, hogy... hisz olyan jóban vagy Mrs. Hale-lel és az anyjával... hogy jobb lenne, ha mindent elmondanál nekik? Úgy értem, olyan formában, ahogy te akarod; neked bármit elhisznek.

- Köszönöm; és mi van, ha én sem szeretek hazudozni?

- De hisz tudod, hogy nem úgy gondolom! Az ördög vigyen el, no; a te modorod olyan, hogy mindent a lehető legtermészetesebb színben tudsz feltüntetni.

- Jó, tegyük fel, hogy megteszem. El vagy készülve a legrosszabbra?

Falkner hallgatott egy darabig. - Nincs rosszabb, mint ez a bizonytalanság - mondta aztán.

- Nem értünk egyet. Tehát szívesen vennéd, ha megbocsátanának?

- Nem értelek.

- Az volna a legrosszabb dolog a világon. Hallgass ide, Ned. Várj csak; fülelj ki az ajtón. Mrs. Hale angyalábakon jár, s a szimata akár a macskáé. Ide figyelj! Én nem vagyok szerelmes senkibe, de ha az volnék, se használnám ki az előnyt, hogy kalandos történetekkel bolondítsak

magamba egy védtelen, magányos lányt. Nem lenne szép dolog. Tudod, hogy úgysem kergetne el.

- Tudom - felelte Falkner, és elvörösödött -, de elmennék magamtól. Az lenne a mentségem, amiért elmondtam.

- Elmennél? Hová? Úgy megszédített az a lány, hogy még az ösvényt se találtad meg, amelyen Manuel meglépett. Vagy letáboroznál a ház előtt, és a szemedet meregetné, amikor odalép az ablakhoz?

- Mivel te csak unalomból flörtölsz Mrs. Hale-lel - mondta keserűen Falkner -, fűtyülsz rá, hogy...

- Drága Nedem - vágott közbe Lee -, az a tény, hogy Mrs. Hale-nek férje van, és sohasem lehet a feleségem, mindkettőnk előtt világos. Bármilyen tudjon is meg rólam, attól ez a mi flörtünk cseppet sem lesz nagyobb bűn, és egyáltalán nem tünteti őt fel nagyobb áldozatnak. De elmondhatod-e ezt magadról és arról a kis puritán lányról?

- Mégse szóltál, hogy tartsam távol tőle magam; ellenkezőleg...

- Mert azt akartam, hogy érezd jól magad, udvarolj neki, tudván, hogy úgysem léphetsz tovább.

- Azt hitted, én is olyan szívtelen és önző vagyok, mint...

- Ned!

Falkner a kandallóhoz rohant, majd visszafordult.

- Bocsáss meg, George... bolond vagyok, hálátlan bolond.

Lee nem válaszolt azonnal, de megragadta és sokáig a kezében tartotta Falkner kinyújtott jobbát. - Ígérd meg - mondta lassan -, hogy egyelőre semmit sem mondasz el az asszonyoknak... a te kedvedért kérem, meg a lány kedvéért, nem miattam. De ha valami ábrándos becsületérzés mégis rávenne, ne feledd, hogy csak olyasvalaminek a bekövetkeztét sietteted, ami örökre el fog szakítani tőle.

- Nem értem.

- Elég! - kiáltotta régi vidámságával Lee. - Lódd El A Száját, a Sierrák csupasz képű kölyök-főnöke beszélt! Feketabajszos Sápadtarc pedig fontolja meg, miként szól ezután Fodrozódó Csoktyúk Vízhez! Most pedig eredj!

Ahogy az ajtó bezárult Falkner mögött, Lee vonásairól eltűnt a mosoly. Színtelen arcát a szürkülő táj felé fordította, homlokán és szeme körül elmélyültek a ráncok. Úgy elmerült gondolataiban, hogy meg sem hallotta a könnyű szoknyasuhogást, pedig máskor már messziről birizgálta rendkívül finom hallóérzékét. A magukat egyedül tudó emberek mély, gáttalan sóhajával felrázta magát, de csak akkor vette észre Mrs. Hale-t, aki közben bejött a szobába, mikor az halkan fölnevetett.

- Uramisten! De szomorú! Szinte úgy érzem, kettesben értem magát egy régi szerelmével. Soha nem hallottam még ilyen ódivatú és konzervatív sóhajt, amióta Kaliforniában vagyok. És még azt hittem, hogy magának nincs is múltja errefelé!

Szerencsére Lee arca homályban maradt, így Mrs. Hale nem vehette rajta észre az átsuhanó türelmetlenséget és bosszúságot. Nem szólt semmit, meg se mozdult, s az asszony gyors női ösztönével megsejtett valamit, mert szinte kislányos félénkséggel húzódott közelebb.

- Csak nincs rosszul, Mr. Lee? Remélem, nem erőltette meg magát?

- Aligha tudtam volna fél lábbal... ha nem is a sírban, mindenesetre múmiának csomagolva - felelte önmagát is zavarba ejtő keserűséggel Lee.

- Meglazítsam a kötést? Azt hiszem, szoros egy kicsit. Idegesítő érzés lehet, ha így összekötözik az embert.

Az asszony könnyű kezének érintése a takarón, mely a térdét fedte, a kék erekkel átszőtt szemhéjból sugárzó gyengédség, a bódító légkör, mely parfümként lengte körül, letörölte Lee arcáról az árnyakat, s kék szeme újra vidáman csillogott.

- Engem alighanem mindenféle kötelék idegesít- mondta, merőn nézve az asszonyt -, akár rajtam van, akár másan!

Megértette-e a kétértelmű szavak jelentését vagy sem, a kihívó pillantásra mindenképpen válaszolnia kellett, s míg Leere emelte tekintetét, Mrs. Hale pirosuló arccal hátrébb húzódott. - Csak nem kapott rossz híreket az imént?

- Maga szerint mi volna most a rossz hír? - kérdezte Lee, s kezét a tarkóján összekulcsolva hátradőlt, de a szemét nem vette le róla.

- Ó, bármi, ami késleltetné felgyógyulását, vagy megszakítaná ezt a kis családias együttlétet - mondta Mrs. Hale. - Olyan szépen lábadozik, hogy igazán kegyetlen dolog lenne, ha megzavarná valami feledni akaró és elfeledett életünket. De - tette hozzá hirtelen megérzéssel - csak nincs valami baj? Nincs... nincs valami hír az ösvényről? Mr. Falkner azt mondta tegnap, hogy a hágóban újra gyúlik a hó. Látott valamit? Talált valamit?

Ez az őszinte, fiatalos hév oly bájossá tette, hogy szinte sugárzott a mindennapok rendjébe belefásult arca, és Lee beszívta ezt a ragyogást, akár a virágok illatát.

- Miért néz rám így, Mr. Lee? - kérdezte halvány mosollyal az asszony. - Azt hiszem, mégiscsak történt valami. Mr. Falkner hírt hozott, ugye?

- Valóban rájött valamire, amit nem láthattam előre.

- S ez aggasztja magát?

- Igen.

- Titok?

- Nem.

- Akkor remélem, elmondja majd vacsora közben - mondta kicsit megkönnyebbülve az asszony.

- Ha egyáltalán elmondom, akkor most kell elmondanom - felelte Lee, s az ajtó felé nézett.

- Tegye, ahogy jónak véli - felelte Mrs. Hale hidegen -, úgy látom, mégiscsak titok. - Habozott. - Kate öltözködik, nem jön le egyhamar.

- Annál jobb. Arról van ugyanis szó, hogy Ned, viszonzásképp a kedves vendéglátásért, beleszeretett.

- Lehetetlen! Hisz alig egy hete ismeri!

- Úgy látszik, nem értünk egyet a kérdésben, mennyi idő kell, hogy értékelni tudjunk és megszeressünk egy nőt. Szerintem hét nap és négy óra bőven elegendő, és mi pontosan ennyit töltöttünk maguknál.

- Igen, de Kate nem volt idehaza, amikor jöttek, úgyhogy egy órát le kell számítania - mondta vidáman Mrs. Hale.

- Ned megteheti - *én* egy jottányit se engedek.
- De biztos, hogy nem téved? - kérdezte gyorsan az asszony. - Én úgy tudom, erről még nem szólt Kate-nek.
- Mindössze ennyi maradt a becsületéből és a józan eszéből. S hogy legalább a maradékot mentse, el akar menni, mégpedig azonnal.
- De hát az ostobaság volna!
- Gondolja? - kérdezte Lee, egyenesen az arcába nézve.
- Miért ne? - viszonzta jóval gyengébb hangon az asszony.
- Megmondom - felelte Lee, s halk hangját szenvedély fűtötte át, a gyerekes gondtalanságnak most nyoma se látszott. - Képzelden el egy férfit, akinek az élete merő megpróbáltatás, eleme az erőszak, vad csalódásokban és hasonlóképp vad sikerekben van része, és nem ismer más szórakozást, csak a kicsapongást meg a különködést; egy férfit, akinek a szemében gyengeséget, tunyaságot jelképez az otthon melege és a családi kötelék - vagy még annál is rosszabbat; hűséget és ragaszkodást a jobbán harcoló férfiban keres csupán, aki megosztja ínségét és szenvedéseit. Képzeld el ezt a férfit, amint váratlanul tiszta, szelíd, békés légkörbe csöppen, egy magasabb rendű életformába, amelyet sohasem látott, és, akárha álmodnék, egyenrangúként áll szemben egy tiszta nővel, aki nem ismer más életet, mégis megérti és szánja az övét. Képzeld el, hogy beleszeret! S e szerelem első hatásaképpen rádöbben önnön alsóbbrendűségére, és arra, mekkora szakadék tátong kettejük között! Nem menekül-e inkább, mintsem hogy bevárja, míg a nő is ráébred az igazságra? Nem menekül-e inkább, mintsem hogy eltérje a sajnálatot, amely, lehet, önfeláldozásra is rábírná a nőt?
- De... de hát ilyen lenne Mr. Falkner?
- Cseppet sem... efelől megnyugtathatom! - mondta higgadtan Lee. - De így érez egy férfi, ha szerelmes.
- Nohát! Mr. Falknernek magát kéne megkérnie, hogy járjon közbe az érdekében Kate-nél - mondta erőtlen nevetéssel Mrs. Hale.
- Magamnak is szükségem van minden meggyőző erőmre - felelte bátran Lee.
- Mrs. Hale felállt. - Mintha Kate-et hallanám a lépcsőn - mondta, de nem ment el. - Igen, ez Kate - tette hozzá sietve, és lehajolt, hogy felvegye varrókosarát, mely Lee kezével együtt kicsúszott a kezéből.
- Kate nyomban nővére segítségére sietett, Lee pedig a díványról átkozta tehetetlenségét. - Az én hibám volt - mondta Kate-nek, de Mrs. Hale-t nézte. - Úgy látszik, megvan az a képességem, hogy felborítsam a rendet, de a helyébe nem tudok mást állítani, és visszaállítani sem tudom. Most mit tegyek? Hajlandó volnék megtartani bármilyen mennyiségű gombolyagot, feltekerni bármennyi orsót. Még Nednek is megbocsátom, hogy magával töltötte az egész napot, s egy héjaszárnyat hozott vacsorára.
- Én vagyok a bűnös, Mr. Lee - hazudta gyorsan Kate -; folyton a maga számára keresett valamit, de én megkértem, hogy lőjön egy madarat, mert tollat akartam a kalapomra. És olyan szép az a szárny!
- Kár, hogy a szépség nem ehető - felelte zordan Lee -, és az is, hogy ha minden kötél szakad, maga biztosan engem választ majd Ned és a bajsza helyett, hisz amióta ide vagyok kötve a díványhoz, úgy elhíztam, akár egy tömött lúd.

De Kate nem nevetett a köztöködésen, hanem hamarosan csatlakozott a nővérehez, aki időközben kisurrott a szobából. Mrs. Hale, a húga és Falkner, összezártságuk óta első ízben, kényelmetlen, szorongó érzéssel ült aznap este vacsorához. A férfi szinte kizárólag Mrs. Scotthoz intézte szavait. Mrs. Hale szokatlan, szinte túlradó gyengédséget tanúsított kislánya, Minnie iránt, aki azonban, homályos gyermeki ösztönétől vezérelve, mindenben osztozni akart jó pajtásával, Leével - Mrs. Hale mérhetetlen zavarára. Lee persze kihasználta a gyermek ajánlatát, s oly szenvedélyes becézgetéssel hálálta meg, hogy az anya zavara nőttön-nőtt. Korán visszavonultak szobáikba, de az ébren hanykolódó Kate a szemben levő szoba neszeiből arra következtetett, hogy a két jó barát sem alszik.

A reggeli szikrázó napfény s a langyosuló levegő mit sem változtatott új, kényszeredett kapcsolatukon. Falkner ésszerűnek vélte, ha jókor elindul szokásos felderítő útjára, Lee egy hevenyészett mankó segítségével járni tanult a tornácon, Mrs. Hale pedig úgy találta, a lábadozónak immár nincs szüksége rá, hogy szóval tartsa, és házi teendői után nézett. Kate, hogy a Falknerrel való találkozást elkerülje, otthon maradt nővérel. Nem emlegették többé játékos szavakkal vendégeiket, nem cserélték ki, női szokás szerint, róluk alkotott véleményüket és tapasztalataikat. De Mrs. Hale egy alkalommal kivételt tett.

- Nem volt valami nézeteltérésed Mr. Falknerrel? - kérdezte szórakozottan.

- Nem - felelte gyorsan Kate. - Miért kérded?

- Csak mert olyan rosszkedvű volt a vacsoránál, és reggel nem ajánlottad fel, hogy elkíséred.

- Biztosan unja már a társaságomat - mondta Kate közömbös hangon, ami egyáltalán nem állt összhangban piruló arcával. - És azon sem csodálkoznék, ha bosszantaná Mr. Lee tegnapi gúnyolódása a zsákmányon; ma bizonyára messzebbre megy, hogy nagyobb vadat ejtsen. Mr. Lee nagyon mulatságos ember, de néha úgy tűnik, semmi érzés nem szorult belé.

- Érzés! Te nem ismered őt, Kate - vágta rá Mrs. Hale. Elhallgatott, de mosolygó szemében ott fénylett az emlékezés.

- Hát, most se éppen szeretetreméltó, ahogy ott dobog a tornácon. Nem kéne kimenned hozzá, hogy megnyugtasd egy kicsit?

- Tudod, annyi a dolgom - iszonyú, mi minden felhalmozódott a héten. Menj ki, Kate, és ültess le, mert még túlhajtja magát. Ezek a férfiak nem ismernek középutat... semmiben.

Kate várakozásával ellentétben Falkner korábban jött haza, mint rendesen; karon ragadta lábadozó barátját, és gyorsabb sétára ösztökélte a ház előtti emelkedőn. Úgy látszott, mély beszélgetésbe merültek, de az ablaknál álló nők még így is észrevették, hogy Falkner asszonyos gyengédséggel támogatja és óvja barátja minden lépését.

- Azt hiszem - mondta Mrs. Hale, szeretetteljes pillantást küldve utánuk -, a nők között sohasem alakulhat ki ilyen önzetlen barátság. Életemben nem láttam még ilyen ragaszkodást. Nézd csak! Mr. Falkner átkarolja Mr. Lee derekát, Lee keze meg Falkner vállán nyugszik, és az arcába néz! Esküszöm, Kate, szinte tapintatlanság tőlünk, hogy itt állunk és nézzük őket.

De Kate, Mrs. Hale megrökönyödésére, hátravetette bájos fejcskékjét, és megvetően lebiggyesztette ajkát. - Szerintem buta szentimentalizmus az egész, vagy éppen valami gonosz tervet kovácsolnak abban a gonosz férfiagykban. Egyáltalán nem vagyok meggyőződve róla, Josephine, hogy Lee jó hatással van arra a fiatalemberre.

- Ellenkezőleg! Lee hatása csökkenti a faragatlanságát - felelte élesen Mrs. Hale. - Ha egyikük áldozatot hoz, az csakis Lee lehet; biztos vagyok benne, hogy Falkner megint rá akarja venni valamire, ezért a nagy gyengédség. Nem sokban különböznek tőlünk, drágám.

- Én a helyükben semmi esetre sem állnék ott, hogy bámultassam magam... mintha bizony képtelen volnék levenni róluk a szemem - mondta Kate, miközben kisietett a szobából. - Úgyis elég beképzelték már, Isten a tudója.

Aznap este a vacsoránál egyik férfin sem látszott meg az előző napi rosszkedv és feszültség. Nem sziporkáztak ugyan, de őszinték és figyelmesek voltak; s ha alkalmazhatjuk a kifejezést önuralmat és békességet szemlátomást nem ismerő férfiakra, viselkedésükben volt valami gyengéd, méltóság, mely ideiglenesen vendéglátóik társadalmi szintje fölé emelte őket. Mert Kate és Mrs. Hale, minden hajlandóságuk ellenére, általában finom leereszkedéssel és fensőbbégtudattal kezelte az idegeneket - mely magatartás különben nem zár ki erősebb érzelmeket, sőt néha ki is váltja azokat -, ezen az estén azonban több mint egyenlőnek mutatkoztak velük a férfiak, akik elszórakoztatták és felélénkítették őket; s a két nő már-már kételkedni kezdett hatalmában. Mrs. Hale kislánya, aki a helyzetnek csupán a komolyabbik oldalát fogta fel, a maga módján reagált. - Itthagyjátok Kate nénit meg a mamát? - kérdezte a beszélgetés szünetében.

- Különben hogy hozhatnék neked abból a piros hóból, amit a múltkor láttunk napszálltakor a csúcson? - kérdezte vidáman Lee. - Valamelyik nap korán kell majd kelnem, hogy elcsípjem, amikor jön fel a nap.

- Miféle hóval gyötröd Mr. Leet, Minnie? - kérdezte Mrs. Hale.

- Hát a tündérhóval, amiről mesélt nekem; csak napkeltekor meg napnyugtakor látni, s ha egy icipicit a kezébe veszel, teljesül minden, amit kívánsz! Ugye, milyen jó lenne? - A kislány nem értette, miért sóhajtanak fel a többiek az asztal körül.

Másnap reggel, mielőtt még a völgyben kivilágosodott volna - Minnie, anya és Kate néni még békésen aludtak -, a csúcson újra megjelent a piros hó. És Mr. Lee betartotta a szavát, mert biztosan a piros havat kereste, ahogy átnyargalt Falknerrel a hágón és arcukat beragyogta a felkelő nap.

NYOLCADIK FEJEZET

Kate korán ébredt, de a nővére szemlátomást megelőzte, mert már a szobája ajtajában összefutott vele. Az arca sápadt volt, és egy levelet tartott a kezében. - Mit jelentsen ez, Kate?

- Valami baj van? - kérdezte Kate, s az ő arca is elfehéredett.

- Elmentek... a lovakkal. Még hajnalban elmentek, és ezt hagyták itt.

Átnyújtotta Kate-nek a felbontott levelet. A lány elvette, és sietve átfutotta:

Mire ezt megtalálják, mi már nem leszünk itt; lehet, hogy egyáltalán nem leszünk. Ned tegnap megtalálta az ösvényt, és ma hajnalban indulunk. Este nem mertünk istenhozódot mondani; reggel gyávák lettünk volna, hogy szembenézzünk magukkal; úgy megyünk el, ahogy jöttünk, figyelmeztetés nélkül, de szomorú szívvel. Itt hagyunk egy csomagot és egy levelet a férjének. Nemcsak szerény hálánkat akarjuk vele kifejezni jószágukért és vendégszeretetükért, de mivel a véletlen folytán ez szerencsétlenség bennünket a maguk társaságával, kérjük, őrizze meg, amíg férje hazatér. Édesanyjának kézcsókunkat küldjük. Ned még mondani szeretne valamit, de az idő sürget, így csak annyit engedhetek meg, hogy szeretettel üdvözlje Minnie-t; üzeni, hogy már nyomában van a piros hónak.

George Lee

- De hát még fel sem gyógyult - mondta Mrs. Hale. - S az ösvény talán nem is járható.
- Már tegnapelőtt járható volt - mondta szárazon Kate -, én fedeztem fel, egész a vadgesztenyefákig elmentem.
- Szóval te árultad el nekik - mondta szemrehányóan Mrs. Hale.
- Nem - mondta sértődött hangon Kate. - Dehogyan árultam el. - Elhallgatott, s hogy nővére csillogó szeméből kiolvasta szavai hatását, elpirult. Josephine megcsókolta, és így szólt:
- Úgy bántak velünk, Kate, mint két gyerekkel, de ezért még megfizetnek. Az a csomag és a levél Johnnak jelent valamit, és én úgy gondolom, hamarosan viszontlátjuk őket. Kíváncsi lennék rá, mi van bennük.
- Biztosan Mr. Lee legújabb tréfája. Ő képes, és viccnek tekinti ezt az egészet. Valószínűleg az itt-tartózkodását se tartja másnak, mint hosszúra nyúlt tréfának.
- A sérült lábával, Kate? Igazságtalan vagy hozzá, mint ahogy az voltál Falknerhez is annak idején.

Kate azonban továbbra is összeráncolta fekete szemöldökét.

- Megtiltja Falknernek, hogy üzenjen valamit! S te még most is azt hiszed, hogy nincs rossz hatással arra a fiatalemberre.

Mrs. Hale felnevetett. - Hová sietsz, Kate? - szólt utána hamiskásan, amint a fiatal lány kiszaladt a szobából.

- Hová? Ki kell takarítani John szobáját. Bármelyik percben itt lehet. Vagy te akarsz kitakarítani?

- Nem, nem - felelte sietve Mrs. Hale -, csináld csak te. Később majd benézek.

Felsóhajtott és elfordult. Odakinn ragyogott a nap. A hosszú fénypázmák belopóztak a spaletta résén, keresték az eltűnt vendégeket, s a szoba ettől még kihaltabb lett. Milyen más ez a mai nap, mint azok a drága, félhomályos napok, a titkokkal teli fogság és az édes biztonság napjai, melyeket úgy bevilágított Lee nevetése és a lobogó kandalló, és amelyek oly hirtelen elröppentek! Az elfeledett külső világ visszajött a nyitott ablakon, és felébresztette a ház lakóit.

Végtelennek tetszett a délelőtt, s már dél is elmúlt, de a két nő még akkor is Mrs. Scottot csitíttgatta, aki érzékletes szavakkal ecsetelte, mint pusztult el a hóban a két jó barát, takaró, pálinka, repülő és kocsonya nélkül, mert mindezt elfelejtették magukkal vinni, amikor Szimat hirtelen felugrott kinn a pázsiton. A nők szeme összevillant.

- Visszajöttek - mondta Mrs. Hale.

Kate az ablakhoz rohant. Lovas közeledett a házhoz. Egy pillantás, és látták: nem Falkner, Lee vagy Hale az, csak egy idegen.

- Talán hírt hoz róluk - mondta Mrs. Scott. Úgy lekötötte gondolataikat a két vendég eltűnte, hogy semmit sem tudtak elképzelni, ami ne lenne kapcsolatban velük.

Az idegen, akit nyomban bevezettek a nappaliba, szemlátomást zavarba esett a három nő láttán.

- John Hale-hez jöttem volna - mondta esetlenül.

A nők arca enyhe csalódást tükrözött.

- Még nem jött haza - felelte Mrs. Hale lakonikusan.
- Nahát, ez érdekes! Pedig lett volna rá ideje - mondta az idegen.
- Bizonyára nem indulhatott el a csúcsról - mondta Mrs. Hale. - Az ösvényt betemette a hó.
- De hisz magam is azon jöttem az imént.
- Nem... nem találkozott valakivel? - kérdezte félénken Mrs. Hale, s a többiekre nézett.
- Nem.

Hosszú csend következett. Az esetlen idegen látta, hogy személye egyáltalában nem érdekli már az asszonyokat, de azért, merő udvariasságból, mondani akart valamit. - Akkor biztosan azt is tudják, miért nem jött haza Hale - mondta kétkedő hangon.

- Ó, hogyan... kirabolták a postakocsit.

- Ha ezt tudom - mondta fejcsóválva a férfi -, bizony nem lovagolok át, hogy megmondjam. Szóval, John Hale üzenetet küldött maguknak, hogy megmagyarázza, mi történt; de az útonállók megtámadták a küldöncöt, és félholtan hagyták ott az út szélén.

- Tudjuk - mondta Mrs. Hale türelmetlenül.

- Szerencsére nem halt meg, hanem magához tért, és bemászott a csaltiba; ott találtam rá, mikor a marhákat kerestem, és hazavittem...

- *Maga* talált rá? *Maga* vitte haza? - szakította félbe Mrs. Hale.

- A *saját* házamba - folytatta csökönyösen az idegen. - Thompson vagyok, a Thompson-hágóról... nem valami nagy ház, de odavittem. Aztán sehogy se találta a levélkét, amit Hale adott neki, biztosan elvették tőle az útonállók, úgyhogy amint jobb idő lett, átjöttem, hogy megmondjam.

- Szóval azt állítja, hogy Mr. Lee a maga házában volt? - ismételte Mrs. Hale. - És hogy most is ott van?

- Nemigen - mondta türelmesen az idegen -; én sose mondtam, hogy *Lee* ott volt. Lee meglőtte Bilsont, és...

- Hát persze, Josephine! - mondta Kate, Thompson és a nővére közé lépve, s elfehéredett arca csendet parancsolt. - Hát persze! Nem emlékszel? Így mondta el az a kínai is, csak egy kicsit zavarosabban. Folytassa, uram - fordult hűvösen Thompsonhoz -; tehát azt az embert, aki a sógorom levelét hozta, meglőtte egy bizonyos Lee.

- Meg egy másik fickó, akit Falknernek hívnak. Így áll a dolog.

- Köszönöm; nagyjából mi is ezt hallottuk. Hanem maga jó nagy utat megtett miattunk, Mr. Thompson; hadd kínáljam meg egy pohár whiskyvel az ebédlőben. Erre tessék.

Épp jókor zárult be mögöttük az ajtó. Mrs. Hale úgy érezte, forog vele a szoba, s hisztérikus nevetéssel az egyik karosszékbe rogyott. Az öreg Mrs. Scott meg sem moccant, csak az ajtót leste, és türelmetlenül várta, mikor jön vissza Kate. Hallgattak, de mindketten elismerték magukban, hogy a tapasztalatlan, fiatal lány remekül kihúzta őket a csávából, és biztosan kinyomozza az igazságot is.

Thompson lépte hallatszottak a hallból, a bejárati ajtó becsukódott, és hamarosan megjelent Kate. Arca sápadt volt, de nyugodt.

- Nos? - vágott egymás szavába a két asszony.

- Nos - felelte Kate lassan -, a két férfi, aki elvette a levelet John küldöncétől, és idehozta, bizonyára nem más, mint Mr. Lee és Mr. Falkner.

- Biztos vagy ebben? - kérdezte Mrs. Scott.

- Csak így történhetett, anya.

- Hát akkor - mondta diadalmas női logikával Mrs. Scott - semmi kétség, hogy *ártatlanok*!

Ezek az egyszerű szavak minden okos következtetésnél jobban kifejezték hármójuk érzéseit, és kölcsönös megértés járta át egész valójukat. Egy darabig egymás vállán sírdogáltak. - Csak elgondolni is - mondta Mrs. Scott -, mit állhatott ki az a szegény fiú, amiért kénytelen volt azt... azt tenni... azzal a Bilsonnal... így hívják, ugye? Azt hiszem, át kellene küldenünk valakit, hogy érdeklődjön az egészsége felől, és vihetne neki egy kis húslevest meg kocsonyát is, nem, Kate? Ezt kívánja az emberiség; igazságosnak kell lennünk, drágám; igaz, hogy meglátta Mr. Leet, és arra kényszerítette szegény fiút, hogy ő is visszalőjön... de hát talán a kötelességének vélte. Aztán meg... ezzel a gyanút is elterelnék.

- Gondoljátok el - mormolta Mrs. Hale -, min mentek keresztül, amíg itt voltak - minden percben várhatták, hogy hazajön John, és mégis milyen kedvesek voltak.

- Én azt hiszem, hogy ha egy kicsit tovább maradnak, mindent bevallottak volna nekünk - toldotta meg Mrs. Scott.

A fiatal nők hallgattak. Kate Falkner sokat sejtető szavaira gondolt, amikor utolsó sétájukból jöttek hazafelé; Josephine-nek eszébe jutott a Lee által festett szomorú kép, mely, most már tudta, a férfi saját portréja volt. Egyszer csak felkiáltott:

- Mindjárt itt lesz John... mit mondjunk neki? A csomag meg a levél...

- Egyelőre semmit se mondjunk, drágám - mondta kedvesen Mrs. Scott. - Kár, hogy ez a Mr. Thompson idejött; de hát nem kell feltétlen megértenünk, amit John leveléről mondott, és azt sem, hogy ennek bármi köze lehet vendégeinkhez. Hidd el, Kate, én akkor is ugyanúgy fogadtam volna őket, ha nem hozzák magukkal John levelét, így aztán nem látom, miért kellene egyáltalán szóba hoznunk a dolgot. Mindössze annyi történt, hogy megnyitottuk a házunkat két bajba jutott idegen előtt. A férjed - fordult Mrs. Hale-hez Mrs. Scott - nem lesz ennél többre kíváncsi. Hogy a levéllel és a csomaggal mi történjék, azt majd fontolóra vesszük később. Nem hiszem, hogy nagy jelentősége volna, mert akkor szóba kellett volna hozniuk; csekély kis ajándék lehet a vendégszeretetért. Véleményem szerint illetlenség volna máris kibontani.

A két nő hálás megkönnyebbüléssel borult Mrs. Scott nyakába, majd házi teendőikhez láttak. Attól tartok azonban, hogy törvényen kívüli vendégeik távolléte, csakúgy, mint a jelenlétük annak idején, újólábrándos elmélkedésre indította őket. Kate-et és Josephine-t először meglepte és lesújtotta a hír, mely más fényben láttatta a két férfi jellemét, akikkel barátságot kötöttek, de talán nem helytelen, ha kimondjuk, hogy a meglepetés nem tartott sokáig: hamarosan felváltotta az értük érzett aggodás. Ezt követte a finom büszkeség, hogy az ő gyengéd hatásukra minő veszedelemnek tette ki magát a két idegen, csak hogy a közelükben maradjon. Még a legértékesebb nő is elérzékenyül, ha hatást ér el akár a leggonoszabb férfinál, és Kate először látta ilyen megvilágításban Falknert. Ha később megfakul is a hősi emlék, magát az embert sohasem felejtetheti el. Hogy a „barátjától” hébe-hóba átlovagoljon, egy csapásra illúzió lett - eljöhet-e vajon ezek után? S ő fogadhatná-e tiszta szívvel? Az elválás új, ismeretlen érzése elszorította a torkát; megpróbált másra gondolni, hogy összeszedje az eseménydús nap előtti életének darabkáit. Hiába; ez a hét betöltötte a helyüket kérlelhetetlen emlékeivel, de lehet, hogy még rettenetesebb dolog történt: mert nővérével együtt úgy érezték, e kopár, eldu-

gott hely két igazi génuszának jelenlétében elvesztették gyenge, idegen hatalmukat a Sastanya fölött, és most már mindörökre idegenek lesznek itt. Nem merték egymásnak bevallani, de a visszatérés a régi, pazar napfénybe, a felhőtlen ég alá, valahogy valószerűtlennek tetszett; a fogságban töltött csodás hét rákapatta őket otthonuk gyönyörűsége, vad ízére, amelyről nem is álmodtak azelőtt. Anélkül, hogy kimondták volna, valami bizonytalan *dénouement*-ra⁵ vártak, hogy örökre elvigye őket a Sastanyáról.

Másnap délben, akár az olvadó hó, a kis közösség utolsó álmofoszlánya is a semmibe veszett a John Hale megtértét kísérő fényözönben. Vele jött Clinch ezredes és Rawlins is; az asszonyok nem ismerték őket. Képzlődés volt, vagy eltűnt társaik bosszuló szelleme? - maga Hale is idegennek tűnt, s amikor a kis csapat felkaptatott a lejtőn, észrevették, milyen hanyag tartásban üli meg a lovat, kalapja a szemébe húzva - a régi merevség hiánya megdöbbenette őket. Még az a félig leereszkedő, félig szertartásos udvariasság is, mellyel feleségét és családját szokta üdvözölni, megváltozott: szokatlan szívélyességgel, kicsit félszegen mutatta be társait. Szomorú volt Mrs. Hale, vagy talán megkönnyebbülést érzett, hogy immár nem a régi földesúri göggel üdvözli a férje? Ő maga csak annyit tudott biztosan, hogy hálás az idegeneknek jelenlétükért, mert elodázhathja a házastársi szeretet megnyilvánulását, melytől most visszaborzadt.

- Büszke vagyok, hogy megismerhetem önt - mondta Clinch ezredes, valamelyik hugenotta ősetől örökölt ódivatú galantériával. - Barátom, Hale bíró, valódi római jellem, hogy ilyen családot és házat volt képes odahagyni a kötelesség hívó szavára. Mi, Rawlins?

- Meghiszem azt - felelte Rawlins, és leplezetlen elragadtatással bámulta Kate-et és a nővérét.

- És, gondolom, nem is volt valami kellemes kötelesség - mondta félénken Mrs. Hale, de nem nézett a férjére.

- Istenemre, asszonyom, fején találta a szöget - mondta a gáláns ezredes, miközben kényelmesen, tiszteletteljes közvetlenséggel helyet foglalt. - Egy hete lehet, hogy elkezdtek a hajszát. Azóta egyetlenegyszer keveredtünk csetepatéba, mégpedig a rablók után szaglászó detektívekkel! Hahaha! A legkitűnőbb emberek, akikkel találkoztunk, a rablók barátai voltak, s egészében arra a következtetésre jutottunk, hogy a másik pártra kellett volna leadni a voksunkat! Mondtuk is Hale bíróval, ahogy idefelé jöttünk: jó volna amúgy istenigazában kezét szorítani azzal a George Leével meg a társával, Ned Falknerrel!

- A postakocsit kirabló banda vezérei - magyarázta Hale, egy pillanatra visszaesvén régi, pontosságra törekvő modorába.

Az asszonyok szemében mélységes hála fénylett, ahogy egymásra néztek. Nemigen értették Clinch ezredest, de tudták, hogy volt vendégeiknek nem kell immár üldözéstől tartaniok, s az ő viselkedésüket sem érheti gáncs. Alig merem leírni, de nyomban felöltötték a megsértett mártír képét, sőt, annak is képzelték magukat!

- Bizony, hölgyeim! - folytatta az ezredes, akit megbűvöltek a reá szegeződő, csillogó szemek. - Egyelőre ugyan nem csaptunk fel betyárnak, de - becsületesemre! - szívesen felcsapnánk egy ilyen ügy érdekében. - Majd érzékletes, bár némileg dagályos kifejezésekkel, ami sajátja a korteskedéshez szokott embernek, ecsetelte a postakocsi kirablását, s a maga szerepét az akcióban. Beszámolt mindama csalásról és fondorkodásról, mely arra kényszerítette Falknert, hogy Lee segítségéhez folyamodjék, és erőszakkal vegyen kártérítést az eltulajdonított javakért. Hozzátette, amit a Vadmacska-állomáson hallott: Harkins megszökött, az Excelsior

⁵ Végkifejlet.

Részvénytársaság pört indított ellene, a seriff pedig zár alá helyezte minden ingó és ingatlan vagyonát.

- Egyelőre még nincs bizonyítva, de meggyőződésem, hogy Lee régi barátja, Ned Falkner kedvéért vágott neki a dolognak, és Falkner már rég biztonságba helyezte a pénzt... minden-
esetre örülnék, ha így volna. Mi magunk vajmi keveset végeztünk az ügyben, épp csak bele-
botlottunk Stanner detektív csapatába, és jó alaposan félrevezettük őket, hahaha! De a bíró is
derekasan kivette a részét; épp Hennicker csinos kislányából akart kiszedni valamit, amikor ez
a Stanner, merő rosszindulatból, holmi erkölcsrendészetet toborzott össze a postakocsin, hogy
felgyűjtsák Hennicker házát, de ő közbelépett, és elzavarta őket.

- Erőszakos eljárás volt, Josephine, de sikerült megakadályoznom - mondta Hale, s amint
öntudatos tekintete első ízben találkozott felesége nyílt pillantásával, zavarában a régi
modorához fordult segítségért. - Azt hiszem, még Lee és Falkner módszerénél is helytelenebb
lett volna, mert a rend és a törvény nevében akartak cselekedni; míg ellenben, amennyire a
tényekből megítélhetem, ez a másik ügy pusztán szokatlan és kezdetleges formája az
eltulajdonított javak visszaszerzésének.

- Nem kétlem, hogy helyesen cselekedtél, bár az egészből nem sokat értek - mondta bágyadtan
Mrs. Hale -; de gondolom, az urak itt maradnak ebédre, így hát meg kell bocsássák, ha
faképnél hagyjuk önöket, mert kevés a cselédünk, Manuel pedig, úgy látszik, követte a ház
urának példáját, és ő is üldözőbe vett valakit vagy valamit.

A három nő visszavonult a szalonba, és Kate komolyan így szólt:

- Most, hogy minden rendbe jött, nem kellene mégis megmondanunk?

- Nem bizony, gyermekem - mondta Mrs. Scott határozott hangon. - Azt hiszed, *ők* talán
mindent elmondtak? Kik azok a Hennickerék? Pedig ők is egy hete jártak ott!

- Láttátok John kalapját, amikor idelovagolt? És mit szóltok ahhoz a bizalmaskodó meg-
szólításhoz? A „bíró”! - mondta Mrs. Hale.

- Soha ilyen tolakodó fráteret, mint ez a Clinch! - tódította Kate. - Hasonlítsátok csak össze a
viselkedését Mr. Falknerével!

Az ebédnél a három szenvedő mártírnak sikerült a tétova mentegetőzés szintjére alacsonyítani
Hale-t és társait. Győzelmük azonban rövid életűnek bizonyult. Még be sem fejezték az
étkezést, amikor paták dobaja hallatszott, aztán valaki nagy garraal bekopogott. A következő
percben kitárult az ajtó, és Stanner rontott a szobába. Hale felháborodott arccal kelt fel az
asztal mellől.

- Azt hittem, Mr. Stanner, megértette, hogy mivel máshol sem szenvedhetem a társaságát,
egyáltalán nem kívánom, hogy a házamban törjön rám, főleg azok után...

- Ha az erkölcsrendészekre céloz, akik kiugrasztották magát meg Zeenie-t a Hennicker
házából, azért ne *engem* tegyen felelőssé. Most hivatalos minőségemben vagyok itt - érti -
hivatalos minőségemben. Az irataimba is belenézhet, ha kedve tartja. Gondolom, tudja, mi az
a felhatalmazás?

- Tudom, hogy *maga* micsoda, és ez elég - fortyant fel Hale -; ha nem hagyja el azonnal a
házat...

- Ide hozzám, fiúk! - kiáltotta Stanner, mire öt csatlósa is benyomult a szobába. - Csak semmi
kakaskodás, Clinch ezredes, ha nem akarnak szembeszállni Kalifornia állam törvényeivel! A
helyzet a következő. A csúcson letartóztattak egy mexikói félvért, bizonyos Manuelt, aki

megesküdött rá, hogy a rablást követő éjszakán ebben a házban látta George Leet és Edward Falknert. Azt mondja, egész otthonosan érezték magukat, mintha barátok közt lennének; ha figyelembe vesszük azt a nagyon is kétes segítséget, amit Mr. John Hale-től kaptunk, hihetőnek látszik a dolog.

- Gyalázatos hazugság! - kiáltotta Hale.

- Lehet, hogy igaza van, John - szólt közbe Mrs. Scott, és kilépett elsápadó lányai elé. - Egy sebesültet hozott ide a barátja a hóviharból, és háza menedékét kérték. Méltatlan lett volna hozzám, ha megtagadom tőlük, vagy nevükről és foglalkozásukról faggatom őket. Addig, amíg a sebesült fel nem gyógyult, itt maradtak. Egy levelet hagytak hátra neked. Abból talán kiderül, ők-e azok, akiket ez az ember keres.

- Köszönöm, anyám - szólt Hale, és némán ajkához emelte az öregasszony kezét -, kérem, mondja meg ezeknek az uraknak, hogy a veje nem akarja tudni, kik voltak az idegenek, s így semmi szükség rá, hogy a levelet felbontsuk, és Mr. Stannert egy perccel is tovább tartóztassuk.

- Engem köteleznél le, John, ha kinyitnád a levelet ezek előtt az urak előtt - mondta Mrs. Hale, aki közben visszanyerte a hangját és az arcszínét. - Kérem, kövessenek - tette hozzá, és a lépcső felé indult.

Beléptek Hale szobájába, melyen immár semmi nyoma nem látszott az ideiglenes változásoknak. Az asztalon ott volt a csomag és a levél. Mr. Stanner, akit az asszonyok viselkedése kicsit zavarba hozott, villogó szemmel meredt rájuk.

Josephine a férjének nyújtotta a levelet. Halotti csönd támadt, és Hale fennhangon olvasni kezdett:

John Hale,

Nem tartozunk köszönettel, amiért önként felcsapott az igazság bajnokának, és üldözőbe vett minket, jóllehet tiszta harcot, egyenlő esélyeket vártunk. Nem kaptuk meg, de a véletlen családja körébe vezetett minket, ahol igenis megkaptuk, és tisztességes módon legyőztünk. A zsákmány a győztest illeti. Itt hagyjuk azt a köteg ezerdollárost, amit Clinch ezredestől vettünk el a sierrai postakocsin, de amit eredetileg Harkins lopott el az Excelsior-árok negyvennégy részvényesétől. Nincs hozzá jogunk, hogy előírjuk, mit tegyen vele, de ha most is az igazság vezérli, melynek érdekében a nyomunkba eredt, vissza fogja juttatni jogos tulajdonosainak.

Itt hagyunk még egy csekélységet, bizonyítékaul annak, hogy beavatkozásunk családi ügyeibe nem járt minden haszon nélkül, bár mind a haszon, mind a beavatkozás a véletlennek köszönhető. A szekrény egyik sarkában talál egy pár csizmát. Manuelnek, a maga cselédjének betörő lábáról húztuk le, aki abban a hitben, hogy egyedül találja a hölgyeket, cinkosával együtt 21-én hajnali két órakor behatolt a házba, ahonnan rövid úton kirúgták tisztelő hívei,

George Lee és Edward Falkner

Hale hangja és arcszíne egészen elváltozott, ahogy az utolsó bekezdést felolvasta. Gyors pillantást vetett feleségére; Kate a szekrényhez rohant, és előhúzta Manuel hangfogós csizmáit. - Mi erről nem is tudtunk! - Nekem mindig is gyanús volt az az éjszaka! - kiáltotta egymás szavába vágva Mrs. Hale és Mrs. Scott.

- Minden rendben, a fellengzős modor is George Leere vall - mondta Stanner, és az asztalhoz lépett -; a pénz megkerült, csináljon Manuellel, amit akar. Adja ide azt a csomagot.

- Bocsánat - mondta Hale -, azt hiszem, ez az a csomag, amit Clinch ezredestől elvettek. Igazam van? - kérdezte, az ezredeshez fordulva.

- Pontosan - felelte Clinch.

- Akkor vegye át - mondta Hale, s már nyújtotta is a csomagot. - Önt illeti elsőnek, és nem kétlem, hogy híven fogja követni Lee útmutatását, akárcsak jómagam tenném.

- Hohó! - vetette közbe magát őrvongve Stanner. - Nekem felhatalmazásom van, hogy lefoglaltam azt a pénzt, és maguk szembeszállnak a törvénnyel?!

- Mr. Stanner - mondta nyugodtan Clinch -, hölgyek is vannak a szobában. Ha ragaszkodik a csomaghoz, meg kell kérnem őket, hogy vonuljanak vissza, de figyelmeztetem, ezt a *második* rablást már nem fogom szó nélkül eltűrni. A felhatalmazás egyébként, melyet a postakocsi-társaság bocsátott ki, tegnapelőtt érvényét veszttette, ugyanis büntetőeljárást indítottak a szökésben levő szélhámos Harkins ellen! Nem ártott volna, ha beszél a seriffel, mielőtt idejön.

Stanner látta, hogy bakot lőtt. De azért igyekezett fenntartani a látszatot vigyorgó cimborái előtt. - Még hallani fog rólam! - kiáltotta, és sarkon fordult.

- Bocsánat - mondta higgadtan az ezredes -, úgy értem, hogy végre hajlandó lesz kiállni...

- A Társaság ügyvédeitől fog hallani rólam, uram - mondta vöröslő képpel Stanner, és kicsörtetett a szobából.

- Szóval, kedves hölgyeim - mondta Clinch ezredes -, önök egy útonálló társaságában töltötték el a hetet. Egy útonállót mondok, mert fiatal barátomat, Falknert igazán nem lehet ezen a néven emlegetni; első ízben sértette meg a törvényt, de nyomós oka volt rá; egyébként is valószínű, hogy Lee buzdítására cselekedett, aki régi barátja, és akihez csak végső kétségbeesésben folyamodott.

Kate diadalmas pillantást vetett nővérére, aki lesütötte csillogó szemét. - És Mr. Lee - kérdezte aztán Mrs. Hale -, ő valóban útonálló?

- George Lee - mondta Clinch, és szónoki pózban hátradőlt székében -, kedves asszonyom, valóban útonálló, de nem a közönséges fajtából. Előkelő család sarja; Maryland keleti partvidékének egyik legősibb családjából származik. Csakis a legnagyobb fogások érdeklik, azonkívül művelt ember. Igen népszerű a hölgyek és a gyerekek körében; sohasem mondott vagy tett olyasmit, ami pirulásra készítené a szépnemet, vagy könnyet csalna az ártatlan szemébe. Azt hiszem, nem csalódom, ha úgy vélem, hogy ön is ilyennek találta.

- Én mindig úriembernek fogom tartani - jelentette ki határozott hangon Mrs. Scott.

- Egyetlen hibája talán, hogy szenvedélyes kártyás - mondta tünődően Clinch -; nem azt mondom, hogy az ilyesmi nem illik egy úriemberhez, jól értsen meg, Mrs. Scott, csak hát önmagának árt a lobogó szenvedélyével. George mindig nagyban játszott, a stílusa ragyogó, de az efféle játék, bocsánat a szóért... megbízhatatlan játék. Meg is mondtam neki... ebben az egyben nem értünk egyet.

- Tehát maga ismeri Mr. Leet? - szólalt meg Mrs. Hale, és szelíd tekintetét az ezredesre emelte.

- Van szerencsém ismerni őt.

- Mondd csak, Josephine - szólalt meg kicsit nyeglén Hale -, valóban... öö... ilyen a megjelenése? Tudod, mire gondolok.

- Egyszerűen és természetesen viselkedett - mondta Mrs. Hale összeszorított szájjal. - Hölgyek jelenlétében nem gyűrte fel a nadrágját, és nem lépett be a házba olyan kalapban, mint amilyen rajtad volt ma reggel.

Zavart csönd követte a szavait.

- Saját kezűleg óhajtja átadni Mr. Falknernek a csomagot, ezredes? - kérdezte Mrs. Scott.

- Az Excelsior Társaságnak adom át - felelte az ezredes -; de értesíteni fogom Nedet is.

- Elvinne neki - kérdezte Mrs. Scott - egy üzenetet?

- Ha kívánja.

- Nekem tesz szívességet, ezredes - mondta udvariasan Hale.

Bármit tartalmazott is az üzenet, Edward Falkner, az Excelsior-bánya jogaiba visszahelyezett igazgatója hat hónap elteltével újra megjelent a Sastanyán. Ahogy ott álltak Kate-tel a fennsíkon, s az immár zöldbe borult, távoli lankákra fordították tekintetüket, Falkner így szólt:

- Semmi sem változott azóta, hogy először jártam itt, csak a nővéred.

- Árt neki az itteni éghajlat - mondta sietve Kate. - El is költöznek, mielőtt beáll a tél.

- Milyen szomorú - mondta Falkner. - Szegény George-nak, mielőtt csatlakozott nagybátyja richmondi csapattestéhez, ezek voltak az utolsó szavai: „Ha nem ölnek meg, Ned, remélem, egy nap majd ott állhatok Mrs. Hale mellett a Sastanya ablakában, és elnézem, ahogy jössz Kate-tel hazafelé!”

Gy. Horváth László fordítása

A STUKELEY KASTÉLY KÍSÉRTETEI

Csak a hó hiányzott ahhoz, hogy a környék az évszakhoz illő tökéletes képet mutassa, de a Vadnyugat Barbárja jó ideje élt már Angliában, s tudta, az ilyesmi csak ritkán ékesíti a karácsonyi tájat, így hát jókedvűen fogadta a december 24-nek háttérül szolgáló alacsony, borongós eget, amelybe halványan karcolódott a kopasz ágak finom csipkézete, és a fenyők árnyéka mintegy állandó keretbe foglalta a Stukeley kastély tornyocskáit és békésen sorakozó kéményeit. Ennek ellenére, a színeknek és a távoli tájnak ebben a kísérteties homályában is, a magas, szürke, szabálytalan épülettömeg körvonalait oly csodálatosnak látta, mint még soha. A kastély mindmáig megőrizte uralmát a táj fölött, s a Vadnyugat Barbárja gyakran úgy érezte, hogy uralja az embereket is, akik felépítették és laktak a falai között, bár mintha most eszelős, értelmetlen módon mély álomba és feledésbe merült volna. Élénken emlékezett egy tavaly őszi házi multság hangulatára a kastélyban, ahol az egykori várurak leszármazottai a hosszú galériákon vagy akár a hálósobájuk ajtajában éppolyan idegennek látszottak, mint maga a Barbár.

A továbbiakról az útikalauzokban a „Déli Front”, a „Nyugati Front” és a „Nagy Négyszögletes Udvar” képeivel illusztrált leírás található. A kastély állítólag a régi rómaiak táborhelyén épült... ama nagyon is kétes hírű népség táborhelyén, akik mozaikpadlókon rendezett piknikkel múltatták az időt, s miután nagy vígan kiszórták a zsebükben található aprópénzt, és az edényeiket is szertehajigálták, gyorsan utat építettek a meneküléshez, más életjelet nem hagyva maguk után. Stowe és Dugdale feljegyezte azt a dátumot, amikor egy normann kegyenc királyi engedélyt kapott a kastély „erődítésére”; ugyanezen kastély megjelent karácsonyi üdvözlőlapokon, s a már említett havat kristályporból ragasztották rá; megható leírást olvashattunk róla egy bájos honfitársnőnk, a *Keleti Őrszem* című lap eleven hangú tudósítója tollából, ki a nőkre jellemző elbűvölő modorban hagyta figyelmen kívül a tényeket, s ugyancsak a nőkre jellemzően rendkívüli figyelmet szentelt a rangoknak és címeknek. A kastély bővelkedett nagy anyagi és szellemi értékeket képviselő faliszőnyegekben, festményekben, páncélöltözetekben, legendákban és kísértetekben. Egyszóval: minden költői igényt kielégített, s a valamirevaló próza is megtalálhatta benne mindazt, amire éppen szüksége volt.

Mégis, attól kezdve, hogy egy miniszter erőszakos módon megkaparintotta, a mai napig, amikor a házasság nem kevésbé erőszakos módján egy szívélyes főnemes kezébe került, akit a Vadnyugat Barbárja is jól ismert, valahogy jelentőségteljesebbnek tűnt, mint amilyen valójában volt. „Még a legérzéketlenebb látogató sem állhat meg az udvarban anélkül, hogy át ne járná a borzongató áhítat, amikor végignézi ezeken a történelmi falakon” stb. stb. - írja az útikalauz. A Vadnyugat Barbárja bizony megállt az udvarban, végignézte a falakon, de semmiféle borzongató érzés nem járta át. „A kedves vendégben, midőn a galérián szemügyre veszi Stukeley illusztris tulajdonosainak arcvonásait, bizonyára nem mindennapi érzelmek támadnak” stb. stb. - így a derék történész. A Barbárban azonban nem támadtak hasonló érzelmek. És éppen ezért, meg mert reménykedett abban, hogy mégis szert tehet hasonló élményekre, ha nincs körülötte zavaró, idegen társaság, és magára maradhat a kastélyban, megállapodott a szívélyes főnemessel - aki kiváló barbár hajlamokkal rendelkezett, és családjával külföldön szándékozott tölteni az ünnepeket -, hogy eljöhet a kastélyba, és ott magára maradhat karácsony estéjén és másnap is. - Rettenetesen fog ám unatkozni - tette hozzá a házigazda -, bár megkértem a házvezetőnőt, hogy viselje gondját, mégis jobban tenné, ha odaát Audley Friarsben vacsorázna. Ott nagy társaság gyűlik össze, és már ismerik önt; meglátja, az sokkal szórakoztatóbb lesz. És... öö... nézze, önt *nem* is érdeklik a kísértetek,

igaz? Sajnos, sokan hisznek bennük... mármint a tengeren túl. - A Barbár biztosította házigazdáját, hogy az ő érzélemvilága e tekintetben hiányos, majd azonmód megállapodtak, hogy ellátogat Stukeleybe. Ezért nézegette hát december 24-én Barbárunk reményteljesen a tájat, miközben utazótáskájával közeledett az úton.

Amikor belépett, a varjak *nem* károgtak vészjóslóan a csipkés oromzaton. A házvezetőnő, noha nem volt sem „fennkölt”, sem „sudár”, és nem emlegette minduntalan „a néhai lordot, a jelenlegi gróf atyját”, nagyon figyelmesnek és ügyesnek bizonyult. A Barbár természetesen maga választhatta volna ki lakosztályát, de a házvezetőnő még emlékezett az ízlésére a legutóbbi alkalom óta, és úgy gondolta, hogy az a hosszú, kék szoba talán?... Pontosan! A hosszú, alacsony boltíves terem a halványkék faliszőnyeggel, az, amelyik a galéria felé nyílik. Kitűnő! Mindig is kedvelte ezt a szobát. Mivel nem volt birtokában semmiféle döntő bizonyíték, joggal következtethetett arra, hogy ez Angliában az egyetlen tekintélyes terem, amelyben Erzsébet királynő *nem* hált meg.

Az inas kicsomagolta a vendég ruháit, a folyosón elhaló lépteit elnyelte a torony lépcsőházában egy vörös párnás ajtó csukódása, mely úgy hatott, mintha várbörtön csapóajtaja zárulna be, s az egész épület látszólag nyugalomba merült. Csöndesnek bizonyul csöndes volt, de nem csöndesebb, mint amikor az egyik szárnyában a termek teli voltak vendégekkel, és a lebegő hangok megtörték a mindent felfogó falakon. Négy óra elmúlt. A Barbár várta, hogy összegyűljenek az árnyak. A fény egyre fogyott az ablakokon túl; a mindent körülölelő fal és a terasz kiugró része fokozatosan szétporladt a sötétben, mintha az éjszaka lassan lebontaná a kastélyt. A szoba falát díszítő faliszőnyegek figurái elhalványultak. A galériát, melyre szobája nyitott ajtajából átlátott, a bordázott ablakok feketével csíkozták, majd hirtelen homályba vészett, mintha füst árasztotta volna el. Semmi sem moccant, semmi sem villant. Valójában az egész egyre lehetetlenebbnek tűnt.

A Barbár meghökkent: öltözködés közben észrevette az ablakból, hogy a nagy díszterem ki van világítva, és amikor lement, elámult, hogy vacsorája magányosan várja egy tölgyfa asztalkán, a rongyos lobogókról és a régi páncélingekről visszaverődő csillárfényben - a Stukeley kastélyt ugyanis jelenlegi gazdája modern felszereléssel látta el. A házvezetőnő bizonyára elolvasta gazdája írásos utasításait. A Barbár ösztönszerűen maga elé képzelte az irományt:

„Úgy kezelje, mint ártalmatlan bolondot; nincs mitől tartania.”

Udvariasan elhárította a javaslatot, hogy a nagy ebédtermet, a báltermet és a kápolnát kivilágítsák, néhány óra múlva azonban ott bolyongott a folyosón egy szál gyertyával, és a kísérlete iránt növekvő kétséggel. A kastély mindeddig nem tárt elébe olyasmit, amit már eddig is ne látott volna zsivajgó társaságban és fényes napvilágnál. Kezdett unalmassá válni a dolog... Ekkor a megforduló szél fellibbentette a ködfüggönyt, és a telihold megvilágította a galéria alsó részén függő képeket, mesterséges életre keltve a Van Dyck festette lábakat, abroncsos szoknyákat és ujjakat, melyek senkit sem hozhattak zavarba, oly kimondhatatlanul kecsesek, finomak és ártatlanok voltak. Miközben a vendég végigbandukolt a galérián, az volt az érzése, hogy ő maga kísértetiesebb jelenség, mint a festett figurák, s hogy azok talán még tiltakozhatnak is a jelenléte ellen. Titkon azt kívánta, bárcsak találkozna eggyel is a képeken látott vitézek közül, hogy összehasonlíthatná a festett ujjakat azok eredetijével. Arra is emlékezett, hogy egy vitrinben őrzött, himzett kesztyűről és egy falon függő páncélruháról nem lehetett eldönteni, hogy - a maga nemében - melyik szárnyalja túl a másikat: az előbbi finomsága vetekedett az utóbbi fenségével. Az a régen dédelgetett vágya is teljesült, hogy magára öltön egyet a mellvérték és páncélsisakok közül, melyek ott heverték egy tölgyfa padon. Szemmel láthatóan egyre jobban unta magát. A mellvértel és a sisakkal felékesítve,

fásultan és - mint a későbbiekben majd kiderül - igen meggondolatlanul belesüppedt egy új stílusú székbe, és álmatag elmélkedésnek adta át magát.

Vajon mi vonzotta ide a holtakat? S ha történetesen vonzza is őket valami az élőkön kívül, akik a Barbár szerint mindig hajlamosabbak a múlt bebarangolására, egy kialakult világnézettel rendelkező kísértet nem emelné-e fel szavát a gyűjtemény ellen, melyet utóda ebben a galériában felhalmozott? Amott az a selyembe-páncélba öltözött félkegyelmű kegyetlenül megkínozta tulajdon vérrokonát, aki csak néhány ablakmélyedéssel arrébb függ, bőrbe és páncélba bújtatva. Vajon ők szívesen találkoznának ezen a helyen? S ha emberi gyengéik velük szálltak a sírba, mi vonzhatja őket ide egyáltalán? S ha nem *őket* - akkor kiket? A vendég hirtelen meghökkent. A galéria túlsó végén kinyílt az ajtó! Nem óvatosan vagy zajtalanul, hanem egészen hétköznapi módon. Egy sereg árnyalak özönlött be rajta régmúlt idők díszes öltözékeiben. Nem suhantak, nem libegtek - egyszerűen csak betrappoltak, sután és idegenkedve, s szájukat tátva a csodálkozástól. Az élen valamiféle libériás komornyik haladt, aki egynéhányszor megállt, hogy megmutassa és elmagyarázza a teremben levő tárgyakat. Hitetlenkedő gondolat villant át a Barbár agyán. Bár esztelenségnek, lehetetlennek látszott, mégis valóság volt a tünemény: kísértetek vettek részt szünidei kiránduláson, s egy kísértet-idegenvezető kalauzolta őket a Stukeley kastélyban! És ahogy kimért, monoton hangja szétáradt a karácsonyi levegőben, jól hallatszott, hogy - ráadásul - nem is a kastélyban található régiségeket, hanem a kastély modern technikai felszerelését mutogatja!

- Ez itten, kísértetek, egy villanyos csengettyű, amelyik a mi jó öreg kürtszavunk és a hallban strázsáló cseléd szokásos „Vár valaki odaki?” kiáltásának helyébe lépett, amihez hajdan, hús-vér korunkban már úgy hozzászoktunk. - A Barbár rögtön felfedezte, mennyire vértelen volt az az úgynevezett középkori zsargon, amelyről annyit olvasott.

- Figyeljék csak ezt a gombot, kérem! Megnyomom szépen, így ni, s a konyhában azonnal megszólal egy csengő, amely aztán cifra betűkkel mutatja a nevét ennek a galériának - ahogy később látni fogjuk. Na, fiúk, lányok, ki nyomja meg aztat a gombot? Talán a nagysága? - fordult az idegenvezető egy fátylas, tornyos süveget viselő, kuncogó csitrihez.

- Márpedig én amondó vagyok, Maudlin, jó lesz, ha vigyázol! Ez ugyanaz az ósdi trükk, mint azok a nyavalyás kapcsolók, amik a kezed ügyébe kerültek tavaly pünkösdkor, amikor itt jártál - jegyezte meg a társaságból egy vén kópé.

- Nem, kérem - felelte az idegenvezető nagy komolyan -, ez *nem* az a galvanikus-mágneses masina, amelyik őlordsága könyvtárában van, és gyerekeknek való játékszer csupán. De van ám itt sokkal újabb találmány is! Kinyitom ezt a kis ajtót, elfordítom a kallantyút - kapcsolónak hívják -, s ahogy önök is láthatják, a galéria máris fényárban úszik.

A gyülekezet harsány üvöltésben tört ki a megdöbbenéstől. Szörnyű remegés futott végig a Barbáron, ahogy az átható, elviselhetetlen, tizenkilencedik századi fény hirtelen előmlött ezeknek a múltból idetévedt turistáknak felfelé fordított, üres szemén, álmatag arcán. De a kísértetek tekintetében nem villant válasz az övére.

- Mint a nap! - kapkodott levegő után egy szürke köpenyes öregasszony.

- No, itt az ideje végre, hogy felocsúdjunk, és megrakjuk a tüzet - szólalt meg a vén kópé. A teremőr fenséges türelemmel mosolygott.

- Mire kellhet nekik az az ócska lámpás, ha ilyen ragyogó a világítás? - érdeklődött egy sárga zekés lovászinás, és egy III. Edward korabeli szarvaslámpára mutatott.

- Tudja, az úgy van - kezdte a teremőr leereszkedő közvetlenséggel -, hogy manapság ezek az emberek rajonganak a „különlegességekért” meg az „antik” holmiért, őlordsága is valami ötven fontot adott ezért a lámpásért. A mai népek azért látogatnak el ide, hogy ezeket megcsodálják... csakúgy, mint maguk is.

- Nekem van egy törött lábú sámlim odahaza; olcsón átengedem őlordságának, mondjuk öt fontért - szellemeskedett a mókamester.

- Ez a kópé nem is tudja, hogy mennyire igazat beszél. Mert van ám itt még ennél is merészebb tréfa! Jó emberek, méltóztassanak megtekinteni amott azt a ládikát - mutatott egy tölgyfa dobozra.

- De hisz ez csak egy ócska vacak! - kiáltott fel Maudlin. - Ezt a ládát tavaly eszkábálták a Wardour Streeten, és őlordsága száz fontot adott érte. Nézzék meg ezeket a műféreg rágta műlyukakat! De ezeket ám *fűróval* csinálták! A teremtésit, *mi* aztán tudjuk, milyenek a valódi féreg rágta lyukak!

Félelmetes vigyor ült ki a kísértethad arcára, miközben néma nevetéssel a láda köré gyűltek.

- Szíveskedjenek errébb fáradni, és megtekinteni a könyvtárban ezt a fonográfot - egy bizonyos Edison fundálta ki, egy amerikai ipse. Ez a masina száz évre elraktározza és frissen tartja a hangot. Csudálatos ez, kérem!

- Marhaság - mondta a kópé. Majd odafordult a vihogó Maudlinhoz, és ezt suttogta:

- Már a múltkor is láttam, őlordsága ültette el a bogarat a fülembe, hogy belehadarjak valamit ebbe a svindlibe itt ni. Képzeld csak el, a vén róka bekasszíroz fejenként hat pennyt egy kis incselkedésért ezzel a zenedobozzal!

- Nem tudna most is mutatni valami új kollekciót a vitézek meg az úrnők ruháiból? - kérdezte Maudlin az idegenvezetőtől. - Igazán elragadó volt múltkor az a parádé a budoároknál! Azok a divatos selyemköntösök és alsószoknyák!...

- Ezen a karácsonyon nincs vendégsereg - fecsegett a teremőr. - Őlordsága idén nem ünnepel, csak az az újonnan jött félkegyelmű van itt, akit őlordsága maga küldött ide. Egész nap a gondolataiba merülve lézengett a folyosón, ahogy az ilyen félcédulások szoktak, ha magukra hagyják őket. Egy perce még itt volt, holmi fura bohócruhában, amit a maga ízlése szerint választott ki, és azt hiszi, hogy meg tud nevetetni vele. Maguk nem láthatják őt, mert nincsenek a birtokában annak a képességnek, amely jog szerint az én rettegett hivatalommal jár. Természetfölötti képesség ez... s mások nem is juthatnak a birtokába, hacsak...

- Hacsak? Drága jó gondnokunk, könyörgök, beszéljen! - rimánkodott a szürke köpenyes asszonyság.

- Hacsak le nem szűrnak még egy shillinget!

Senki sem szólt. A szégyenlősebb kísértetek közül néhány a zsebébe süllyesztette a kezét, és félszegen elfordította a fejét. A Barbár egy percnyi megkönnyebbülést érzett, majd belényilallt a megsértett hiúság. Egy kicsit tartott a kísértetektől. Igaz, hogy ez zsarolás, de azért csak megér az ő személye még egy shillinget!

- Nagyon kevés díszes holmit hozott magával a kastélyba - folytatta az idegenvezető -, de van itt valami, amit az utazótáskáján találtam. - A Barbár legmélyebb felháborodására az idegenvezető egyszer csak előhúzta a kalapja alól a Barbár rugós cilinderjét. - Az ördögbe is, ez vajon mi a csuda? Ezt a rejtélyt fejtsék meg nekem! Rajta - törjék csak a fejüket!

Értelmetlen találgatás következett, mikor a mester a magasba emelte a kalapot. Majd egy bűvészmozdulattal hirtelen a karimába helyezte hüvelykujját, kioldotta a rugót, és eleresztette a kalapot. A társaság ismét némán nevetett, mint az előbb.

- Ez itten - kalap! - jelentette ki az idegenvezető nagyképűen.

- Hé, adja csak ide - kiáltott Maudlin. Érdeklődve vette kezébe, megvizsgálta, majd egy hirtelen kacér mozdulattal fejéhez emelte, mintha fel akarná próbálni. Az idegenvezető váratlanul, rémülten előugrott, hogy megakadályozza. Ebben a pillanatban a Barbár még meghökkentőbb felfedezést tett. Hogyan és miért, nem tudta volna megmondani, de bizonyos volt benne, hogy ha ez a fiatal lány felveszi az ő fejfedőjét, az éppolyan hatással lesz rá, mint amelyet öbelőle az acélsisak és a mellvért váltott ki, vagyis: kölcsönösen láthatóvá válnak egymás számára - a lány éppúgy látja majd őt, mint ahogyan ő látja a lányt és a társait! Megpróbált felkelni, de már késő volt. A lány lehajolt, így sikerült kisiklania az idegenvezető karmai közül, s a Barbár felé fordulva, fejébe csapta a kalapot. Amaz jól látta a lány szemében a felismerés, a meglepetés, a hirtelen félelem villanását. A lány felsikoltott, a Barbár összerezsent, felugrott - és felébredt!

De hát mi ez? Egymaga volt a holdvilágos galériában, a kísérteties alakok, azokban a fura öltözékekben, eltűntek. Már magához tért álmából, de az igazi ébrenlét első pillanatában megesküdtött volna, hogy valami még ott maradt! Egy rémült *valami* a szeme láttára menekült - menekült ebből a modern világból -, és amíg bámult utána, még hallotta a galéria ajtaja mögött eltűnő selyem susogását, zizegését.

Halkan az ajtóhoz ment. Ó! Nem kétséges, elfelejtette bezárni; légvonat vagy gyors huzat nyithatta ki. Erre a zajra ébredt fel. Mi több, ugyanaz a zaj lehetett kiváltó oka is a látomásnak. Még néhány pillanatig figyelmesen hallgatózott.

Csupán a házvezetőnő szobája felőli ajtó csapódásának fojtott visszhangját hallhatta odalentről. Elmosolyodott azon, hogy az iménti hihetetlen látomás valószínűbb volt, mint ez az önmagában oly megszokott hang.

Másnap délután mégis úgy döntött, hogy átmegy Audley Friarsbe, karácsonyi ebédre. A vendégszerető házigazda szívélyesen üdvözölte: - Hanem, tudja-e, drága barátom - kezdte, amikor egy percre kettesben maradtak -, ha magától nem jön, bizony átküldtem volna magáért. A dolog úgy áll, hogy A... megírta nekünk, hogy maga itt van és kísértetekre vadászik, vagy valami efféle, s attól tartok, hogy a hír elterjedt a társaság ifjú tagjai között is. Két leányzó, nem árulom el, melyik kettő, az éjjel belopakodott a kastélyba, hogy valamiképp magára ijesszen, Önt, uram, egyáltalán nem látták, de - Istenemre! - úgy látszik, ők maguk ijedtek meg a legjobban, mert azt állítják, hogy valami szörnyeteg üldögélt a galériában, tetőtől talpig páncélban. Borzasztó jó tréfa, igaz-e? Persze ön, uram, nem vett észre semmit, ugye?

- Nem - felelte a Barbár csendesen.

Gera Judit fordítása

A HEVENYFALVI MILLIOMOS

PROLÓGUS

Ez egyszer nem tévedett: végre csakugyan aranyra bukkant! Egy perce sincs, hogy ott feküdt előtte az aranyrög - formátlan, barnás kvarctömb, tele fénytelen, sárgás fémmel; a csákány hegye könnyedén behatolt lépsejtszerű bemélyedéseibe, mégis olyan súlyos volt, hogy visszahullott a csákány hegyéről, amikor ki akarta emelni a vörös agyagból.

Mindenre tisztán emlékezett, mégis - maga sem értette, hogyan történt -, egyszer csak azon kapta magát, hogy már jó messze jár a lelet színhelyétől; szíve vadul zakatolt, levegőért kapkodott. Lassan, tétován lépdelt, majd felocsúdva megtorpant, s végignézett a tájon, amely egyszerre ismeretlennek tűnt. Várta, hogy valami ösztön vagy a szokás hatalma magához térítse, ám amikor meglátta a szomszédos bányaszelvényen kutakodó sorstársát, elbizonytalanodott és sarkon fordult, pedig egy pillanattal előbb még oda akart rohanni hozzá, s rákiáltani: „Teringettét, megvan az ér!”, vagy: „Ide süss, öreg! Megvan!” De a pillanat elröppent, s most már úgy érezte, nem bír megszólalni, vagy ha mégis, örömkítőrése mesterkéltné, erőltetett volna. Arra sem lett volna képes, hogy komótosan odaballagjon, és minden hűhó nélkül közölje diadalát; így hát, részben e hirtelen támadt, különös féltékenysége miatt, s részben abban reménykedve, hogy ha újból megvizsgálja a kincsét, talán visszatérnek természetes indulatai, visszaballagott a tárnához.

Igen, ott volt! Nem holmi „zárvány”, nem jelentéktelen „üledék”, hanem maga az oly régóta keresett telér. Ott volt, nem vitás, ott feküdt a rög a csákány mellett, a meddőközet törmelékében, melyet a fölfedezés első döbbenete után fejtett ki, hogy jobban feltárja az eret, és megbizonyosodjék a leletről, hogy lássa, nemcsak képzelődött-e csupán. Ott volt tehát, s vele ott a válasz ellenfelei gúnyolódására, ott barátai bizalmának záloga, saját elméletének kézzel fogható bizonyítéka, türelmes fáradozásának jutalma. Ott volt a kincs, igen. De az aranyásó nem tudta visszaidézni a fölfedezés első örömét; valami halovány nyugalanság, kellemetlen felelősségérzet kezdett motoszkálni benne. Kétségkívül óriási vagyon az ő szűkös körülményeihez képest, pár százezer dollár, vagy talán több is, a régi Martin-ér értékéből ítélve, amely nem volt ilyen gazdag. Igen ám, de nagyon körültekintően és megfontoltan kell hozzálátnunk a dologhoz. Rossz közérzettel kászálódott ki a verőfényes domboldalra. Szomszédja most is ott volt a másik bányaszelvényen, de már nem dolgozott; elgondolkozva szívta pipáját egy nagy fenyőfa tövében. Egy pillanatra meg is irigyelte a másik elégedettségét. Hirtelen heves, megmagyarázhatatlan vágy fogta el, hogy átmenjen hozzá, és megkeserítse könnyű szegénységét a maga nyomasztó kincsével. De ez az érzése is elszállt, és megint üres tekintettel meredt maga elé.

Elhozza az Államokból a feleségét meg a gyerekeit, mihelyt bejelenti a leletét, és felbecsülteti az értékét, határozta el. Szép házat épít a szemközti domboldalon, már ha az asszony is beleegyezik, és nem akar inkább San Franciscóba költözni a gyerekek kedvéért. Fényes tervei közepette valami bizonytalan érzés lopózott a szívébe: elveszti függetlenségét, nem lesz többé a maga ura. Föl kell majd újítania bizonyos családi kapcsolatokat, amelyek távollétében és személye jelentéktelensége miatt elsorvadtak. Tennie kell valamit húgáért, Jane-ért, William bátyjáért meg a felesége szegény rokonaiért. Mentségére legyen mondva, a nagylelkűség készítette ezeket a gondolatokra, mindazonáltal máris elfogta a tanácstalanság, és kétségek közt őrlődött.

Közben a szomszéd elszívta a pipáját, kiütögette belőle a hamut, fölállt, s véget vetve a másik bizonytalankodásának, feléje indult. A kincs megtalálója is közeledett néhány lépésnyit, majd habozva megállt.

- Jó napot, Slinn! - üdvözölte barátságosan a szomszéd.

- Jó napot, Masters - viszonzta tétován Slinn.

A hangjuk hallatán egy idegen épp fordítva ítélte volna meg a helyzetüket.

- Hát te meg mit lógatsz az orrod? - kérdezte Masters. - Mi baj? - Meglátva Slinn gyötrődő, sápadt arcát, hozzátette: - Beteg vagy?

Slinn már-már kibökte az örömhírt, de meggondolta magát. A szerencsétlen kérdés csak megerősítette testi-lelki feldúltságának tudatát, s már előre rettegett csúfolódásra mindig kész társától. Majd később mondja el; Mastersnak nem kell tudnia, mikor bukkant a telérre. Meg aztán törődött állapotában nehezen viselte volna el a nyers, gyakorlatias kérdezősködést, amelyre, ha fölfedi titkát, bizvást számíthatott egy Masters-vérmérsékletű embertől.

- Szédülök, vagy mi - felelte, tenyerét a homlokára szorítva. - Gondoltam, pihenek egyet, amíg elmúlik.

Masters szürke szemével kritikusan végigmérte.

- Mondanék én valamit, pajtás. Annak rendje és módja szerint bele fogsz hibbanni ebbe az istenverte tárnádba, ha tüstént abba nem hagyod az egészet. Már most is olyan vagy néha, mint akinek nincs ki a négy kereke. Mit vacakolsz azzal a meddő lyukkal?

Itt az alkalom, hogy megmondja, és bebizonyítsa elmélete igazát! De megint csak visszaretent; zavarát most a kimerítő magyarázkodástól való irtózás is tetézte, így csak fájdalmas mosolyt erőltetett magára, és megindult vissza.

- Várj csak, hé! - kiáltott rá a másik. - Van háromujjnyi tiszta whiskym, az kéne most neked, hogy helyrebillentsen. Gyere, igyunk egyet! A fenébe is, pajtás, lehet hogy most iszol velem utoljára! Igen, igen, mit bámulsz? Tíz perce sincs, hogy elhatároztam, hagyom a fenébe az egészet, és máshol kezdek ásni. Meguntam, hogy csak a hideg vízre valót tudom kikaparni ebből a nyomorult hegyből. Ezért mondom, hogy utoljára iszunk együtt. Ismerhetsz, ha kimondok valamit, már teszem is.

Igaz volt, Slinn sokszor irigyelte Masters határozottságát, cselekvőkészségét. Mégsem érzett egyebet, csak valami enyhe megkönnyebbülést, amikor társa eltökélt arcába tekintett. Szóval elmegy. És neki, Slinn-nek nem kell magyarázkodnia!

Dörmögött valamit, hogy nem mehet, elintéznivalója van a telepen, s közben rettegett, hogy Mastersnak még eszébe jut benézni a tárnájába.

- Nyilván azt a levelet akarod feladni - jegyezte meg Masters szárazon. - A postát csak holnap viszik el, úgyhogy van még időd befejezni és borítékba tenni.

Slinn, Masters tekintetét követve, lenézett, és őszinte meglepetéssel vette észre, hogy egy ceruzával rótt, befejezetlen levelet lóbál a kezében. Meg nem tudta volna mondani, hogyan került oda, vagy hogy mikor írta; csak arra emlékezett homályosan, hogy első örömeiben írni akart az asszonynak, de tökéletesen megfeledezett róla, hogy már meg is tette. Gyorsan zsebre gyűrte a papírt, és báván mosolygott. Masters félig megvető, félig sajnálkozó tekintettel méregette.

- Aztán nehogy valami faodúba hajítsd levélszekrény helyett, te! - mondta. - Nohát, ha nem iszol, isten áldjon. Vigyázz magadra! - azzal sarkon fordult, és elballagott.

Slinn utánanézett, míg átér elárvult bányaszelvényére, összeszedi kevéske bányászszerszámát, hátára szíjazza a pokrócot, kalapját - végső búcsú gyanánt - hosszú nyelvű lapátján a magasba emeli, és könnyű szívvel nekivág a hegygerincnek.

Egyedül maradt hát a titkával, egyedül a kincessel. Az egyetlen ember, aki ismeri a tárna pontos helyét, örökre elment. Nem valószínű, hogy ez az ember, aki néhány hétre hozzáverődött, sokáig emlékezzék rá vagy a környékre; nyugodtan magára hagyhatja a kincset, akár egy teljes napra is, amíg kigondol valamit, meg kerít egy megbízható barátot. Igen, de remeteéletet élt, minden erejét a munkájára összpontosította, ami meghozta ugyan a gyümölcsét, de alig van ismerőse, társa pedig egyáltalán nincs. És százszor átgondolt kincskereső tervei, türelmesen kimódolt elméletei közepette soha nem gondolt rá, hogy mihez kezdjen a kincssel, és hogyan értékesítse.

Hogyan érezheti magát ilyen tehetetlennek most, amikor a legnagyobb szüksége volna minden ügyességére?

Türelem! Érezte, pihennie kell egy csöppet - csak egy kis időre van szüksége, és összeszedi magát. A telepre vezető országút mentén, egy fa árnyékában nagy lapos kő hevert, jó kis menedék, gyakran várta be itt a postakocsi érkezését. Odamegy, határozta el, s ha kipihente magát, és valamennyire megnyugodott, majd továbbmegy.

Elindult, de letért az útról az erdő felé, hogy egy faodút keressen. Faodú, igen, azt mondta Masters, tisztán emlékezett rá, s arra is, hogy valamit tennie kell vele, de hogy mit és miért, már nem tudta. Mindenesetre megtette, még épp jókor, mert a lába már alig engedelmeskedett, és amikor a köhöz ért, úgy huppant le rá, akár egy másik kő.

És ekkor aggodalmas, kínzó érzései, melyek hatalmukban tartották, mióta csak reászakadt a szerencse, furcsa módon lehullottak róla, akár egy útszélre lőkött, nehéz batyu. Véghetetlen béke áradt szét benne, míg újonnan szerzett vagyonán merengett, melyet nem érzett már nyűgnek; áldás és béke lengte körül, korábbi önző, ingatag tervei semmivé foszlottak. Feleségét és gyerekeit, barátait és rokonait, de még e legutóbbi szegény sorstársát is pártatlan nagylelkűséggel részeltette vagyonából; boldog harmóniában egyesültek szárnyaló, lelkes terveiben, melyek méretlenül szórták az áldást mindenkire. Ez a szegény, korlátozott lélek nem volt tisztában a reászakadt gazdagság jelentőségével, el is alélt volna, ha megérzi valódi súlyát. Ez alatt a néhány perc alatt mindenesetre a várakozás legtisztább örömét élte át; bizonyos, hogy a birtoklás évei nem hoznak ilyen felhőtlen boldogságot.

Míg ott üldögélt, a leáldozó nap is mintha az ő boldog álmait festette volna rózsaszínre. Aztán megsűrűsödtek a fák árnyai, felsorakoztak az aranyásó köré, s lassan ráborult a hűvös, éjszakai égbolt, amelynek távoli, rideg csillagai annyit sem törődtek az alanti eseményekkel, mint ő a fű között és a bozótban sürgő-forgó apró életekkel. Nem zavarta az út porában surranó puha talpacsok neszezése, sem a fákról meg a nagy kő mohos pereméről rátekingó kis szempárok nedves csillogása. Türelmesen üldögélt, mint aki még nem szánta el magát.

Amikor az új reggel szikrázó napsugaraival s a pezsgő élet első, ellenállhatatlan hangjaival együtt a postakocsi is befutott, a kocsis hirtelen gyeplőrándítással meghököltette a négy táncos lovat a csöndes hely előtt. A postás lekászálódott a bakról, és odament a nagy köhöz, amelyen, akár egy odalökött rongycsomó, valami feketéllett.

- Nem hinném, hogy részeg - felelte az utasok aggodalmas kérdéseire. - Nem tudom, mi baja lehet. A szeme nyitva, de nem bír beszélni, meg se moccan. Nézze már meg, doki!

Durva képű, sarlatán küllemű ember szállt ki a kocsiból. Hanyagul félrelökdöste a kíváncsiskodókat, és hirtelen, immár orvosra valló mozdulattal a rongycsomó fölé hajolt.

- Meghalt - vélekedett egy utas.

A durva képű óvatosan visszaengedte a tehetetlen fejet.

- Nincs akkora szerencséje - közölte kurtán, de nem barátságtalanul. - Szélütést kapott, méghozzá nem is akármilyet. Kérdés, fog-e valaha beszélni vagy mozogni.

ELSŐ FEJEZET

Amikor Alvin Mulrady bejelentette, hogy burgonyát és zöldséget kíván termesztetni a Los Gatos zöld lankáin, a környék aranyásó közössége, meg a szomszédos Hevenyfalva lakói azzal a közönyös megvetéssel fogadták a hírt, amellyel az efféle kalandorok mindennemű bukolikus foglalkozás iránt viseltetnek. Tény, hogy senkinek nem volt ellenvetése a két domboldal bérbevétele ellen, amelyek amúgy sem sok reménnyel kecsegtették az arany után szimatolókat; nemrég kelt híre, hogy egy bizonyos Slinn nevezetű aranyásó szabályosan beleőrült, vagyis inkább belehülyült a sorozatos kudarcokba. A tervet különös módon egyedül a föld jog szerinti birtokosa, Don Ramón Alvarado ellenezte, aki magának követelte a domb és a völgy húsz mérföldnyi darabját, beleértve az immár virágzó két települést, Hevenyfalvát és Vörös Kutyát is, amiért közneveltség tárgya lett a földfoglalók és aranyásók körében.

- Háromezer mérföldet utaztunk, hogy megszelídítsük ezt az istenverte vadont, ez meg elvárna, hogy még mi fizessünk az értékéért, amit megdupláztunk neki! No de azt várhatja! - mondogatták maró gúnnyal.

Érthető lett volna, ha Mulrady is e szerint az általánosan bevett nézet szerint cselekszik; ő azonban egy hasonlóképpen nem helyénvalónak mondható érzelemtől indítatva, amely mindazonáltal nagyon is jellemző volt rá, fölkereste Don Ramónt, és ajánlatot tett, hogy megvásárolja a földet, vagy „felesbe társul” vele a termékekből származó haszonra. A dönt állítólag annyira meglepte az ajánlat, hogy nemcsak bérbe adta a földjét, de még valami különös, tartózkodó barátságot is kötött a jámbor földművessel és családjával. Mondanunk sem kell, hogy ez a kapcsolat is megérdemelt megvetést váltott ki az aranyásók körében. Hát még ha tudták volna, milyen véleményrel van Don Ramón a mesterségükről, amit hamarosan meg is vallott Mulradynek.

- Vademberek ezek mind, aratni akarnak, ahol nem vetettek, kivenni a földből anélkül, hogy a saját drágalátos hullájukon kívül bármit is belétennének; pogányok, akik a maguk kiásta követ imádják.

- Hát a spanyolok sose ástak aranyat? - kérdezte egyszerűen Mulrady.

- Nos, hát akadnak spanyolok is, mórok is - jelentette ki szentenciózusan Don Ramón. - Spanyol lovagok is ástak aranyat, de abból soha semmi jó nem származott. A sonorai Alvaradóknak például ezüstabányaik voltak, mexikói földművesekkel és öszvérekkel dolgoztatták meg őket, és rá is ment a vagyonuk - egész aranybányát vesztek az ezüstön, úriember módjára! De tíz körömmel túrni a sarat, hátha ráragad egy kis arany: nem spanyol lovaghoz méltó. És az átokról se feledkezzünk meg.

- Az átokról! - visszhangozta babonás női borzongással a zsenge korú Mary Mulrady. - Miféle átokról?

- Hát maga nem tudja, Mulrady barátom, hogy amikor V. Károly őseimnek adományozta ezeket a földeket, Monterey püspöke átokkal sújtotta mindazokat, akik megszenstelenítik? Nos hát! Lássuk csak! A három amerikai közül, akik a várost alapították, az egyiket agyonlőtték, a másikkal végzett a láz - érti, nemde, megmérgezte a föld -, a harmadik pedig meg-

őrült, agyára ment az *aguardiente*.⁶ Még az a *cientifico*,⁷ aki évekkel ezelőtt járt erre, és a fákat meg a füveket fürkészte, még ő is megbűnhődött istenkáromló kíváncsiságáért, baleset áldozata lett idegen földön. Mindazonáltal - tette hozzá szertartásos udvariassággal - magának nincs mitől tartania. Rajtam keresztül maga is a földhöz tartozik.

Valóban, Don Ramón hűbérúri pártfogásának mintha meg is lett volna a látszatja: a vállalkozás, ha nem is éppen gyorsan, de biztosan felvirágzott. A burgonyaföld és a konyhakert bőven termett; a zsíros föld csodálatosan nagyra növelte a terményeket, s az egyenletes napsütés, fittyet hányva a naptárnak, gyönyörű primőröket érlelt. A sózott húson és kétszersültön élő telepesek, bár megvetették Mulrady foglalkozását, kapva kaptak az alkalmon, hogy változatosabbá tegyék étrendjüket. Az arany, amit a földtől elragadtak, apránként Mulrady zsebébe vándorolt, cserébe az ő szerényebb kincseiért. Hamarosan átalakította, kibővítette a kis kunyhót, amelyben bizony csak szűkösen fért meg feleségével, fiával és leányával, hamarosan pedig átköltöztek a szemközti dombon épített hivalkodó új házba. Fehérre meszelt kerítés váltotta fel az ősvadont kívülrekesztő hevenyészett korlátot. A növénytermesztés első jelei - a vörös talajba hasított mély sebek, a kiirtott bozót kupacok, lecsupaszított szirtek, halomba gyűjtött kövek - lassacskán eltűntek a friss vetemény élénkzöld szőnyege alatt; üde oázis keletkezett a domboldal rőtes vadzabot termő sivatagában. A természet jótéteményei közül egyedül a víz hiányzott ebből az édenkertből; drága pénzen hoztatták egy bányatóból az öntözővizet, és nem is volt elegendő, amihez így hozzájuthattak. Mulrady azért arra gondolt, hogy artézi kutat fúr a háza fölötti napsütötte lejtőn, de nem mulasztotta el, hogy meghányja-vesse a tervet spanyol patrónusával, akinek voltak is ellenvetései. Don Ramón komolyan kifejtette, hogy a föld méhével való efféle mesterkedés kicsi híján ugyanúgy megbecsteleníti a Természetet, mint az aranyásók aknáit és tárnáit; mi több, megbolygatná a szerzett érdekeltégeket is.

- Jómagam meg atyáim, San Diego nyugossa őket békében - vetett keresztet Don Ramón -, megelégedtünk a kutakkal és a ciszternákkal, melyeket megtöltött az Ég az arra kijelölt évszakokban, és a marhák, noha oktan teremtmenyei az Úrnak, tudták, hol keressenek vizet, ha megszomjaztak. De hát jól mondad - tette hozzá sóhajtva -, hogy akkoriban a csermelyeket és a folyókat még nem iszaposították el, nem mérgezték meg szennyes tajtékukkal az ördögi gépszerkezetek. Menj tehát békével, Mulrady barátom, áss és fúrj szándékos szerint, ám tegyed mindezt illő módon, hagyd az istentelen földrengetést, ne nyúlj a pokoli puskaporhoz.

Alvin Mulrady az engedély birtokában hozzáfogott első artézi kútjának fúrásához. A gőz és a puska por segédereje nélkül lassan haladt a munkával. A veteményeskert közben nem szenvedett kárt; Mulrady a durvább kerti munkát két kínaira bízta, mialatt ő maga a kútfúrás munkálatait irányította. A jelentéktelen esemény új korszakot nyitott a Mulrady család történetében. Mrs. Mulrady egyszerre fontos személynek kezdte érezni magát a szomszédok körében. Folyvást a férje „embereiről” beszélt, a kutat „munkálatok” gyanánt emlegette, és véget vetett annak a könnyed, határvidéki barátkozásnak, amely a vevők és tizenhét esztendő lány, a szemrevaló Mary között volt kialakulóban. A derék Alvin meglepődve látta, hogyan szökken szárba az a minden nő lelkében szunnyadó magocska, amelynek már természete, hogy kicsírázzék a jólét első, mégoly bágyadt napsugarára.

- Hallod-e, te Malvin! Nem lettél egy kicsit felvágós ezekkel a fiúkkal, akik egyszerűen kedvesek akarnak lenni a mi Mamie-nkhez?

⁶ Szeszkes ital.

⁷ Tudós.

- Csak nem mondd komolyan, Alvin Mulrady - vágott vissza az asszony nem várt szigorral -, hogy egy közönséges bányászhoz add a lányodat? Azt hiszed, engedném, hogy nem közülünk valót válasszon?

- Nem közülünk valót! - hunyorgott álmélkodva Mulrady, és a káposztaágyás felé sandított, ahol szeplős képű fia szorgoskodott a két kínaival.

- Tudod te nagyon is jól, mire gondolok - mondta ingerülten Mrs. Mulrady. - Azokra, akik közé be fogunk kerülni. Az Alvaradókra meg a barátaikra. Az öreg don is nem idejár mindennap? A fia meg korban épp hozzáillik Mamie-hez, nem? És tán nem ők itt a legelső család? Ízig-vérig nemesek! Hagyd csak szépen rám Mamie-t, te meg törődjél a kutaddal. Nincs az a férfi, aki konyítana az efféle dolgokhoz, vagy tudná, mivel tartozik a családjának.

Mulrady, mint a nagylelkű, de gyengébb beszélőkével megáldott férfinem legtöbb képviselője, készséggel elfogadta ez utóbbi javaslatot, és felvonult a domboldalra a kútfúráshoz, könnyű szívvel mondván le a világ hívságosabb ügyeiről az asszonyi rafinéria javára. Mégis zaklatott, tépelődő volt egész délután. Szerető férj lévén, nem mondhatni, hogy nem örült felesége fölényes éleslátásának, melynek ilyen meggyőző tanújelét adta, ámbár mint minden férj, egy kissé ő is meghökkent tőle. Megpróbálta kiverni a fejéből a dolgot. De amikor a domboldalról letekintett kisdéd birtokára, amelynek fokozatos növekedését és felvirágzását még át tudta tekinteni, újból nyomasztani kezdték hitvesének nagyra törő tervei. Mulrady, már amennyire emberismeretéből futotta, gyanította, hogy amiként neki, Don Ramónnak sem fordult meg a fejében egy esetleges házasság gondolata. Kétkedett, hogy az öreg áldását adná a frigyre. Igen, de - szerencsétlenségére - éppen ez a kétely készítette rá, hogy komolyabban eltűnődjék felesége ötletén. Hiúságát, a saját erejéből fölemelkedett ember hiúságát sértette a dolog. Hát alábbvaló ő ennél a Don Ramónnál? Vérébe kerülván az alattomos női méreg, felesége illogikus premisszáiból teljesen téves következtetéseket vont le, és már-már gyűlölni kezdte öreg jótevőjét. Lenézett a kis édenkertre, amelyben Évája csak az imént ejtette kísértésbe a végzetes gyümölcscsel, és megértette, hogy egyszerű, ártatlan öröme mindörökké odavan.

Don Ramón, éppen ez idő tájt, szerencsére meghalt. Valószínűleg soha nem volt tudomása Mrs. Mulrady elbűvölő szándékáról a fiát illetően, aki örökösként követte az atyai birtokon, melyet melleleg szánalmasan megnyirbáltak a rokonok meg a pörös ügyek. A Mulrady család nőtagjai Sacramentóból hozatott drága gyászruhákban parádéztak a temetésen, még a jámbor Alvint is belegyömöszölték egy készen vett fekete gyapjúöltönybe, amely csak még jobban kiemelte derék, ám menthetetlenül parlagias lényét. Mrs. Mulrady utca hosszat siratta „vesztését”, fennen szomorkodott a régi családok pusztulásán, és halványan sejtette az újonnan érkezett Vörös Kutya-beli telepésekkel, hogy az ő családjá is van olyan régi, mint az Alvarado nemzetség, valamint hogy az ő férjének sem valami fényes az egészsége. Az elárvult Don Caesart pedig anyai védőszárnyai alá vette. Az ifjú don, aki, mint az apja, természetből fogva tartózkodó ember volt, gyászában még szertartásosabb lett, és - talán éppen a Mamie Mulrady iránt táplált gyengéd, melleleg köztudott érzelmei miatt - nem sok alkalmat adott az asszonynak pártfogó vendégszeretete kiélésére. Mindazonáltal véghezvitte apja korábbi szándékát: ráállt, hogy jelentéktelen összegért eladja Mulradynek az általa bérelt földeket. A vásárlás eszméje egyébként Mrs. Mulradytól származott.

- Úgyis a családban marad - mondotta volt az előrelátó asszonyság -, és hát csak jobban veszi ki magát, ha nem vagyunk a bérlői.

Néhány héttel később Mulrady lóhalálában szaladt haza a dombról, s már messziről szölongatta a feleségét. Mamie épp a szobájában volt, új rózsaszín pamutruháját vette föl az ifjú Don Caesar közelgő látogatásának tiszteletére, Mrs. Mulrady pedig ugyanezen okból a

házat szedte rendbe. Volt valami a jóember hangjában, meg abban a szokatlan körülményben, hogy jóval a napi munka befejezte előtt jelentkezik, ami arra készítette az asszonyt, hogy a porrongyot letéve, elébe siessen a konyhaajtóba. Láta, rohanvást közelít a káposztasorok között, arca verítéktől és izgalomtól fénylik, s a szemében évek óta nem látott fény lobog. Eszébe jutott, bár korántsem lágyult el az emléktől, hogy akkor is így közeledett a férfi, amikor - apja nincstelen mezőgazdasági munkását - ő hívta elő a régi illinois-i farmon a ház mögötti bozótból, hogy elmondja szülei beleegyezését. Az emlék annál is zavaróbb volt, mivel a férfi most is átkarolta, és cuppanós csókot nyomott beesett arcára.

- Elment a jó dolgod, Mulrady! - korholta az asszony, s köténye csücskével nemcsak a csókot, hanem egy pirulás halvány árnyékát is letörölte, amely valahogyan szintén előtolakodott a múltból. - Mit nem művelsz, amikor minden percben betoppanhat a vendégünk!

- Malvin, Malvinkám, jaj, mi történt! Aranyat leltem!

Az asszony kiszabadította magát férje karjából, és felcsillanó, mégis ravasz, hűvös tekintettel mérte végig.

- Igen, igen! A kútban! A telért, amit a fiúk kerestek! Kész vagy, neked meg Mamie-nek!... Ezrek és tízezrek!

- Várj egy csöppet.

Otthagya férjét, a lépcső lábához szaladt. A férfi álmélkodva nézte.

- Mamie, leveheted azt az új ruhát! - kiáltott föl az emeletre.

Bosszús tiltakozás odafentről.

- Mit mondtam! - csattant föl Mrs. Mulrady.

Csönd lett. Mrs. Mulrady visszament férjéhez, akinek a félbeszakítás szemlátomást elvette a kedvét. Fölfedezői büszkesége egy csapásra lehervadt, némán várta, mit mond az asszony.

- Nem szóltál még senkinek?

- Nem hát. Egyedül voltam az aknában. Tudod, nem is gondoltam semmit - kezdte megújult reménnyel a férfi -, éppen csak tisztogattam az alját. Nem is álmodtam, hogy...

- Látod, igazam volt, hogy meg kell venni a földet - vágott szavába kíméletlenül az asszony.

Mulradynek leesett az álla.

- Jaj, csak azt ne higgye Don Caesar, hogy... azt hiszem, illő volna valami kártérítést vagy mit fizetni...

- Nyavalyát! - vágta rá eltökélten az asszony. - Bolondgombát reggeliztél? Ami aranyat a földeden találsz, az a tiéd. Ez a törvény. És te minden megszorítás nélkül vetted a földet, igaz? Nem is sejtettél semmit... - Elharapta a szót, és férje szeme közé nézett. - Sejtettél vagy nem?

Mulrady tágra nyitotta halványszürke, becsületes szemét.

- De Malvinkám, hiszen tudod, hogy semmit. Esküszöm, hogy...

- Ne esküdj, és másnak se fecsegy, legföljebb csak arról, amit hittél. Most pedig jól figyelj, Alvin Mulrady. - Az asszony hangja élesen könyörtelenre váltott. - Abbahagyod a kútnál a munkát, az embereket tüstént szélnek eresztet. Átöltözöl, és Mamie-vel felültök a négyórás sacramentói postakocsira.

- Mamie-vel! - visszhangozta báván Mulrady.

- Megkeresed Cole ügyvédet és az én Jim bátyámat, de azonnal! - folytatta, ügyet sem vetve férjére. - Mamie-nek kell egy váltás fehérnemű meg egy pár tisztességes ruha. A többit bízd csak rám meg Abnerre. Megyek, közlöm a dolgot Mamie-vel, és fölkészítem az útra.

Mulrady beletúrt átizzadt, kócos hajába. Büszke volt energikus feleségére, álmában sem mert volna ellentmondani neki, de valahogy mégis csalódottnak érezte magát. Szeretefoszlott a fölfedezés bűvös öröme, mielőtt kellőképp elkápráztathatta volna az asszonyt. Vagyis hát az az igazság, hogy egy csöppet sem kápráztatta el. Olyan üzletszerű lett az egész; különösen az a „közlöm a dolgot” sértette Mulrady fülét. Jobb szerette volna, ha ő újságot hozhatna el az örömhírt - látni, miként színesedik ki a lány finom, ovális arcocskája, miként lopózik szemébe az az ártatlan öröm, amit hiába keresett a feleségében. Elszorult a szíve, mert gyanította, hogy az asszony tökéletesen alkalmatlan erre a feladatra.

- Mit ácsorogsz, nincs idő! - ripakodott rá az asszony, habozását látva.

Talán az asszony türelmetlensége bántotta, talán az, hogy ilyen magabiztosan fogadja a hírt; tény, hogy másként nem hozakodott volna elő a fejében motoszkáló gondolattal, így azonban komoran megszólalt:

- Várj csak, Malvin, mondanom kell még valamit.

- Ki vele!

- Volt ott egy csákány a törmelék közt - mondta kényszeredetten -, meg a meddő kőzetten is úgy látszott, mintha dolgozott volna már ott valaki. Akkor aztán végigmentem kívülről, amerre az ér kanyarodik, és a domb tövében találtam valamit, tán egy régi tárnát, de egészen be volt omolva.

- Szóval? - sürgette megvetően Mrs. Mulrady.

- Szóval - folytatta némiképp megzavarodva -, úgy fest a dolog, mintha valaki már elébb rábukkant volna.

- Hát persze, és szépen itt hagyta nekünk, igaz? Csuda valószínű - csattant föl rosszul palástolt ingerültséggel az asszony. - Mindenki tudja, hogy fabatkát sem ért ez a domb. Egészen elhagyatott volt, amikor idejöttünk. A te birtokod, megfizetted érte. Mi az ördögöt akarsz, Alvin Mulrady? Föladni egy apróhirdetést, és várni a tulajt, vagy bemenni Sacramentóba a négyórásival?

Mulrady nekiindult. Maga sem igen hitt benne, hogy csakugyan másvalaki leletére talált volna rá, de érzékeny lelkiismerete azt diktálta, hogy ezt a lehetőséget is becsülettel fontolóra kell venni. Valószínűleg igaza van az asszonynak, gondolta. Eszébe sem jutott, hogy felesége másként vélekedhetik a dologról.

- Hát jó - mondta egyszerűen -, akkor talán induljunk.

- És ha Cole ügyvéddel meg Jimmel beszélsz, tartsd a nyelved erről az ostoba csákány-históriáról. Nem muszáj bogarat tenni az emberek fülébe csak azért, mert a tiédben benne van.

Miután nagy sietve összekészültek, Mr. Mulrady és Mamie nekivágott az országút felé vivő ösvénynek egy hallgatag és tapintatos kínai kíséretében, aki csekélyke poggyászukat vitte. Az apa sóvárgó, aggodalmas arccal fürkészte lánya vonásait. Sokat várt ettől a néhány perctől; gyönyörködni akart Mamie lelkes, ifjonti örömeiben; felüdülésre számított az asszony gyakorlatias, prózai viselkedése után. Rózsás pír játszott a lány kedves arcán, elnyílt kicsi száján egy gyerek önfeledt öröme, ábrándos-szürke szeme csupa szépet ígért.

- Nos, Mamie, hogy ízlik örökösnőnek lenni? Lefőzni az összes lányt innétől Friscoig? He?

- Tessék?

Nem hallotta a kérdést. Gyöngéd, szép szeme képzeletben már a sacramentói Luxusbazár jól ismert polcain kalandozott, a hódolat jelét olvasta a boltossegédek tekintetében; közben enyhe rosszallással sandított a mellette caplató két ormótlan marhabőr bakancsra; a kocsit várva az utat fürkészte, szép új kesztyűjét vizsgálgatta - csak épp a reá szegezett szerető szempárról nem vett tudomást.

Mulrady azonban, akit meghatott a lány bájos szórakozottsága, gyöngéden derekára tette a kezét, és megismételte a kérdést.

- Pompás, papa, hát persze - felelte a lány, kibontakozva apja öleléséből, bár közben, hogy a mozdulat ridegségét enyhítse, gépiesen megszorította a könyökét. - Mindig tudtam, hogy egyszer történnie kell valaminek. Szörnyen nézhetek ki - tette hozzá -, de hát anya sürgetett, nehogy Don Caesar otthon érjen.

- Neked meg persze nem akarózott indulni, amíg nem találkoztok, he? - évődött az apja.

- Nem akartam, hogy meglásson ebben a ruhában - mondta egyszerűen Mamie. - Gondolom, anya épp ezért vétette le az új ruhám - fűzte hozzá kuncogva.

- Nos, én meg amondó vagyok, jó vagy te neki akármilyen ruhában - jelentette ki Mulrady, figyelmesen tanulmányozva lánya arcát. - Most meg aztán a jónál is jobb parti vagy! - fejezte be diadalmasan.

- Hát, nem is tudom. Gazdag ember ám ő is, már az apja, a nagyapja is az volt, mi meg szegények, s ráadásul a bérlői.

Az apa megrökönyödött arca, mellyel lányát hallgatta, fájdalmasra, majd haragosra sötétült.

- Volt képe ilyeneket mondani? - kérdezte elfulladva.

- Nem, dehogy, még csak az hiányzik. Végül is mostanság ő az egyetlen valamirevaló kérőm.

Némán lépkedtek tovább a rájuk nehezedő csöndben. A kínai méltán gondolhatta, hogy valami szerencsétlenség szakadt rájuk. De Mamie hamarosan ismét vidáman megcsillantotta fogait:

- Jaj, apa, nem úgy van ám az! Tűzbe menne értem, meg én is őérte, és ha anyának nem lennének új tervei...

Elharapta a szót.

- Miféle új tervei? - ütötte föl a fejét Mulrady.

- Á, semmi. Apa, igazán felvehetted volna a másik cipőd. Mindenki látni fogja, hogy ez munkára való, a földekre. Pedig te nem vagy már zöldségkertész.

- Hát micsoda? - kérdezte félig jóleső, félig aggódó nevetéssel Mulrady.

- *Szerintem* tőkés, anya viszont azt mondaná, hogy földbirtokos.

Mindazonáltal a földbirtokos, mikor elérte a Vörös Kutya vezető országút mentén álló nagy követ, meglehetősen borús hangulatban ült le; fejét csüggedten hajtotta az ormótlan bakancsok fölé, amelyekre körös-körül annyi sár tapadt, hogy viselőjük már csak ennek jogán is bizvást nevezhette magát földbirtokosnak.

Mamie, akinek közben visszatért a jókedve, s vele együtt kellemes ábrándjai is, kószálni indult a mezőn, aztán föl-fölszaladt a domboldalra, ahogy a késlekedő kocsi miatti bosszankodása meg nagyratörően csapongó álmai diktálták. Végül aztán olyan messzire keveredett, hogy a Mulrady előtt megálló postakocsinak még várnia is kellett rá.

Amikor végre elhelyezkedett odabent, és Mulrady fölkapaszkodott a bakra, a kocsis mellé, a kocsis kurtán-furcsán megjegyezte:

- Maga aztán derekasan rám ijesztett az imént, jóember.

- Én-e?

- Hát. Vagy három éve, épp ilyen idő tájt hajtok lefelé ezen a lejtőn, hát a kövön ott ül egy ember, olyan magaforma, és éppen úgy dőlt előre, mint maga az imént. Megállok, hogy fölveszem, hát azt hiszi, megmoccan? Nem a'! Csak bámul rám szóval! Szólok neki, semmi, csak meresztli a szemét, mint aki meghibbant! No, akkor aztán megmondtam neki, de kereken, és elhajtottam. Reggel meg, hogy hajtok visszafelé, nem ott van még mindig az istenadta! De már akkor végighevert a kövön, mint egy rakás nem tom micsoda. Jim leugrik, fölrángatja. Duchesne doktor, mert ő is itt volt velünk, megnézi: hát tönkrefáradt aranyásos volt, megütötte a szél a boldogtalant! Mint valami hótt terhet, úgy vittük a megyei kórházba. Nohát, azóta se szeretek elhajtani a mellett a kő mellett, aztán most hogy maga ott ült, és még a fejét is pont úgy lógatta, bizony megállt bennem az ütő.

Mulrady, akinek egyszerű lelkében babonás, bizonytalan érzéseket keltett az elbeszélés, már-már azon volt, hogy felfedi titkát, de még időben meggondolta magát.

- Kiderült, hogy ki volt az illető? - próbált bekapcsolódni meggondolatlanul egy utas.

- Talpra állt aztán? - kérdezte egy másik boldogtalan.

A kocsis lesújtó tekintettel mérte végig a közbeszólókat, s csak azután folytatta, félreérthetetlenül egyedül Mulradyhez intézve szavait:

- A legcifrább az egészben, hogy én akkor jól leteremtettem azt a szerencsétlent, aki nem bírt se visszabeszélni, se lőni, most meg azt hittem, a szelleme ült ki a kőre, lekvittelni a sértést.

Újabb szünetet tartott, majd közönyösen folytatta:

- Azt mondják, sose tért annyira észre, hogy elmondhassa, ki fia-borja, végül Sacramentóba vitték, a hülyék intézetébe. Csuda rendes hely, úgy hírlík, éspeg nemcsak szélütötteknek, akik nem bírnak beszélni, hanem azoknak is, akik éppen hogy túl sokat kotyognak. Ugye, fiúk - fordult pléhpfával a nyomorúságos kérdezősködőkhöz -, veletek se bántak rosszul. He?

MÁSODIK FEJEZET

Amikor nyilvánosságra hozták a Mulrady-telért, felbolydult a környék. A fél Vörös Kutya és Hevenyfalva kitódult a békés Mulrady-tanyát környező kopár dombokra. Tábortüzek gyúltak körben a domb peremén, akárha egy ostromló sereg őrtüzei. Az ostromlók nem egy stratégiai pontra már késve érkeztek, „Lefoglalva” feliratú táblák fogadták őket, a népes Alvarado család tagjainak biztosítva az aranyásás előjogát.

Ez az üzleti fogás is Mrs. Mulradytól származott, aki így próbálta enyhíteni férje lelkiismereti aggályait, és - valami távoli reménység megcsillantásával - kiengesztelni az Alvaradókat. Don Caesar, becsületére váljék, édesapja kasztíliai elveire hivatkozva ellenezte az akciót.

- Ki mondta, hogy maga essen neki? - vetette ellen Mrs. Mulrady. - Adja el a földet azoknak, akik boldogan ásnának; ez az egyetlen módja, hogy el ne foglalják minden fizetség nélkül.

Don Caesar végül is ráállt a dologra, s ebben talán nem is Mrs. Mulrady gyakorlatias érvelése volt a döntő, hanem egyszerűen az, hogy a szép Mamie anyja adta a tanácsot. Tény, hogy Don Caesar több készpénzt zsebelt be néhány hektárnyi földért, mint amennyit Don Ramón húzott tíz éven át a húsz mérőföldnyi határból.

Hasonlóképpen példátlanul bizonyult a Mulrady-telér értéke is. Azt beszélték, hogy egy sebtében alakult sacramentói társaság kerek egymilliót fizetett érte, s Mulrady ráadásul két-harmados érdekeltséget kapott a bányában. Mulrady azonban, erkölcsi meggyőződésnek is beillő hallatlan makacssággal, nem volt hajlandó a házat és a burgonyaföldet átengedni. A Társaság végül is beletörődött, és Mulrady hasonló megátalkodottsággal utasította vissza az egyéni spekulánsok legszertelenebb ajánlatait. Hiába ágált Mrs. Mulrady, hiába bizonygatta, hogy régebbi szerény foglalatosságuk eme jelképe foltot, méghozzá zöld foltot ejt a család becsületén.

- Ha mindenáron meg akarod tartani a földed, legalább építkezz rajta, és tüntesd el a konyhakertet.

Mulrady azonban hajthatatlan volt.

- Nincs egyebem, amit magam csináltam volna. Két kezemmel kapartam ki a földből, ezzel kezdődött meg a szerencsém, és lehet, hogy egy nap csak ez marad meg belőle. Egyszer még tán boldog leszek, hogy visszajöhetek ide, hálásak leszünk az egyszerű eledelért, amit megterem.

De az asszony addig zaklatta, míg Mulrady rá nem állt, hogy a konyhakert egy részét szőlővé és virágoskertté alakítsák át, s ily módon a birtok fényűző, tarka díszei elfödjék a póriasabb részeket. Amikor azonban ez az energikus asszony korábbi szerény megélhetésük egyéb jeleit is el akarta tüntetni, kudarcot vallott. Gondolkodóba ejtette ugyanis, hogy Don Caesar lágyabban, előkelőbben ejti családnevüket, s ezen felbuzdulva a „Mulrade” nevet nyomtatta névjegykártyájukra.

- Spanyolosabb így - magyarázta férjének. - Cole ügyvéd szerint a legtöbb amerikai név amúgy is el van torzítva, miből gondolod, hogy éppen a miénk nincs?

Mulrady, aki nem mert volna megesküdni, hogy ősei 98-ban jöttek át Írországból Karolina államba, meghajolt az érvelés súlya alatt.

Ám a korántsem spanyolos nyelvjárás nemezise nyomban utolérte az önkényes újítót. Mrs. Mulradyt „Malréd”-nek kezdték szólítani, leveleit pedig „Mulraid” címmel látták el, és amikor a lánya után epekedők kitalálták a „Malréd - nem tiéd” mondókát, a jóasszony sürgősen visszatért az eredeti családnévhez.

Mindazonáltal továbbra is kedvelője maradt a spanyol etikettnek, és férjét - távollétében - „Don Alvinó”-ként emlegette. De a férfi kicsi, köpcös figurája, boglyas-vöröses üstöke, pisla szürke szeme még ezt az akaratos asszonyt is megakadályozta, hogy jelenlétében szájára vegye az előkelő megszólítást. Vörös Kutyában híre kelt, hogy egy nap egy előkelő külföldi ezzel állt Mulrady elé:

- Nemdebár Don Alvino Mulradyhez van szerencsém?

- Annyi szent, jóember, hogy abba a kacifántba, amit mondott, benne volt az én nevem is - felelte a jámbor hidalgó.

Mrs. Mulrady szerint az lett volna a legjobb, ha Mamie Sacramentóban marad, míg ő is csatlakozik hozzá, s onnét indulnának az Államokba, majd Európába, de végül is engedett lánya kérésének, aki új ruhájával el akarta kápráztatni Hevenyfalvát, s a családi fészekben kívánta kibontani csodás színekben pompázó szárnyait, melyeken azután elröppen körükből mindörökre.

- Nem akarom, anya, hogy azokban a szörnyű kis kartonruhákban emlékezzenek rám. Ne mond hassák, hogy nem volt egy tisztességes rongyom, amíg el nem mentem.

Az anya saját véreire ismert leánya bölcs előrelátásában. Meghatottan homlokon csókolta a gyermeket, és igazat adott neki. A hatás egyébként minden várakozását felülmúlta. A fiatal lány néhány hetes sacramentói tartózkodása alatt teljesen hozzáidomult a legutolsó divat követelményeihez, még hozzá sokkal hajlékonyabban és több ízléssel, mint amennyi az átlagos amerikai lányoktól telik. A hirtelenjében vásárolt új holmikhoz, ki tudja, honnét, lénye melyik rejtett zugából, pontosan a hozzájuk illő modort és mozdulatokat varázsolt elő. Mentés lévén a hagyományok, a műveltség, a példák nyugétól, a vadnyugati lányokra jellemző módon hitt benne, hogy semmi sem lehetetlen, és pontosan ezzel segítette át magát a zökkenőkön.

Mr. Mulrady büszkeséggel vegyes áhítattal szemlélte a lányát. Hát létezhet az, hogy ez a finom teremtés, akihez képest ő legfőljebb ha távoli, elfajzott rokonnak látszik, valóban az ő húsából és véréből való? És valóban az anyja lánya volna, az anyjáié, aki soha, emlékezetes fiatalságában sem tündökölt így? Nem mondhatni, hogy Mulrady egyszerű, szerető szívének jólesett a gondolat, de legalább megkímélte a fájdalomtól, amelyet gyermeke háládatlansága miatt érzett volna.

- Az a helyzet, hogy mink bizony másfélék vagyunk egy kicsit - magyarázta mentegetőzve.

Egy másik, jobb világban talán majd ő is megközelítheti, megértheti lánya tökéletességét, futott át az agyán, és a gondolattól valamelyest megvigasztalódott.

Mindezek után érthető, hogy a hímezett batisztruhát, amelyben Mamie Mulrady egy nyári délután a Los Gatos-i lankán megjelent, s melyet a kritikus női szemek költségesnek és egyben ízlésesnek ítélték, senki nem tartotta összeegyeztethetetlennek sem a környezettel, sem a leány lényével. Annyi legalábbis bizonyos, hogy semmi kivétlnivalót nem látott benne az a sűrűn rátekintgető vidám, eleven szempár, melynek tulajdonosa, egy huszonöt esztendő fiatalember, a *Hevenyfalvi Hírharang* újdonsült szerkesztője a lány mellett lépkedett. Útitársak voltak Sacramentóból hazafelé jövet, és a fiatalember, élve Mulrady meghívásával, egyszer-kétszer már fölkereste őket otthonukban. Mrs. Mulrady sem gördített akadályt az ártatlan flört útjába. Nem derült ki, hogy vajon Don Caesarnak akarta-e kedvét szegni valamely rejtélyes okból, avagy - mint a női nem többi képviselője - ő is csak gögös nemtörődomséggel nyugtázta a férfiúi kedély e bátortalan, veszélytelen és tisztán plátói megnyilvánulását.

- Ha azt mondom, hogy szomorú vagyok, amiért elhagy bennünket, Miss Mulrady - mondta könnyedén a fiatal fickó -, szíveskedjék méltányolni önzetlenségemet, mert őszintén be kell vallanom, hogy szerkesztőként és férfiként nagy megkönnyebbüléssel vettem tudomásul távozási szándékát. Szüntelen ostrom alatt állt a *Hírharang* versrovata, amióta az emberek fölfedezték, hogy az ön - tegyük hozzá, tévesen ejtett - családnevére számtalan hódoló rím lehet faragni, és én, boldogtalan, egyiküket sem utasíthatom vissza, azon egyszerű okból, hogy magam is őszinte csodálói közé tartozom.

- Szörnyű, nemde, hogy az egész környék visszhangzik az ember becsületes nevétől! - mondta Mamie, de arckifejezése nem mutatott valami nagy szörnyülködést.

- Tudja, tiszteletteljesebbnek érzik, mintha „Mamie”-ként emlegetnék. Meg aztán sok középkorú ember is van a hódolói között, és ezek az ódon, lovagias bókokat kedvelik. Fölfe-deztem, hogy a szerelmi líra korántsem csak az ifjúság szenvedélye. Cash ezredes párversei éppen olyan veszélyesek, mint a dupla csövű puskája, és állíthatom, hogy éppen olyan szörnyű lármát csapnak. Butts bíró meg Wilson doktor az ön bájait Vénuszéhoz, magukat meg Apollóhoz hasonlítják. Mindazonáltal le ne becsülje, Miss Mulrady, ezeket a hódolóit - fordította komolyabbra a szót. - Ahová most készül, ezerszám akad majd csodálója, de végül, úgy hiszem, be kell majd látnia, hogy hevenyfalvi és Vörös Kutya-béli alattvalóinál senki sem volt őszintébb és tiszteletteljesebb. - Elhallgatott, majd komorabb hangnemben folytatta.

- Don Caesar is verselget?

- Okosabb dolga is van annál - vetette oda hetykén az ifjú hölgy.

- Nem nehéz elképzelni, hogy az is csak valami gyöngé pótszer lehet a még okosabb dolgok helyett - gonoszkodott a másik.

- Hát maga miért jött ide?

- Hogy magát lássam.

- Szamárság! Maga is tudja, mire gondolok. Miért jött ide Sacramentóból? Sacramento jobban illik magához, mint ez a sárfészek.

- Hát, mondjuk, fölleskített az édesapja példája, és én is aranyat akarok találni.

- Az olyanok, mint maga, sohasem találhatnak.

- Ezt bóknak vegyem, Miss Mulrady?

- Nem is tudom. Gyanítom, hogy úgyis annak vette.

A férfi meglepett tekintettel mérte végig, mint aki megértő rokonszenvre talált, holott nem is számított rá.

- Úgy gondolja? Nahát, ez érdekes! Ülünk le egy percre!

Céltalan kószálásuk közben éppen az országút menti nagy kőhöz érkeztek. Mamie habozott egy percig, végigtekintett az országúton, s végül mint aki immár megengedheti magának, hogy bepiszkítsa makulátlan szoknyáját, rátelepedett a kőre. Összecsavart napernyőjét, melyet eddig apró kezében lóbált, felhúzott térdére fektette. Az ifjú szerkesztő, félig ülő, félig fekvő helyzetben, sétatbotjával ábrákat rajzolt a homokba.

- Téved, Miss Mulrady, én valóban pénzt akarok keresni. Maga elmegy Hevenyfalváról, mert meggazdagodott, mi pedig azért jöttünk ide, mert szegények vagyunk.

- Maguk? - kérdezte szórakozottan Mamie, míg tekintete az utat fürkészte.

- Igen. Apámmal és két húgommal jöttem.

- Hát ezt igazán sajnálom. Megismerkedhattunk volna, ha nem most utaznék el. - Ugyanakkor eszébe villant, hogy ha ők is olyanok, mint ez a fiatalember, akkor nyilván szintén független, könyörtelen és kritikus elmék. - Édesapja üzletember? - kérdezte.

A fiatalember megrázta a fejét. Kis szünet után válaszolt csak, mondatai közé pálcájával döfködve a pontokat.

- Az apám béna, Miss Mulrady. Nincs is eszénél, őt keresve jutottam Kaliforniába, mivel három esztendeje nem kaptunk hírt felőle. Két hete akadtam rá; elhagyottan, magatehetetlen koldusként feküdt a megyei kórházban.

- Két hete? Én akkor mentem fel Sacramentóba.
 - Meglehet.
 - Súlyos megrázkódtatás volt magának, igaz?
 - Hát igen.
 - Gondolom, iszonyú érzés.
 - Igen. Olykor az. - A férfi elmosolyodott, botját a köre fektette.
 - Érti-e már, Miss Mulrady, milyen nagy szükségem volna némi vagyoni, amire maga szerint méltatlan vagyok? Többek között otthont is kell találnom az enyémekek Hevenyfalván.
- Miss Mulrady levette térdéről az ernyőjét.
- Nem maradhatunk tovább.
 - Miért nem?
 - Rögtön itt a postakocsi.
 - Attól fél, hogy az utasok meglátnak bennünket?
 - Hát persze.
 - Miss Mulrady, könyörgök, maradjon!

Olyan őszinte esdeklés volt a fölője hajló férfi hangjában, hogy a lány egészen belepirult, zavart tekintetét nem is merte ráemelni. Végül mégis ránézett, de nyomban haragosan elfordult: a fiatalember nevetett!

- Ne hagyjon itt most, ha érez irántam egy csöppnyi könyörületet! Maradjon még egy percet, és megalapozza a szerencsém! Az utasok elhíresztelik Vörös Kutyában, hogy jegyben járunk. Azt fogják hinni, bizalmasa vagyok az édesapjának, és valamennyi új társaság engem kér majd igazgatónak! Megkettőződik a *Hírharang* példányszáma, versek helyett hirdetésekkel lesz tele, és én heti öt dollárral vagy talán hét és féllal is többet kapok! Ne törődjék most a következményekkel! Biztosíthatom, nem lesznek következmények. Akár holnap is megcáfolhatja... *magam* cáfolom meg... ejh, mit magam! A *Hírharang*. Ezres példányszámban különkiadást nyomatok, darabját tíz centért. Maradjon még egy csöppecskét, Miss Mulrady! Jaj, el ne fusson! Hallja, jönnek is már! Ó, a keservit, hisz ez csak Don Caesar!

Valóban csak ő volt, az Alvarado-ház kék szemű, sápadt, széles vállú ifjú sarja. Táncos-tüzes, betörtetlen musztángján közelített feléjük; az állat zabolátlan vadsága csak jobban hangsúlyozta urának szemérmes-komor, méltóságteljes tartását.

A *Hírharang* szerkesztője még bohózatba illő helyzetében is csodálattal adózott e tökéletes lovasművészetnek. A női hiúságában vérig sértett Mamie-nek torkán akadt a csípős visszavágás.

Don Caesar a hölgy előtt elbűvölő eleganciával, az úriember előtt hűvös szertartásossággal emelt kalapot. Míg a kentaur alsó része dühtől reszketve kapálta a földet, s legszívesebben legázolta volna a fiatal párt, felső része természet adta méltósággal tekintett egyikről a másikra, mintegy rájuk hagyományozva a kimagyarázkodás előjogát. Mamie azonban okosabb, társa pedig közönyösebb volt, hogysem magyarázkodni kezdjen.

Árnyék suhant át Don Caesar arcán. Tovább bonyolította a helyzetet, hogy épp ebben a percben dőcögött be nagy csörömpöléssel a postakocsi. Mamie villámgyors női ösztönével azonnal fölmérhette a pillanat jelentőségét a kocsis és a postás tekintetéből, nemkülönben

társa dévajul csillogó szeméből, s ezen mit sem enyhített a szerkesztő sebtében elsuttogott jóslata, miszerint az összes utas vissza fog nézni, „hogyan lássák a jelenetet”.

Az ifjú spanyol, mentes lévén a humorérzék és a kíváncsiskodó hajlam árnyékától is, megőrizte higgadtságát.

- Nem tudom, ismeri-e Mr. Slinnt, a *Hírharang* szerkesztőjét - szólalt meg Mamie.

Nem, Don Caesarnak nem volt még szerencséje Señor Esslinhez. Tudni vélte, hogy egy bizonyos Señor Robinson szerkeszti a *Hírharang*-ot.

- Ó, Robinsont lelőtték - közölte Slinn. - Én vettem át a helyét.

- *Bueno!* Csak nem? Hogy magát is lelőjék?

Slinn átható, gyors pillantást vetett Don Caesar komor arcára, akinek szemlátomást fogalma sem volt bizonyos szavak kettős értelméről. Mivel azonban Slinn-nek nem volt oka féltékenyvé tenni az ifjú spanyolt, és mivel amúgy sem akart fölösleges harmadik lenni, felállt, és távozni készült. Mamie, miközben búcsúra nyújtotta kezét, valami szeszélyes női szimpátia-váltástól, vagy talán egy megmagyarázhatatlan diplomáciai sugallattól indítva így szólt:

- Remélem, hamarosan otthont talál a családjának itt a közelben. Anya szeretné, ha apa bérbe adná a régi házat. Talán önnek is megfelelne, ha nincsen túlságosan messze a munkahelyétől. Beszéljen anyával.

- Köszönöm, beszélni fogok vele - felelte a fiatalember, és őszinte barátsággal szorította meg a lány kezét.

Don Caesar a tekintetével követte, míg el nem tűnt az utat szegélyező vadgesztenyefák között.

- Családos ember ez a... ez a maga honfitársa?

Mamie különösnek érezte, hogy „honfitársaként” emlegetnék futó ismerőseit - nem először, és nem is utoljára. Mivel féltékenységnak nyomát sem érezte a fiatalemberben, röviden, szórakozottan válaszolt:

- Szomorú egy história. Néhány éve nyoma veszett az apjának. Nemrég bukkant rá; bénán, tehetetlenül feküdt a sacramentói kórházban. Most aztán el kell tartania őt, pedig nagyon szegények.

- Nocsak? Hát nem mindig tagadják meg egymást ezek az *americano* apák és gyermekek?

- Nem - felelte kurtán Mamie. Maga sem tudta, miért idegesítette az ifjú spanyol. Sokszor terhesnek érezte a Don Caesar szertartásos előkelőségét; Slinn fesztelen humora csak rontotta a helyzetet. Türelmetlenül felkapta napernyőjét, mint aki indulni akar.

De Don Caesar közben már leszállt a nyeregből, s lovát a nyeregkápáról leoldott erős kötéllel egy fához kötötte.

- Engedje meg, hogy elkísérjem az erdőn át. A lóért majd visszasétálok, ha maga elbocsátott.

Befordultak a völgykatlant elborító, Mulrady-akna dombjára is felkúszó sűrű fenyvesbe. Viaszos levelű *yerba buená*-val benőtt, elhagyott ösvényen lépkedtek, mely az országúttól nem messze el is tűnt az avar sűrűjében. Sétáló szerelmespár, gondolhatta volna akárki. Igen, szemlátomást összetartoztak, de a fiatalember tartózkodó ünnepélyessége s a leány kritikus, elfogódott tekintete éppenséggel nem árulkodott önfeledt szenvedélyről.

- Nem akartam tolakodónak tűnni a barátja előtt - kezdte büszke alázattal Don Caesar -, de a kedves édesanyja nem világosított fel róla, hogy nincs egyedül, s hogy talán nem is kíváncsi a társaságom. Mamie, beszélünk kell erről! Újabban olyan különös az édesanyja. Óvakodik szoba hozni a kettőnk kapcsolatát, félvállról veszi a dolgot, sőt, mint ma is, mintha meg akarná akadályozni, hogy kettesben találkozzunk. Annak sem örül, hogy maga visszatért Sacramentóból. Úgy hallom, jobb szerette volna, ha ott marad, amíg külföldre nem utaznak. Mindössze csak kétszer láthattam, mióta visszatért. Persze lehet, hogy nincs is igazam. Talán csak félreértem az amerikai anyákat. Ki tudja, nem vétettem-e az etikett ellen, nem sértettem-e meg akaratlanul is valamilyen mulasztással. De hát maga mondta, Mamie, hogy szükségtelen beszélnem először, hogy Amerikában ez nem így szokás...

Mamie összerezzen, el is pirult egy kisé.

- Igen, igen - hadarta -, persze, csak hogy anya tényleg furcsa egy idő óta, és hát, tudja, arra gondol talán, hogy amióta... nos, hogy amióta ilyen jelentős anyagiak fölött rendelkezik, mégiscsak meg kellett volna kérdeznünk előbb...

- Menjünk hát hozzá máris, drága gyermekem! Ami pedig az anyagiakat illeti, ám rendelkezék fölöttük tetszése szerint. Ments isten, hogy egy Alvarado beleavatkozzék... Meg aztán, mit számít az nekünk, egyetlenem? Nem elég az, hogy Doña Mameta Alvarado rangjával a leg-gazdagabb Los Gatos-i menyasszonyé sem vetekedhet?

Mamie tudva tudta, hogy ezek a szavak még egy hónapja is reszkető örömmel töltötték volna el, még ha sokkal jobban akkor sem szerette volna a férfit, mint most. Még így is meghatódott, bár tisztában volt vele, hogy többre áhítozik már, mint arra a „rangra”, hogy egy Alvarado menyasszonya lehessen, s tudta, hogy a széljárta, kopár, vályogfalú Los Gatos-i udvarház szabad prédája a sacramentói tőkések gáncsoskodó megjegyzéseinek.

- Igen, drágám - lehelte gyermeki örömmel. Nem lett volna illendő a szemében kigyúló, arcát beragyogó fény eredetét, valódi jelentőségét firtatni. - Igen, drágám, de nem szabad nagy hűhót csapnunk. Még ellenünk hangolnánk anyát. Bizonyos, hogy most hallani sem akar házasságról, s talán még az eljegyzésünket is megtiltaná.

- De hát maga elutazik!

- Előbb mindenképpen el kell mennem New Yorkba és Európába - mondta ártatlanul a lány -, még ha eljegyeznénk is egymást. Annyi mindenre van szükségem! Itt nem lehet tisztességgel felruházkodni.

A fiatalembernek eszébe jutott a rózsaszín pamutruha, amelyben a lány hűséget esküdött neki, és így szólt: - Maga így is igazán elbűvölő. Ki sem mondhatom, mennyire tetszik. Ha nekem jó így, kicsikém, miért ne mehetnénk együtt? Később vehet ruhát, amennyit akar, mások kedvéért.

A lányt készületlenül érte ez a követelőzés. Ha így állnak a dolgok, gondolta, akár egy Slinn-félével is eljegyezhetné magát, az legalább jobban megértené. Slinn sokkal okosabb. Nagyvilági ember. Ha gyerekként bánik is vele, legalább a tapasztalt hódoló humoros elnézésével csinálja, s nem egy gyám oktató modorában. Persze, nem tette szóvá, aminthogy Slinn-nel sem érezte iménti futó haragját; csillogó szeme sem árulta el gondolatait. Mindössze annyit mondott:

- Lásd, magától, éppen magától elvártam volna, hogy adjon rá, hogy a felesége mindig helyesen cselekedjék. No de se baj. Hagyjuk. Látom, hogy ügyet csinál belőle, pedig megeshetik, hogy ok nélkül csap ekkora hűhót.

Nem mondhatni, hogy az ifjú hölgy szántsándékkal módolta ki ezt az elbűvölően ésszerűtlen következtetést, vagy hogy tudatosan akart volna hatni Don Caesarra; mindenesetre jellemző volt rá, hogy éppen ezt mondja, s hogy hasznát is húz belőle, ha már egyszer kimondta. A fiatalember büszkesége összeroppant a méltatlan gyanúsítás súlya alatt:

- Ó, hát nem érti, miért akarok magával menni? - tört ki belőle a szenvedély. - Maga gyönyörű és jóságos, és az Égnek úgy tetszett, hogy gazdaggá is tegye, de ne feledje, hogy tapasztalatlan gyermek még, s nem ismeri a saját szívét. Szépsége, jósága, gazdagsága, mint itt, másutt is seregestül vonzza majd a hódolókat, s maga védtelen lesz velük szemben. De ugyanilyen védtelen lesz, gyermekem, ha magának tetszik meg valamelyikük... s ha most el nem kötelezi magát, támasz nélkül marad.

Szerencsétlen érvelés volt. A szavakat ugyan Don Caesar mondta, de a gondolat, anyja jóvoltából, ismerős volt Mamie-nek, csak éppen ellenkező előjellel. Mamie fénylő, sokat tudó tekintettel hallgatta a fiatalember szónoklatát. Van némi igazsága, kétségtelen. Valóban ragyogó jövő áll előtte! Anyja is ezt mondja, Mr. Slinn is elismerte nevetve. Helyesen teszi-e, ha mindent elront egy elhamarkodott, örült ígérettel? Hiszen Don Caesar szerint is tapasztalatlan. Igen, Mamie is tisztában volt vele, de vajon Don Caesar nem éppenséggel ezt a tapasztalatlanságát akarja a maga javára fordítani? Ha igazán szeretné őt, készséggel vállalná a próbatételt. Ó, Mamie, nem kér ígéretet tőle, s ha elkötelezetlen szívvel tér vissza, örömmel lesz a felesége. Annyira nemesnek érezte ezt a gondolatot, hogy elöntötte az önzetlen együttérzés hulláma, s gyöngéd mosollyal tekintett fel a férfi arcába.

- Nos hát, beleegyezik, Mamie? - sürgette Don Caesar sóváran, s karját a lány derekára fűzte.

- Nem, még nem, Caesar - mondta a lány, s gyöngéden kibontakozott az ölelésből. - Gondolkoznom kell rajta. Fiatalok vagyunk, kár volna bármit is elhamarkodnunk. Nem igazság, hogy maga, aki olyan visszavonultan él, és olyan kevés lányt ismer - amerikai lányt, úgy értem -, hozzákösse magát az elsőhöz, aki az útjába kerül. Ha elmegyek, maga is jobban széjjelnéz. Ideköltöznek például Mr. Slinn húgai; nem csodálnám, ha kiderülne, hogy okosabbak, és sokkal jobban forgatják a szót, mint én. Képzelve csak, hogyan érezném magam, ha tudnám, hogy egy boldogtalan ígéret miatt nem szeretheti őket! - Elhallgatott, és lesütötte a szemét.

Életében először próbált kacérkodni; természet adta, elbűvölő önzésében eddig mindig teljesen őszinte volt. Nos, ha nem is utoljára tette, elsőre egy kissé messzire merészkedett, nem számított rá, hogy ellene fordíthatják saját érveit.

- Ha elfogadjuk, hogy ez megeshetik, akkor megeshetik magával is! - csapott le rá a férfi.

Mamie észrevette, hogy hibázott.

- Nem sokat találkozhatunk már kettesben - mondta csöndesen. - Jobban tesszük hát, ha nem vádoljuk egymást képtelenségekkel. Lássuk inkább, hogyan érintkezhetnénk, ha valami miatt nem találkozhatunk többé. Gondolja csak meg, ezt a találkozást is csak a véletlennek köszönhetjük. Ha anyának az a véleménye, hogy kérnünk kellett volna az engedélyét, akkor ez a titkos séta csak elmérgesíti a helyzetet. Anya most nem tudja, hol lehetek, talán máris gyanút fogott. Haza kell mennem. Tüstént. Bármelyik pillanatban ránk találhatnak.

- De annyi mindenről kell még beszélnünk! - tiltakozott a férfi. - Olyan rövid volt ez a kis idő!

- Írhat nekem.

- És mit szól majd hozzá az édesanyja? - mondta megütközve a másik. A lány ismét belepirult a válaszbba:

- Nem szabad hozzánk címeznie, persze. Tegye le valahol a levelet, dugja el a közelben. Nicsak! - tette hozzá kislányos vidámsággal. - Nézze, itt lesz a legjobb! Itt ni!

Villámsújtott szikomorfa csonkja meredezett néhány lépésnyire az ösvénytől. Mellmagaságban elszáradt levéllel, fenyőtobozzal bélelt odú ásitott rajta. Mókusfészek lehetett, melyet valami okból odahagyott a lakója.

- Látja, szabályszerű postaláda - csacsogta vidáman a lány, s lábujjhegyre állva belekémlelt.

Don Caesar elbűvölten nézte: szerelmük első, idilli napját vélte visszatérni, amikor a lány barna vászonkötényben, szalmakalappal a fején szökött ki a káposztasorok közül egy kis erdei sétára. Szóvá is tette, s hangjában a szerelmes férfi baljós előérzete bujkált, aki már a múlt felidézgetésével próbálja maradásra bírni az enyészetre ítélt érzelmeket. A lány azonban a fiatalság szokásos türelmetlenségével válaszolt, a fiatalságéval, amelynek csak a jelen számít.

- Nem is értem, hogyan tetszhettem magának abban a szörnyű kertészkötetényben - mondta, új ruhájára sandítva.

- Elmondjam? - kérdezte gyöngéden a férfi, miközben karját a lány derekára csúsztatta, s csinos kis fejét a vállához vonta.

- Nem, nem, ne most! - nevetett a lány, és szabadulni próbált. - Nincs időnk, írja meg, és tegye a postaládánkba. Jaj! - kiáltott fel ijedten. - Hallja? Mi az?

- Csak egy mókus - suttogta fülébe a férfi.

- Nem, nem, jön valaki. Engedjen! Caesar, kedves, kérem! Igazán...

Beleütközött a férfi csókjába, miközben csuklójának, vállának egy kecses mozdulatával kiszabadította magát, aztán egy pillanat alatt tovatűnt, nyoma veszett a fák sűrűjében.

Don Caesar csöndes sóhajjal figyelte, míg az utolsó nesz is elenyészik, még egyszer ránézett a lepusztult fára, mint aki emlékezetébe vési a helyet, majd lassú léptekkel visszaindult kipányvázott musztángjához.

Jól sejtette az iménti zöreij okát. Fényes kis szempár figyelt a szomszéd fa ágai közül. Mókus volt, és komoly szándékokat forgatván fejében a szerelmesek fölfedezte odúval kapcsolatban, nyilván csak a fiatal pár iránti gáláns tapintatból függesztette föl az üreg szemügyre vételét. Most, hogy elmentek, lesurrant a fa törzsén, s a lepusztult csonkhoz rohant.

HARMADIK FEJEZET

Elégedetlen lévén a vizsgálat eredményével, melynek tanúsága szerint az odú - ha a gondatlan emberfaj szerelmi zálogai gyűjtőhelyének jó is - jelen állapotában nem alkalmas rá, hogy egy tisztességes mókus kincseskamrája legyen, a kis állat nyomban munkához látott. Irdatlan tömegű száraz levelet söpört ki, megbolygatott egy pókcsaládot, szétszórta a kéregben szendergő, türelmes levéltetűnyáját a szorgos hangyákkal egyetemben; könyörtelenül kisajátította az ingatlant, nem titkolva megvetését a korábbi bérlők iránt.

Senki ne higgye azonban, hogy ténykedése ment volt minden szomszédi kritikától. Odafönt az ágon egy tiszteletre méltó varjú figyelte élénk érdeklődéssel az eseményeket, majd kisvártatva aláereszkedett, s hanyag méltósággal bekebelezett néhány féreg rágta diót, lárvát, és egy-két jobb sorsra érdemes rovar.

A mókus nagytakarítása azonban nem járt teljes sikerrel. Helyén maradt többek között egy sarkosra hajtogatott papír is, amely, hála a belőle áradó undorító dohánybűznek, nem jutott a

megrágcsáltatás sorsára, s ugyanezen okból a rovarok sem lakmároztak belőle. Élesre hajtogatott sarkai beleakadtak az odú puha, korhatag falába, így átvészelte a takarítás forgószeletét, s a mókus végül megkegyelmezett neki. Az önelégült kis rágcsáló, miután ily módon nagyjából fölkészült a közelgő télre, odébbállt, hogy további bokros teendői után nézzon.

Megérthetjük jogos felháborodását, amikor visszatérve új otthonába, ismét egy, az előbbihez hasonlóan hajtogatott, de frissebb, és fehérebb papírra bukkant; gondos kezek még kis mohapárnát is helyeztek alá. Méltán gondolhatta, hogy ez már aztán több a soknál, és mivel az új lelet kisebb volt az előzőnél, néhány erélyes rúgással és faroklendítéssel sikerült kisöprűznie az odú nyílásán, s a kegyvesztett levél a földre hullott.

A minden lében kanál varjú mohón figyelő szeme nyomban fölfedezte. Melléje libbent, megfordította, és ünnepélyes képpel vizsgálgatta. Nem, nyilvánvalóan nem volt ehető, de mivel ritka példánynak látszott, a varjú, mint afféle régi műgyűjtő, nem hagyhatta annyiban a dolgot. Fölcsípte a papírt, s a szokatlan túlsúllyal küszködve visszatelepedett az ágra. Ott azután, engedve az állati természet szívderítő szeszélyeinek, tökéletesen megfeledkezett zsákmányáról, lelkiismeretfurdalás nélkül elejtette, s végül, mint aki jól végezte dolgát, szórakozottan elrepült. A levél fennakadt egy túskebokron. Ott is maradt estig, amikor is a vadmacska, útban Mulradyék tyúkketrece felé, kiszabadította, s az érzékeny idegzetű fenevad úgy megrémült a libbenő fehérségtől, hogy meg sem állt a megyehatárig.

De a mókus megpróbáltatásai ezzel még nem értek véget. Másnap a fiatalember, akit előzőleg a fiatal nő kíséretében látott, visszatért, s a mókus épp hogy csak el tudott menekülni a türelmetlen betolakodó elől, aki bekukkantott a nyíláson, sőt végig is tapogatta az üreget. Aggodalmas, komoly arca földerült a levél eltűnte láttán, ami minden kétséget kizáróan bizonyította, hogy ő dugta volt oda. A jelenet büntudatos emlékeket ébresztett a mindenütt jelenlevő varjú sötét kebelében, legalábbis arra utalt az a lelkifurdalással teljes károgás, melyet megereztett az ágról. A fiatal férfi kisvártatva távozott, s a mókus ismét elfoglalhatta jog szerinti birtokát.

Eltelt egy hét. Nehéz, kétségekkel teli hét volt Don Caesar számára, aki utolsó találkozásuk óta hírt sem hallott Mamie felől, önbecsülése nem engedte, hogy - Mrs. Mulrady kétségeket ébresztő viselkedése után - személyesen tegye tiszteletét a Mulrady-portán, s ahhoz is túlságosan büszke volt, hogy véletlen találkozásban reménykedve a ház körüli ösvényeket járja, ezért többnyire a Los Gatos-i kúria kolostori magányában őrlődött borús gondolatai között, vagy nyaktörő vágtaázással próbált könnyíteni szívéen az elhagyatott éjszakai vagy hajnali országúton. Megesett egyszer-kétszer, hogy az éjjeli postakocsi mellett, akárcsak valami szellemlovas, elzúgott egy száguldó jelenés, amelynek csak csillagmód parázsló cigarettája utalt ember mivoltára. Szilaj hajnali vágtaí egyikén történt, hogy meglazult egy patkó, és Don Caesar kénytelen volt kora reggel betérni a hevenyfalvi kovácshoz. Várakozás közben kezébe vette a hírlapot. Nem volt rendszeres újságolvasó, de most látván, hogy a *Hirharang* került kezébe, a hirdetményekhez lapozott. A fekete betűk közül, akárha egy üllőről pattant szikra, ismerős név villant szemébe. Fejébe szökött a vér, s míg szíve versenyt döngött a kovácspöröllyel, a következőket olvasta:

Városunk kiváló polgára, Alvin Mulrady földbirtokos tegnapelőtt elutazott San Franciscóba, a Vörös Kutya-i Bányatársaság igazgatósági ülésére. Közönségünk bizonyára csalódottan veszi tudomásul, hogy Mrs. Mulrady és szép reményű leánya, akik a hó végén szándékozták megkezdeni európai körutazásukat, élve az alkalommal, hogy San Franciscóig együtt utazhatnak Mr. Mulradyvel, csaknem két héttel előbbre hozták indulásuk időpontját. Mrs. és Miss Mulrady Londont, Párizst és Berlint szándékoznak útjukba ejteni, s mintegy három évig lesznek távol. Valószínűleg Mr. Mulrady is

csatlakozik hozzájuk valamelyik európai fővárosban. Városunk közönsége sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy a körülmények balszerencsés alakulása folytán nem adódott alkalom egy nagyobb szabású búcsúünnepélyre, amely méltó lett volna a távozók rangjához, s egyben kifejezhette volna a hevenyfalvi közönség irántuk tanúsított őszinte tiszteletét.

Kihullott az újság Don Caesar kezéből. Hát elment! Szó nélkül! Nem, ez lehetetlen! Mamie írt, kellett hogy írjon, csak elkallódott a levél; bizonyára Los Gatosba küldött üzenetet, s az ostoba hírvívó valami számárságot csinált. Mamie nyilván újabb találkozót kért, vagy talán várja, hogy utánamenjen San Franciscóba. „Tegnapelőtt!” - ez állt a reggeli lapban, két napja sincs tehát, hogy elutazott; talán postán még megjöhet a levél, meghozza a feledékeny küldönc, vagy - ó!... a faodú!

Hát persze, az odúban, ott kell lennie, s ő már egy hete nem járt arra! Hogy is nem jutott eszébe! Ő, Caesar a hibás, nem a lány! Szegényke, bizonyára megcsalatkozott szívvel ment el, bugris parasztnak hiszi, és joggal.

- Az ég rogyjon rád, fickó, meddig kell még itt rostokolnom! - A kovács értetlenül bámult rá. Don Caesar ráeszmélt, hogy spanyolul förmedt rá, minthogy gondolatait is anyanyelvén szötte.

- Tíz dollár üti a markát, barátom, ha öt perc alatt készen van!

A másik nevetett.

- No, ez már világos beszéd - mondta, és kettőzött szorgalommal folytatta a munkát.

Don Caesar fölvette a lapot. Még egy hírt talált, amely utolsó találkozásukra emlékeztette:

Mr. Harry Slinn, lapunk főszerkesztője a napokban költözött be a korábban Mr. Alvin Mulrady által lakott pionírházba, amely ház immár halhatatlanná lett megyénk történelmében. Mr. Slinn édesapjával, H. J. Slinn úrral és két húgával együtt vette birtokába a házat. Idősb Mr. Slinn, aki hosszú évek óta teljesen béna, értesülésünk szerint lassan bár, de javulófélben van, s éppen orvosai tanácsára cserélte fel Sacramento fullasztó hőségét dombvidékünk üdítő, friss levegőjére.

No, ezt gyorsan nyélbe ütötték, gondolta Don Caesar, s futó féltékenységgel idézte fel Mamie-nek a fiatal szerkesztő iránt tanúsított érdeklődését. De nyomban meg is feledkezett róla, csak valami tompa rossz érzés maradt benne: ha Mamie úgy szeretné őt, Don Caesart, mint ő a lányt, akkor nem szorgalmazta volna az ismeretséget a szerkesztő húgaival, nem bizonygatta volna, milyen vonzó teremtetések.

A kovács csakugyan elkészült néhány perc alatt, s Don Caesar ismét nyeregben volt. Félóra sem kellett hozzá, hogy elérje az útszéli nagy követ. Lovát megkötötte, s gyalog indult neki a horhosban vezető keskeny ösvénynek. Hamarosan ott volt régi találkahelyükön. Dobogó szívvel lépett a lepusztult fához, s az üregbe pillantott. Semmi!

Néhány megfeketedett dió hevert a földön, a gyökerek között, meg egy kevés moha, amivel még ő bélelte ki az odút. Nem emlékezett, ott voltak-e, amikor legutóbb ott járt. Két kézzel beletúrt az üregbe. Ujja egy élesre hajtott papírcsomag sarkát tapintotta ki. Megremegett az örömtől, vadul kalapáló szíve is megcsöndesedett. Kivette az eldugott tárgyat - és egy csapásra odalett az öröme.

Szokványos méretű, sárgásbarna boríték volt, s rajta, a jól ismert hivatalos pecsét mellett, egy már megszűnt postatársaság jelzése díszelgett, ami, az idő okozta elszíneződéssel együtt, nem sok kétséget hagyott a levél kora felől. Súlyát, mely méretéhez, vastagságához képest nagyobb volt a megszokottnál, bizonyára a benne zörgő, ujjal is kitapintható apró kavicsoknak vagy fémdarabkáknak köszönhette. Don Caesar tudta, hogy aranymintát is szoktak ilyen csoma-

golásban küldeni. A levél meglepően ép volt, a ceruzával rótt címzést kivéve, amely már csak alig-alig látszott, és zavarosnak, befejezetlennek tetszett, amikor ügyel-bajjal kisilabizálta. „Drága Mary”, írta rá az ismeretlen feladó, majd alábbra: „Mrs. Mary Slinn”, s a cím helyén kibetűzhetetlen firkantás. Caesar talán a címzett nevére se jött volna rá, ha az utóbbi időben nem gondol annyit a fiatal szerkesztőre.

Csalódottságában, tehetetlen mérgében rejtett összefüggésekre gyanakodott; józanabb fővel a véletlen játékanak tekinti a dolgot, eszébe sem jut összefüggést keresni. Az odút nyilván máskor is használták titkos postaládának; vajon Mamie tudott róla? S ha igen, honnan? A levél élemedett kora megcáfolta azt a föltevést, hogy Mamie titkos levelezést folytatott volna az ifjú Slinn-nel; nem is az ő keze írásával volt megcímezve. Volna valami korábbi, titkos kapcsolat a két család között? Egyetlen módon tudta összefüggésbe hozni a dolgot Mamie vélt hűtlenségével. Groteszk, gyalázatos ötlet volt, csak tapasztalatlanságában gondolhatott rá, meg amiatt, hogy a legártatlanabb tréfája - talán éppen Mamie-vel főzte ki kettesben - szándékos sértés, amely ebben a legutolsó pillanatban felfedi árulásukat meg az ő ostoba hiszékenységét. Napnál világosabb: közös gyalázatukat vallják meg benne; azt, hogy miért szökött meg Mamie egy szó magyarázat nélkül. A melléklet pedig nyilván valami megalázó bizonyíték. Az amerikaiak vérlázító közönségessége nem ismer határt.

Dühödten szorongatta a levelet. Éppenséggel föl is bonthatta volna, de nem neki címezték, s tisztességérzetét, amely felindultságában sem hagyta cserben, most a vetélytárs bosszúvágya is erősítette. Nem, ezt a levelet Slinn-nek kell kibontania, az ő jelenlétében. Szolgáljon magyarázattal, ha tud, s azután vállalja a következményeket. Ha tévedett, ha pusztán véletlenről van szó, elfogadja a magyarázatot, s talán Mamie-ről is megtud egyet-mást. Mindenképpen kérdőre kell vonnia Slinnt, éspedig azonnal. Zsebre tette a levelet, lovához sietett, rápattant, megsarkantyúzta, s rátért a Mulrady-féle faházhoz vezető útra.

Jól emlékezett a házra, amely, pallérozott ízléssel mérve, különb volt a pöffeszkedő új háznál. Az első évben, hogy Mulrady odaköltözött, az egyszerű, szögletes gerendaház sok olyan toldalékkal gazdagodott, amit csak a benne élők tudnak kigondolni a tényleges igények sugallatára. A falak kietlen derékszögét festői szabálytalansággal csoportosuló toldalékszárnyak, pajták enyhítették, otthonos biztonságot, meghitt légkört teremtve az összehordott épületnek. Az épülethozsokor jellemző módon árulkodott a nagytőkés korábbi életéről, aminthogy a büszke új ház sem hagyott kétséget jóléte kéretlen velejárói: magányossága, elszigeteltsége felől.

Valódi életet mégis a kertművelés évei leheltek a birtokba. Mulradyék szakadatlan munkálkodása gazdagon termőre fordította a talajt, szőlő- és rózsatövekkel népesítette be a lankát, s a növények lassacskán elrejtették szem elől a ház festetlen gerendáit, lekerekítették éles szögleteit, árnyas menedéket adva a hosszú nyári hónapok könyörtelen verőfénye elől, jótékonyan tompítva a téli esők kitartó dobolását. A ház egyik oldalát, igaz, borsó- és babkarók vették körül, s a kapuhoz vezető egyetlen utat a Mulrady család hajdani büszkesége és támasza - káposztasorok szegélyezték. Éppen ez volt az, ami minden másnál erősebben készítette Mrs. Mulradyt az elköltözésre; nem állhatta, hogy a látogatók arcán szerény kezdeteik visszfényét olvassa.

Don Caesar a kerítéshez kötötte lovát, és sietős léptekkel közeledett a házhoz. Már csak néhány lépésnyire volt, amikor az ajtó hívogatóan szélesre tárult, s a küszöbre érve váratlanul két csinos lány között találta magát. Bizonyára Slinn húgai voltak, csak hogy Don Caesar nem számolt velük, amikor bosszúálló terveit szötte.

Zavarba jött, éspedig nemcsak a lányok sugárzó szépségétől, hanem azért is, mert úgy találta, Mamie-hez hasonlítanak.

- Láttuk, hogy jön - mondta keresetlenül az idősebbik. - Ugye, Don Caesar Alvarado? A bátyámtól már hallottunk magáról.

A megszólítás magához térítette a fiatal spanyolt. Végül is nem azért jött, hogy első látásra összeveessen e két szép ismeretlennel; másutt vagy máskor kell Slinnt keresnie. A szíves fogadtatásból, meg abból, hogy rögtön a bátyjukat emlegették, megértette, hogy a lányoknak nincs közük az ő bánatához, jószerint nem is tudnak róla. Bosszúsága szertefoszlott a két lány természetes könnyedsége láttán, amely - gondolta - szépségük tudatából ered. Kinyögött néhány udvarias kérdést, és - a *Hírharang* jóvoltából - gratulált apjuk javuló egészségéhez.

- Igen, apa csakugyan sokkal jobban van, hízott is egy keveset az utóbbi napokban. Már jární is tud, mankóval - mondta az idősebbik. - Csodákat tesz vele az itteni levegő.

- Tudod, Esther - szólalt meg a kisebbik -, úgy látom, mintha már érdeklődnék is a dolgok iránt, különösen kint a szabadban. A tájat nézi, és csillogni kezd a szeme, mintha ismerős volna neki a vidék. Máskor meg a homlokát ráncolja, a földet nézi, mint aki emlékezni próbál.

- Az a helyzet, tudja - magyarázta Esther -, hogy a szélütése óta eltelt időre egyáltalán nem emlékezik; ez a három-négy év mindenestül kiesett az életéből.

- Ez olykor bizony áldásos is lehet, señora - mondta mély sóhajjal Don Caesar, s közben a nővérek finom metszésű arcában a távollevő Mamie vonásait kutatta.

- No, ez nem éppen hízelgő - nevetett a kisebbik. - Apa meg sem ismert bennünket, kicsi gyerekként emlékezett ránk.

- Vashti! - szólt rá feddően Esther, majd Don Caesarhoz fordult: - Vashti, a húgom azt akarta mondani, hogy apánk jobban emlékezik kicsi korunkra, amikor még előtte állt a kaliforniai útja, mint az azóta eltelt időkre. Dr. Duchesne szerint egészen egyedi eset. Ha így javul tovább, mondja, teljesen visszanyerheti a járóképességét, de az emlékezetét talán soha.

- Hacsak... Elfelejtetted, mit mondott ma reggel az orvos - szólt közbe ismét Vashti.

- Most akarom mondani - torkolta le Esther, kissé talán élesen. - Hacsak nem kap újabb szélütést; ez esetben vagy meghal, vagy teljesen rendbe jön.

Don Caesar komoran nézegette az elbeszélés és a versengés hevében nekipirult, ragyogó arcokat. Megbotránkoztatva egy kissé, hogy ilyen kevés gyöngédség, együttérzés van bennük boldogtalan apjuk iránt. Láta, hogy ők is kifejlesztették magukban azt a különös, szenvedélytelen, passzív elnézést, amely még vérrokonokra is jellemző, ha tartós szenvedéssel, gyengeséggel élnek egy fedél alatt, de ezek ketten öntudatlanul mintha még hasznát is húznának belőle. Felajzott idegállapotában még azt is látni vélte, hogy apjuk fogyatékosága ürügyén valami ártatlan flörttel próbálkoznak.

- Harry bátyánk Vörös Kutyaiba ment - folytatta Esther. - Vigasztalhatatlan lesz, amiért nem találta itthon. Mrs. Mulradyvel szoktak magáról beszélgetni. Jóban van Mulradyékkel, igaz? Gondolom, Mamie-t, a lányukat is ismeri. Mondják, igen szép lány.

Don Caesar, bár tudta, hogy a Slinn lányok nem hallhattak Mamie példátlan viselkedéséről, zavarba jött a fordulattól.

- Miss Mulrady... valóban nagyon csinos - jelentette ki szertartásosan. - Az amerikai nők többnyire ilyenek. Váratlanul elutazott - tette hozzá, gondosan adagolt közömbösséggel.

- Ha jól tudom, úgy tervezte, marad még egy ideig, legalábbis így mondta az anyja, de egy hete másként döntöttek. A bátyám is meglepődött, amikor Mr. Mulrady szólt neki, hogy ha költözni akarunk, most költözzünk. Egyébként neki magának is megfordult a fejében, hogy átköltözik a nagy házból, ha elment a családja.

- Mamie Mulradynek nemigen volt miért maradnia, pénze is van, szép is... - mondta Vashti. - Nem az a fajta, aki ilyen ragyogó lehetőséggel elássa magát itt, az isten háta mögött. Csak azt csodálom, hogy egyáltalán visszajött még Sacramentóból. Azt mondják, Mulrady papának üzleti ügyei vannak San Franciscóban, amiatt rohantak el ilyen váratlanul! A nyakamat rá, hogy az az üzlet Mamie volt, és nem más. A szülei minden szavát szentírásnak veszik. Ha akarózott volna még maradnia, és rendezni egy búcsúestélyt, az öreg Mulradynek se lett volna olyan sürgős utazhatnékja.

- Nem gondolod, hogy igazságtalan vagy egy kissé? - fedtte Esther, bágyadt, nagy szemével a fiatalember arcát fürkészve. - Még egy barátot sincs jogunk elítélni, azt a lányt meg alig ismerjük.

- Nem vagyok igazságtalan - vágott vissza Vashti -, mert én is csak azt tenném, ha az ő cipőjében járnék, márpedig ő is négy és felest hord, Harrytől tudom. Ha nekem volna annyi pénzem meg olyan fellépésem, én se vesztegetném az időmet ezek között a földtúrák között, nem járnék szombatonként énekkari próbára, vasárnap templomba, nem várnám, hogy havonta egyszer kikocsizhassak. Nem, nem, Mamie-nek megvan a magához való esze, akárki mérget vehet rá!

Don Caesar sietve fölállt. Adják át üdvözlését az édesapjuknak, ő pedig veszi a bátorságot, hogy megkeresse Vörös Kutyaiban a kedves bátyjukat. Neki, Don Caesarnak, sajnos, nincsen sem apja, sem anyja, nincsenek húgai; de nagynénje, Doña Inez Sepulvida megtiszteltetésnek venné, neki magának pedig nagy öröme szolgálna, ha vasárnap, miséről hazatérően fogadnák őket a hölgyek.

Minden önuralmát össze kellett szednie, hogy kivágja ezt a szertartásos tirádát; alig várta, hogy musztángjára pattanva szabadjára engedje dühét, utálatát, gyűlöletét, ami Mamie ellen gyúlt fel a szívében.

A lányok, akik jól látták zaklatottságát, de csak sejtették, hogy nekik is van benne részük, nyomába szegődtek a kerten át, hogy - gonoszkodva - tovább húzzák a beszélgetést.

- Nos, ha igazán mennie kell - mondta végül bágyadtan Esther -, nem nagy kerülő, ha kifelé menet apára is vet egy pillantást. Ott kell lennie a kert végében, nem szeretjük sokáig magára hagyni. De hát nem leshetjük naphosszat, mikor csinál valami kalamajkát. Sok a dolgunk idebent Vashti-val, de szóljon csak bátran, ha baj van vele. No, isten áldja!

Don Caesar már azon volt, hogy udvariasan kiment magát, de szavát szegte a hirtelen támadt, együttérző szánalom, amely sajátja minden nemesebb alkatú szenvedőnek. Megindította a magatehetetlen öreg magánya a tevékeny ifjonti önzésnek ebben a légkörében. Beleegyezően bólintott, s elindult a babkarók hosszú sorfala között. A lányok tekintetükkel követték, míg el nem tűnt.

- Nohát - szólalt meg Vashti -, nekem aztán senki ne mondja, hogy nem volt valami közte meg e között a Mamie Mulrady között! Ordít róla, hogy faképnél hagyták!

- Persze, csak ne éreztess vele, mert még az lenne a látszatja, hogy kapva kapunk Mamie levett kapcáján - jegyezte meg ravaszul a nővére, miközben beléptek a házba.

Megszólásuk mit sem sejtő áldozata ezenközben bánatosan lépkedett a régi konyhakerten át, amelyet a fogékony ifjú egykor első szerelme költészetével ékesített fel, de most bizony csak közönséges káposztaföldnek látott.

Még kiábrándultságában is fájlalta annak a gyámolító fölényérzetnek elvesztét, amellyel egykor a nálánál szerényebb körülmények között élő lány felé fordult, önbecsülése vallotta kárát meggyalázott szerelmének; mintha öhozzá, és nem a lányhoz tapadna a nyomorult káposztafejek minden sara-mocska. Mamie följebb lépett, ő pedig itt ragadt méltatlanra pazarolt szenvedélye visszataszító, közönséges romjai között.

A kert végében járt, de még nem bukkant nyomára a magányos lábadozónak. Tekintetével végigpásztázta a káposztasorokat meg a hosszan nyújtózó szőlőt. A szőlőből egy másik ösvény indult az erdő borította horhos felé; kereszteznie kellett azt a keskeny csapást, amelyen egykor Mamie-vel jártak kettesben. Ha az öregember netán arra indult, bizonyára túlbecsülte erejét; egy okkal több, hogy ne adja föl a keresést, és felajánlja segítségét, ha kell. Még valami eszébe jutott, s végül emiatt ment tovább. Mindkét ösvény a lepusztult szikomorfa felé vitt ugyanis, és felötlött benne, hogy talán az öreg Slinn-nek is köze lehet a titokzatos levélhez.

Ketközött igyekezettel vágott át a földeken, betért a horhosba, s megtalálta a kereszteződést, amire számított. Az ösvényt jobb kéz felé, a baljós csonk irányában elnyelte az erdő sűrűje; bal felé majdnem nyílegyenesen ereszkedett az országút felé. A végében tisztán látszott az út, és látszott az út menti nagy kő is, amelyen Mamie-t látta volt üldögelni az ifjabb Slinn társaságában. Ha nem téved, most is ült rajta valaki, s az emberalak görnyedt, gyámoltalan tartásából ítélve nem más, mint akit keresett.

Don Caesar leereszkedett az ösvényen, és kisvártatva ott állt az idegen előtt, aki két kezét a térdére támasztva, révedező szemmel nézte a szemközti domboldalt. A domb tetejét a Mulrady-akna gépháza és kéménye koronázta. A lábadozó megrezzent, és föltekintett az előtte álló férfira. Don Caesar meglepetten látta, hogy a szerencsétlen ember nem is olyan öreg, s hogy arcán csöndes, mondhatni üdvözült meglegedettség honol.

- A kedves lányai mondták, hogy itt találom - szólította meg tiszteletteljesen. - Caesar Alvarado vagyok, itt lakom a közelben, és örvendek, hogy tiszteletemet tehetem önnél, miután önáluk az imént tisztelegtem.

- A lányaimnál? - mondta fakó hangon az öreg. - Ó, igen, kedves kis teremtések. Meg a fiam, Harry. Ismeri Harryt? Derék fickó. Igen.

- Örömmel hallok, hogy jobban van már - folytatta gyorsan Don Caesar -, s hogy jót tesz önnek a vidék levegője. Az Úristen oltalmába ajánlom, señor - tette hozzá mélységes tisztelettel, akaratlanul is korábbi éveit vallásos szóhasználatába tévedve -, védelmezze önt minden bajtól, adja vissza mielőbb egészségét és boldogságát.

- A boldogságomat? - kerekedett el Slinn szeme. - De hisz boldog vagyok, nagyon is boldog! Mindenem megvan: jó levegő, jó koszt, jó ruhám, szép gyermekeim, kedves barátok... - nyájasan rámosolygott a fiatalemberre. - Az Úristen nagyon jó hozzám.

Valóban nagyon boldognak látszott. Arcán, noha ősz haj keretezte, gondnak, zavarnak nyoma sem volt, s olyan őszinte, ifjonti derű sugárzott róla, hogy gondterhelt arcú beszélgetőtársa szinte öregebbnek tetszett. Don Caesar mindazonáltal észrevette, hogy szeme, mihelyt elfordítja róla, fátyolos, látnoki tekintettel fürkészi a hegyoldalt.

- Szép vidék, Señor Esslin - jegyezte meg Don Caesar.

- Gyönyörű, uram! - villantotta rá mosolygós szemét a másik, s máris újból a zöld lankán pihent meg tekintete.

- Éppen a mögött a domb mögött lakom, Señor Esslin, nem is messze innen. Jöjjön el egyszer hozzánk, ha lehet, családotul.

- Hogy... hogy mondta? Ott lakik? - motyogta a lábadozó, s arcára, mely eddig felhőtlen boldogságot sugárzott, töprengő ráncok gyűrődtek. - Ú... úgy! És a neve M... Ma...

- Alvarado - segítette ki gyöngéden Don Caesar. - Caesar Alvarado.

- Az imént azt mondta, hogy Masters - hitetlenkedett az öreg.

- Nem, nem, jó uram, Alvaradót mondtam.

- Honnét vettem volna, ha nem maga mondja? Nem ismerek semmiféle Masterst.

Don Caesar nem felelt. Egy perc múltán Slinn arcára is visszatért a derűs nyugalom. A fiatalember folytatta:

- A hegyen át rövid az út, bár az országúttól távol esik. Ha jobban lesz egy kissé, neki-vághatna. Ez az ösvény a dombtetőre vezet, és onnan...

Elhallgatott, mert a lábadozó arcán ismét megjelentek a töprengő ráncok. Don Caesar, talán hogy témát váltson, talán valami homályos sugallattól indítatva, így folytatta:

- Egy különös öreg fatörzs áll az út mentén. Odú van az oldalában, s abban találtam ezt a levelet.

Ismét elhallgatott, ezúttal már rémulten. Slinn ugyanis nagy keservesen föltápászkodott, és ólomfakó, eltorzult arccal meredt a levélre, melyet Don Caesar közben kihúzott a zsebéből. Nyakán megfeszültek az inak, mintha nyelni akarna, ajka hangtalanul mozgott. Végül görcsös erőfeszítéssel, alig hallható, hebegő hangon megszólalt:

- A levél... a levelem... Ide vele! A vagyonom!... A tárna... a hegyen... Masters ellopta... ellopta a kincsem! Mind egy szálig! Hadd lám csak, hadd lám!

Reszkető kézzel nyúlt a levélért. Heves mozdulattal felszakította - tompa, sárgás fényű szemcsék hullottak súlyos koppanással a földre.

- Igaz, hát mégis igaz! A levél! Az arany! Amit én találtam! Uram... uram-atyám!

Remegés futott át az arcán. Karja lehanyatlott, s a levél, mint az aranszemcsék az imént, súlyosan a földre hullott. Testének és arcának fél oldala mintegy varázsütésre elernyed. Aztán egyetlen hang nélkül kicsusszant Don Caesar karja közül, s elterült a földön. A fiatalember sebtében fölhajolt, de nyomban föl is egyenesedett, meggyőződve róla, hogy lélegzik, bár magatehetetlen. Lehajolt a levélért, szikrázó szemmel átfutotta, majd az aranszemcsékkal együtt zsebre vágta, s máris talpra szökött, tette készen, mintha csak a béna ember elvesztett életerejét is magába szívta volna. Gyors tekintettel fölmérte az országutat. Minden perc drága volt. Nem hagyhatta ott a szélütött embert az út porában; de egymaga nem bírta volna hazavinni, s a két lány gyöngye karjára sem bízhatta a súlyos terhet. Eszébe ötlött, hogy lova ott várja még a kerítéshez kötve. Érte kell mennie, majd a nyeregre fekteti a boldogtalant. Fölnyalábolta, s ügyel-bajjal a nagy kőre fektette az elernyedtestet, majd rohanvást indult a megkötött paripáért. Nem jutott még messzire, amikor kerékörgést hallott a háta mögött: a postakocsi közeledett eszeveszett vágásban. A segítségüket kéri, villant át az agyán, de a sűrű porfüggönyön át is láthatta, hogy a kocsis se lát, se hall, fölemelkedik ültéből, hogy még gyilkosabb vágásra ösztökélje a megriadt, nekivadult állatokat.

Egy óra múlva, amikor a postakocsi megállt a Vörös Kutya Fogadó előtt, a kocsis némán, falfelhéren kászálódott le a bakról. Egy hajtásra magába döntött egy tele pohár whiskyt, s csak azután fordult a nyomába szegődött, holtra vált postáshoz.

- Jim, valamit csinálni kell. Vagy aztat a követ tüntetik el az útszélről, vagy magam megyek világgá. Mesmeg ott láttam rajt őt!

NEGYEDIK FEJEZET

A lábadozó újabb rohamáról az emberek csak Don Caesar szűkszavú tájékoztatásából szereztek tudomást, mely szerint ott találta a kövön, magatehetetlenül, s ez összhangban is volt dr. Duchesne elméletével. Az ifjú spanyol, másnap reggel elutazván Los Gatosból, nemcsak a *Hirharang* buzgó tudósítójától menekedett meg, hanem attól is, hogy elolvassa a másnapi újságban megjelent méltatást, amely világgá kürtölte lovagias segítségét. Dr. Duchesne prognózisa mindazonáltal nem vált be: az idősebb Slinn nem pusztult bele második hűdésébe, de a józan eszét sem nyerte vissza. Visszaesett korábbi magatehetetlen állapotába, odalett az utóbbi hónapok lassú javulása, de elmeállapotában nem történt változás, hacsak nem vesszük kedvezően azt a tény, hogy második hűdésére nem emlékezett; arra sem, hogy Don Caesarral találkozott volna. Dr. Duchesne, komorságából ítélve, mindenesetre ezt a következtetést vonta le ebből a szimptomából, és még a szokásosnál is nyersebben kérdezte ki páciensét:

- Biztos, hogy nem emlékszik, mi történt, amikor a kertben sétált? Rajta, gondolkozzék! Erre legalább csak emlékszik? Nem?

Az öregember szeme nyugtalanul vándorolt végig a szobán, de csak fejrázással válaszolt.

- Arra sem emlékszik, hogy az országútnál ráült arra a kőre?

Az öreg most a paplant bámulta megátalkodottan.

- Nem! - csattant föl tőle merőben szokatlan határozottsággal.

Az orvos szeme felcsillant.

- Rendben, öreg, ha nem, hát nem.

Távotában félrehívta az idősebb Slinn lányt.

- Megmarad - közölte kurtán -, már hazudni is van ereje.

- Hisz csak azt mondta, hogy nem emlékszik! - álmélkodott Esther.

- Azért, mert nem akar emlékezni - mondta határozottan az orvos. - Motoszkál az agyában valami, egy kellemetlen, fájdalmas emlék, talán olyan elmosódottan, hogy nem is tudná megfogalmazni. A lényeg az, hogy ő is pontosan tudja, és egyelőre nem hajlandó kimondani. Százszor jobb, mint az a régi, önelégült bárgyúsága.

Néhány nappal később, amikor a postakocsis révén híre kelt, hogy Slinn azonos a három év előtti szélütöttel, az orvos nem győzött örvendezni.

- Tiszta sor - jelentette ki magabiztosan -, a második hűdést az a megrázkódtatás okozta, hogy a beteg váratlanul ráismert az első roham színhelyére. Eszerint mégis őrzött az agya régi benyomásokat, de mivel az első eszmélkedése fájdalmas volt, túlságosan nagynak bizonyult a megrázkódtatás. Szerencsétlen egy eset, mégis kedvező jelnek tartom.

- Azt gondolja tehát... - kezdte habozva Harry Slinn.

- Azt gondolom, hogy az emlékezete működik, amit, mint mondtam, éppen az bizonyít, hogy felejteni próbál, valamire nem akar rágondolni. Meglátja, gondosan kerülni fogja a témát, ravasz lesz, és nem árulja el magát.

Úgy is lett. Helyes volt-e vagy sem az orvos feltevése, annyi tény, hogy amikor a beteg első ízben kocsizott ki éberén figyelő orvosa társaságában, nem volt hajlandó figyelemre méltatni a nagy követ, amelyet - hála a megoldódott rejtélynek - mégsem távolítottak el az út mellől. Duchesne ennél is fontosabbnak tartotta azt a némiképp aggasztó jelenséget, hogy páciense korábbi üres elégedettségét valami mogorva szórakozottság váltotta fel; türelmetlen lett gondozóival szemben, holott azelőtt teljes bizalommal volt irántuk, s ez a magatartása csak hébe-hóba oldódott fel a lábadozókra jellemző nyűgösködésben. Lányai megfigyelték, hogy olykor szinte gyanakodva vizsgálja őket; beszélgetéseik során fiának is észre kellett vennie apja alig titkolt ellenszenvét.

Gyermekei mindezt a betegség egyik kellemetlen tünetének vették, és - talán védekezésképpen - nem is igen törődtek vele. Akadt egyéb, kellemesebb elfoglaltságuk. A lányok Mamie Mulrady örökébe léptek a környék társadalmi életében, ők kerültek most a hevenyfalviak érdeklődésének középpontjába. A *Hírharang* ifjú szerkesztője pedig, amint félig tréfásan megjósolta volt, valóban lépett egyet a társadalmi ranglétrán, hála a Mulradyék-hez fűződő, feltételezetten bizalmas kapcsolatának.

Don Caesar eltűntét mindenki úgy ítélte meg, hogy kénytelen volt vetélytársának átengedni a porondot; tudni vélték, hogy az ifjú Slinn jegyben jár a milliomos lányával, és hogy mint afféle próbaidős, máris részt kapott leendő apósa érdeklőségeiből. Nyélbe is ütött egy-két sikeres spekulációt, amiben nem kis része volt a Mulrady név varázsának. A babonára hajló bányászközösség szemében leginkább annak köszönhetette szerencsáját, hogy megkaparintotta a régi pionírházat.

- Ha belegondolok - jegyezte meg a Vörös Kutya-béli hangadók egyike, egy Francia Pete nevű tréfacsináló, akinek két anyanyelve volt -, hogy minden sült bolond esztelenül vájkálni kezdett, ahol már megtalálta más az aranyat, de eszébe nem jutott senkinek, hogy rátegye a kezét az öreg fickó káposztaföldjére!

Ha voltak is, akik kételkedtek a két család szövetségében, végérvényesen meggyőzte őket az idősebb Slinn és a milliomos között szövődő új keletű barátság, amely Mulrady San Franciscóból való visszatéréssel bontakozott ki.

Azzal kezdődött, hogy Mulrady, akinek nagy testi erejét nem tették tönkre a gazdagság áldásai, és most is példát mutathatott volna munkásainak a kemény munkából, megszánta az öreg elesettségét, és rokonszenvébe fogadta a lábadozót. Mint az egyszerű, tanulatlan emberek többsége, az atyáskodó érzelmű Mulrady is valami különös, babonás tiszteletet táplált a tébolyodottak iránt.

- Szóval azt mondja, hogy ebben a három évben, már hogy úgy mondjam, vakvágányra szaladt az esze, és mindent kihullajtott belőle? - érdeklődött végzetlenül komoly ábrázattal.

- Azt - felelte Slinn a szokottnál lényegesen béketűrőbben.

- No és addig, amíg ki volt ugye száradva, és az esőt várta, persze voltak valamifajta látomásai?

Slinn arca elborult.

- Persze, persze! - visszakozott Mulrady rémulten, amiért faggatni merészelte az orákulumot. - A maga dolga, persze, nem kell róla beszélni. Csak hát, gondoltam, volt hely bőven a fejébe, hátha betévedt egy-két látomás. Elmondja majd máskor, ha jobban lesz egy kicsit, meg is válogathatja, méket érdemes, méket nem.

- Talán igen - mondta komoran a lábadozó, s a közelben szorgoskodó lányaira sandított. - Majd ha egyszer magunkban leszünk.

Amikor a beteg megerősödött egy kissé, s már bal oldalába, bal karjába is visszatért valamelyest az élet, Alvin Mulrady azzal lepte meg a családot, hogy egy köteg levelet tett a tolószékben ülő ember asztalára, nézné át, tenné rendbe őket. Korainak tetszett az ötlet, de hamarosan kiderült, hogy az öreg meg tud birkózni a feladattal, mi több, nem is gyanított érzékről és kedvről tesz bizonyosságot az iratok feldolgozásában. Dr. Duchesne el volt ragadtatva; nem győzte csodálni betege javulását és a milliomos éleselméjűségét.

- És hány irigye van - mondta lelkesen -, akik csak szerencsés hólyagnak tartják ezt az embert, aki ilyen ragyogó ötlettel áll elő! Olyan elfoglaltságot talál egy meggyöngült elméjű embernek, ami nem terheli meg az emlékezetét és az ítélőképességét! Mondok én valamit. Megengedem, nem kell hozzá sok ész, hogy valaki belebotoljék egy aranybányába. Fogjuk rá, hogy a Gondviselés ajándéka. Rendben! De tapasztalatom szerint a Gondviselés soha nem a szerencsétlen flótásoknak kedvez, nem szokott rossz befektetéseket csinálni.

Amikor az öreg Slinn odáig jutott, hogy mankóján minden áldott nap át bírt sántikálni az új Mulrady ház földszintjét elfoglaló, fényűző bútorokkal berendezett irodába, Mulrady egy rózsafa íróasztalhoz ültette, a saját széke mögé, és bizalmi emberévé, magántitkárává tette. Vörös Kutya és Hevenyfalva meghökkenése nem ismert határt a példátlan újdonság hírére, de az ötlet merészsége végül is osztatlan tetszést aratott. Butts bíró, a helyi mindentudó e szavakkal adott hangot a közvéleménynek:

- Fogott egy embert, aki nem bír elszaladni a pénzével, ráadásul az emlékezete sem működik úgy, az ötleteit sem tudja ellopni. Hát nem okosan tette?

Apja új állása még Harryt is köteles fiúi tisztelettel töltötte el, s egy-két napig jobban törődött az öreggel.

Slinn, munkaköréből adódóan, nemcsak üzleti, hanem családi ügyekben is bizalmasa lett főnökének. Tudta, hogy az ifjabb Mulrady, aki szeplős képű, lassú mozgású falusi fiúból ugyancsak szeplős képű, de fürgé városi aranyifjává vedlett, nagy ivó és szenvedélyes kártyás. Az öregember kezén mentek keresztül azok a csillagászati számlák és szégyentelenül követelőző levelek, amelyekre Mulradynek kellett fedezetet biztosítania; ugyancsak ő tette egy nap az apa elé saját kézjegyét, melyet a fia hamisított - tökéletesen.

- Tudja, Slinn, a maga szeme gyöngébb az enyimnél. Semmi baj, néha így szoktam írni az ipsisilont. Egész megfeledkeztem erről a csekkről. De magának ám nincs joga elfelejteni a dolgokat! - tette hozzá, erőltetett nevetéssel.

Ugyancsak Slinn asztalára került a Mrs. Mulrady és a szép Mamie pazar költekezéséről tanúskodó számlaköteg, meg utazásaik és társasági diadalaik mindennapos krónikája. Mulrady, látva, hogy Slinn-nek nincs bizalma saját családjá iránt, nem rejtegette előle a maga házának ügyes-bajos dolgait; talán ezzel akarta ellensúlyozni a fia viselt dolgait, bár valószínűbb, hogy valami elismerésfélét akart kicsalni a hallgatag öregből, ami hízelgett volna ártatlan apai és férji hiúságának, s ugyanakkor eloszlatta volna kínzó kétségeit.

- A kiskésit neki, ezerkétszáz dollár egy ruháért, szép kis summa, mi? De az én Malvinom, bízza csak ide, tudja ám, mi a módi a Tüllériákban, és nem tűri, hogy a mi Mamie-nk lemaradjon azok mögött a flancos hercegnék meg nagyhercegek mögött. Lássuk csak, nem tom, kicsoda ott az uralkodó, császár vagy király vagy ki. De nagykutya kell legyen, mert az én Malvinom nem hajigál ki ezerkétszáz dollárt holmi rissz-rossz zsarnokocskára! Azt mondja, Mamie már úgy beszél franciául, mint nálunk ez a Francia Pete. Itt aztán nem értem, mit akar. Írja, hogy találkoztak Párizsban Don Caesarral. Azt mondja, hogy: „Mamie-nek, úgy látom, kezd elege lenni Don Caesarból, aki ide is utánajött. Mégsem akarom, hogy túlságosan gyorsan adja ki az útját, meg is mondom, miért. Azért, mert ez az ember veszélyes ellenség lehet.” No, mit süt ki ebből? Mindig azt hittem, Mamie él-hal érte, és csak az anyjukom ódzkodik, mert jobbat akar Mamie-nek. Én meg amondó vagyok, hogy ahhoz megy a lányom, akihez akar, mindegy, hogy grófhhoz vagy szegényhez, csak becsületes ember legyen. Nekem jó lett volna Don Caesar is, de azóta nagyot fordult a világ. De hogy mitől lenne veszélyes a fiú, ha Mamie kiadja az útját, az már magas nekem. Nem is értem, mért nem köt az anyjukom laput a talpa alá neki. Maga mit gondol?

- Ki az a Don Caesar?

- Aki összeszedte magát aznap. Akarom mondani - folytatta, látva az öreg értetlen arcát -, az a komoly, jámbor fickó, olyan, mint egy lelkész meg egy cirkuszi lovas egyszerre. Maga is láthatta, amikor a lányaival beszélt.

De Slinn nem tette magát, valóban nem emlékezett Don Caesarra. Bármilyen jutott is eszébe a második hűdések, a rohamot kiváltó okról nyilvánvalóan megfeledkezett. Mulrady, a nyomorék titkárral folytatott bizalmas, de ritka beszélgetésektől eltekintve, minden idejét vagyona gyarapításának szentelte. Nem mondhatni, hogy rátermett ember lett volna - lelkiismeretlen vállalkozók gyakran rá is szedték -, de a jó szerencse rendületlenül kitartott mellette, s végül még tévedései is olybá tűntek, mintha részei lettek volna eredeti elképzelésének. Nagy költséggel újabb aknát fűrt abban a reményben, hogy megtalálja a gazdag telér folytatását, pedig a legjobb bányamérnökök óva intették tőle. Hát mit tesz isten, feltört az artézi forrás, amit akkor hiába keresett! A feltörő vízmennyiség bőven elegendő volt a bánya üzemeltetésére, a fölösleget busás haszonnal kevésbé szerencsés szomszédai rendelkezésére bocsátotta. Don Ramón örököseitől elképesztő összegért megvette a Hevenyfalva mögött húzódó öt kilométernyi elvadult, erdőborította kanyont, ahol szintén aranyat sejtett. Aranyat nem talált, de innen került ki a város legjobb épületfája, és az erdő ára többszörösen megtérült. Tapasztalt üzletemberek jól átgondolt tervei, álmodozó fantaszták merész elképzelései, melyeket tökélen nem tudtak megvalósítani, végül mind az ő malmára hajtották a vizet. Módszereit kigúnyolták az emberek, de részvényeit vették, mint a cukrot. Olyan emberek, akik lenézték, fárgatlan pénzeszsáknak tartották, boldogok voltak, ha nevét adta egy-egy vállalkozásukhoz. A fölötté állók körülhízelegették, az egyenrangúak utánózták, a nálánál szegényebbek bálványozták, de ő hivalkodás és gőg nélkül viselte rangját. Bankettekre járt, igazgatói, elnöki tisztségeinek megfelelően korának és társadalmi körének jellegzetes konyhaművészeti orgiáit látogatta, de kitartott egyszerű étrendje mellett, és régi szokásához híven minden ebédjéhez elfogyasztotta a maga bögrényi cukros tejeskávét. Nem volt antialkoholista, de mértékkel ivott, ha olyan társaságba került, ahol alkohol járta. Iskolázatlansága és korlátozott szókinése ellenére csak ritkán volt közönséges, tapintatlan vagy bántó pedig sohasem. Modorában, beszédmódjában nyoma sem volt a puritánságnak, és a civilizáció hibái éppen olyan távol álltak tőle, mint az erényei. Magától értetődik, hogy ilyen embernek nők, bármilyen nők társaságában nem volt sok adni- vagy kapnivalója. Szívszorítóan egyedül volt, de a magány fenségében soha nem részesült.

Teltek-múltak a napok; gazdagságának első fél esztendeje a végéhez közeledett, s ezalatt jócskán megkettőzte vagyonát. Korán beköszöntött az esős évszak. Az eső elmosta ugyan az örökös porfelhőt, amely fátyol mögé rejtette a természet s a művészet minden szépségét, de eleinte ez sem segített a vidék arculatán; mintha csak arra lett volna jó, hogy a civilizáció jeleit a maguk eredendő csúfságában mutassa fel. A festetlen hevenyfalvi faházakat átítatta az eső, a nedves falak, mint megannyi elhordott öltöny, visszataszítóan fénylettek; párkányzatok, kiugrók híján semmi meg nem törte a vigasztalanul zuhogó eső hosszú szálait, s úgy tetszett, mintha a város hirtelen megsüllyedt volna; a víz elmosta a díszítmények utolsó maradványait, és csak a kopár körvonalaknak kegyelmezett. Sár, sár mindenütt! A nedves talaj szinte szemmel láthatóan megdagadt, benyomult a házak legrejtettebb zugaiba is, mintha maga a felbőszült Természet venne elégtételt sérelmeiért. Az emberek sarat hordtak be cipőjükön, ruhájukon, poggyászukon az ivókba, a söntésekbe, a postahivatalokba; olykor - ki tudja, mi módon - vöröses foltokban még a falakon is kiütközött a sár. A kitartó esőben sárgás, híg festékké olvadt a párkányokon és a deszkák réseiben hat hónap alatt felgyülemlett por, és rácsöpögött a járókelőkre, olykor meg a mennyezeten, a falakon tört át váratlanul, a boldogtalan lakók nagy rémületére. Hevenyfalva környéke, meg a Los Gatost környező kopár dombok sem nyújtottak vigaszt; az új növényzet még nem tudott megbirkózni a kiégett nyári fűvel, s a horhos fenyőfái gyászos könnyeket zokogtak, amelyek csermellyé gyűltek össze a régi ösvény mentén; mindenfelől csöpögés, csobogás, bugyborékolás nesze, rohanó patakok sustorgása hangzott.

Az új Mulrady ház körvonalai gyászosabban rajzolódtak ki az ólomszínű égre, mint valaha. Széles keretű, zsalugáter nélküli ablakai vakon meredtek a vigasztalan esőbe, az arra járó falba illesztett tükörnek vélhette őket, csak a nedves táj képét verték vissza, nem adtak hírt róla, hogy odabent fény, meleg, élet volna. Pedig Mulrady irodájában égett a tűz azon a decemberi délutánon, igaz, csak amolyan füstös, pislákoló tüzecke, amelyik jobbára csak a rohammunkával épült ház hiányosságairól adott számot, s alig-alig szolgálta a milliomos és magántitkára kényelmét, akik, a hivatalnokok korán távozván, elüldögéltek még egy kicsit. Karácsony előestéje volt ugyanis, és Mulrady, a közelgő ünnep iránti tiszteletből, korábban hazaengedte alkalmazottait.

- Vannak, akik még ma akarják elkölteni a pénzüket, mások meg tisztességgel berúgva szeretnének ébredni karácsony reggelén - magyarázta a munkafelügyelő.

Mr. Mulrady, hogy megmutassa nagylelkűségét áldozatkész híveinek, épp az imént állított ki egy sereg csekket, a rá jellemző természetes, nagyképűségtől mentes módon. Az emberek hasonló stílusban fogadták az adományt; félig tréfás „köszönöm, uram”-mal adtak kifejezést hálájuknak, de függetlenségüknek is, mintha csak tudatni akarták volna, hogy, mint jóttevőjük, ők is tisztelik a hagyományt, de ugyanakkor kissé szégyellik is ezt az érzésüket.

- Remélem, az anyjuk meg Mamie csuda jól érzik magukat most valamelyik berlini vagy szentpétervári aranypalotában. Már meg kellett kapják a gyémántokat, amiket Tiffánynél rendeltem nekik, úgyhogy Mamie beöltözhet a karácsonyi puccparádéjába. Gondolom, odaát is szoktak ajándékozni, mint idehaza, azért megírtam az anyjuknak, hogy ajándékozhat, de kaliforniai módra ám, nem holmi egydolláros ékszert vagy nikkelórát! Ha meg akarja lepni valamelyik nemesurat, aki kedves volt hozzá, hát olyat adjon, ami miatt nem kell Hevenyfalvának szégyenkeznie. Mutattam már azt a nyakkendőtűt, amit Mamie vett nekem Párizsban? Pont jókor jött karácsonyi ajándékba. Jaj, nincs itt, a széfbe tettem, nem illik hozzám az efféle, bár azt hiszem, holnap csak kicsípem magam. Kedves Mamie-től, hogy gondolt velem. Egy kalap pénzt fizethetett érte, akkora gyöngy van benne, hogy még. Kíváncsi lennék, mennyit adott érte?

- Nem nehéz megtudni, itt a csekk, maga fizette ki tegnap.

Egy árnyalatnyi gúny sem volt Slinn hangjában; a Mulradyében sem, amikor csöndesen megjegyezte:

- Ehol e, olyan ezer frank forma, de ha áttesszük dollárra meg centre... nem is olyan sok.

Csönd lett egy kis időre, majd Mulrady ugyanolyan hangon folytatta:

- Errül jut eszembe, Slinn, van itt valami magának is.

Elharapta a szót. Mindig gondja volt rá, hogy ne izgassa föl a lábadozót, s mivel most zavart kifejezést vélt átsuhanni az arcán, más hangnemben folytatta:

- No, de holnap is megbeszélhetjük, egy nap ide vagy oda, egykutyá, igaz-e? Tán beugrok magukhoz holnap. No, zárjuk be az irodát.

- Hogyan, hát nem megy sehová? - kérdezte közömbösen Slinn.

- Nem - mondta tétován a másik. Most döbbsen rá, hogy ha akarna, se tudna hová menni. Folytatta hát, félig-meddig magyarázatképpen: - Nem várok valami sokat ettől a karácsonytól. Abner Springsben van, nem érdemes hazajönnie arra az egy napra... még ha volna is itt valaki, akire kíváncsi. Majd elteszek-veszek a házba, mint máskor. Mióta elmentek az enyimek, nem voltam még odafönn, hogy rendet rakjak. De magának, tudja, nem kell átjönnie...

Talpra állította az öregembert, rásegítette a kabátját, majd kezébe adta a botot, mert a lábadozó már botra cserélte a mankóit.

- Viszlát, öreg! Ne kíváncson most boldog karácsonyt, várja meg, míg újra lát! Aztán vigyázzon magára!

Gyöngéden megveregette a távozó vállát, majd visszament az irodába. Dolgozott még egy keveset, aztán félretette a tollat, módszeresen eltette iratait, s egy nagy borítékot tett magántitkára üres asztalára. Kinyitotta az irodaajtót, lement a lépcsőn. A fordulóban megállt, s elhallgatta egy ideig a tetőablakon neszező esőt, amely, akár egy dob monoton pergése, visszhangot vert az üres hallban.

A sok víz nyilván rátalált a ház rejtett hibáira, mert a sarkokban nagy beázásfoltok éktelenkedtek a fehér-arany tapétán. Különös szag terjengett a tükrös társalgó sötét rengetegében, mintha az eső kiáztatta volna a nyersen feldolgozott épületfa nedveit. A kék-fehér kárpitozású bútorgarnitúra hidegnek tetszett; a márványkandalló és a márványlapos asztalok, mint megannyi sírkő, hideg nyirkot izzadtak.

Ha Mr. Mulrady belépett a házába, kalapjával együtt farmer módra a kabátját is le szokta vetni, és otthonosan-fesztelenül, ingujjban tartózkodott odabent, most azonban kénytelen volt visszavenni a kabátját, mert fázott. Soha nem érezte magát otthonosan ebben a szobában. Mrs. Mulrady nemrégiben tovább rontotta a helyzetet azzal, hogy vásárolt egy portrét, amelyről maga sem tudta, kit ábrázol, de úgy vélte, hasonlít „Bob bácsihoz”, s kiakasztotta a társalgóba, a többi masszív keretű festmény mellé.

Mulrady lopva az arcképre pillantott, amely magas gallérja és még magasabb kakastaréj-frizurája oltalmából - mindkettő kínos pontossággal kunkorodott fel, s meglepő módon még a színük is azonos volt - mindig úgy meredt rá, mintha ő volna a betolakodó. Áthaladt felesége fényűző hálószobáján, s belépett a kis öltözőhelyiségbe; itt szokott aludni egy hevenyészett kis tábori ágyon, mintha csak gondnoka volna a háznak.

Nem időzött sokáig, épp csak kivett egy kulcsot a szekrényből, és már ment is föl a lépcsőn, a tetőablakon kopogó eső gyászindulójának hangjaira. Odafele megállt, hogy bekukkantson fia és leánya hálósobájába, melyek szintén a lenti szobák bizarr fényűzését idézték. Ha távollevő családtagjainak emlékét kutatta, új keletű gazdagságuk e festett, mégis nedves díszletei között nyilván semmit sem találhatott. Egy emelettel följebb ment hát, s átérve az épület oldalszárnyába, megállt egy kis ajtó előtt. Az ajtó zárva volt. Itt már nyoma sem volt a falakat és átjárókat borító pompázatos díszítésnek; semmi sem takarta el a padlásfal gipszelt lécvázát. Mulrady kinyitotta az ajtót.

ÖTÖDIK FEJEZET

A helyiség, ahová belépett, afféle lomtár volt, kopár, befejezetlen padlásszoba; a gerendázat hevenyészett váza nyíltan árulkodott a sebtében emelt ház hitványságáról. De a lomtár tartalma ennél is jobban elütött a ház többi részének hars pompájától. Megkopott bútorok, régi bőröndök, levetett ruhák vegyes halmaza vallott a régi faház hajdanvolt életéről. Annyira egyszerűek voltak ezek a szerény kezdetekről valló családi emlékek, hogy még Mrs. Mulrady sem bánta, ha megmaradnak; az új ház e félreeső zugába száműzték őket abban a reményben, hogy majd csak elenyésznek valami módon.

A régi bölcsők, melyekben a kisdéd Mamie és Abner rúgkapált valaha, megvakult tükrök, melyek még az ő frissen mosott, ragyogó arcoskájukat tükrözték, Mamie ünneplős szalmakalapja, egy sokéves szolgálatban megvénült varrógép, tarkabarka régi takarók, egy kiszolgált harmonika, melynek elnyújtott hangjaira a gyermek Mamie énekelt zsoltárokat, régi képek, könyvek, játékok. Néhány színes könyv, és öreg keretben az *Illustrated London News* színes melléklete: karácsonyi összejövétel egy régi angol udvarházban. Mulrady fölvette a képet, s bár sokszor látta, most egészen más szemmel nézte. Elgondolkozott, van-e része Mamie-nek odaát ilyenben. Miért ne rendezhetett volna ő is valami hasonlót idehaza, a saját szép házában, családi körben, néhány meghitt barát társaságában? Felötlött benne egy rég múlt karácsony emléke; akkor vette Mamie-nek ezt az immár fejét vesztett babát, azon a pár garason, ami a szerény karácsonyi ebéd költségei után a zsebében maradt. Ezt az almásderes hintalovat meg Abnernek vette egy másik karácsonyon, Abnernek, aki gyors lábú versenylovat fog hajtani a holnap üggetőn! Hogy megváltozott minden! Hogy felkapaszkodtak mindnyájan, milyen messze vannak már ezek a dolgok, és mégis... mégis jó volna ismét együtt lenni, idehaza. Lehet, hogy önekik is jobb volna? Nem! De legalább neki, Mulradynek volna mit tennie, nem lenne ilyen magányos az ünnepen. És így? Igenis, így is van mit tennie: gondoznia kell temérdek vagyonát. Akarhat-e többet az ember? És szabad-e többet akarnia? Nemde, mindent megadhat az övéinek? Nem szép tőle, hogy ennél is többre vágyik. Selyemkendőjével leporolta a képet, óvatosan visszatette, és lassú léptekkel kiment.

Az eső monoton dobolása végigkísérte a lépcsőn, de Mulrady, irodájába visszatérve, egyéb gondolataival együtt az eső neszét is kirekesztette a fejéből. Szorgalmasan munkához látott a téli délután hanyatló fényében, s dolgozott, míg kínai szolgája be nem lépett, s jelentette, hogy a vacsora - amelynek időpontjához Mulrady szinte vallásosan ragaszkodott, nem volt hajlandó későbbre tenni, az új divat szerint -, a vacsora készen várja az ebédlőben. Gépiesen engedelmeskedett a hívásnak, de mikor belépett az ebédlőbe, a fehér abrosz sivatagában árválkodó, reá váró tányér láttán elbizonytalanodott. Máskor sem volt éppen szívet vidító a sötét mahagóniból faragott magas, gótikus ebédlőgarnitúra, de most, az esőmosta ablakok, meg a lámpa tétova sugarát elnyelő, komoran fénylő falak között végképp csüggesztően hatott.

- Vigye csak át az irodámba - mondta egy hirtelen ötlettel Mulrady. - Ma ott eszem.

Így hát szokásos étvágyával, amely asztaltársak ösztönző hatása nélkül is mindig jól működött, az irodában költötte el az ételt. Éppen elkészült, amikor az ír szakácsnő - a ház egyetlen női alkalmazottja - bejött, hogy elkérje magát aznap estére és másnapra.

- Gondolom, karácsony napján úgysem lesz itthon az úr. Nekem meg eljött a rokonom az óhazából, meg vagyok híva hozzá.

- Miért nem jönnek át mindnyájan? - ajánlotta egy újabb tétova sugallatra Mulrady. - Vendégül látnám magukat.

- Áldja meg az urat a Jóisten a jóságáért! De hát a magunkfajta nem érezné jól magát itt egy ilyen ünnepen.

Annyi igazság volt ebben, hogy Mulrady elnyomott egy sóhajt, míg közben megadta az engedélyt. Nem mondta, hogy otthon marad. A reggelijét meg tudja főzni, régen is maga főzte, legalább lesz, amivel elfoglalja magát. Ebédre meg talán elmegy a hevenyfalvi fogadóba. Jócskán beledolgozott az éjszakába. Akkor valami megnevezhetetlen nyugtalanság kerítette hatalmába, kénytelen volt elrakni a papírjait. Heves szélroham kerekedett odakint, az eső-cseppek, mint megannyi gyerekkéz, meg-megkoccantak az ablakon. Nem lévén ideges alkat, a neszezés jobban zavarta, mint a csönd egyhangúsága. Könyvet nemigen olvasott, a megyei lapot is csak a pénzügyi és kereskedelmi hírek végett. Tudta, képtelen lesz elaludni, ha most lefekszik. Fölkelt asztala mellől, kinyitotta az ablakot, és jobb híján nézelődni kezdett. Kocsikerék cuppogott egy távoli, sáros úton, egy korai vigadozó részeg danájának foszlányait sodorta a szél. Odafenn a bezárt bánya sötétlett. Sűrű homály borult a házra, akárha a távoli fenyves sorakozott volna fel köréje. Csak az eső és a szél sóhajtásai törték meg a csöndet. Nem mondhatni, hogy sétára csalogatott az éjszaka, Mulradynek mégis az jutott eszébe, hogy ellátogat Slinnékhez, előbbre hozza másnapra ígért látogatását. Bizonyára társaság van náluk, neki is örülni fognak, ő meg majd mesél a lányoknak Mamie sikereiről. Tartózkodó elszigeteltségét bizonyítja, hogy nem előbb jutott eszébe az ötlet, s kétségbeejtő magányát, hogy most mégis rágondolt. Meg is haragudott magára, önző gyöngeségnek érezte.

Visszament az irodába, zsebre tette a Slinn asztalán heverő borítékot, majd sálát vetett a nyakába, s bezárta maga mögött a ház kapuját. Szerencsére olyan jól ismerte az utat, hogy a lába vaktában is rátalált az ösvényre, mert az éjszaka szuroksötét volt. Csak a hegyről alá-rohanó, az ösvényt keresztező patakocskák hangja után tájékozódott. A félelem legcsekélyebb jele nélkül idézte fel, hogy tavaly ilyenkor Don Caesar mexikói tehénpásztora, ugyancsak éjszaka kelvén át a hegyen, belezuhant egy esőmosta földcsuszamlás szakadékába, és nyakát szegte, csak másnap találtak rá a szakadék fenekén. Azóta is Don Caesar gondoskodik a családjáról. S ha ő is így járna? Nos, a végrendelete készen van. Családjának nem lennének megélhetési gondjai; arról is gondoskodott, hogy a bánya munkájában ne legyen fennakadás. Hiányoznék-e valakinek is? Feleségének, fiának, lányának? Nem! Olyan élesen hasított belé a felismerés, hogy megtorpant, mintha csakugyan szakadék nyílt volna meg a lába előtt. Nem hiányolnák! Ez az igazság! Ha örökre eltűnne ennek a karácsonyjának a sötétjében, senki nem érezné a veszteséget. Az asszony gondját viselné Mamie-nek; fia, mint eddig, élné világát - még meg is könnyebbednek a fősvény atyai tekintély elvesztén, amely ellen örökké lázongott. Nagyobb képzelőerővel megáldott ember lázadozott volna a gondolat ellen, vagy alaposabban végiggondolván, kiverte volna a fejéből, de a gyakorlatias észjárású milliomos, ha már egyszer felötlött benne, kész tényként fogadta el. Életében először érzett ellenszenvet a családjá iránt; korábban soha, még fia bűnös züllésének hírére sem érzett hasonlót. Ingerülten vágott neki újra az éjszakának.

Különös: már egészen közel járt a régi házhoz, de nem látott semmi fényt. A kerítéshez ért, már látta az égboltra kirajzolódó sötét tömeget, s csak akkor pillantott meg egy halvány fény-sugarat a toldaléképület egyik ablakában. A házkapuhoz ment, bekopogott. Várakozott, megint kopogott, de most sem kapott választ. Benyitott, az ajtó engedett. Belépett a házba.

Sötét volt a keskeny előszobában, de tudván, hogy a toldaléképületbe a konyhán át visz az út, keresztülment az ebédlőn, majd a konyhán, s benyitott a kis szobába, amelyikben a fényt látta. Egy szál gyertya égett a kis asztalon, s mellette, a kandallótűz halódó paraszába révedő szemmel, az öreg Slinn üldögélt. Rajta kívül lélek sem volt a sötétségbe süppedt házban.

Mulrady egy percig némán állt a küszöbön, saját bajáról is megfeledkezett a szerencsétlen ember magánya, kiszolgáltatottsága láttán. Aztán összeszedte magát, előrelépett, s kezét vidáman az öregre, görnyedt vállára tette.

- Ejnye, öreg, hát mi dolog ez? Mit lógatja a fejét? Idejöttem ebben az esőben, hallja, nem másért, mint hogy együtt töltsék magukkal egy vidám órát!

- Tudtam - szólalt meg az öregember, és nem nézett föl -, tudtam, hogy eljön.

- Tudta-e? - lepődött meg a másik, s újból gyűlni kezdett benne a Slinn betegsége iránt tanúsított régebbi, félelemmel vegyes tisztelet.

- Igen. Maga is egyedül van, mint én. Egyesegyedül!

- Akkor meg mi az ördögért nem jött ajtót nyitni? Legalább kiáltott volna, hogy bújj be! - mondta Mulrady nyersen, hogy zavarát palástolja. - Hát a lányai?

- Hevenyfalván. Mulatságban.

- A fia?

- Az meg sosem jön haza, ha másutt jobban szórakozhat.

- Igazán itthon maradhattak volna a gyerekei szent karácsony előestéjén.

- A magái is.

Nem volt ingerültség a hangjában, csak valami csöndes meggyőződés; a visszavágás szándékának árnyéka sem érződött. Mulrady eleresztette a füle mellett.

- Nos, nem látom be, mér ne érezhetnék jól magunk, mi öregek, náluk nélkül is - mondta erőltetett vidámsággal. - Csapunk egy jó kis murit, kettecskén. Rendben? Lássuk csak, át tud-e küldeni valakit a házamba?

- Magukkal vitték a szolgálót is - közölte kurtán Slinn. - Senki sincs itthon.

- Sebaj. Megyek akkor magam. Maga meg, ha bír, gyújthatna addig egy kicsit több világot, meg a konyhába is be kéne gyújtani. Csuda kedélyes tudott ám lenni ez a ház a régi időkben!

Fölsegítette az öreget a székből, s mintha át is öntött volna belé valamennyit a maga fölös energiájából.

- Aztán vissza ne üljön a székbe, amíg megjövök! - s azzal eltűnt az éjszakában.

Negyedóra múlva ismét megjelent, széles vállán akkora zsákkal, hogy munkásai kétszer is meggondolták volna, mielőtt megemelik. Terhét a kandalló elé tette a konyhában, ahol immár derekasan bömbölt a tűz.

- Még az anyjukom vette egy összejövetelre, amiből nem lett semmi - mentegetőzött. - Azt hiszem, kitelik belőle egy asztalra való. Az a nyavalyás kínai meg nem akart velem jönni - tette hozzá nevetve. - Azt mondta, lejárt a munkaideje, „többi amerikai se dolgoznak”! Látja, Slinn - folytatta más hangon -, kis híján százötven dollár munkadíjat fizetek ki naponta, és nem akadt egy ember, aki áthozta volna a karácsonyi vacsorám!

- Így van ez - mondta borúsan Slinn.

- Igen, és így is kell lennie. A háromszázhatvanöt napból ez az egy az övéké, nekem meg, ha akarom, ott a többi háromszázhatvannégy, hiszen a főnökük vagyok. Nem bánom, ha függetlenek az embereim - mondta, és kabátját letéve hozzáfogott a zsák kirámolásához. Közönséges jutazsák volt, krumplit szoktak ilyenben tartani. - Elvégre mink is függetlenek vagyunk, igaz-e Slinn?

Jókedve, amely kezdetben mesterkéltséget, erőltetettséget volt, most már szabadon áradt. Slinn elnézte csillogó szemét, nekipirult arcát, és arra kellett gondolnia, hogy ez az ember, bár mindig, nagytőkésként is természetesen viselkedik, most van igazán elemében, s nem hivatalnokai között az irodán. Kevésbé szórakozott, élesebb szemű megfigyelő a régi zöldségkertész eredményeire ismert volna Mulrady türelmes munkatiszteletében, meg abban, hogy újabb keletű, nagyra törő tervei közepette sem feledkezett meg az apró részletek jelentőségéről.

- Adná az ég, hogy soha rá ne szoruljunk a gyermekeinkre! - mondta sötéten Slinn.

- Hagyjuk ma a fiatalokat. Megvagyunk nélkülük, meg ők is nálunk nélkül - mondta Mulrady, s egy másodpercre belényilallt, amire a hegyoldalban gondolt. - Lám csak, egy flaska pezsgő, meg egy kis konty alá való édes, meg ez a gyümölcskoscsónya vagy mi, és nem is rosszféle, elhiheti, meg befőtt, meg marhanyelv - válasszon csak kedvére! Hóha, várjunk csak, hadd teregetem ki jobban!

Az asztalt a szoba közepére húzta, s felhalmozta rá a szemet-szájat gyönyörködtető finomságokat.

- Rajta, Slinn, lásson hozzá!

- Nem vagyok éhes - tiltakozott a lábadozó, a tűz mellé húzott karosszékbe süppedve.

- Én sem - vallotta be Mulrady -, de hát ilyenkor enni kell, az a szokás, nem? Vannak, akik szerencsétlenek, ha nem falhatnak kedvükre. A friscói igazgatók, teszem azt, ebéd nélkül nyélbe se bírnak ütni egy üzletet. No, pezsgőzzünk egyet kezdésnek.

Kibontotta a palackot, töltött két talpas pohárba.

- No, öreg, elmúlt az éjfél, boldog karácsonyt nekünk kettőnknek! Meg a távollevőknek, a családuknak...

Megfontoltan kortyolgatták az italt. Az eső keményen kopogott az ablakon, de nem vert olyan gyászos visszhangot, mint a másik házban.

- Meg kell írjam az anyjuknak meg Mamie-nek, milyen vígan voltunk mi itt karácsony este.

- Magunkban - tette hozzá a másik.

Mulrady köhintett.

- Ha magunkban, hát magunkban... az anyjukom elemózsiájával - tette hozzá vidámabban. - Mert övé az érdem. Ha neki eszébe nem jut...

- ...hogy megvegye másvalakinek, akkor most nekünk se volna, igaz? - mondta csöndesen Slinn, és a tüzet nézte.

- Igaz - mondta bizonytalanul Mulrady.

Csönd lett. Kis idő múlva újból Mulrady szólalt meg, ezúttal vidámabban, mint aki szabadulni akar borús gondolataitól:

- De hogy el ne feledjem, öreg, elhoztam a maga karácsonyi meglepetését. Itt van e! - Kihasználta a félbehajtott borítékot, s az asztalra könyökölt: - Hadd mondok el, miként jöttem rá, hogy éppen evvel lepjem meg. Jó két napig törtem rajt a fejem. Olyan embernek, mint maga, nem kell a pénz... el se költené. Nem kell részvény, meg más effajta befektetés, mer nem bírna utánajárni. Nem örülne a gyémántnak, ékszernek, de még egy aranyfogantyús sétatobtnak se, ha egyszer mankó gyanánt kell használnia. Nem, nem. Megmondom én, mi kell magának. Valami, ami sose hagyja el, ami mindig a szeme előtt lehet, ami még magát is túléli. Vagyis hogy hát egy darab föld! Ha nem esküdtem volna meg, hogy sose adom el ezt a házat és ezt a kertet, ha ki nem tartottam volna Mamie meg az anyjuk ellenére is, akkor most ez lenne a magáé. Csakhogy megtartom magamnak, talán éppen azért, amit az imént mondtam. Ezért aztán kinéztem magának egy hektárnyit a dombon, az aknám mellett. Itt van e, a bizonylat is róla. Ha akarja, építék rajt egy házat, akkorát, mint ez, hogy lenne a magáé, amíg csak él, a földdel együtt, utána meg a gyerekeié.

- Azt már nem! - tört ki szenvedélyesen az öregember. - Nekik aztán semmit!

Mulrady visszahőkölt a váratlan indulatkitöréstől.

- Lassan, öreg, csak lassan - nyugtatgatta. - Felőlem azt csinál vele, amit akar. - Azután, hogy változtasson a témán, jókedvűen folytatta: - Biztosan csudálkozik, mért éppen azt a darab földet választottam. Hát, egy ideig magamnak tartogattam, hátha arra megy a telér, de kiderült, hogy nem. Aztán meg, amikor ideköltözött, mindig azt a domboldalt nézegette. Csak üldögélt és nézte, mint akit emlékeztet valamire. De nem szólt sose. Azt mondják, legutóbb is a kövön ült, amikor megütötte a szél, de persze - tette hozzá gyöngéden -, nem emlékszik semmire.

- Mindenre emlékszem! - kiáltotta Slinn elcsukló hangon, s fölemelkedett. - Bár ne emlékeznék! Bár el tudnám felejtetni!

Slinn már talpon volt, az asztalba kapaszkodott. Fejébe szállt a gyöngye ital, s ledöntötte a falat, melyet hat hónapon át hallgatásból épített maga köré; az alattomos folyadék a vérét is különös pezsgésbe hozta. Arca kipirult, de nem torzult el, szeme élénken csillogott. Masters láthatta ilyennek, három esztendeje, ereje teljében, a hegyoldalon.

- Ide hallgasson, Alvin Mulrady! - hajolt át égő szemmel az asztalon. - Figyeljen, mert most talán végig tudom gondolni, s erőm is lesz elmondani, miként tanultam meg, hogy ne bízzam bennük, hogy rettegjek tőlük, és gyűlöljem őket! Azt hiszi, ismeri a történetemet? Nos hát, Alvin Mulrady, hallja meg tőlem az igazságot ezen az éjszakán, és ne csodálkozzék, ha elragadtatom magam.

Megállt, befelé fordult hüvelykű, béna keze egy szívet tépően suta mozdulatával megtörölte a száját, mintha magamagát akarná nyugtatni.

- Aranybányász voltam három évvel ezelőtt. Nem olyan, mint maga: ismertem a szakmám, elméletileg is képzett voltam. Volt egy elképzelésem, s hozzá türelmem, energiám, hogy megvalósítsam. Kinéztem egy helyet, elméletem szerint a legalkalmasabbat, és hozzákezdtem a tárnámhoz. Hat hónapig dolgoztam rajta, egymagam, segítség, tanács, támogatás nélkül; sokszor még ennem sem volt mit. Aztán rábukkantam. Nem úgy, mint maga, Mulrady, aki, magyarán mondván, belebotlott a szerencséjébe - zokon ne vegye, nem hibáztatok -, nem, nekem az elméletem igazolódott be, kemény munkám, kitartásom nyerte el a jutalmát. Valódi telér volt, nem afféle zárvány. Kinyomoztam, megtaláltam. Vagyonokat ért!

Addig a napig fogalmam se volt, milyen keményen dolgoztam. Észre se vettem, mennyire megsínyletem a nélkülözést, amíg, célhoz érve, nem maradt egy épkézláb gondolatom, jó szerint mozdulni se bírtam. Kitántorogtam a friss levegőre. Nem volt más a közelben, csak egy csalódott aranyásó, Masters, aki a szomszéd telken kutatózott. Eltitkoltam előle a szerencsém, el a kimerültségemet, mert nem bíztam benne - senkiben sem bíztam -, és mert éppen aznap akart továbbállni. Legjobb lesz, gondoltam, ha megőrzöm a titkot. Kótyagos volt a fejem, szédelegtem, de arra emlékszem, hogy nagy nehezen összehoztam egy levelet a feleségemnek. Megírtam a jó hírt, és könyörögtem, jöjjön, de tüstént. Láttam még, hogy Masters elindul. Többre aztán nem emlékszem. Az úton találtak rám, annál a nagy kőnél, maga is tudja.

- Tudom - mondta Mulrady, s eszébe jutott a postakocsis különös kalandja.

- Azt mondják - folytatta remegve Slinn -, azt mondják, hogy három éven át nem tértem magamhoz: azt mondják, betegségem alatt teljesen elvesztett az emlékezetem, meg hogy amíg Isten irgalmára hagyatva ott feküdtem a kórházban, nem tudtam többet, mint egy csecsemő. Azt mondják, hülye voltam, mert nem tudtam beszélni és mozogni, mert etetni kellett. Azt mondják, egy percre se tértem magamhoz, míg a fiam rám nem talált, s el nem vitt a kórházból. Ezt mondják ők, de én meg azt mondom magának, Alvin Mulrady - kiáltotta rekedten -, azt mondom, hogy hazudnak! Már egy hét múlva magamhoz tértem a kórházi priccsen! És három éven át, amíg Harry oda nem dugta hozzám azt a hideg, számító képét, végig magamnál voltam, és az emlékezetem is működött! Érti, ember?! Milliók jogos tulajdonosaként úgy feküdtem ott, mint az utolsó koldus! Elhagyott a feleségem, el a gyerekeim, a szájtátiak megbámultak, az orvosok szemében „eset” voltam - és *mindvégig tudtam!* Hallottam, amint betegségem okát találgatták. Egy prédikátor, rám mutatva, Isten ujját emlegette... verje meg érte az Isten!

- Nocsak, öreg. Nocsak, nocsak - mondta gyöngéden Mulrady.

- Hallottam, miket mondanak rólam: csavargó, kítaszított, bűnöző, mondták, nincs ember, aki vállalna engem. Igazuk volt: senki nem jött értem. A többieket látogatták a barátaik, értük jöttek a rokonok; néhány szerencsés fickó meggyógyult, mások, nem kevésbé szerencsések, meghaltak. Velem, egyedül velem nem történt semmi.

- Az első évben - folytatta gyorsabban - imádkoztam, hogy jöjjenek már értem. Minden áldott nap vártam őket, nem adtam fel a reményt. Azt mondogattam: „Az asszony nem kapta meg a levelem, de egy idő múltán aggasztani fogja, hogy nem kap hírt felőlem, és értem jön, vagy megkerestet valakivel.” Akkor egy orvostanhallgató érdeklődni kezdett az esetem iránt, és a nézésemből arra következtetett, hogy nem hülyültem meg teljesen, talán mégis eszméletemnél vagyok. Egy ábécé segítségével sikerült is kibetűznie a nevem meg az illinois-i címetem, és jelekkel értesemre adta, hogy írni fog a családomnak. Igen, de egy gyöngye pillanatomban kifecsegtam az átkozott titkomat, és attól kezdve ő is hibbantnak, idiótának tartott. Elment, nem láttam többé. De tovább reménykedtem. Folyvást arról álmodoztam, mekkora lesz az örömük, ha rám találhatnak, és én boldoggá teszem őket a vagyonommal. Persze, gyöngye voltam még, a fejem is zavaros volt, de mondhatom, csalódásaim ellenére is boldog voltam abban az évben, boldog, mert még reméltem.

Szünetet tartott, béna kezével ismét végigsimított az arcán, s most már nyugodtabban, erősebb hangon folytatta:

- A második évben valami változás mehetett végbe bennem: rettegni kezdtem, nehogy ilyen állapotban találjanak rám. Az a szörnyű gondolat járt a fejemben, hogy mint az orvosnővendék, ők is habókosnak fognak tartani, ha a kincsemről beszélek. Kérve kértem Istent, rám ne

találjanak addig, amíg fel nem épülök, s meg nem találom az aranyam. Aztán, hogy fordult az esztendő, és még mindig ott feküdtem, már nem imádkoztam értük - átkoztam őket! Megesküdtem, nem lesz részük a gazdagságomban, de élni akartam, hogy lássák. Éreztem, lassacskán erőre kapok, de mivel nem volt pénzem, se barátom, aki befogadott volna, eltitkoltam javulásomat az orvosok elől, épp csak a nevemet árultam el, s valami könnyű munkát kezdtem keresni, hogy elhagyhassam a kórházat, s megkeressem az elveszett kincset. Egy nap aztán véletlenül megtudtam, hogy megtalálták. Érti, ember? Az én kincsemet! Hosszú évek munkáját s a józan eszemet öltem bele, s magatehetetlen, elfeledett koldusként végeztem. Az aranyat, az aranyamat, amit soha nem élvezhettem, mások találták meg, mások bitorolják!

Mulrady felkiáltott, de Slinn egy tiltó kézmozdulattal belefojtotta a szót.

- Mondják, úgy szedtek fel a padlóról, amikor megtudtam. Lehet, nem emlékszem. Másra sem emlékszem, semmire, amíg, jó három héttel később, meg nem jelent a fiam, aki riportot készített a kórházban, s rám ismert a nevemről meg az arcvonásaimról. Azt hitte, örült vagyok, én meg hagytam, higgye csak. Nem szóltam a bányáról, nehogy végképp cserbenhagyjon, vagy - ami ennél is rosszabb - méltatlan kezébe kaparintsa a vagyont, ha bizonyítékokkal is szolgálok. Nem, egy szót se szóltam. Hagytam, hogy idehozzon; a legkevesebb, amit megtehetett értem, az emberek, a közvélemény is kötelezte rá.

- No és mivel tudja bizonyítani az igényét? - kérdezte komoran Mulrady.

- Talán, ha meg tudnám szerezni azt a levelet, vagy megtalálnám Masterst... - mondta tétován a másik.

- Sejti-e legalább, hol az a levél, vagy merre keresse Masterst? - faggatta tovább tárgyilagosan Mulrady, amitől Slinn csak tétovább és ingerültebb lett.

- Hát... nem tudom... talán, ha... - Elhallgatott, leült, kezét végighúzta a homlokán.

- Láttam én azóta valahol azt a levelet. Igen! - folytatta váratlanul indulattal. - Persze! Biztos is, hogy láttam! Csakhogy...

Homloka ráncba szökött, kínos erőfeszítéssel törte a fejét. Aztán félig nyitott, béna öklével az asztalra sújtott:

- Eszembe kell jusson!

- Lassan, öreg. Csak lassan.

- Kérdezte egyszer, voltak-e látomásaim. Nos hát, dereng, hogy valahol, valaki mutatta nekem azt a levelet. Kivettem a kezéből, felnyitottam, és a kihulló aranyszemcsékről ráismertem. Hol? Mikor? Hová lett? Meg nem mondhatom. De majd eszembe jut, eszembe kell jusson.

Mulradyre sandított, s látva, hogy az állhatatos-komoly szemekkel nézi, kifakadt:

- Maga is azt hiszi, hogy meghibbantam. Látom! Még csak ez kellett!

- Hol az a bánya? - kérdezte Mulrady, figyelemre se méltatva a kifakadást.

Az öregember lassan lesütötte a szemét.

- Titok?

- Nem.

- Beszélt róla valakinek?

- Nem.

- A mostani tulajdonosának se?
- Annak sem.
- Miért nem?
- Mert attól az embertől el nem venném.
- Miért?
- Mert maga az az ember!

A beállott néma csöndben hallani lehetett, hogy megszűnt az eső kopogása.

- Szóval az én aknámról van szó, és benne a telér, az meg pont az, amit maga talált három éve a maga tárnájában. Igaz?
- Igen.
- Akkor nem megy a fejembe, mért nem támaszt rá igényt.

- Mondtam már, hogy nem kívánom megszerezni a gyermekeimnek. És most továbbmegyek, Alvin Mulrady, és megvallom, szívből kívántam, herdálnák el a vagyont a maga gyerekei. Mellesleg, azt is teszik. Átok volt nekem az a kincs, nekik is csak az lehet, de arra gondoltam, maga örömét leli benne, hogy a vagyona önzést és hiúságot táplál. Azt hiszi most, ugye, hogy megkeseredett, cinikus ember vagyok. Nos, hagytam is volna, hadd lubickoljon boldog tudatlanságában, de ma este, amikor ájtott hozzám, a maga szeme is kinyílt, akárcsak az enyém. Maga, az én vagyonom, az én kincsem birtoklója, nem vásárolhatta meg a millióival a gyermekei szeretetét, gondoskodását, de én sem tarthattam meg szegénységemben az enyéimét. Akárcsak én, maga is elhagyatott, magányos volt az este. Egyenlők voltunk, életünkben először. Ha megnyílik az akna feke, s az átkozott arany visszahull a pokolba, ahonnan vétetett, igaz barátként foghattunk volna kezét a szakadék felett.

Mulrady, aki a baráti, meghitt hangulat kedvéért ingujjban maradt, most felállt, a tűzhöz lépett, és erős hüvelykujjával kétoldalt végigsimítva mellényét, kihúzta zömök derekát. Egy percig eltűnődve szemlélte a padlót, majd lassan Slinnre emelte tekintetét. Szeme apró volt és seszínű, alacsony homlokát boglyas-vöröses üstök koronázta, még állának, szájának nyers, erős vonala sem érvényesülhetett hosszú, gubancos kecskeszakállá miatt; mindazonáltal - életében először - tiszta, fennkölt méltóság ragyogta be vonásait.

- Már ahogy én látom, Slinn - kezdte komoran -, ezt a mi kettőnk dolgát nem a gyerekeinknek kell eligazítaniuk; ha hagynánk, hogy beleszóljanak, meg is nézhetnénk magunkat. Mert ha kárpálni akarjuk őket, amért a trágyalében pancsolnak, és összeszutykozzák maguk, jusson tán eszükbe, honnét jön az a trágyalé: egyenest a mi aranymosó vályúnkból. Vagyis hát nyugodtan félretehetjük őket - mondta egy erőteljes, söprő kézmozdulattal. - A következő tisztáznivalónk az a három év, amit a kórházba töltött, s amin ott keresztülment. Kutya világ járt magára, nem mondom, hogy nem, azt se, hogy nem állta keményen a sarat, de hát rég volt, megtörtént, úgyhogy ezt is félretehetjük, éspedig függetlenül attól, hogy a maga telérjét találtam meg, vagy nem a magáét, így aztán csak a maga aranyeletét köll megbeszelnünk. Lássuk csak a bizonyítékokat. Masters nincs itt, és hiába is volna, hiszen maga szerint se tud semmit, csak azt, hogy maga is csalódott aranyásó volt a meddő tárnájával. A levelet pedig, amit sose kapott meg a címzett, maga se tudja megmutatni, és ha tudná, se bizonyítana semmit. Nincs az az üzletember, aki egy szót is vesztegetne az ügyére, a legjobb barátja is habókosnak hinné, azt mondaná, hogy álmodott, a riválisai meg ráfognák, hogy kitalálta az egészet. Slinn, én üzletember vagyok, meg a barátja, a riválisa is... mégse gondolom habókosnak, lehetségesnek tartom, hogy jogos a követelése! Ha ebből aztán azt hámozza ki, hogy holnap átadom a

bányát, nagyot téved - tette hozzá némi szünet után egy tiltó kézmozdulattal. - A maga meg a felesége meg a gyerekei érdekében is erősebb bizonyítékot kell találnia, de megígérem, hogy pénzt és időt nem kímélve mindenben a segítségére leszek. Jócskán megdupláztam a tőkét, amit maga kapott volna, ha kézbe veszi a bányát aznap, amikor kijött a kórházbul. Ha bebizonyítja, hogy igaz ez a história - márpedig valami módot csak találunk rá -, az az összeg tüstént a magáé, éspedig anélkül, hogy törvény, ügyvéd beleütné az orrát. Ha kell, írásba is adom, fehéren-feketén, holnap az irodámban.

- És azt hiszi, elfogadnám? - tört ki szenvedélyesen a másik. - Azt hiszi, kárpótolhat a feleségemért, az életéből kiesett három esztendőért? Azt hiszi, visszaadhatja a gyerekeim szeretetét, megbecsülését? Azt hiszi, hogy a maga felesége meg a gyerekei, akik gazdagságában is cserbenhagyták, szegényen talán visszatérnek? Azt már nem! Maradjon csak a bánya, ahol van, az átkával együtt, nem kérek belőle!

- Lassan, öreg, lassan - csitította Mulrady, miközben kabátot húzott. - Vigye csak a bányát, ha a magáé; ha nem, megtartom. Ha a magáé, próba elé állíthatja a gyerekeit: mutassák meg, mit tudnak adni gazdagságában, én meg majd meglátom, hogyan viselik az enyéme a fordítottját. Ha helyén van az eszem - márpedig bízom benne, hogy igen -, állítom, hogy mindünknek csak jó sülni ki a dologbul.

Megfordult, ajtót nyitott. Slinn egy hirtelen érzéstől indítva két kézzel a keze után kapott, és az ajkához emelte. Mulrady elmosolyodott, gyöngéden kiszabadította a kezét: - Nocsak, öreg. Nocsak - s azzal behúzta maga mögött az ajtót, és kilépett a tiszta karácsonyi hajnalba.

A csillagok, egyetlen fényes társuk kivételével, amelyik éppen Mulrady aknája fölött ragyogott, már rendre elhalványodtak. Amikor megcsapta a metsző hajnali levegő, mintha súlyos teher szakadt volna le a válláról. Elfeledkezett a bent üldögélő magányos emberről, felesége és leánya járt az eszében. És ugyanebben a pillanatban ők is reá gondoltak a kéklő Földközi-tengerre tekintő luxusvillában; pontosabban, Mamie házassági esélyeit latolgatták Rosso e Negro herceggel. A frigynek az lett volna a feltétele, hogy Mulrady kifizesse a szerencsétlen, ám módfelett érzékeny lelkiismeretű főnemes kétszázötvenezer dolláros kártyaadósságát.

HATODIK FEJEZET

Amikor Alvin Mulrady hazatért, nem érezte már elhagyatottnak a házat. Nehéz volna megmondani, hogy azért-e, mert az elmúlt éjszaka eseményei elterelték róla a figyelmét, vagy inkább azért, mert - családjáról ábrándozván - a távolság megszépítette, kellemes emlékekkel népesítette be a szobákat.

Csekély képzelőerővel megáldott, tárgyilagos ítélőképességű ember lévén, az új helyzetet is olyan higgadtan vette fontolóra, mint bármelyik más üzleti ügyét. Elhatározta, hogy csak erkölcsi meggyőződésére hallgat, mindazonáltal kész volt rá, hogy a tőle megszokott türelemmel és körültekintéssel vizsgálja felül Slinn követelését. Úgy érezte, tartozik ennyivel annak a készsége, már-már babonás bizalomnak, amellyel Slinn történetét fogadta.

Írt néhány jegyzetet a reggel erősödő fényénél, majd fogta a padláskulcsot, és fölment az elmúlt idők emlékét őrző lomtárba. Ha igaz, hogy még mindig korábbi gondolatai foglalkoztatták, bizonyára egészen más szemmel nézte a felhalmozott tárgyakat. Föl lehet-e szítani a kihunyt zsarátnokot? Nem! - súgta az esze, bár szíve talán másként áhította. Nehéz lélekkel gondolt az eljövendő iszonyú változásra, amely, mint sejtette, inkább abból fog fakadni, hogy képtelen lesz immár elfogadni a dolgok régi rendjét, s nem abból, hogy önszántából lemond az újról. Felesége, gyermekei soha nem fognak belenyugodni. Menekülnek majd innen, messzire,

ahol nem tolaakodnak elő korábbi jólétük, vagy még korábbi szegénységük emlékei. Mamie - az ő egyetlen Mamie-je! - nem térhet vissza a pionírházba, melyet megszentelték a Slinn lányok; nem ülhet be a helyükre. De nem ám! Miért is tenné? Egy bosszúszomjas öregember beteges, őrült lázálmai miatt?

Mulrady megtorpant: míg gondolataiba mélyedve turkált az öreg bányászruháknál, pokrócok, gumicsizmák között, egy régi bányászcsákány akadt a kezébe - az aknában találta, egy évig gondosan őrizgette, aztán meglepetten rőla. Hogyan is nem jutott előbb az eszébe? Őszintén megrémült, és nemcsak amiatt, hogy ilyen váratlanul felbukkant a bizonyíték, amit keresett - végzetes feledékenységé is bántotta. Miért nem jutott eszébe, amikor Slinn elmondta a történetét? Előntötte a szégyen, mintha csak szándékosan titkolta volna el a beteg ember elől a bizonyítékot. Elfordult, de a következő pillanatban meglepetten ütötte föl a fejét.

Kintről egy hang nevéen szólította. Megismerte: Slinn hangja! Hogyan kerül ide ilyen korán a nyomorék ember? Mit akarhat? Sebtében letette a csákányt, melyet magával akart vinni a földszintre, és leszaladt a lépcsőn. Az öregember az iroda ajtajában várta.

Közelebb érve, Mulrady látta, hogy egész testében reszket, s kétségbeesetten kapaszkodik az ajtófélfába.

- El kellett jönnöm, Mulrady - kezdte elfúló hangon -, nem bírtam tovább. Eljöttem, hogy kérve kérem, felejtse el, amit mondtam, verje ki a fejéből, ami kettőnk között elhangzott. Eljöttem, hogy megfogadjuk: soha-soha nem beszélünk róla! Nem éri meg, hogy tönkretegyem féléves barátságunkat. A kínok kínját szenvedtem végig ebben a félórában.

Mulrady megragadta a másik kinyújtott kezét.

- Talán nem is lesz szükség több szóra - mondta ünnepélyesen -, ha erre az egyre meg bír felelni. Jöjjön csak velem! Jöjjön csak - folytatta, látva, milyen nehezen mozdul Slinn -, majd segíték.

Feltámogatta, szinte karjában vitte a béna embert az emeletre. Kinyitotta a lomtár ajtaját: a csákány ott volt a falhoz támasztva.

- Nézzem jól körül, nem talál-e valami ismerős holmit.

Az öregember szeme a szerszámra tévedt, majd ijedt-kérdőn Mulradyre vándorolt.

- Ismeri azt a csákányt?

Slinn reszkető kézzel forgatta.

- Igen, mintha... azazhoggy...

- Slinn, a magáé?

- Nem! - mondta gyorsan a másik.

- Akkor honnét gondolja mégis ismerősnek?

- Rövid nyele van, mint az én régi csákányomnak.

- Mégse a magáé?

- Nem. Az enyémnek törött volt a nyele. Megdrótoztam, mert nem volt pénzem másakra.

- Tehát azt mondja, hogy ez a csákány, amit az aknámban találtam, nem a magáé?

- Azt.

- Slinn.

Az öreg végigsimított a homlokán, Mulradyre tekintett, majd lesütötte a szemét.

- Nem az enyém - mondta egyszerűen.

- Rendben - mondta komoran Mulrady.

- Ugye, többé nem beszélünk róla? - kérte szelíden az öreg.

- Megígérem... amíg elő nem kerül valami erősebb bizonyíték.

Mulrady állta a szavát, de előbb alaposan kikérdezte Slinnt Masters felől. Slinn, már amennyire hézagos emlékezetétől tellett, meg is adta a személyleírást. Mulrady - csinos összeg kíséretében - átadta az információt egy megbízható ügynökének, siker esetére nagy jutalmat helyezve kilátásba. Ettől kezdve úgy bánt Slinn-nel, mintha mi sem történt volna, de Mrs. Mulrady és Mamie magánleveleit többé nem hozta szóba, számláik sem kerültek a titkár kezébe.

Eltelt három hónap; vége szakadt az esős évszaknak, s a Mulrady-aknát környező dombok menyegzői virágdíszbe öltöztek. Valóban, egy közelgő fényes esküvőről kezdtek suttogni a környéken, s a *Hírharang* hasábjain tapogatózó célzások láttak napvilágot, melyek szerint egy bizonyos kiváló nagytőkésnek hamarosan külföldre kell utaznia. A kiváló nagytőkés arca azonban mit sem tükrözött az ébredő természet tavaszi pompájából, sem a közelgő családi esemény örömeiből; ellenkezőleg, az utóbbi hetekben egyre aggódóbbnak, zaklatottabbnak látszott, végképp odalett megrendíthetetlen, legendás nyugalma. Az emberek fejüket csóválták, volt, aki sikertelen spekulációkról suttogott, s mindenki egyetértett, hogy rendkívüli események lógnak a levegőben.

Egy nap, a hivatalos órák leteltével Slinn - aki egész nap főnöke gondok szántotta arcát tanulmányozta - fölállt, és Mulrady mellé sántikált.

- Megígértük egymásnak - kezdte reszketeg, indulatos hangon -, hogy nem beszélünk a karácsonyestéről, hacsak elő nem kerülnek újabb bizonyítékok. Nos, nem kerültek elő, nem hiszem, hogy valaha is fognak, s ha kerülnének, se törődnék velük. Mégis megszegem az ígéretem, mert nem állhatom, hogy ilyen boldogtalannak lássam, és tudom, hogy én vagyok az oka.

Mulrady tiltakozó kézmozdulatot tett, de az öregember folytatta:

- Barátom, maga boldogtalan. Boldogtalan, mert kétszázötvenezer dolláros hozományt akar a lányának adni, de nem mer a vagyonához nyúlni, mert azt hiszi, hogy nem a magáé.

- Ki beszél itt hozományról! - csattant fel ingerülten Mulrady.

- Don Caesar Alvarado mondta a lányaimnak!

- Aha! Hát ezér kerüli a házam táját, amióta hazajött! - kiáltott fel Mulrady szokatlan, kicsinyes rosszindulattal. - Pletykázik, bosszúból, mert Mamie kiadta az útját. Mégis igaza van az anyjuknak, hogy veszélyes ember.

Annyira méltatlan volt hozzá ez a kitörés, annyira lealacsonyította nagyvonalú, bár egyszerű lényét, hogy Slinn, noha megrémült egy kissé, óhatatlanul felismerte benne az asszonyi ötletet.

- Ne törődjék vele - vágott közbe gyorsan. - Azt akartam csak mondani, hogy mindenről lemondok magáért meg a családjáért. Bizonyítékok nincsenek, nem is lesz több, mint amit ismerünk, amit megvizsgáltunk, és elégtelennek találtunk. Esküszöm, csak azért nem semmisítem meg őket, mert bizonyítani akarom, hogy nem hazudtam, és nem vagyok bolond. Tartsa meg a pénzt, költse arra, amire akarja. Tegye boldoggá a lányát, és általa magát is. Engem már

régen boldoggá tett megértésével, nagylelkűségével; ne akarjon szűkölködésével elszomorítani.

- Tudja mit, öreg? - emelkedett föl Mulrady, arcán és hangjában az őszinteség és szégyenkezés különös keverékével. - Kifizetném én azt a pénzt örömeért Mamie-nek, hadd legyen hercegné, ha az kell néki. Don Caesarnak, aki boldog lenne, ha fuccsba menne a mátkaság, betömhethném azt a pletykás száját. Igen, de nem nyúlok a tőkéhez - hacsak maga kölcsön nem adja nekem. Ha elfogad egy kötelezvényt, amely esedékessé válik, mihelyt a magáé lesz a vagyon, megköszönöm. Biztosítékként kivethetjük a jelzalogot a régi házra és a kertre, meg a bánya körüli földekre, amiket Don Caesartól vásároltam.

- Ha csak ez kell - mosolyodott el az öregember -, ám legyen. Hogy aztán eltépem-e vagy sem azt a papírt, már nem a maga dolga.

A kiváló hevenyfalvi nagytőkésnek valóban csak ez kellett, mert a következő napokban szemlátomást kivirult, visszanyerte közmondásos nyugalját. Amikor azonban egy reggel közölték vele, hogy Don Caesar Alvarado, néhány perces beszélgetés reményében, a könyvelőségen várakozik rá, mintha - életében először - egy csipetnyi gőg lopózott volna a hangjába.

- Vezessék be! - rendelkezett kurtán.

Nyílt az ajtó, és Don Caesar szálegyenes tartással, sápadt, ünnepélyes arccal az irodába lépett. Mulrady nem találkozott vele, mióta visszatért Európából, és még az ő gyakorlatlan szemének is feltűnt, milyen fölényes-könnyed méltósággal vette magára a fiatal spanyol-amerikai egy ősi civilizáció viselkedési normáit, mintha csak régi, megszokott körülményei közé került volna vissza, nem pedig újakat fogadott volna el.

- Foglaljon helyet! - reccsent rá Mulrady.

A fiatalember jelentőségteljesen Slinnre pillantott.

- Beszéljen csak nyugodtan - értette el a pillantást Mulrady. - Mr. Slinn a magántitkárom.

- Egy okkal több, hogy más időpontot válasszunk megbeszélésünknek - viszonzta mereven a fiatalember. - Ha jól értem, nem tud most négyszemközt fogadni?

Mulrady habozott. Mindig is elismerte és tiszteletben tartotta Don Ramón Alvarado társadalmi felsőbbrendűségét, s valami módon a fia személye is megkövetelte ezt a tiszteletet, jóllehet feleannyi idős volt, mint a milliomos, és kicsiben múltott, hogy a veje nem lett. Némán fölállt, és az emeleti nappaliszobába kalauzolta a látogatót. A falon függő idegen arckép is szemlátomást Don Caesar pártjára kelt önmaga ellen, a betolakodó ellen.

- Azt reméltem, Señora Mulrady megkíméli önt ettől a találkozástól - kezdte mereven a fiatalember -, vagy hogy legalább értesíti látogatásom céljáról. De mivel ön arra biztatott, hogy a boldogtalan Señor Esslin jelenlétében beszéljek, látnom kell, hogy csalatkoztam.

- Nem értem, mire akar kilyukadni, mi köze van Mrs. Mulradynek Slinnhez vagy magához - mondta ingerülten Mulrady.

- Azt jelentse ez - folytatta könyörtelenül Don Caesar -, hogy Señora Mulrady nem közölte önnel, miszerint egy fontos levelet bíztam a gondjaira, Señor Esslin tulajdonát, melyet hat hónapja az erdőben voltam szerencsés megtalálni? Azt ígérte, értesíteni fogja önt.

- Levelet? - visszahangozta tétován Mulrady. - A feleségemnek? Slinn levelét?

Don Caesar figyelmesen nézte a milliomost. - Bekövetkezett hát, amitől tartottam - sóhajtott.

- Ön valóban nem tud róla, másként nem állta volna meg szó nélkül.

Röviden beszámolt róla, hogyan találta meg Slinn levelét, hogyan mutatta meg a lábadozónak, akire az olyan gyászos hatással volt, majd hogyan fedezte fel ő, Don Caesar a levél tartalmát.

- Az idő tájt még hittem, Señor Mulrady - folytatta ridegen -, hogy hamarosan magam is a családjá kötelékébe fogok tartozni, s kezembe kerülve egy titok, amely e család becsületébe, jó hírébe gázolt, nem hagyhattam jog szerinti tulajdonosa tehetetlen kezében, még kevésbé bízhattam felelőtlen gyermekeire. Ezért úgy döntöttem, hogy a señora gondjaira bízom, remélvén, hogy önök ketten úgy simítják el a dolgot, hogy az mindnyájunknak becsületére váljék. Utána utaztam hát Párizsba, és átadtam a levelet. A señora kinevette a levél íróját, hallani sem akart követeléséről; a levelet mindazonáltal magánál tartotta, s félek, hogy azóta meg is semmisítette. Megértheti, Señor Mulrady, hogy leánya iránt táplált vonzalmam nem találván megértésre, jogom sem volt immár ahhoz, hogy szóba hozzam önnek az ügyet, vagy hogy - félreértés veszélye nélkül - visszaköveteljem a levelet. Továbbra is megőriztem volna a titkot, ha visszatértem óta közelebbi ismeretséget nem kötök Señor Esslin leányaival. Nem léphetek fel azonban Señor Esslin házában Señorita Vashti kéréjeként, amíg bocsánatát nem kérem a rajta esett igazságtalanságban vállalt akaratlan cinkosságomért. Igen, de *caballero* lévén, ehhez előbb az ön engedélyét kell kérnem, és ez okból bátorkodtam felkeresni.

Ezzel az utolsó csöppel telt be Mulrady megaláztatásának pohara. Krétafehér arccal, de tiszta tekintettel fordult Don Caesarhoz, és nem kevésbé szilárd hangon kérdezte:

- Ismeri-e pontosan annak a levélnek a tartalmát?

- Őrzöm egy másolatát.

- Kövessen!

Lerohant látogatója előtt a lépcsőn, vissza az irodába. Slinn leplezetlen aggodalommal tekintett főnöke arcába. Mulrady asztalhoz ült, nagy sietve leírt néhány sort, majd csöngetett. Ügyvezetője megjelent az ajtóban.

- Küldje ezt a bankba!

Olyan módszeresen törölgette a tollat, mintha nem is a hozomány kifizetésére szóló meghagyást vonta volna vissza az imént. Megfontoltan Slinn-hez fordult:

- Don Caesar Alvarado megtalálta a levelét, amelyiket a feleségének írt, amikor aranyra bukkant a tárnájában, ott, ahol most az én aknám van. A levelet Mrs. Mulradynek adta, de megőrizte a másolatát.

Nem zavartatva magát Slinn esdeklő, rémült mozdulatától, sem Don Caesar palástolatlan megütközésétől, akit váratlanul ért a két férfi bizalmas kapcsolatának e tanújele, nyugodtan folytatta:

- Itt van nála a másolat. Megköveteli a tisztesség, hogy egybevevessük az eredetivel, már amennyire emlékszik rá.

Mulrady kézmozdulatára Don Caesar egy összehajtott papírt vett ki gépiesen a zsebéből, és átnyújtotta a béna embernek. De Slinn reszketeg ujjával széthajtogatni is alig bírta, s amikor szeme a sorokra tévedt, görcsösen rángó ajka egy szót sem bírt kinyögni.

- Jobb lesz tán, ha fölolvassom - javasolta gyöngéden Mulrady. - Maga csak figyelje, aztán szóljon, ha valahol nem stimmel.

Átvette a papírt, és a beállott halálos csöndben az alábbiakat olvasta:

Drága Feleségem!

Aranyra bukkantam a tárnámban! Pakolj össze, és azonnal gyere, a gyerekekkel együtt. Hathónapi kemény munka van mögöttem, és nagyon-nagyon gyenge vagyok... Vagyonosak lettünk! Gazdagok leszünk, még akkor is, ha az ér nyugat felé, a szomszédos tárna felé kanyarodik, bár elméletem szerint kelet felé kell folytatódnia...

- Állj! - kiáltotta Slinn olyan hangon, hogy az ablak is belerezdült.

Mulrady föltekintett.

- Mi baj? Rosszul mondom, igaz? Kelet felé, arra van a szomszéd tárna...

- Dehogysis! Jól mondja! Én tévedtem! Mindnyájan tévedtünk!

Slinn szikrázó szemmel szökkent talpra.

- Hát nem érti? - kiáltotta szenvedélyesen. - Maga a Masters-féle elhagyatott tárnába fűrt bele! Nem az enyémbel! Az a csákány is a Mastersé! Mindent értek már!

- Hát a maga tárnája? A maga aranylelete?

- Az most is ott van!

A következő pillanatban, mielőtt bármit is kérdezhetek volna, Slinn kirohant a szobából. A fölfedezés izalmában tökéletesen visszanyerte valamennyi testi-lelki képességét. Mulrady és Don Caesar nem kevésbé izgatottan követte, bár csak ügyel-bajjal tudtak lépést tartani az öregember eszeveszett tempójával. Útjuk a domb tövéén, Mulrady aknája mellett vezetett, egy vonalban Masters elhagyatott tárnájával.

Slinn csak egyszer állt meg, akkor is csak azért, hogy kiragadja a csákányt az út menti árokban szorgoskodó, holtra vált kínai kezéből, aztán tovább száguldott, míg jó negyed mérfölddel maguk mögött nem hagyták az aknát. Ott aztán megtorpant a domboldalban tátongó, egyenetlen lyuk előtt. A napsütésnek, szélnek kitett tárnanyílást éppen az mentette meg a vándorlegények és aranyásók kíváncsiságától, hogy annyira szem előtt volt, olyan nyilvánvalóan nem rejthetett semmi értékeset.

- Nem mehet be egyedül, lámpa nélkül, barátom - tette kezét szelíden Mulrady az izgatott ember karjára. - Hozok segítséget meg tisztességes szerszámot.

- Ugyan már, a sötétben is úgy ismerem minden lépést, mint napvilágnál! - mondta Slinn, küszködve, hogy kiszabaduljon. - Hadd menjek, amíg eszemnél és erőmnél vagyok! Eresszen, ha mondom!

Kitépte magát a kezük közül, s a következő pillanatban már el is nyelte az ásító sötétség. Lélegzetviasszafojtva várták, mígnem - örökkévalóságnak tetsző, süket percek után - meghallották közeledő lépteit. Elébe rohantak. Kétoldalt belékarolva támogatták a tárna nyílása felé; valami súlyos tárgyat szorított görcsösen a melléhez. De amint kibukkantak, terhével, egy formátlan, kvarcos aranyröggel együtt Slinn teste is súlyos-tehetetlenül a földre zuhant. Igen, ott volt a négy esztendeje megtalált kincs, érintetlenül. De a hűdés, amely akkor meglegyintette, s amely három évvel később ismét rátalált, most megint leterítette, ezúttal végérvényesen. Csak annyi ereje maradt, hogy üvegesedő tekintetét a fölébe hajló másik hevenyfalvi milliomosra szegezze:

- Látja - lehelte megtörtén -, mégsem... mégsem voltam bolond!

Nem volt bolond. Halott volt.

Falvay Mihály fordítása

MLISS

ELSŐ FEJEZET

Éppen ahol a zord Sierra Nevada lágyabb hullámokba szelídül, a folyók futása is elnyugszik, s színük hordaléksárgába vált, egy nagy, vörhenyes hegy oldalában fekszik Smith's Pocket. Napnyugtakor, a vörhenyes országút felől nézve, a vörös porban és a vörös fényben úgy csillognak fehér házai, mint kvarcrögök a hegyoldalban. A vörös postakocsi vörös inges utasaival jó néhányszor elvész a tekintet elől a kaptatókban és a kanyarokban, majd váratlanul ismét feltűnik az út kiszámíthatatlan szakaszain, aztán pár száz lépésre a várostól végképp nyoma vész. Nyilván e láthatatlan hajtúkanyarnak tulajdonítható, hogy az idegen különleges körülmények között érkezik Smith's Pocketba. Amint a postaállomásnál leszállt a batárról, a túlságosan magabiztos utazó képes egyenest kísétálni a városból, abban a hiszemben, hogy épp ellenkező irányban fekszik, így történhetett, hogy egy aknász a várostól két mérföldre találkozott valamelyik okos idegennel, ernyőstül-útításkástul, a *Harper's Magazine*-nal a kezében: a „civilizáció és úri modor” minden külső kellékével fölszerelve keservesen baktatott visszafelé azon az úton, melyen az imént hozta a postakocsi, s hasztalan igyekezett, hogy rátaláljon a Smith's Pocketnak nevezett településre.

A figyelmes utazó azonban némi kárpótlásra lelhet a csalódásért, amit a fortélyos környék okozott. A hegyoldal roppant horhosai, a vörös talaj föltüremlései inkább a hegyek születésének őskáoszát idézik föl, mintsem az ember hangyamunkáját, jóllehet félúton lefelé hosszú cső feszül nyúlánk testével s csámpás pálcikalábaival a szakadék fölé, mint valami rég elfeledett öslény roppant csontváza. Csaknem minden lépésnél apró árkocskák keresztezik az utat, sárgás medrükben alattomos patakok, erek bujkálnak, melyek arra alább titkon egyesülnek a nagy sárga zuhataggal; itt-ott kunyhók romjai tűnnek föl, már csak a kéményük szúr az égre, s kandallójuk kőszája ásít sértetlenül.

Smith's Pocket - vagyis Smith Zsebe - létét és nevét a hegy „zsebének” köszönheti, ebbe nyúlt bele egy férfi, akinek valóban Smith volt a becsületes neve. Félóra leforgása alatt ötezer dollárt vett ki belőle ez a Smith. Háromezret ő és társai mindjárt beleöltek a csővezeték lefektetésébe és az akna fúrásába. Kiderült aztán, hogy több már nincs is a zsebben, amint a környéken talált más zsebeknek is hiába kotorásztak már a legalján. Jóllehet Smith a nagy vörös hegy beleit is kiforgatta, az az ötezer dollár volt fáradozásának első és utolsó jutalma. A hegy ravaszul dugdosta aranyat érő titkát, a cső pedig mohón elszívta Smith maradék vagyonkáját. Akkor Smith kvarcbányászásba fogott, aztán kvarcörlésbe, aztán vízműépítésbe és csatornázásba, végtére szépen kikötött a kocsmárosságnál. Akkortájt már szélteben híre járt, hogy Smith maga is jócskán a pohár fenekére néz, aztán már mindenki tudta, hogy Smith közönséges szeszakáz, aztán a népek hamarost kisütötték, amit ilyenkor kisütni szoktak, hogy mindig is az volt. Ám Smith's Pocket sorsa, mint minden hasonló településé, nem alapítójának szerencséjétől s apadó vagyonától függött; új társaságok új tárnákat nyitottak, s új „zsebekre” találtak, így aztán Smith's Pocket helyre kis városka lett, két takaros üzlettel, két szállóval, egyetlen postaállomással, s két finom úri családdal. Egyetlen hosszú, szeszélyesen kanyargó utcáján némelykor végigkorszózott az a maskarádé, amit a legutolsó San Franciscó-i divatnak gondoltak, s postán érkezett kizárólag az előkelő családok tagjainak; ettől aztán a dühödt természet, a fenekestül fölfordított és agyonszabdalt környék otthonosabbnak látszott, s a fene finomkodás sértette a népesség nagyobbik részét; melynek a vasárnap, az alsónemű-

váltás napja, csak a tisztaság követelménye volt, nem pedig a cicomáé meg a páváskodásé. Ezenkívül volt még a városban egy metodista templom, s a Monta Bank tőzsomszédságában, kicsivel odébb, a temető, meg persze az egy tantermes iskola.

A „mester úr”, mint őt a gyermeknyáj szólította, egy este magában üldögélt az iskolában, előtte nyitott irkák, s gondosan cirkalmazta azokat a lendületes és formás betűket, melyek hiedelmünk szerint a kulcsin finomságának és a belbecs emelkedettségének közös bizonyosságai, s éppen odáig jutott, hogy „a gazdagok mind csalafinták”, olyan cikornyás tétovasággal formálgatva a főnevet, ami tökéletesen kifejezte a szöveg szellemét, mikor halk kocogást hallott. A harkályok álló nap kopácsoltak a tető zsindején, így a hang nem zavarta a munkájában. De hogy az ajtó is megnyikordult, s a kocogás belülről is megismétlődött, föl kellett pillantania. Kissé megrezzent a lányka láttán, amint ott állt előtte nyűtt és koszos ruhácskában. De nagy fekete szeme, erős szálú, fésületlen és fénytelen fekete haja, mely napégette arcába hullott, égőpiros karja s csupasz, vörös sárral szennyezett lába mégiscsak ismerős volt neki. Melissa Smith volt a látogató - Smith anyátlan árvája.

„Hát ez meg mi járatban van itt?” - gondolta az iskolamester. Mindenki jól ismerte „Mlist”, ahogy a Vörös-hegység minden zugában szólították. Mindenki tudta róla, hogy égetni való kis csibész. Ádáz, fékezhetetlen indulata, vad csínytevései, kiszámíthatatlan természete éppúgy a közbeszéd tárgya volt, mint apja gyarlóságai, s éppoly bölcselkedve törődött bele a városka népe. Mohó dühe, maró szitkai túltettek az iskolás fiúkn, és sem civakodásban, sem verekedésben nem mutatkozott semmivel sem gyöngébbnek náluk. A vadászok biztonságával igazodott el az erdei csapásokon, s megesett egyszer, hogy a mester mérőföldre a várostól akadt össze vele a hegyi úton; hajadonfött volt, lábán se harisnya, se cipő. Az ércbányászok patak menti táboraiban szíves alamizsnaként megkapta, amire önkéntes zarándokújtjain szüksége volt. Nem mintha alaposabb gondoskodásra nem szemelték volna ki. Joshua McSnagley nagytiszteletű úr, úgy is mint „az Úr választott szószólója”, elkommandálta szolgálónak a szállodába, előzetesen kioktatva a jó modorról, s a vasárnapi iskola növendékei közé is befogadta. Ámde a hálátlan teremtes nem átalált tényérokot vagdosni a fogadós fejéhez, nyomban visszafeleselt a vendégek olcsó élceire, a vasárnapi iskolában pedig akkora kalamitást okozott, ami a kegyes intézmény bigott unalmát és szemforgató nyájasságát komoly veszedelmekkel fenyegette, így a nagytiszteletű úr, kellő tapintattal mérlegelve a két élenjáró család tejes bőrű és rózsás arcú csemetéinek szeplőtelen erkölceit s akkurátusan keményített ruhácskáik épségét, szégyenletesen kitette Mlist szűrét, íme Mlist múltja, és íme Mlist jelleme, aki most ott állt a mester úr előtt. S meg is látszott mindez koszlott ruháján, haja gubancán, csupasz és vérző lábain, szájalomért esedezve. De süttött fekete, félelmet nem ismerő szemében is, tiszteletet parancsolva.

- Azért este jöttem - mondta a lányka hadarva és merészen, kemény pillantását a mesterre szögezve -, mert tudtam, hogy ilyenkor magában van. A lábam be nem tenném ide, ha azok a libák is itt volnának. Nem állhatom őket, és ők se engem. Hát ezért. Ugye, maga itt a tanító? Azt akarom, hogy engem is tanítson!

Ha a rongyos gönce, mocskos arca, haja gubanca a könnyek alázatával párosul, a tanító talán csak a szánakozás szokásos gesztusaival válaszolt volna, semmi mással. De a magafajták természetes, bár logikátlan ösztönével valami tiszteletféle ébredt benne a kislány merészsége iránt; az eredeti jellemek öntudatlanul is ezzel adóznak a hozzájuk hasonlónak, bárki legyen is az. S annál merőbben nézte a lánykát, minél határozottabban hadarta tovább az a mondókáját, keze az ajtó kilincsén, szeme a házigazdán:

- Mlistnek hívnak, Mlist Smithnek. Erre mérget vehet. Apám az öreg Smith, a vén, iszákos Smith... épp ez a baj vele. Mlist Smith vagyok, és iskolába akarok járni!

„No lám” - gondolta a mester.

A lányka megszokta már, hogy szándékait gyakran keresztezik és elgáncsolják, tudatosan és kegyetlenül, és pusztán csak azért, hogy fölpiszkálják indulatos természetét, így a tanító közönye meglepte. Elakadt; egy hajtincsét kezdte csavargatni az ujja köré, s merev felső ajka, mely kimutatta vicsorgó egérfogait, hirtelen ellágyult, és enyhén megremegett. Aztán lesütötte a szemét, valami pirulásféle tolult az arcára, küszködve a vörhenyes maszattal s az évek során szerzett barnaságával. Hirtelen előrevetette magát, az Istent átkozta, hogy mért nem végzett már vele, aztán egészen elgyöngült, és gyámoltalan lett, arccal a mester asztalára borult, sírt és zokogott, mint akinek a szíve szakad meg.

A mester gyöngéden fölemelte, s várta, hogy elmúljon a roham. Amikor arcát még mindig elfordítva, a zokogás szüneteiben ismételte a gyermeki bűnbánat meakulpáit - hogy ő jó lesz, hogy ő nem akar semmi rosszat, és így tovább -, a mesterben felötlött, hogy miért is hagyta ott ez a gyerek a vasárnapi iskolát.

Mért hagyta ott, ugyan miért? No persze. Hát miért hajtogatta neki McSnagley, miért mondta, hogy ő elvetemült teremtés? Miért mondta, hogy az Isten haragszik rá? Ha az Isten se szereti, mit keresne akkor a vasárnapi iskolában? Neki pedig semmi kedve, hogy olyanoknak hálálkodjon, akik nem állhatják.

Megmondta ezt McSnagleynek?

De még mennyire hogy megmondta!

A mester elnevette magát. Szívből jött ez a kacagás, s oly furán visszhangzott a kis tanteremben, olyannyira nem illett oda, olyannyira megtörte a környező fenyves suhogását, hogy a mester egy hirtelen sóhajjal igazította ki magát. A sóhaj a maga módján éppoly őszinte volt, mint a kacaj, s percnyi komoly hallgatás után az apja felől faggatta a lánykát.

Az apja? Miféle apa? Kinek az apja? Hát tett őerte keresztbe egy szalmaszálat is? Nem épp az apja miatt gyűlölik őt is? Lássá csak, miért kajdásszák a népek, mikor elmegy mellettük, hogy „Na, itt a vén szeszakáz Smith porontya!” Bizony, bizony. Bár már elvitte volna az ördög az öreget, bár elvitte volna őt magát is, meg minden nyomorultat! S újult erővel kitört a zokogás. Akkor a mester, fölébe hajolva, elmondta neki, ahogy tudta, azt, amit te is vagy én is elmondunk volna, ha gyermeki ajakról ilyen természetellenes gondolatokat hallunk; csak hogy a mester inkább észben tartotta, mint te vagy én, a természetellenes körülményeket, a rongyos göncöt, a vérző lábacskákat, s az iszákos apa mindenre rávetülő árnyékát. Aztán felsegítette a gyermeket, kendőjével gyöngéden beburkolta, meghagyta, hogy másnap kora reggel jelentkezzen, s lekísérte az útra. Ott elbúcsúzott egy szép jó éjszakáttal. A keskeny ösvényt beragyogta előttük a hold. A mester állt, és figyelte a kicsi, görnyedt alakot, amint az úton lefelé botorkált, s várt, amíg Mliss elhagyta a kis sírkertet, s elérte a hegy hajlatát, ott aztán megfordult, és megállt egy pillanatra, a szenvedés paránya a messzi, türelmes csillagok előtt. Visszament az iskolába, s dolgozott tovább. De az irkák vonalai a végtelen út párhuzamosába úsztak, melyen gyermeki alakok botorkáltak sírva és zokogva az éjszakában. A kis tanterem elhagyatottabb lett, mint volt azelőtt, s a mester bezárta az ajtót, és hazament.

Másnap reggel Mliss eljött az iskolába. Arcát megmosta, makrancos fekete hajában a fésűvel folytatott csata nyomai, melyben haj és fésű szemmel láthatóan súlyos veszteségeket szenvedett. A régi, dacos tekintet egyszer-másszor föltüzelt a szemében, de viselkedése szelídebb és fegyelmezettebb lett. Aztán megkezdődött a kis megpróbáltatások és önfeláldozások sorozata, melyben mester és tanítvány egyenlő részt vállalt, s mely csak fokozta köztük a bizalmat és a rokonszenvet. Bár a mester szeme előtt mindig engedelmesnek mutatkozott, a szünetekben megesett néha, hogy Mliss, ha valami képzelt mellőzés érte, gúny gáncsolta, tomboló dühben

tört ki, s jó néhány ifjú vadember, a tulajdon kínozószközeinek áldozataként, reszkette, megtépve és összekarmolászva futott a mester úrhoz, a szörnyeteg Mlissre panaszkodva. Az ügy súlyos szakadást idézett elő a városka társadalmában; egyesek fenyegetőztek, hogy kivonják csemetéiket a gonosz befolyás alól, mások éppily szívélyesen pártolták a mester erőfeszítését a kislány jó útra térítésében. Eközben ő olyan megingathatatlan állhatatossággal, hogy később visszaemlékezve maga döbbsen meg rajta a legjobban, fokozatosan kivonta a kislányt a múlt árnyékából, mintha a világ legtermészetesebb dolga volna, mintha a keskeny holdvilágos ösvény, melyen első, esteli találkozásuk alkalmával védencét elindította, csak a fényre vezethetne. Jól észben tartotta a bibliás McSnagley kudarcát, így óvatosan elkerülte azt a közsiklát, melyen a balkezes kormányos a kislány gyermeki hitét zátonyra futtatta. Ám ha olvasmányai során Mliss véletlen rábukkant arra a néhány szóra, melyek úgy emelték meg, mintha fölébe kerekedett volna a bölcsőbbeknek, öregebbeknek, tapasztaltabbaknak; ha olyanféle hitről tanult, amit a szenvedés hitelesít, szemében ellágyult a fény, s a lecke nem lecke volt a számára. A városka néhány egyszerű lakója kis summát adott össze, amiből Mliss rongyait tisztességes és civilizált viseletre lehetett kicserélni; s olykor egy-egy vörös inges, tagbaszakadt alak durva kézszorítása, kedvesen elismerő szavai pírba borították a fiatal tanító arcát, s töprengésre készítették, hogy vajon mindezt megérdemelte-e.

Három hónap telt el első találkozásuk óta, s a mester ismét egymaga ült késő este az iskolában, aranymondások és erkölcstani jegyzetek fölött, amikor koccogtak az ajtón, és ismét Mliss állt előtte: takaros ruhában, kimosakodva, s már semmi más, csak tán a hosszú fekete haj és a ragyogó fekete szempár emlékeztetett korábbi önmagára. - Sok dolga van? - kérdezte. - Nem tudna velem jönni? - s amint látta a tanító készségét, a régi akaratos módján hozzátette: - No, akkor tüstént!

Együtt mentek ki az ajtón, s le a sötét országútra. Amint a városba értek, a mester megkérdezte, hova is tartanak. - Apámat látogatjuk meg - válaszolta a lány.

Most történt először, hogy e gyermeki megszólítást hallotta Mlisstől, egyáltalán, valami megbecsülést, többet, mint „a vén Smith” vagy „az öregem”. Három hónap óta most történt először, hogy egyáltalán szóba hozta az apját, s a tanító jól tudta, hogy a nagy pálfordulás óta a kislány makacsul elzárkózott az apjától. A viselkedéséből rájött, hogy hiábavaló volna érdeklődni a látogatás célja felől, így szó nélkül követte a gyermeket. Sikátorok zugaiban, silány csapszékekben, vendéglőkben, korcsmákban, kártyabarlangokban és táncos lokálokban fordultak meg, elől Mliss, mögötte a mester. A bagófüst bűzében, a nyomorúságos lebujsok mocskos ordítózásában a gyermek a mester kezét szorongatva állt, és szeme aggodalmasan kutatott, láthatóan minden másról megfeledkezett, csak a célja kötötte le figyelmét. Néhány tivornyázó ráismert, s invitálták, hogy énekeljen és táncoljon nekik, s nyilván még italt is belediktáltak volna, ha védelmezője közbe nem lép. Másokban felködlött, hogy ki a kísérő, és szótlanul utat engedtek nekik. Vagy egy óra telt el így. Akkor a gyermek a mester fülébe súgta, hogy egy kunyhó van a patak túloldalán, melyet a nagy csővezeték áthidal, s úgy hiszi, még ott él az apja. Eladdig, hogy átvágtak a vízmosáson - félórás, fáradságos út -, de hasztalan. Már visszatérőben voltak a folyócska mentén, a csővezeték gólyalábai között, s nézték túloldalt a városka fényeit, mikor hirtelen és élesen gyors dörrenés hasított a tiszta éjszakába. A visszhang elkapta, s továbbgörgette végig a Vörös-hegységen, s a patakok mentében mindenütt fölűvöltöttek a kutyák. Pár perc múlva vad táncba kezdtek a fények, és sebesen továbbfutottak a város külső szegélyén, a patak tisztán hallhatóan csörgedezett mellettük, néhány szikla elszabadult a hegyoldalon, s a súlyos szél beletépett a fenyőkbe, majd rájuk szakadt a csend, sűrűn, súlyosan és halálosan. A mester Mliss felé fordult a védelem ösztönös mozdulatával, de a gyermek nem volt sehol. Különös rettegés fogta el, lerohant az ösvényen a folyó medréhez, körül köre ugrálva elérte a hegy lábát és a városka szélét. A meder közepén

fölpillantott, és a rémülettől elakadt a lélegzete. Magasan a feje fölött, a keskeny csővezetéken megpillantotta védenice apró, ingatag alakját, amint függén fut bele a sötétségbe.

Felmászott a partra, s néhány fény után igazodva, melyek a hegy egy bizonyos pontja körül kóvályogtak, komor és döbbsent férfiak csoportjában találta magát. Közülük vált ki a gyermek, s megragadva a tanító kezét, csendesén előrevezette, valami omlatag üreghez a hegy oldalában. Arca halottsápadt volt, de viselkedéséből eltűnt az izgalom, a tekintete pedig, mint aki egy rég várt, rég félt esemény bekövetkeztének tanúja - arc, melyen a mester a tulajdon rémülete ellenére is szinte a megnyugvást vélte fölfedezni. Az üreg falait némelyütt korhadt gerendák támasztották alá. A gyermek egy alaktalan csomóra mutatott, melyet az üreg utolsó lakója hagyott ott: rongyos, elnyűtt ruhadarabok. A mester közelebb lépett az égő fáklyával, s fölérte hajolt. Smith volt az, már merev és hideg, kezében a pisztoly s szívében a golyó - ott feküdt meddő bányája mellett.

MÁSODIK FEJEZET

A véleményt, melyet McSnagley kifejtett Mliss állítólagos „szívbeli változásáról”, sokkal erőteljesebben fogalmazták meg a bányászok és az aranyosok. Ott úgy vélték, hogy „Mlissnek szerencséje van”, így, mikor a kis temetőkertben belül eggyel megszorodott a sírhalmok száma, s a mester költségére kis vésett fejfa is került föléje, a helyi lap, a *Vörös-hegység Harsonája* helyre megemlékezést közölt, s igazat mondott, mikor „a mi legöregebb pionírunkról” beszélt, választékosan célozgatva a „városunk legjobb szellemeit ért csapásra”, s máskülönb „drága testvérünket” finoman visszatolta a múltba. „Egyetlen árva maradt utána, gyászban és szörnyű veszteségben - így a *Harsona* -, de most már szorgalmas tanuló, hála McSnagley nagytiszteletű urunk kitartó erőfeszítéseinek.” McSnagley nagytiszteletű úr valóban nagy nyomatékkal ecsetelte Mliss megtérését, s összekapcsolva a szerencsétlen gyermeket apja öngyilkosságával, a vasárnapi iskolában hatásos dörgedelmeiben utalt a „csöndes sírhalom” jótékony hatására, mely elragadó elmélkedéssel kimondhatatlan rémületbe kergette báránykait, s az előkelő családok tejes bőrű és rózsás arcú sarjadékait oly gyászos bömbölésre ihlette, hogy minden megnyugtatójukra tett kísérlet csődöt mondott.

Jött a hosszú, száraz nyár. Minden forró nap gyöngyszürke füsttel égett ki a hegy csúcsain, s a föltámadó szellő szétszórta a vörös zsarátnokokat a síkságon, a halmocska pedig, mely kora tavasszal még zöldellt Smith sírja fölött, kemény, rögös és száraz lett. A mester szombat délutánonként be-betérve a kis sírkertbe, olykor meglepődött a hűs fenyvesekből hozott s a sírra szórt vadvirágok, s még gyakrabban a fejfán lógó ügyetlen koszorúk láttán. Leginkább gyermekláncfűből fonták, melyet a gyermekek szívesen tesznek ki az iskolapadra, de jázmin, kökös és orgonafürtök tarkították: itt-ott a mester a sisakvirág, a halálfü sötét csuklyáját is észrevette. Volt valami különös abban a képzetársításban, mely e mérges növényeket a sírlakó sorsával összekötötte, s ez fájdalmas érzést ébresztett a mesterben, mélyebbet, mint a virágok szépsége. Egy nap, hosszú sétája során, átvágva az erdős hegyháton, Mliss-szel találkozott a rengeteg közepén: kidőlt fatörzsön, fantasztikus trónon ült, melyet a hosszan lecsüngő élettelen ágak formáltak, ölben fű és tobozok, s halkan dúdolgatta a kiskorában hallott néger melódiát. Már messziről megismerte jótevőjét, s helyet szorított neki maga mellett az emelt trónuson, a vendégszeretet és gondoskodás magasztos ünnepélyességével, amely bizonyára nevetséges lett volna, ha a gyermek nem veszi halálos komolyan; s megettette vendégét mogoróval és vackorral. A mester ezt az alkalmat ragadta meg, hogy figyelmeztesse a sisakvirág és a halálfü alattomos és szörnyű természetére, hiszen most is ott látta a kislány ölben a növényeket, s kicsikarta azt az ígéretet, hogy nem babrál többé velük, legalább addig, míg az ő

tanítványa. Mikor ez megtörtént, a mester megnyugodott, mert már korábban is tapasztalta a kislány önállóságát, s a különös érzés, mely e növények láttán elfogta, lassan elenyészett.

Mliss, mikor megjavulása köztudott lett, sokan be akarták fogadni, de a mester Morpherné asszonyságot részesítette előnyben, a virágzó Délnyugat tágszívú és anyáskodó típusát, akit lánykorában „a préri rózsájának” neveztek. Mivel azok közé tartozott, akik állandó, kemény küzdelmet folytattak önnön kemény természetük ellen, Morpherné kitartó küszködéssel és önfeláldozással végül is legyőzte a maga ösztönös közönyét a „rend” alapelvei iránt, mely rendet különben, Mr. Pope-pal egyetértésben, „az ég első számú törvényének” tekintett. De bármennyire sikerült is a tulajdon pályáját szabályoznia, sokkal kevésbé tudta a „bolygóit” megrendszabályozni, s még a tulajdon Jimje is időnként összetűzött vele. S egykori természetgyermekai titkos bélyege lett. Lycurgus lekvárral maszatolta össze magát, ahogy a kamrában pákosztoskodott - „nem is evésidőben!” -, Aristides pedig cipő nélkül érkezett haza az iskolából, e fontos ruházati cikket a polcon hagyva, pusztán azért a gyönyörűségért, hogy mezítláb gázolhasson végig a vizesárkokon. Octavia és Cassandra rendre „condrává rondították” a ruháikat, így, egyetlen kivétellel, hiába is tartotta kordában és nyirbálgatta meg „a préri rózsája” a maga érett, asszonyi szertelenségét, csemetéiben arcátlan vadsággal és ziláltsággal tört ki az elfojtott hajlam. Az egyetlen kivétel a tizenöt esztendő Clytaemnestra Morpher volt, eleven ábrázolata az anya makulátlan elveinek; takaros, rendszerető, maflácska.

Morpherné asszonyság bocsánatos tévképzete volt, hogy Clytie vigasz és példakép lesz majd Mliss számára. E téves eszme nyomán Morpherné örökké Clytie-val példálózott Mlissnek, ha az utóbbi „rossz” volt, a bűnbánat óráiban viszont bálványként mutatta föl gyermekei előtt, így hát a mester egy csöppet sem csodálkozott, mikor hallotta, hogy Clytie nyilvánvalóan csak a mester örömeire és Mliss meg a többiek épülésére jár iskolába. Mivelhogy Clytie már komoly ifjú hölgy, örökölte anyjának testi adottságait, s a Vöröshegység környékének sajátos éghajlati viszonyai között rendkívül hamar kivirágzott. Smith's Pocket hímnemű ifjúsága, mely csak ritkán bukkant efféle virágokra, sóhajtozott érte áprilisban, s bágyadozott tőle májusban. A tanítás vége felé habarodott lovagok kísértettek az iskola körül. Némelyikük veszettül féltékenykedett a mesterre.

Talán ez az utóbbi körülmény volt, mely fölnyitotta a mester szemét. Akarta-e vagy sem, észre kellett vennie, hogy Clytie regényes lélek; hogy szereti, ha minden körülötte forog; hogy tollai csorbák, lötyögnek a szárban; hogy rendszerint úgy ad elő valami kérést, hogy a szemében fölcsillanó várakozás sehogy sem illik ahhoz a szívességhez, melyért szóban folyamodik; hogy némelykor hagyja puha, fehér, párnás kacsóját a tanítói kézen pihenni, mikor az a füzetében javít; s hogy mindig elpirul, és hátraveti szőke fürtöcskéit, mikor e „véletlen” előfordul. Nem emlékszem rá, említettem-e már, hogy a mester fiatal ember volt; mindazonáltal ennek csak kevés köze van az üggyhez, mivel őt igen szigorúan nevelték ugyanabban az iskolában, ahol Clytie most vette csak az első leckéket, s általában ellenállt a lány idomoknak és csábos pillantásoknak, akár valami ifjú spártai - valójában az is volt. Lehetséges, hogy az ifjúkori nélkülözés, a gyakori koplalás vitte ebbe az aszketizmusba. Többnyire került Clytie-t, de egy este a lány visszament az iskolába, mert állítólag valamit ottfelejtett, s addig nem találta meg, amíg a tanító haza nem kísért; rebesgették, hogy akkor az végre elszánta magát, hogy legalább színre nyájaskodjon a tanítványával - gondolom, részben azért rebesgették ezt, mert e lovagi tett és viselkedés újabb megaláztatással és keserőséggel tetézte Clytaemnestra rajongóinak amúgy is túlterhelt szívét.

E megható epizódot követő reggel Mliss nem mutatkozott az iskolában. Eljött az ebédidő, de Mliss nem. Kifaggatva e tárgyban Clytie-t, kiderült, hogy együtt indultak el hazulról, de az önfejű Mliss más útra tért. Nem került elő délután sem. Este a tanító benézett Morpherékhez, s

a jószívű asszony őszintén megrémült. Az ura álló nap kereste a szökevényt, de nem sikerült egy árva nyomra se bukkannia. Aristidest, mint valószínű cinkost, raportra rendelték, de a drágalátos csemete sikerrel győzte meg a háznépet ártatlanságáról. Mindazonáltal Morpherne asszony örömét lelte azon eleven rémképben, hogy fiát egyszer úgys a vizesárokban fogják összeszedni megfulladva, vagy ami csaknem ilyen borzasztó, olyan szurtosan, sárosan, hogy nincs annyi víz és szappan, amivel lecsutakolhatná. A mester visszament az iskolába, szíve tele balsejtelemmel. Amint meggyújtotta lámpáját, és az asztalhoz ült, egy irkalapot látott maga előtt, Mliss kézírásával, neki címezve. Valami öreg naplóból téphették ki, s a szentségtörő kíváncsiszkodást megakadályozandó, hat szentelt ostyával volt leragasztva. Gyöngéden fölnyitotta a mester, s a következőket olvashatta:

Tekintetes tanító úr, midőn e soraimat olvassa, én már messzire járok. És soha vissza nem jövök, soha. SOHA! A gyöngyeimet Mary Jenningsre hagyom, az Amerika Dicsőségét pedig (ez egy dohányosszelence, színes fedőlapja volt) Sally Flandersre. De semmit se adjon Clytie Morphernek. Meg ne merészelje tenni! Tudja, mit tartok felőle: hát azt, hogy kiállhatatlan teremtés. Ez az egész, és más mondanivalója nincs is

*tisztelő tanítványának,
Melissa Smithnek*

A mester tűnődve üldögélt e különös episztola fölött, amíg a hold ragyogó ábrázata ki nem bukkant a távoli hegykoszorú mögül, megvilágítva az iskolához vezető ösvényt, melyet keményre tapostak a jövő-menő gyermeki lábak. Aztán lelkében szinte megbékélve, apró darabokra tépte az üzenetet, és szétszórta az út mentén.

Másnap már pirkadatkor nekivágott a rengeteg fenyves sűrű cserjésén, pálmyszerű páfrányain át, fölriasztva a nyulat rejtekéből, s néhány szétzavart varjút siránkozó tiltakozásra ingerelve, melyek itt ültek el éjszakára, s így ért az erdős hágóhoz, ahol egyszer már rábukkant a kislányra. A kidőlt fenyőt, a száraz bojtú ágakat most is meglelte, de a trón üres volt. Amint közelebb húzódott, a tört ágakon át egy szempár bámult rá, akár egy ijedt állat is lehetett. Fölfutott a kidőlt faóriás szétvetett ágain, s elrejtőzött a lombok baráti rejtekében. A mester a trónszékhez érve még melegnek találta azt, s fölpillantva az egybefonódott ágakon, tekintete a világgá ment Mliss fekete szemével találkozott. Szótlanul néztek egymásra. A kislány törte meg először a csöndet:

- Mit keres itt? - kérdezte kurtán.

A mester úgy határozott, hogy némi színészkedésre vetemedik. - Úgy fáj a fogam egy kis vadalmára - mondta alázatosan.

- Arra ugyan fájhat! Jobb ha tágul innét! Mér nem a drágalátos Clytaemneresterájától kér? (Mliss számára szemmel láthatólag elégtétel volt, hogy megvetését fölösleges szótagokkal fejezheti ki, a már amúgy is hosszú nevű ifjú hölgy klasszikus nevét kiejtve.) - Ó, maga két-színű alak!

- Lissy, kedves, farkaséhes vagyok! Tegnap dél óta nem ettem! Éhen pusztulok! - S a fiatalember szívettépő kimerültséggel hanyatlott a fa törzsének.

Ez már hatott Melissára. Kóbor élete keserű napjaiban alaposan megismerte az érzést, amit tanítója most ravaszul tettetett. A szívettépő hang megindította, de a gyanakvás sem aludt el még benne.

- Ásson le ott a gyökerek mellett, s talál eleget, de ne merjen szólni róla senkinek! - Mivel Mlissnek éppúgy meg volt a maga titkos élesztára, mint a mókusoknak és a pockoknak.

Ám a mester persze hiába próbált rátalálni, az éhség nyilván teljesen eltompította az érzéseit. Mliss nyugtalansága nőttön-nőtt. Végül szúrós szemmel, mint egy manó, rámeredt a lombokon át, s föltette a kérdést:

- Ha én most lemásznék s adnék magának, becsszóra békén hagy?

A mester becsületszavát adta.

- Ha be mer csapni, szörnyethal!

A mester elfogadta büntetésnek az azonnali halál gondolatát. Mliss lekúszott a fáról. Pár percig mi sem történt, csak a mogyoróhéj ropogása hallott. - Jobban van már? - kérdezte Mliss aggódó hangon. A mester bevallotta, hogy mintha kicserélték volna, aztán ünnepélyesen köszönetet mondott, s elindult hazafelé. Mint számított rá, nem kellett messzire mennie; a kislány utána szólt, ő megfordult. Halottápadt arcot látott, a tágra nyílt szemekből csordogált a könny. Érezte, itt az alkalmas pillanat. Odalépett Melissa mellé, megragadta mindkét kezét, s a könnyes szemekbe nézve, komoly hangon megszólalt: - Lissy, elfelejtetted már az első estét, amikor találkoztunk?

Dehogyan felejtette el.

- Megkértél rá, hogy járhasz iskolába, mert tanulni szeretnél, és meg akarsz javulni, én pedig azt mondtam erre, hogy...

- Gyere! - vágott rá rögtön a gyerek.

- S mit szólnál te, ha most a tanítód jönne hozzád, és azt mondaná, hogy árva lett a kis tanítványa nélkül, és szeretné, ha az visszatérne, s ő taníthatná mesterét emberségre?

A kislány pár percig némán lehorgasztotta a fejét. A mester türelmesen várt. Fölbátorodva a csendtől, egy nyúl futott a közelükbe, s fényes szemét, bársonyos mellső lábait fölemelve ült, és bámult rájuk. Egy mókusz futott le a kidőlt fa kérges törzsén, de félúton megtorpant.

- Rád várunk, Lissy - suttogta a mester, s a gyermek elmosolyodott. A fák koronáit megrezdítette a szellőcske, s az összefonódott gallyak közt hosszú fénytű szúrt a kicsiny, tanácstalan alakra s gyanakvó arcára. Hirtelen, a maga szeles modorában, megragadta a mester kezét. Amit mondott, alig volt hallható, de a mester, félresimítva homlokáról fekete haját, megcsókolta a kislányt, s így, kéz a kézben, kiballagtak az erdőpalota nyirkos, fenyőillatú csarnokaiból a napsütötte országútra.

HARMADIK FEJEZET

A többi gyerekkel ezután már kevesebbet ellenkezett, de Clytaemnestrával szemben továbbra is támadó álláspontot foglalt el Mliss. Kicsiny, szenvedélyes szívében nyilván nem aludt ki teljesen a féltékenység. Vagy tán a párnás kacsók és gömbölyded idomok nagyobb felületet kínáltak a gonosz csípésekre. De míg az efféle hirtelen kitöréseket a mester meg nem tudta rendszabályozni, az ellenséges érzés új és elnyomhatatlan formát öltött.

Mikor a gyermek jellemét először felbecsülte, a mester nem tudta kitalálni, hogy vajon volt-e valaha is babája. Ám mint minden tanult léleklátó, ő is jobban bízott az *a posteriori*, mint az *a priori* okfejtésben. Mlissnek volt babája, de akkor ez csakis az ő babája lehetett: tulajdon parányi mása. Boldogtalan léte titok volt, s Morpherné fedezte föl véletlenül. Mlissnek valamikori kóborlásai során volt-e bábu társa, s a megpróbáltatások nyilvánvaló jegyeit viselte magán. Arcáról az idő réges-rég lemosott már minden színt, és belepte a patakok iszapja. Szakasztott olyan volt, mint maga Mliss akkoriban. Egyetlen ruhácskája éppoly színehagyott

és rongyos volt, mint valaha a gazdájáé. Mlissről senki sem tudta, hogy gyermeki módon babusgatta volna a bábút; sosem mutogatta más gyerekek előtt. Szigorúan megágyazott neki egy korhadt fa üregében, az iskola közelében, s kószálásaira csak ritkán vitte magával. Szigorú kötelességérzet vezette a bábú iránt, mint önmaga iránt is, így az sem ismert semmiféle fényűzést.

Most aztán Morpherné, engedve ajándékozhatnékjának, új babát vett, és Mlissnek adta. A gyermek ünnepélyesen és furcsa módon fogadta a szíves meglepetést. A mesternek, mikor meglátta a babát, úgy rémlett, hogy gömbölyű, pirosposzgás arcocskája, szelíd kék szemecskéje valamiképpen Clytaemnestrára emlékeztet. Nem telt bele sok idő, s kiderült, hogy Mliss maga is észrevette ezt a hasonlatosságot, így is bánt vele: mikor magában volt, a baba viaszfejét kőnek verdeste, néha pedig madzagot kötött a nyakába, s úgy cibálta maga után az iskolába jövet vagy menet. Máskor kitette a padjára, s tüpárnának használta a baba türelmes és védtelen testét. Hogy aztán ez a bosszú műve volt-e, mivel a baba tolakodó mása volt Clytie fölülmulthatatlan bájainak, vagy pedig ösztönösen ráérezett némely más pogányok szertartására, és rákapva a fétissel való ceremóniákra, úgy képzelte, hogy viaszbabája modelljét így sikerül elemésztenie s a halálba küldenie - e kérdés a metafizikára tartozik, és most nem kívánom tanulmányozni.

Ám e hóbortosság ellenére a mesternek észre kellett vennie a lányka gyors, mohó, eleven fölfogóképességét, bármilyen iskolai feladat megoldása került elébe. Mliss nem ismerte a gyermekkor bizonytalanságát és kételyeit. Feleleteit az osztály előtt csak hajszál választotta el az arcátlanságtól. Természetesen nem volt csalhatatlan. De merészsége és vakmerősége, mellyel túl akart lépni önnön tudásán meg a körülötte esetlenkedő többi nebulóén, az ítélőképesség valamennyi tévedését ellensúlyozta. A gyerekek e tekintetben semmivel sem jobbak a felnőtteknél, én legalábbis így vélem, és valahányszor csak a kis vörös kéz fölillant az iskolapad fölött, csodálkozó csönd támadt, s megesett, hogy még a mestert is hatalmába kerítette a kétely a tulajdon tapasztalatait és ítélőképességét illetően.

Mindazonáltal bizonyos tulajdonságok, melyeken eleinte mulatott és felgyújtották a képzeletét, kínos kétségeket is fölkeltettek benne. Látnia kellett, hogy Mliss bosszúálló, tiszteletlen és önfejű. Hogy mindössze egyetlen jó tulajdonsága van, mely a félvad állapothoz tartozik: a fizikai erőfeszítés és önfeláldozás képessége, s még egy, mely ugyan nem mindig jellemzi az igazi vadakat: az igazságszeretet. Mliss rettenthetetlen volt, és egyszersmind őszinte; az ilyen jellem számára e két jelző nyilván ugyanazt jelenti.

A mester sokat törte a fejét ezen a kérdésen, s végül arra a következtetésre jutott, mint minden őszintén gondolkodó ember, hogy teljességgel rabja előítéleteinek; így eldöntötte, hogy McSnagley nagytiszteletű úrhoz fordul tanácsért. Ez az elhatározás kissé sértette a büszkeségét, mivel a tiszteletessel nem voltak barátok. Ő azonban Mliss érdekét nézte, első találkozásuk estéjére gondolt, és megbocsátható gyöngeséggel tán meggyőzte magát, hogy nemcsak a véletlen vitte a kislány akaratos lábait az iskola felé vezető útra, és tán túlzottan is tudatában terve nagylelkűségének, elnyomta a tiszteletes iránti ellenszenvét, és meglátogatta.

A nagytiszteletű úr kitüntető udvariassággal fogadta. Mi több, megjegyezte, hogy „milyen jó színben van”, kifejezte reményét, hogy legyűrte már a „búskomorságot”, s a „csúzzal” sincs baja. Ő maga bizony sokat szenved a legutóbbi konferencia óta valami tompa fájástól. De megtanulta, hogy nincs más gyógyír, mint „a tűrés és az imádság”.

Áldozott rá pár percet, hogy a mestert beavassa a „tompá fájás” kikúrálásának sajátos módjába, melyhez bölcs könyvek és még bölcsőbb elméje adták a receptet. Ezt követően a nagytiszteletű úr „Morpherné testvérünk” felől kezdett érdeklődni, máris kijelentve, hogy „ékessége ő

a hívők családjának, s a maga kis családja is hasonlóképp gazdagodik erényben”. McSnagley ezt részletezni is óhajtotta: - Lám csak, ott van az a tisztességtudó leányka - csupa jószág! -, a Clytie kisasszony! - Clytie tökéletessége valóban oly mély hatást tett a nagytiszteletű úrra, hogy hosszú percekben át nem tudott elszakadni tőle. A tanító kétszeresen is zavarban volt. Először, mert a Clytie iránti rajongás csak fokozta Mliss kiszolgáltatottságát. Másodszor kellemetlenül bizalmaskodó volt az a hang, ahogy a tiszteletes Morpherné elsőszülött csemetéjéről beszélt, így hát néhány hiábavaló erőfeszítés után, hogy valami természetes megjegyzést kinyöggjön, a mester jobbnak látta, ha újabb audienciáért folyamodik, s eltávozott anélkül, hogy az óhajtott tanácsot megkapta volna, de amint utólag visszaidézte látogatását, némi önkényességgel fölmentette a nagytiszteletű urat a közöny és az értetlenség vádjá alól.

Tán ez a kudarc varázsolta vissza a régi meghittséget mester és tanítványa közt. Úgy tetszett, a gyermek észrevette a mester viselkedésének megváltozását, hisz az már jó ideje feszélyezett volt, s valamelyik hosszú „egészségügyi” sétájuk alkalmával hirtelen megtorpant, s egy fátörzsre ugorva, nagy, fürkész szemmel meredt a mester arcába. - De ugye nem dühös rám? - Nem. - Éhes tán? - Az éhség Mliss szemében olyan kór volt, mely bármely pillanatban bárki emberfiát ledönthet a lábáról. - Dehogy! - Tán rája gondol? - Ugyan kire, Lissy? - Arra a tejképű lányra! - Ez volt a legújabb kifejezés, amit Mliss, lévén barna bőrű s éjfekete hajú, Clytaemnestra jellemzésére kitalált. - Nem! - Becsszó? - Közös megegyezés szerint, a mester ajánlatára, ez helyettesítette az „Itt pusztuljon el!” átkát. - Becsszó. - Mérget vesz rá? - Igen. - Akkor Mliss vad és futó csókot adott, majd leugorva a tönkről, elszökdécselt. Ezután két-három napig méltóztatott úgy viselkedni, mint a többi gyerek, vagyis igyekezett, mint ő kifejezte magát, „jó” lenni.

Két esztendő telt el azóta, hogy a mester Smith's Pocketba költözött, s mivel a járandósága nem volt túlságosan bőséges, és a tervek, hogy Smith's Pocketból előbb-utóbb az állam fővárosa lesz, csak tervek maradtak, úgy döntött, hogy odébbáll egy házzal. Az iskolaszék tagjait bizalmasan tájékoztatta terveiről, mivel azonban a tanult és tiszta jellemű fiatalembe-
rekből azidőtt hiány mutatkozott, beleegyezett, hogy a telet még végigoktatja kora tavaszig. Terveiről senki más nem tudott, csak egyetlen barátja, dr. Duchesne, egy fiatal kreol orvos, akit körzetében, Wingdamben, „duci dokinak” neveztek. De egy szót se szólt Morphernének, Clytie-nak vagy bármelyik tanítványának. Zárkózottsága részben abból eredt, hogy iszonyodott a húhótól, részben pedig meg akarta kímélni magát az általános kíváncsiság faggatózásaitól és föltevéseitől, s végeredményben sosem hitte, hogy meg is tesz valamit, csak amikor már megtette.

Nem szívesen gondolt Mlissre. Ösztönös önzés volt bizonyára, s a gyermek iránti érzéseit bolondosnak, regényesnek és haszontalannak vélte. Sőt, már arról is megpróbálta meggyőzni magát, hogy a kislány jobb kezekbe kerül, ha érettebb és szigorúbb tanítót kap. Nemsokára betölti majd a tizenegyedik évét, s ahogy az már a Vörös-hegység környékén szokás, pár év múlva bekötik a fejét. Ő megtette a magáét. Smith halála után leveleket küldözgetett a rokonságnak, s Melissa anyai nagynénjétől választ is kapott. Megköszönte a mester gondoskodását, s közölte, hogy férjével pár hónapon belül át akarnak költözködni az Atlanti-óceán mellől Kaliforniába. Ez még csekély alap volt ahhoz a csodás légvárhoz, melyet a mester Mliss otthonaként festegetett, de korántsem kellett nagy fantázia hozzá, hogy egy jószívű, szeretetre méltó asszony kedvességét többre értékelje Mliss szeszélyes természetének megjavításában, mint a maga jó szándékát. Mégis, mikor felolvasta a kislánynak a levelet, az alig figyelt oda, alázatosan átvette, majd ollóval figurákat vágott belőle, nyilván a „tejképű lány”, Clytaemnestra képését, s a félreértések elkerülése végett valamennyit fölragasztotta az iskola falára.

Mikor a nyár már vége felé járt, s a völgyekben a gabona utoljával takarodtak, a mester is a maga „új termésének” nyilvános szemlájén kezdett gondolkozni, ünnepélyes aratásra, magyarárn év végi vizsgára készülődött, így Smith's Pocket hivatalosai és választottai mind egybeültek, hogy tanúskodjanak az idő szentesítette szertartásnál, mikor is félénk gyermekeket szorongató közszemlére tesznek, s keresztkérdésekkel gyötrik őket, akárcsak a bíróságon. Ilyenkor mint rendesen, a legvakmerőbbek és a leghiggadtabbak söpörték be a sikert. Az olvasó elképzelheti, hogy ilyen körülmények között Mliss és Clytie törtek az élre, s megosztották a közönséget; Mliss az önbizalmával és gyors, tiszta észjárásával, Clytie a nyájas fölényével s angyalí ártatlanságú viselkedésével. A többi kicsike félénk volt és ügyefogyott. Mliss gyors és ragyogó felfogása persze maga mellé állította a többséget, és ő aratta a legnagyobb tapsot. Előélete, sorsa öntudatlanul is a legerősebb rokonszenvet ébresztették abban a rétegben, melynek széles vállú tagjai a fal mellett sorakoztak, vagy csinos, szakállas arcukkal az ablakon tekingettek be. Ám egy váratlan fordulat semmivé tette Mliss népszerűségét.

McSnagley is produkálta magát, s folyvást azzal szórakozott, hogy a félénkebb nebulókat a legködösebb és leghomályosabb értelmű kérdésekkel gyötörte, nyomatékul adva hozzá hatásos temetői hanghordozását; Mliss éppen a csillagokban járt, s szennyes sárgolyóknak útját követte az űrben, elidőzve a szférák zenéjénél, s meghatározva a bolygók valóságos futását, mikor McSnagley hatásosan föl pattant: - Te Melissa! Azt beszéled, hogy ez a föld itt alattunk forogna, meg hogy még a nap se fér meg a helyin, s ahogy kiveszem, így van ez, mióta túl megvan a világ, ezt mondtad? - Mliss gőgös bólintással erősítette igazát. - Aszondod hát, hogy így igaz? - kérdezte McSnagley, karját összefonva. - Így! - mondta Mliss, s kis piros száját szorosan összepréselte. Az ablakbéli, helyre legények még jobban bedugták a fejüket, és egy ifjú szent Raffaello freskójáról, szőke szakállal és lágy kék szemekkel, máskülönben a legnagyobb gézengúz az aranyásók között, a gyerek felé fordulva sutogta: - Ne hagyd magad, Mliss! - A nagytiszteletű úr mélyet sóhajtott, és szenvedélyes pillantást vetett a tanítóra, majd a tanítványaira, s végül megpihent a tekintete Clytie-n. Az ifjú hölgy finoman fölemelte kerek fehér kacsóját. A csábító idomokat még csábítóbbá tette egy súlyos és pompás karkötő, egy olvadt szívű bámulójának ajándéka, melyet a mai alkalom tiszteletére húzott föl. Pillanatnyi csönd támadt. Clytie kerek arcocskája lágy és égőpiros volt. Clytie nagy szeme fénylett és kékllett. Clytie kivágott fehér selyemblúza finoman simult fehér, puha vállára. Clytie a mesterre nézett, az bólintott. Akkor Clytie lágyan rákezde:

- Józsue megparancsolta a napnak, hogy álljon meg az ég közepén, és a nap engedelmeskedett!

Kissé kényszeredett taps hallatszott, s McSnagley arcára diadalittas kifejezés ült, komor árnyék a mesterére, az ablakokban a kétely és elégedetlenség mulatságos vigyora. Mliss gyorsan belelapozott a tankönyvébe, majd hangos csattanással ismét összecsapta. McSnagleyből nyögés tört föl, a tanteremben mindenki elképedt, az ablakokban diadalkiáltás hallatszott, amikor Mliss lenyomta vörös öklét a padjára, nyomatékul a mondandójához:

- Ez egy hü... tisztára hazugság! Egy szót sem hiszek belőle!

NEGYEDIK FEJEZET

A hosszú esős évszak lassan a vége felé közeledett. A rohanó patakokra és a dagadó rügyekre a tavasz írta föl a jeleit. A fenyvesek friss, csípős illatot leheltek. Az azáleák máris bimbóztak, s a ceanothus lila díszruháját készítette a tavaszra. A zöld hátságon, a Vörös-hegység déli oldala felől a sisakvirág hosszú szuronya lőtt ki széles levelű fészkeből, s újra megrázta sötétkék harangocskáit. A Smithnek emelt halmocska ismét zöld lett és porhanyós, gerincére

éppen ráterült a százszorszép és boglárka szőnyege. A temető néhány új lakóval gyarapodott az elmúlt esztendőben, és a halmocskák párosával sorakoztak a kerítés tövétől, amíg csak Smith sírja közelébe nem értek, de ott csak ez az egyetlen halom domborult. A babonáság őrizkedett tőle; így a terep üres maradt a szomszédságában.

A várost falragaszok borították el, hírül adva, hogy nagynevű színtársulat érkezése várható, kivételes és csak néhány napos vendéglátásra, melynek során „falrengető és kacagtató komédiákat” élvezhet majd a nagyérdemű közönség, de a humorral váltakozva szívszaggató színjátékok is műsorra kerülnek, befejezésül pedig nagy parádé lesz, énekkel, táncsal, miegyébbel. Ez a „közhírré tétetik” óriási hatást tett a gyermeknépre, s az izgalom, a találgatás meg nem szűnt volna a mester tanítványai között. A mester meg is ígérte Mlissnek, mivel a kislány számára az efféle esemény ritka volt mint a fehér holló, és ünnepszámba ment, hogy mindenképp ott lehet majd, és az emlékezetes estén mindketten „megjelentek”.

Az előadást a szürke közepszer szokványos stílusa jellemezte; a melodráma nem volt elég rossz ahhoz, hogy nevetni lehetett volna rajta, s nem elég jó, hogy megindulni. Ám a mester, amint kissé elszomorodva a gyermek felé fordult, elképedt, s valami önvádfelet érzett, amikor látta, milyen hatással van mindez az izgékony teremtésre. Kis szíve minden dobbanására ott lüktetett arcán a vér pirosa. Apró, szenvedélyes ajkai kissé szétnyíltak, utat engedve a szapora lélegzetnek. Tágra nyílt szeme fölött fekete szemöldök ívelt. Nem nevetett a komikus silány viccein, de csak azért, mert Mliss csak nagy ritkán nevetett. De nem hatott rá, nyilván észre se vette a fehér zsebkendő sarkának finom lebbenését, mely a gyöngéd szívű Clytie-é volt, ki egyszerre próbált „széptevőjével” édelegni, és a tanítójával szemezni. Ám mikor az előadás véget ért, és a zöld függöny lehullott a kis színpad előtt, Mliss mélyet sóhajtott, s a mester komor arcára nézett félig-meddig védekező mosollyal s egy ernyedtt mozdulat kíséretében. - Hát akkor hazakísérhet! - mondta, s fekete szempilláit lebecsátotta, mint aki képzeletben újra el akar merülni a látottak szépségében.

Míg Morpherékhez értek, a mester jónak látta, ha nevetségessé teszi az egész előadást. No, ő igazán nem hitte volna, hogy Mliss mindent készpénznek vesz, hogy az ifjú hölgy, aki oly csodálatosan játszott a színpadon, valóban halálosan szerelmes abba az elegánsan öltözött úriemberbe. Hisz ha valóban szeretik egymást, milyen rosszul járnak! - Miért? - kérdezte Mliss, szemét hirtelen ismét tágra nyitva. - Nohát, bajosan tudná a mostani jövedelméből a feleségét is eltartani, meg a szabóját is fizetgetni a finom ruháiért; s ha összeházasodnának, aligha kapnának annyi fizetést, mintha csak szerelmesek, illetve - tette hozzá a mester -, szerintem mindketten házasok, csak épp nem egymással; azt hiszem, a csinos ifjú grófnő férje a jegyeket szedte az ajtónál, vagy a függönyt huzigálta, vagy a gyertyákat fújta el, vagy más hasonló finom és elegáns tevékenységgel volt elfoglalva. Ami pedig a jól öltözött fiatalembert illeti, valóban jólöltözött, ez tény, legalább két és fél, ha nem három dollár volt a ruhája, nem is szólva a vörös köpönyegéről, annak véletlenül pontosan tudom az árát, mert szakasztott ilyet vettem a szobámba terítőnek, nos, ami ezt a fiatalembert illeti, csinos és helyre fickó, ez tény, s ha néha leissza is magát, nem hiszem, hogy a népeknek ezt szabadna kihasználni, rossz szemmel nézni rá, s az árokba lökni. Ugye, hogy nem szabad? Abban is biztos vagyok, hogy már réges-régen kéne ahhoz nekem két és fél dollárral tartoznia, hogy a képébe vágjam, mint az a fickó tette a minap a wingdami kocsmában!

Mliss megragadta mindkét kezét, s megpróbált a szemébe nézni, de ezt a fiatalembert határozottan elkerülte. Mlissnek alig volt érzéke vagy inkább képzelete az iróniáról, bár a kajánság nem állt távol tőle, ez beszédében és tetteiben egyaránt érezhető volt. A fiatalembert mindenestre tovább ütötte a vasat, míg csak Morpherék házához nem értek, s ott a gazdaasszony anyai gondoskodására bízta a kislányt. Kitért Morpherné meghívása elől, hogy pihenjen, s

egyék egy keveset náluk, sikerült elkerülnie Clytie szirénpillantásait is, s bokros teendőivel mentve magát, hazatért.

Két-három nappal a szintársulat érkezése után Mliss elmaradt az iskolából, és a mester szokásos péntek délutáni kószálása ismét elmaradt, lévén hogy nélkülöznie kellett megbízható kalauzát. Amint elrakta a könyveit, s éppen menni készült az iskolából, egy vékonyka hang sáporogott mellette: - Tanító bácsi kérem... - A mester megfordult, s ott állt Aristides Morpher.

- No, mi baj, kisöreg? - mondta a mester türelmetlenül. - Mi kéne, ha vóna, de hamar!

- Tanító bácsi kérem, Kerg meg én azt hisszük, hogy Mliss megencsak el akarna kóringyálni!

- Mi a fenét hisztek? - kérdezte a mester, azzal az igazságtalan mogorvasággal, amivel a kellemetlen híreket fogadni szoktak.

- Hászén, tekintetes mester úr, azótátul nincs otthon, hogy Kerg meg én meglestük őt, ippen azzal a nagykalapos színésszel beszélt, azótátul is vele van, és tanító bácsi kérem, már tegnapjába mondta Kergnek meg nekem, hogy ő is tud olyan szép beszédeket tenni, mint Cellerstina Montmorassy kisasszony, az a színészné, s ez nemcsak beszéd volt, mert szívből mondta ám! - s a kislegény kimerülten és roskadtan elhallgatott.

- Melyik színész? - kérdezte a mester.

- Améknék olyan fényes kalapja van. Meg a haja is. Meg a túje neki színarany! Meg a lánc, az is arany! - mondta az akkurátus Aristides, minden mondatnál szünetet tartva, lélegzet után kapkodva.

A tanító úr kesztyűt húzott, kalapot vett, és útnak eredt. A torka és a melle kellemetlenül összeszorult, Aristides a nyomában ügetett, s megkísérelt rövid lábaival lépést tartani, mikor a mester hirtelen megtorpant, és a kisfiú nekiesett. - Hol beszélgetnek? - kérdezte a tanító, mint aki valami megkezdett társalgást folytat.

- Az Aranyháznál! - monda Aristides.

Mikor a főutcára értek, a mester ismét megállt. - Fuss haza gyorsan! - mondta a fiúnak. - Ha Mlisst megleled, gyere az Aranyházhoz, és szólj nekem. Ha nem, maradj a fenekeden, na uzsgyi! - s a kurta lábú Aristides elügetett.

Az Aranyház épp útba esett, zegzugos hodály volt, söntéssel, étteremmel, biliárdszobával. Ahogy a téren átment, észrevette, hogy néhány járókelő utánafordul, s megbámulja. Gyorsan végignézett a ruházatán, előkapta zsebkendőjét, és megtörölte izzadt arcát, mielőtt a söntésbe lépett volna. A szokásos naplopók támasztották a pultot, s mind rábámult, ahogy belépett. Az egyik oly merőn és oly különös tekintettel bámult rá, hogy a mester jobban megnézte, s rájött, hogy egy nagy tükörben saját magát látja. Ebből arra gondolt, hogy kissé izgatott lehet, így az egyik asztalról maga elé vette a *Vörös-hegység Harsonájá*-t, s az apróhirdetések olvasásával próbálta visszanyerni hidegvérét.

Aztán átvágott a söntésen, az éttermen, be a biliárdszobába. A gyereknek nyoma sem volt sehol. Az utóbbi helyiségben az egyik asztalnál állt a delikvens, fejében széles karimájú, fényes kalap. A mester fölismerte: a szintársulat ügynöke volt, már első találkozásukkor ellen-szenvessé tette különöc szakálla és hajviselete. Elégedetten látta, hogy védenca nincs jelen, így a fényes kalapú úrhoz fordult. Az is észrevette a belépőt, de a szokásos trükkel próbálkozott, mint aki se lát, se hall, de ez a közönséges fickóknak sosem sikerül. A dákóval játszott, úgy tett, mintha egy golyót célozgatna az asztal közepén. A mester odaállt vele szembe, míg végre az kénytelen volt fölemelni a tekintetét, s mikor pillantásuk találkozott, a mester hozzálépett.

Elhatározta, hogy kerüli a vitát és a botrányt, de amint beszélni kezdett, valami fölindult a mellében, kiejtése vontatott lett, s a tulajdon hangja is megrémítette, annyira távoli, mély és remegő volt. - Értesültem - kezdte -, hogy Melissa Smith, egyik tanítványom, árva gyermek, megegyezett magával, hogy csatlakozik a társulathoz. Igaz ez?

A fényeskalapú az asztal fölé hajolt, vaktában meglökte a golyót, mely pörögve ütődött a kávának. Aztán körbejárta az asztalt, megfogta a golyót, és a gomba elé tette. Mikor e kötelességét elvégezte, és új lökéshez készülődött, odavetette:

- No és ha igaz?

A mestert ismét elöntötte az indulat, de kesztyűs kezével az asztal kávéjába kapaszkodott, s folytatta, amit eltervezett:

- Ha ön úriember, elég csak annyit mondanom, hogy a kislány gyámja vagyok, és felelős a sorsáért. Ön éppúgy tudja, mint én, milyen élet vár rá az önök pályáján. Amint erről bárki felvilágosíthatja, a halálnál is rosszabb helyzetből húztam ki a gyermeket: a csavargásból, az utca mocskából. Most is ezt próbálom tenni. Beszéljünk mint férfi a férfival. A kislánynak se apja, se anyja, se testvére, se családja. Mivel tudja, mivel akarja kárpótolni ezért?

A fényeskalapú a dákó hegyét vizsgálta elmerülten, majd körülpillantott, van-e valaki, aki rajta kívül még élvezni tudná a jelenet humorát.

- Tudom, hogy különös, akaratos kis teremtés - folytatta a mester -, de már eddig is sokat változott. S bízom benne, hogy még van rá némi befolyásom. Éppen ezért kérem és remélem, hogy több lépést ön már nem tesz ebben az ügyben, hanem mint férfi, mint úriember, rám bízza őt. Arra törekszem... - de ekkor valami ismét fölindult a mellében, s a mondat befejezetlen maradt.

A fényeskalapú, félreértve a mester hallgatását, fölkapta a fejét, és nyers, durva kacagásban tört ki, majd nagy hangon megszólalt:

- Aha! Szeretné magának, mi? Kéne a pipihús, ugye, fiatal barátom?

A sértő inkább a hanghordozás volt, mint a szavak, inkább a pillantás, mint a hang, s inkább a férfi eredendő természete, mint bármi más. Az efféle ökor szóból nem ért, csak ökölből. A mester érezte ezt, s minden fölindultsága, idegfeszültsége és elszántsága egyetlen tettben nyert kifejezést: vigyorgó pofájába vágott a vadbaromnak. Az ütéstől a fényes kalap erre, a dákó amarra repült, a mester kesztyűje és bőre fölrepedt, ökle bütykeitől a csuklójáig. De szélesebbre nyílt, mint amekkora volt, a fickó szája is, és furán nyírt szakállát szép pirosra festette a vér.

Kiabálás, csetepaté, szitkozódás, lábdobogás. A csödület hirtelen kétfelé vált, s gyors egymásutánban két éles dörrenés hangzott. Aztán a tömeg újra összezárult az ellenfél körül, s a mester ismét magában állt. Rémllett neki, hogy kabátujjából égett gyapotszalakat húzigál ki a bal kezével. Valaki fogta a jobbját. Rátekintve látta, hogy vérzik, de ujjai a fényes bicska nyelét szorongatják. Sejtelve sem volt, mikor és hogyan jutott hozzá.

A férfi, aki a kezét lefogta, Mr. Morpher volt. Az ajtó felé ösztökélte a mestert, de az megmakacsolta magát, s próbálta elmondani, amennyire kiszáradt torkától telt, hogy mi történt Mliss-szel. - Kutya baja sincs, fiam - mondta Mr. Morpher. - Odahaza van! - és együtt kimentek az utcára. Közben Mr. Morpher elmesélte, hogy Mliss pár perccel előbb mint a szélvész rontott haza, magával cibálta őt azzal, hogy valaki az Aranyházban meg akarja ölni a tanítót. A mester magára szeretett volna maradni, így szentül megígérte Mr. Morphernek, hogy aznap este békén hagyja a szintársulat ügynökét; elbúcsúzott tőle, s elindult az iskola felé vezető

úton. Mikor a közelébe ért, meglepődve látta, hogy az ajtó nyitva áll - s még nagyobb lett a meglepetése, amikor Mlisst fedezte fel a tanteremben.

A mester, mint már céloztam rá, igen érzékeny természet volt, s persze, mint az ilyenek, önző alapon. A durva élc, melyet korábbi ellenfele megengedett magának, még akkor is ott sajgott a szívében. Hogy is fordulhatott elő, gondolta magában, hogy így félre lehetett magyarázni a gyermek iránti érdeklődését, mely a legjobb esetben is nevelői rajongás és ábrándosság volt? Különben is, nem ez a kis vakarcs volt-e, aki saját jószántából megtagadta őt, a nevelőjét és védelmezőjét? Hiszen megmondta mindenki, kiféle ez a gyerek. Mi ütött öbelé, hogy egy szál magában szembeszállt a közvélekedéssel, s lám, mi a vége, most csöndesen be kell vallania magának az igazságot, amit mindenki más már eddig is tudott a kölyökről! Rádásul még kocsmái csetepatéba is keveredett egy közönséges ripókkal, kockáztatta az életét, mi végett, mit ért el vele? Mit bizonyított ezzel? Semmit. Mit mondanak majd az emberek? Mit szólnak a barátai? Mit szól majd McSnagley nagytiszteletű úr?

Az önvád e rohamában nem kívánt látni senkit, de a legkevésbé éppen Mlisst. Belépett a terembe, fölment a katedrára, s néhány hűvös szóval közölte a gyerekekkel, hogy dolga van, és egyedül kíván maradni. Amint a kislány fölemelkedett, ő leült a megüresedett helyre, s kezébe temette arcát. Mikor föltekintett, a gyerek még mindig ott állt. Aggódó arccal nézte a tanítóját.

- Megölte, ugye? - kérdezte.

- Nem! - kiáltotta a mester.

- Pedig épp azért adtam magának a kést! - hadarta a gyerek.

- Te adtad a kést? - ismételte döbbenetén a mester.

- Igen, én. Ott voltam a pult alatt. Láttam, hogy leüti. Láttam, hogy maga is elesik. Ő meg elejtette azt a bicskát. Én odaadtam magának. Mért nem bökött vele? - hadarta tovább Mliss, fekete szemét kifejezően forgatva, kis, vörös keze élénk mozdulata kíséretében.

A mester csak bámult.

- Bizony! - folytatta Mliss. - Ha kérdezett volna, megmondom, hogy elmegyek a színészekkel. S mért megyek el velük? Mert maga is elmegy, de persze erről hallgatott! De én tudtam. Hallottam, mikor mondta a doktornak. Semmi kedvem magamban maradni ezekkel a Morpherékkal. Inkább elemésztetem magam!

S egy drámai gesztussal, mely tökéletesen illett a jelleméhez, a kebléből néhány hervadt, zöld levelet rántott elő, s messze tartva magától, tovább hadart a régi kifejezésével, melybe mindig visszaesett, ha túlon túl fölindult:

- Itt a méreg, amiről azt mondta, hogy megöl engem. Vagy elmék a színészekkel, vagy nyomban itt halok meg ettől. Nékem mindegy. Nem maradok itt, mert engem itt nem állhatnak, és a kutyába se vesznek! Maga meg nem hagyott vóna engem, de maga se állhat, maga is utál!

A szenvedélyes kis kebel zihált, két hatalmas könnycsepp jelent meg Mliss szeme sarkában, de a köténye sarkával elcsappintotta, akárha darazsak volnának.

- Ha becsukat - folytatta vadul -, hogy ne mehessek el a színészekkel, akkor megmérgezem magam! Apám is végzett magával, nékem tán nem szabad? Maga mondta, hogy egy pofára való elég ebből a gyökérből, azóta is itt hordom magamnál! - s kis öklével a mellére csapott.

A mester a szomszédság nélkül maradt sírra gondolt, s a szenvedélyes kis teremtségre, aki előtte állt. Megragadta a leányka kezét, s mélyen belenézett a hazugságra sosem képes szem-párba.

- Lissy, eljönnél hát velem?

A gyerek a nyakába csimpaszkodott, s vidáman mondta:

- Igen!

- De most rögtön, ma este?

- Ma este!

És kéz a kézben kimentek az útra, a keskeny ösvényre, mely egyszer már az iskolakapuba, mesteréhez vezette a kicsi, fáradt lábakat, s melyen soha többé nem fog egymagában járni. Fölöttük fényesen ragyogtak a csillagok. A lecke véget ért, a vizsga sikerült, s a Vörös-hegység iskolája mindörökre becsukódott mögöttük.

B. Nagy László fordítása

-&-